

Kenan arboğa

Korkutname

TÜRKSOY

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

Yayına hazırlayan: Kenan Çarboğa

Editör: Doç. Dr. Bilal Çakıcı

Sayfa ve Kapak Tasarımı: Volkan Yeşilay

Sanat Direktörü: Arman Nurmakhmatuly

Kapak Resimleri: Sabit Bulut (Türkiye), Zamira Zeren Mahsut (Kazakistan)

Ressamlar:

Parvana Eyyubova (Azerbaycan)

Zamira Zeren Mahsut (Kazakistan)

Abdurasulcan Umaraliyev (Kırgızistan)

Nosir Haydarov (Özbekistan)

Ortikbay Kazakov (Özbekistan)

Rahman Rahmanov (Türkmenistan)

Sabit Bulut (Türkiye)

Aygül İşberdina (Başkurdistan R.F)

ISBN:

Matbaa: Ankamat Matbaacılık Sanayi

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Yazılar ve görsel malzemeler yayımcıdan yazılı izin alınmadan tümüyle ya da kısmen yayımlanamaz. Elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ve saire araç ve ortamlarda çoğaltılamaz ve iletilemez.

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY)

OR-AN Ferit Recai Ertuğrul Caddesi No:8

06450 Çankaya - Ankara / Türkiye

+90 (312) 491 01 00 (pbx)

Kenan Çarboğa

Korkutname

İçindekiler

Sunuş Yazıları.....	I - VI
Ön söz.....	VII
Mukaddime	19
Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu.....	37
Salur Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boyu.....	79
Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu	135
Kazan Bey'in Oğlu Uruz'un Tutsak Olduğu Boyu.....	271

Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyu.....	343
Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyu.....	373
Kazılık Koca Oğlu Yeğenek Boyu.....	437
Basat'ın Tepegöz'ü Öldürdüğü Boyu	463
Begil Oğlu Emren'in Boyu.....	505
Uşun Koca Oğlu Seğrek Boyu.....	541
Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Çıkardığı Boyu.....	581
İç Oğuz'a Dış Oğuz Asi Olup Beyrek'in Öldüğü Boyu.....	621

Sunuş

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY’un, Türk Dünyası kültür ve sanatının geliştirilmesi, tanıtılması ve bu zenginliklerimizin gelecek kuşaklara miras bırakılması amacıyla yürüttüğü çok yönlü ve önemli çalışmaları yakından takip ediyoruz. Cumhurbaşkanlığı olarak biz de TÜRKSOY’un bu değerli ve titiz gayretlerini tüm imkânlarımızla destekliyoruz. Teşkilatın, özellikle salgın sürecinde yayın faaliyetlerinde dikkat çekici bir artış olduğunu memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Millî şuurun oluşturulmasında, bütün milletler için olduğu gibi Türk halkları için de tarihte iz bırakmış şahsiyetlerin manevi mirasları büyük önem taşımaktadır. Türk tarihine damgasını vuran bu değerli insanların manevi mirasını, öğretilerini araştırmamızın ve hayatımıza tatbik etmemizin, dünyanın büyük bir boşluk ve buhranlar yaşadığı günümüzde bizler için anlamlı bir çıkış noktası olabileceğine inanıyorum.

Türk halklarının kadim tarihi, ismi efsaneye dönüşmüş şahsiyetlerimiz bakımından çok zengindir. Hayata bakışımızda da atalarımızın, büyük şahsiyetlerimizin etkisinden kaynaklı nice izler görmek mümkündür. Böylesi paha biçilmez olan ortak mirasımızın Türk Dünyası’nın çeşitli bölgelerinde hâlâ canlı bir şekilde yaşaması ve insanlarımızın da büyük bir aşkla onu sahiplenmesi bunun bir göstergesidir. Unutulmamalıdır ki atalarımı, bilgelerini, manevi rehberlerini unutmayan halklar her zaman kalıcı olmuşlardır.

Elinizdeki “Korkutname” adlı eser, Dede Korkut hikâyelerinin mesajını günümüz insanına ulaştırma noktasında önemli bir işlev görecektir. Türk Dünyası’nda çok yaygın olarak bilinen Dede Korkut Hikâyeleri, eserde akıcı bir üslupla, aslına sadık kalınarak ve en önemlisi de günümüz Türkçesiyle şiirleştirilmiştir. Hikâyeleri bu hâliyle sizlerin de büyük bir beğeniyle okuyacağınıza inanıyorum.

Korkutname’nin dünya döndükçe Korkut Ata’mızın “soy soylamasına, boy boylamasına”, bizlerin de onun hikâyelerini ve adını yaşatmamıza vesile olmasını diliyorum. Bu güzel eserin Türk Dünyası’na kazandırılmasını sağlayan TÜRKSOY Genel Sekreterliğini tebrik ediyor, yayına hazırlanmasında emeği geçenlere şükranlarımı sunuyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Türkiye Cumhurbaşkanı

Sunuş

Türk halklarının ata yadigârı ortak kültür ve sanatının yaşatılmasında ve dünya genelinde tanıtılmasında çatı kuruluş olarak görev yapan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY'un, kültür hazinemize kazandırdığı yeni bir armağanı sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. T.C. Kültür Bakanlığı olarak desteğimizi asla esirgemediğimiz ve sorumluluklarını yerine getirmede sergilediği üstün gayretlerini takdirle karşıladığımız TÜRKSOY'un, Türk coğrafyasının da sınırlarını aşarak dünya genelinde düzenlediği çalışmaları ve sanatın çeşitli alanlarında ortaya koyduğu birbirinden değerli ürünler ile Türk coğrafyasının kültürel entegrasyonuna sağladığı katkı paha biçilmezdir.

Türk Dünyası'nda millî bilincin ve kültürel kimliğin korunarak daha da güçlenmesi için zengin kültürel mirasımızın yaşatılması ve tanıtılması büyük önem taşımaktadır. Uluslararası kültürel diplomasi kuruluşu olan TÜRKSOY, insanlığın gelişimini besleyen kaynaklardan biri olarak medeniyetlere yön vermiş Türk kültürünün önemli değerlerini yeniden ele alarak farkındalık oluşturmaya devam etmektedir. Türk halklarının zengin tarihi, kadim gelenekleri, kendilerine özgü kültürel çeşitliliği, efsanevi kahramanları, görkemli şahsiyetleri, destansı hikâyeleri ve sayamadığımız nice özellikleri, kimliğimizin asli unsurları olarak genç nesillerimizin millî ve kültürel bilinçle yetişmesine ciddi katkı sağlamaktadır.

TÜRKSOY'un yayımladığı “Korkutname” adlı eser “Dedem Korkut”, “Korkut Ata”, “Baba Korkut” adlarıyla kimliğimize damgasını vuran, Türk halklarının bilgesi ve aydını, ortak edebiyatımızın en tanınan şahsiyeti Dede Korkut'un hikmet dolu hikâyelerini şiir dizeleriyle bizlere sunmaktadır. Beğeniyle okuyacağınıza inandığımız, yazılı edebiyatımıza değerli bir armağan niteliğindeki bu eser, Türk Dünyası ressamlarının Dede Korkut hikâyelerine çizdikleri ve kültürel zenginliğimizin birer yansıması olan resimleri barındırmasıyla da farklı bir değer taşımaktadır.

“Korkutname” adlı bu eserle, halklarımızın edebî hafızasında yüzyıllardır yaşayan hikâyelerin şiirsel bir anlatımla edebiyatımıza kazandırılmasına ve siz değerli okurlarla buluşmasına vesile olan TÜRKSOY Genel Sekreterliğini en içten duygularıyla kutluyor, eserin yayına hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Sevgi ve saygılarımla...

Mehmet Nuri ERSOY

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı

Sunuş

Değerli okuyucu,

Türk Dünyası’nı çepeçevre kuşatan ulu bir şahsiyet olan ve “Dedem Korkut”, “Korkut Ata”, “Baba Korkut” adlarıyla kimliğimize damgasını vuran Dede Korkut’umuzun hikâyelerinin günümüz Türkçesiyle şiirleştirildiği “Korkutname” isimli eserle sizlerin huzurundayız.

Bu eser, TÜRKSOY’un gerçekleştirdiği çalışmalarda bizleri yalnız bırakmayan eğitimci ve şair gönüldaşımız Kenan ÇARBOĞA tarafından metinlerin aslına birebir sadık kalınmak suretiyle şiirleştirilmiş ve yayına hazırlanmıştır.

Korkut ile ilgili efsanelerde onun, sevdiklerinden ayrılanların ıstırabına derman olabilmek için ölümsüzlüğün sırrını aradığı ancak bu emeline ulaşamadığı anlatılmaktadır. Aradan geçen binlerce yıla rağmen Korkut adının hâlâ yaşıyor olması, aslında onun bu emeline, adını yaşatmak şeklinde de olsa, ulaştığı anlamına geliyor. Onun kendisinden yüzyıllar sonra yazıya geçirilen hikâyeleri, geçmişten günümüze kültürel zenginliğimizi gözler önüne seriyor.

Dede Korkut hikâyeleri her ne kadar büyük ölçüde nesir hâlinde yazılmış olsa da bu metinlerin şiirsel özellikler taşıdığı uzmanlarca belirtilmektedir. Bununla birlikte elinizdeki eserde hikâyelerin tamamıyla şiirleştirilmesinin esere özgün bir renk verdiğine şahit olacaksınız. Ayrıca eserde yer alan hikâyelerin, Türk Dünyası’nın tanınmış ressamı tarafından çizilen resimlerle canlandırılmasının siz değerli okurların ilgisini çekeceğini düşünüyorum.

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY olarak, kültürümüzün binlerce yıllık geçmişten bugünlere ulaşmasında emsalsiz katkıları olan şahsiyetlerimizin mirasının yaşatılması için yapmış olduğumuz yayın faaliyetlerine bir yenisini daha ilave etmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Bu vesileyle eseri hazırlayan Kenan ÇARBOĞA’ya ve emeği geçenlere en içten teşekkürlerimi sunar, herkese iyi okumalar dilerim.

Düsen KASEİNOV
TÜRKSOY Genel Sekreteri

Ön söz

İnsan yığınlarına millet olma vasfını kazandıran birçok değer vardır. Bu değerlerin en eski ve köklülerinden biri de destanlardır. Destan denilince de milletimizin aklına ilk olarak Dede Korkut Destanları gelir. İşte bu destan, Türk milletinin en kıymetli hazinelerinden biridir.

Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü şöyle diyor: “Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut’u da öbür gözüne koysanız; yine Dede Korkut ağır basar.” Beni, Dede Korkut destanlarını inceleme düşüncesine bu sözler sevk etti. Bu sözden sonra hiç beklemeden araştırmalara başladım. Muharrem Ergin’in ve Orhan Şaik Gökyay’ın kitapları başta olmak üzere altı bin sayfadan fazla eseri okuma bahtiyarlığına eriştim. Daha sonrasında da Ziya Gökalp, Basri Gocul, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bulud Karaçorlu Sehend ve Yusuf Akgül’ün nazma çektiği destanlara ulaştım. Her birisini büyük bir heyecan ve tutkuyla okudum. Ziya Gökalp ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, eserin bazı destanlarını nazma çekmişlerdi. Basri Gocul, Bulud Karaçorlu Sehend ve Yusuf Akgül ise destanların tamamını nazma aktarmıştı. Bu eserleri uzun bir süre tetkik ettim. İyi niyetle hazırlanan bu eserlerde gördüğüm kimi eksiklik ve fazlalıklar uzun uzun düşünmeme sebep oldu. Çünkü bu eserlerin kimilerinde ana tema korunarak bambaşka bir eser vücuda getirilmişti. Kimilerinin ise şiir yönü çok zayıf kalmıştı. Benim için en sarsıcı olan ve destanları nazma çekme düşüncesine yönelten cümleler ise Ziya Gökalp’in Halk Klasikleri I kitabında karşına çıkmıştı. Gökalp, kitabında şöyle demektedir: “Halk klasiklerinin yalnız toplanması yeterli değildir. Bunların düzenlenmesi de lazımdır. Bunların üslup sahibi sanatkarlar tarafından âdetâ yeniden yazılması lazımdır. Daha doğrusu bunlar henüz klasik olmamışlardır. Yalnız klasikliğe aday olmuşlardır. Bunların gerçekten klasik olabilmeleri için âdetâ yeniden halk sanatkarları tarafından yazılmaları lazımdır. Bunlar bir halk dâhisini veya sanatkarını beklemektedir. Meselâ Şah İsmail, Âşık Garip, Dede Korkut Kitabı, Karagöz acaba hangi halk sanatkarının millî kalemiyle klasikleşeceklerdir? Bu henüz meçhul! Fakat her hâlde bu millî eserler ya halkın anlayacağı dille yazılacaklar veyahut yok olup gideceklerdir.” Bu vurucu cümlelerin etkisiyle Dede Korkut destanlarını nazma çekmeye başladım. On yıldan fazla bir zaman içinde elinizdeki kitabı ancak bitirebildim.

Bana göre Dede Korkut Destanları ve diğer bütün Türk destanları şiirle yazılmıştı. Onun için aslına uygun olarak yeniden yazılması gerekliydi. Yine bana göre Dede Korkut Destanlarının derlenmesinde ve yazıya geçirilme sürecinde eserler aslından uzaklaştırılmıştı. Bu sebeple okunması ve anlaşılması konusunda sorunlar ortaya çıkmıştı. Bunları dikkate alarak Dede Korkut Destanlarının mukaddimesini ve on iki boyunu kelime kelime nazma çekmeye başladım. Metinde geçen herhangi bir kelimedenden vazgeçmeden şiire aktardım. Şiire aktarırken şiir ilminin imkânlarını sonu kadar kullanmaya çalıştım. Ama metinde şiire uygun olan cümle ve kelimeleri aynı şekilde eserimde kullanmaktan çekinmedim. Destanların akışına göre farklı ölçü ve türleri kullandım. Çünkü kullanılan ölçüleri destanın akışı belirlemekteydi. Böylece 3'lü hece ölçüsü ile 16'lı hece ölçüsü dâhil olmak üzere 13 farklı hece ölçüsünü kullandığımı ancak eseri bitirdiğimde fark ettim. Bu ölçülerin dışında kısa bir bölümde de serbest şiire başvurdum. Bildiğim kadarıyla Korkutnâme, bu kadar farklı ölçülerin bir arada olduğu ilk kitap olma özelliğini bünyesinde barındırmaktadır. Korkutnâme'nin bu özelliği kazanması tamamen tevafuk olmuştur. Bu durum, destanların şekil ve ses yapılarının şairi yönlendirmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Uzun yıllar süren bir emeğin meyvesi olan bu eserin, Dede Korkut'u daha iyi anlamamıza vesile olmasını umuyorum. Özellikle karakter eğitimi için yüzlerce örnek barındırması bakımından Türk gençliğine büyük bir kapı açacağına inanıyorum. Türk dünyasının ortak değeri olan Dede Korkut'un medeniyetimizin ve milletimizin Kutup Yıldızı olarak sonsuza kadar yaşayacağından zerrece şüphe duymuyorum. Ayrıca bu eseri Türk dünyasının kıymetli ressamlarının tablolarıyla süsleyerek yayımlayan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatına (TÜRKSOY) sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Rabbim bizleri dost yanılığısından, düşman yenilgisinden korusun. Çoğumuzu azaltmasın, azımızı tüketmesin. Hânım hey!

Kenan ÇARBOĞA

Korkutname

Korkutname

Korkutname

Korkutname

Korkutname

Korkutname

Dede Korkut

Geçmiş, tarih.
Gelecek, sır.
Gün, armağandır.

MUKADDİME

Rahman ve Rahim olan
Yaradan'ın adıyla
“Ol!” emriyle âlemi
Var edenin adıyla

Hazreti Muhammed'in zamanına yakın bir
Bayat'tan “Korkut” diye yiğit bir koca çıktı
Oğuz'un bilgesiymi, ne söylese olurdu
Gaipden türlü haber derdi, gönlü açıktı

19

Hak Teâlâ gönlüne
İlham eylerdi
Korkut da gönlüne
Uyup söylerdi

Sırrı beyan eyledi
Korkut Ata söyledi:

*Ahir zamanda hanlık
Kayılara geçecek
Bu hanlık sürecektir
Kıyamet kopana dek*

Bu nesil, Osman nesli
İşte sürüp gidiyor
Ve daha nice sözü
Dedem beyan ediyor

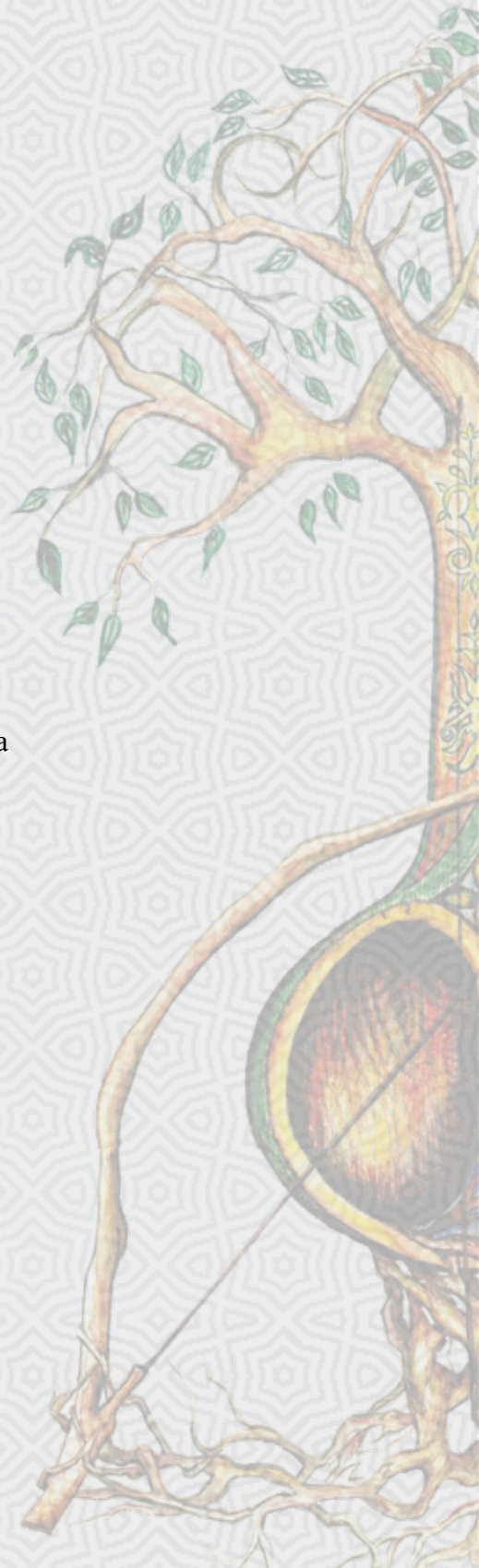
Korkut Ata, müşkülünü
Hallederdi Oğuz'un
Töresini, sınırını
Bell'ederdi Oğuz'un

Her ne iş olursa Korkut Ata'ya
Danışmadan yapmazlardı
Bir sözünü iki etmezdi kimse
Sözünden hiç sapmazlardı

Tutarlardı sözünü
İzlerlerdi izini

Dede Korkut soylamış
Dede Korkut söylemiş:

*Allah Allah demeyince
İşler doğru yolu bulmaz
Kadir Tanrı, vermeyince
Er kişiler zengin olmaz
Tâ ezelden yazılmasa
Kulun başı bela bilmez*

Dirilemez ölen kişi
Çıkan canlar geri gelmez
Gürüldeyip sular taşsa,
Sel olsa da deniz dolmaz

Bir yiğidin malı olsa dağ kadar
Nasibinden fazlasını yiyemez
Kibirliyi Tanrı sevmez zerrece
Kibirliler devlet tacı giyemez
El oğlundan oğul olmaz bakmakla
Büyüyünce çekip gider, hak demez

21

Kölden tepe, güveyiden
Oğul olmaz, er olmaz
Eşeğe gem vurulsa da
Katır diye görülmez
Hizmetçiler atlas giyse
Hanım diye sorulmaz

Lapa lapa karlar yağsa
Yaza kalmaz
Yapağılı yeşil çimen
Güze kalmaz

Eski pamuktan post olmaz
Eski düşmandan dost olmaz

Karakoç ata kıymadan
Yol alınmaz, anılmaz
Çalmadan çelik kılıcı
Güçlü hasım yenilmez
Malına kıymayan ere
Er olmuştur denilmez

Öğüt almaz kız evladı,
Anasından görmezse
Sofra sermez oğul elbet
Atası da sermezse

Oğul babanın devamı
İki gözüünün biridir
Devletli oğul, babada
Sönmeyen ocak korudur

Başta devlet olmayınca
Baba malından ne fayda!
Başta devlet olmayınca
Oba malından ne fayda!

Devletsizin şerrinden
Allah saklasın hânım!
Devletsiz doğan günden
Allah saklasın hânım!

Bir daha soylamış Korkut
Bir daha söylemiş Korkut:

*Sert yürürken cins bir ata
Namert yiğit binemez ki
Binse bile binmemesi iyidir*

*Çalıp kesen çelik kılıç
Namert koldan inemez ki
İnse bile inmemesi iyidir*

*Çalan yiğide bir çomak
Kılıçtan, oktan iyi
Konuğu gelmeyen evler
Yıkılsa çoktan iyi
Atın yemediği otlar
Sökülse kökten iyi
İçilmeyen acı sular
İnmese gökten iyi*

*Babasının adını yürütmeyen bir oğul
Babasının belinden inmesi iyi olur
Bunlar ana rahmine düşse bile doğmayıp
Evlat diye, er diye onmasa iyi olur
Babasının adını yürüten devletlidir
Yalan sözü kimseler anmasa iyi olur*

Üç otuz on yaşını
Gerçekler görse iyi
Bu yaşa er yiğitler
Erişip girse iyi

Kötülük vermesin Hak Tanrı size
Devamlılık versin devletinize

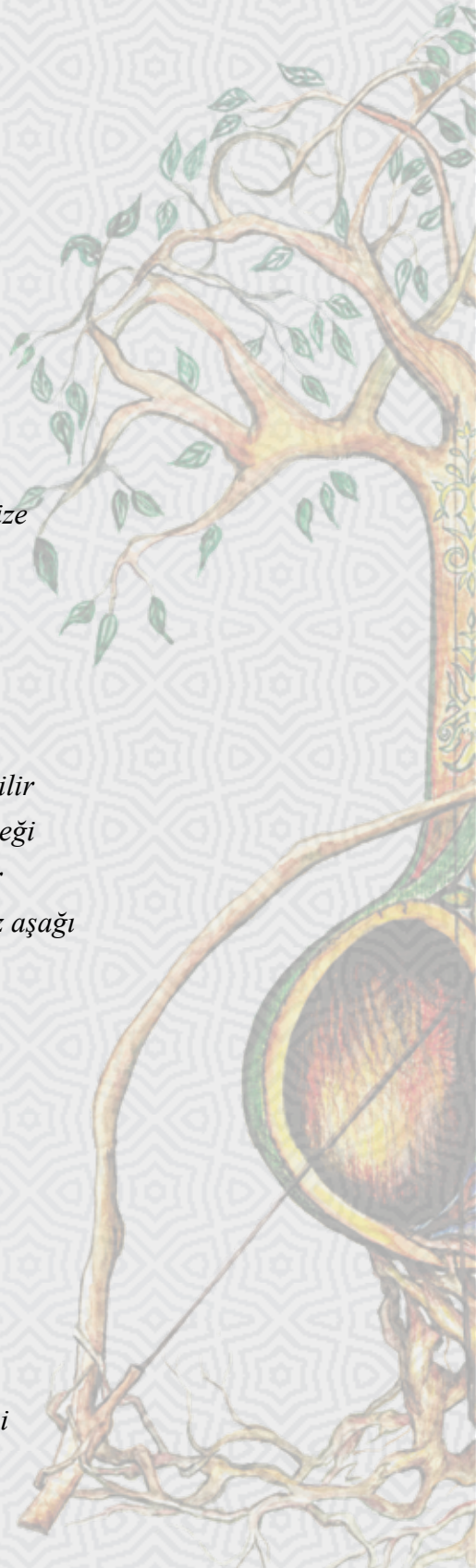
Yine soyladı Korkut
Yine söyledi Korkut:

Yayla yerin otlağını geyikler bilir
Güzel yerin çimenini yaban eşeği
Ayrı yolların izini develer bilir
Çayır kuşu gece ondan kalmaz aşağı

Yedi dere kokusunu tilkiler,
Oğul kimden ise anası bilir
Ağır yükün zahmetini katırlar,
Derdi çekenlerin sinesi bilir

At bilir üstünde duran yiğidi
Yolunu yokuşa vuran yiğidi

Beyin bilir gafil başın derdini
Meydan bilir yiğitlerin merdini

*Kolca kopuz alıp il il gezenler
Cömerdi, cimriyi bilir ozanlar*

*Karşınızda çalıp diyen
Ozan olsun
Ulu Tanrı derdinizi
Çözen olsun*

*Azıp gelen kazayı
Tanrı savsın, hânım hey!
Belaları başından
Tanrı kovsun, hânım hey!*

*Soyladı Korkut Dedem
Söyledi Korkut Dedem:*

*Ağız açıp över olsam
Üstümüzde Allah güzel
Tanrı dostu, din serveri
Gül Muhammed vallah güzel*

*Muhammed'in sağ yanında namaz kılan Ebubekir,
Âhir otuzuncu cüzün başı olan Amme güzel
Hecesiyle düz okunsa Yâsin güzel elbette ki
Erenlerin şahı Ali, Zülfikar'la hem ne güzel*

Peygamber torunları
Ali'nin yarınları

Kerbela'da şehit olan
Matemi bugüne kalan

Varsa başka yiğit deyin
Güzel Hasan'la Hüseyin

Yazılıp gökten indi
Dizilip gökten indi

Tanrı ilmi Kur'an güzel

Kitap yaptı Kur'an'ı
Kur'an idi her ânı

Affan oğlu Osman güzel

Alçak yerde yapılmıştır
Tanrı evi Mekke güzel
O Mekke'ye varıp gelen
Sarık güzel, takke güzel

Hesap gününde Cuma
Güzel odur daima

Cuma günü okunan
Dinleyene dokunan
Hutbe güzel, öğüt güzel

Bu hutbeye kulak veren
Müminleri kardeş gören
Ümmet olmuş yiğit güzel

Minarede Bilal güzel
Evde evdeş helal, güzel

Baba güzel, şakakları ağaran
Ana güzel, yiğit erler doğuran

Yanaşıp yola girince
Kara erkek deve güzel
Gelin için kurulunca
Gelin gelir eve güzel

Uzunca çadır ipi
Güzel bilinir
Onla sarılan yapı
Güzel bulunur

Oğul güzel, eş güzel
Sevgili kardeş güzel

Álemleri yaratan
Görklü Tanrı güzeldir
Kimseye benzemeyen
Farklı Tanrı güzeldir

O övdüğüm yüce Tanrı
O sevdiğim yüce Tanrı

Dost olup da medet etsin, hânım hey!
Her daim elinden tutsun, hânım hey!

28

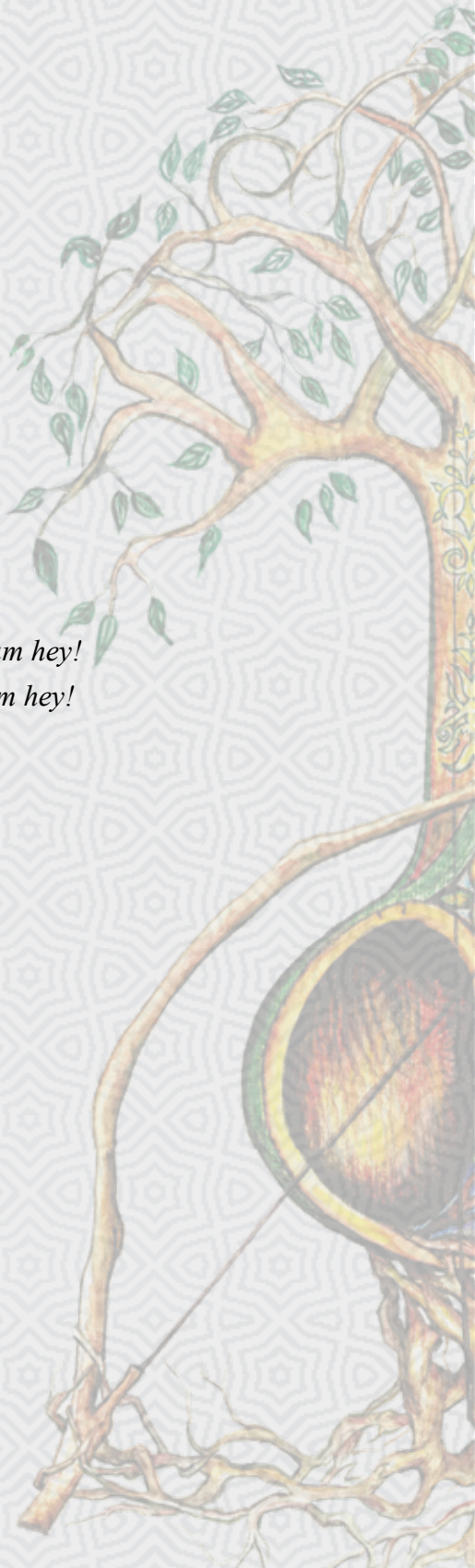
Dede Korkut dilinden
Ozan soyladı
Dede Korkut dilinden
Ozan söyledi:

Kadın kısmı dört türlüdür
İsmi cismi dört türlüdür

Birisi solduran soptur
Birisi dolduran toptur

Biri evin dayağıdır
Biri hayli bayağıdır

Ozan soylar
Ozan söyler:

Evin dayağı o ki,
Anlatmaya söz ne ki!

Kırdan, yabandan biri
Misafir gelse eve
Ağırlayıp azizler
Uğurlar seve seve

O Ayşe, Fatma soyudur
Huyu onların huyudur

Böylesi kadınların
Bebekleri çok olsun
Ocağına böyle bir
Mübarek kadın gelsin

Geldik solduran sopa
Böylesi layık çöpe

Sabah yerinden kalkar
Ne el yüz yıkamak var

Bir külek yoğurtla dokuz bazlama
Bekler yemeye
Tıka basa yer de dili yanaşmaz
“Şükür!” demeye

*Elini böğrüne koyar
Ağına geleni sayar*

*Der ki: “Bu ere varalı
Bu harap eve gireli*

*Karnum doymadı
Yüzüm gülmedi
Ayağım bir kez
Pabuç bilmedi*

*Görmedi yüzüm yaşmak
Ak düştü saçıma ak!*

*N’olaydı, ah n’olaydı!
Bu er erden öleydi!
Varaydım başkasına
Bundan iyi olaydı.”*

*Bunun gibisinin hânım
Bebekleri olmasın
Ocağına bunun gibi
Fena kadın gelmesin*

*Geldik ki dolduran toptur
Dürtünce kalktı yerinden*

Eli yüzü yıkamadan
Obaya çıktı erinden

O ucundan bu ucuna
Bu ucundan o ucuna

Dolaşıp durdu obayı
Dolaşıp yordu obayı

Dedikodu yaptı, kapı dinledi
Her kapı önünde biraz günledi

Ne kaygı ne bir keder
Gezdi öğleye kadar

O evine geldi öğleden sonra
O evini buldu öğleden sonra

Eve vardı
Baktı, gördü

Hırsız köpek, büyük dana
Evi birbirine katmış
Tam bir tavuk kümesiyle
Tam bir sığır damı etmiş

Hislenmiş komşulara
Seslenmiş komşulara:

Kız Zeliha, Zübeyde!
Can Paşa, Ürüveyde

Ayna Melek, Kutlu Melek, Can Kız hey!
Yaptığınız komşuluğa sığmaz şey

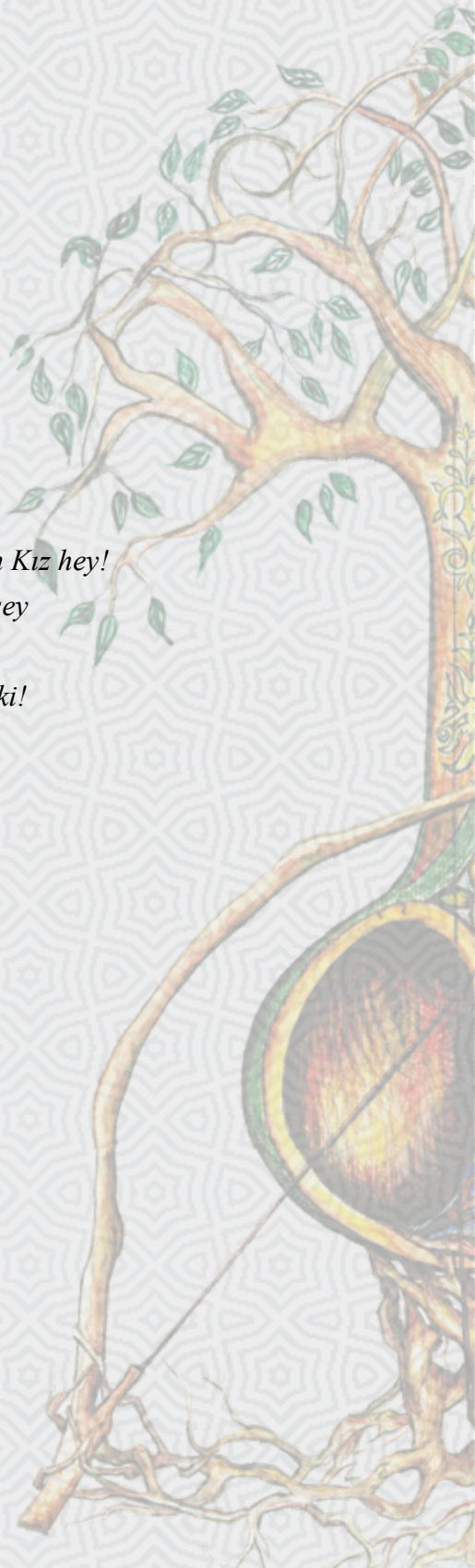
Ölmeye, yitmeye gitmemiştim ki!
Evimi ortaya atmamıştım ki

Yatacak yerim yine de
Bu harap olası evdi
Eve biraz baksaydınız
Komşuluk kutlu görevdi

Söylemiş büyükler bak ki:
“Komşu hakkı Tanrı hakkı”

Dolduran top bunu der
Özünü ayan eder

Bunun gibisinin hânım
Bebekleri olmasın
Ocağına bunun gibi
Bir tek kadın gelmesin

Geldik o ki ne kadar
Söylersen bayağıdır
Bunlar külde eşinen
Tavuğun ayağıdır

Uzak kırdan, yabandan
Edepli konuk gelse
Kocası evde olsa
Eşi söylese o an:

“Kalk ekmek getir yiyelim
Hem o hem de biz doyalım.”

Pişmiş ekmeğin
Bekası olmaz
Bugün yenilir
Yarına kalmaz

Kadın der ki: “Neyleyeyim
Hâlimiz bu, söyleyeyim

Yıkılası evde un yok, elek yok
Yakılası evde un yok, elek yok

Deve değirmenden gelmedi henüz
Değirmenci unu salmadı henüz

Artık una neler olursa olsun
Ne gelirse benim kalçama gelsin.”
Diyerek elini ardına vurur
Bu hâlde kendini bahtiyar görür!

Yönünü öteye döner
Arkasını kocasına
Bin söylesen birin tutmaz
Sağır sözün nicesine

Kocasını dinlemez
Nasihatten anlamaz

O, tam Nuh Peygamber'in
Eşğinin aslıdır
O, tam Nuh Peygamber'in
Eşğinin neslidir

Ondan da hânım sizi
Yüce Allah saklasın
Hem sizi, evinizi
Yüce Allah saklasın

Ocağında böyle kadın olmasın
Ocağına böyle kadın gelmesin

Hânım hey!

Hânım hey!

**DİRSE HAN OĞLU
BOĞAÇ HAN BOYU**

Kamgan oğlu Bayındır Han doğrulunca yerinden
Gökçe bulut, akça doğan uçtu üzerinden

Yılda bir kez Bayındır Han büyük şölen verirdi
Kutlu Oğuz beylerini toplayıp övünürdü

Şenlendirmek için yine kara yağız yerleri
Yıldırım hızıyla geldi hânın hizmet erleri

37

Gölgelikler tez zamanda gökyüzüne ulaştı
Ala sayvanların boyu yüce dağları aştı

Bin kara yer, ipek halı, seccadeyle süslendi
Bayındır Han erlerine bakıp şöyle seslendi:

*Koyundan koç, deveden
Buğra kesin, bol olsun
Yiğitler yesin, içsin
Tasaları kaybolsun*

*Oğlu olan konuklar
Ak otağa yönelsin
Kızı olan konuklar
Kızıl otağa gelsin*

*Kara otağ yeridir
Kimin oğlu, kızı yok
Kara keçede yatsın
Onun bizde nazı yok*

*Allah bile hor görmüş
Bizler de hor görürüz
Oğulsuzu, kızsızı
Dünyada şer görürüz*

38

*Kara koyun yahnisi
Kara kazanda tütsün
Yiyen yesin, yemeyen
Kalksın obamdan gitsin*

*Nice yiğit Oğuz beyi at binip yola çıktı
Dirse Han derler bir beyin hiç oğlu, kızı yoktu*

*İşte cesur Dirse Han
Neler söylemiş o an:*

*Ilgıt ılgıt tan yelleri esince
Ak ile karanın görüldüğü an
Dünyadaki sesler birden susunca
Ezanla ruhların dirildiği an*

*Namazın çağrısı ezan bitince
Namazla Allah'a erildiği an
Sakallı boz çayır kuşu ötünce
Gönlümün yay gibi gerildiği an*

*Büyük atlar sahibini görünce
Kişnemekten bıkip yorulduğu an
Göğsü güzel dağlara gün vurunca
Erlerin erlere karıldığı an*

Dirse, böyle söyleyip
Gönlünü hoş eyleyip

39

Bayındır'ın sohbetine yetişmek muradıyla
Kırk yiğitle Dirse Hân'ım uçtu kuş kanadıyla

Doludizgin at sürdüler dere tepe demeden
Dağlar yalçın, menzil ırak, yollar sapa demeden

En sonunda ulaştılar Bayındır'ın yurduna
Karşılaman yiğitlerin takıldılar ardına

Bayındır Hân'ın erleri kara otağa girdi
Yeri diye Dirse Hân'a bu otağı gösterdi

Kara keçeyi altına döşediler “Yat!” diye
Kara koyun yahnisinden getirdiler “Tat!” diye

Dirse Hân’ın kaynar sular dökülmüştü başından
Ne eksiklik görmüş ola Bayındır Han işinden?

Bakışıyla yiğitleri birer birer payladı
Gür sesiyle Dirse Hân’ım o an neler söyledi:

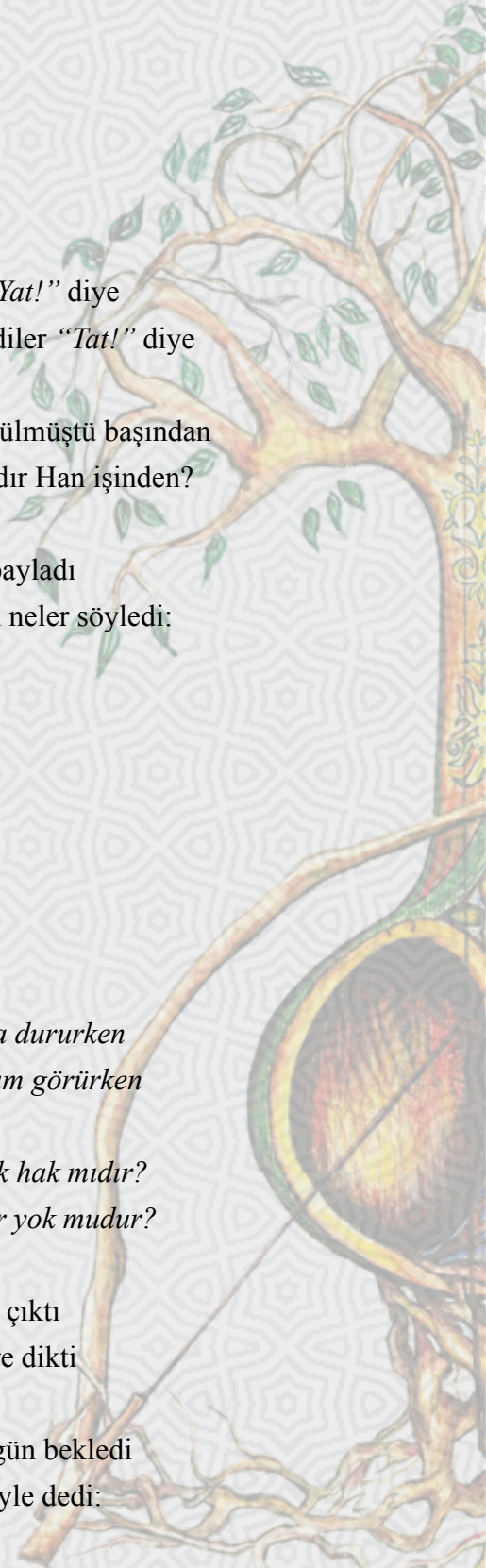
*Soframızda yoksullara
Aş verilir, suç mudur?
Bayındır Hân’ın uğruna
Baş verilir, suç mudur?
Ona gelen mızrak, oka
Döş verilir, suç mudur?*

*Benden aşağı kişiler ak otağda dururken
Kimi de kızıl otağda izzet, ikram görürken*

*Beni kara otağlarda ağırlamak hak mıdır?
İçinizde bana cevap verecek er yok mudur?*

Yiğitlerden birisi bir adım öne çıktı
Kaldırmadı başını, gözünü yere dikti

Dirse Hân’ın önünde hayli üzgün bekledi
Sonra da sıkılarak Dirse’ye şöyle dedi:

Bayındır Han buyurdu
Dört bir yana duyurdu:

“Kimin oğlu, kızı yoksa
Hakk’ın onda izi yoksa

Kara otağa gitmeli
Kara keçede yatmalı

Kara koyun yahnisini
Yesin diye vermişiz
Tanrı’nın hor gördüğünü
Bizler de hor görmüşüz.”

Dirse Han yerinden kalktığı zaman
Erleri onunla atlandı hemen

Dağları yel gibi aşıp gittiler
Ovada sel gibi coşup gittiler

“Bu bir kara ayıptır
Ya benden ya hatundan”
Böyle deyip atladı
Bindiği al atından

Bu hışımla Dirse Han evini boylamıştı
Çağırıp hatununa ne sözler söylemişti:

Beri gel başım bahtı, evim tahtı beri gel
Yürüyünce servi boylum, huriler önderi gel!

Kurulu yaya benzer çatma kaşım, güneşim
İkiz badem sığmayan dar ağızlım, evdeşim

Siyah saçı topuğuna dolaşan emlik kuzum
Sen gönümün Oğuz Gülü, sensin açan nevruzum

Güz elmasına benzer al yanaklım derim, gel!
Kadınım, direğim, turnam, evvel-ahir yârim, gel!

43

Görür müsün neler oldu, neler geldi başıma?
Bayındır Han, şöleninde kara çaldı başıma

Kurdurmuştu üç otağ biri kızıl, biri ak
Hepsinin en kötüsü kara otağ muhakkak

Oğlu olan konuklar akça otağa vardı
Kızı olan konuklar kızıl otağa girdi

Oğlu, kızı olmayanın kara otağmış yeri
Beni de kara otağdan çağırdılar içeri

Altıma da bu sebeple kara keçe serdiler
Kara koyun yahnisini yesin diye verdiler

Bayındır Han buyruk vermiş: “Kimin oğlu, kızı yok
Tanrı hor görmüş onları Hakk’a yakın yüzü yok

Tanrı’nun hor gördüğünü bizler de hor görürüz
Giden beylere bu yüzden tez elden yol veririz.”

Oğulsuzluk senden midir, benden midir ak hatun?
Topaç gibi bir oğlancık neden vermez Hak, hatun?

Şimdi onur acısıyla ayağa kalkayım mı?
Demir yakan ateşlerde seni de yakayım mı?

Kara çelik kılıcımı alayım mı han kızı?
Gövdendeki narin başa çalayım mı han kızı?

Yakan ile boğazından tutayım mı tez söyle?
Kara ökçemin altına atayım mı tez söyle?

Ey han kızı çabuk söyle, sebebini de bana
Yoksa hayli zulmederim yemin olsun ben sana

Dirse Han böyle söyleyip bitirince sözünü
Konuşmak için hatunu sildi yaşlı gözünü:

Bana kızma Dirse Han
Olur, Allah verse han

Artık böyle paylama

Acı sözler söyleme

Tasa çekme der derinden

Doğrul kalk ki yerinden

Kurdur ala, gökçe çadır

Gelsin ozan, bey, bahadır

İç Oğuz'un, Dış Oğuz'un

Şu cihana baş Oğuz'un

Toplayasın beylerini

Obasını, köylerini

Koyundan koç, attan aygır

Deveden bolca buğra kır

Tepe gibi et yığılsın

Göl gibi kırmızı sağılsın

Açı görsen doyur hemen

Sahipsizi kayır hemen

Ulu toy et, dilek dile

Bir ağzı dualı ile

*Belki Allah bizi görür
Bir erdemli oğlan verir*

Hatununun sözüyle şölen verdi Dirse Han
Koyundan koç, deveden buğra kırdı Dirse Han

Çıplakları giydirdi, doyurdu aç olanı
Borçlarından kurtardı borç içinde kalanı

Dağ gibi et, göl gibi kırmızı yendi, içildi.
Yoksullara sadaka yağmur gibi saçıldı.

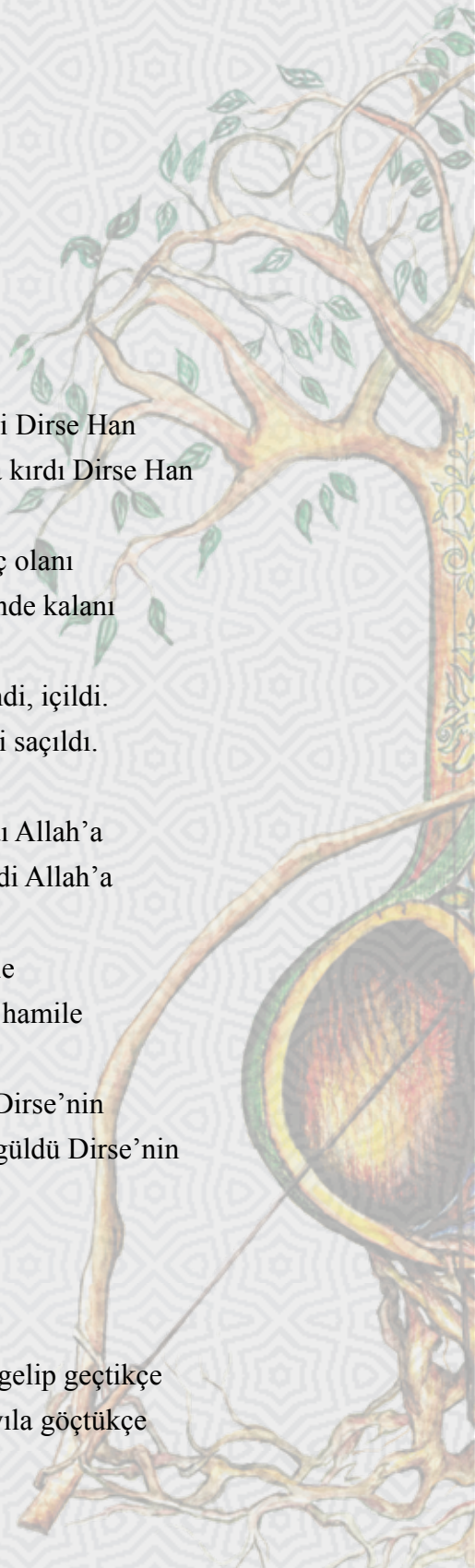
İç, Dış Oğuz beyleri el kaldırdı Allah'a
Dirse Hân'ın derdini dil bildirdi Allah'a

Bir ağzı dualının hayır duası ile
Dirse Hân'ın hatunu kalıverdi hamile

Allah'ın keremiyle oğlu oldu Dirse'nin
Kurban kesti Mevla'ya, yüzü güldü Dirse'nin

*At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur*

Her kemikli gelişirmiş günler gelip geçtikçe
Kaburgalı büyür derler yıllar yıla göçtükçe

Dirse Hân'ın evladı da gelince on beşine
Bayındır Han'ın emrine girip düştü peşine

Hân'ın bir boğası vardı, girse ev dağıtırdı
Kayalara boynuz vursa un gibi öğütürdü

Bir de buğra besliyordu boğasına denk diye
Güreştirir hem yaz hem güz dostlar görsün cenk diye

Yine bir yaz o boğayı saraydan çıkardılar
Üç er sağdan, üç er soldan zincirlerle sardılar

47

Gelip meydan ortasına bıraktılar boğayı
Aşık oynayan çocuklar bırakmaz oynamayı

Çocuklara bağırdılar “Kaçın hayta bebekler!”
Üçü kaçtı korkusundan biri meydanda bekler

Azgın boğa böğürerek hücum etti oğlana
Tozu dumana katarak sürüp gitti oğlana

Oğlan boğanın alnına yumruğunu savurdu
“Allahuekber!” diyerek bütün gücüyle vurdu

Bu yumrukla sersemleyip geriye giden boğa
Daha bir hırsla saldırdı cana kasteden boğa

Boğanın alnına yine yumruğu vuran oğlan
İtekleyerek meydandan boğa çıkaran oğlan

Hayli zaman boğa ile meydanda çekiştirler
Aslan gibi hamle edip, koç gibi tokuştular

Boğa ön ayaklarını gerdi, geri gitmedi
Dağ gibi durdu oğlancık yılmadı, pes etmedi

Boğa hırsla eşindi
Oğlan durdu, düşündü:

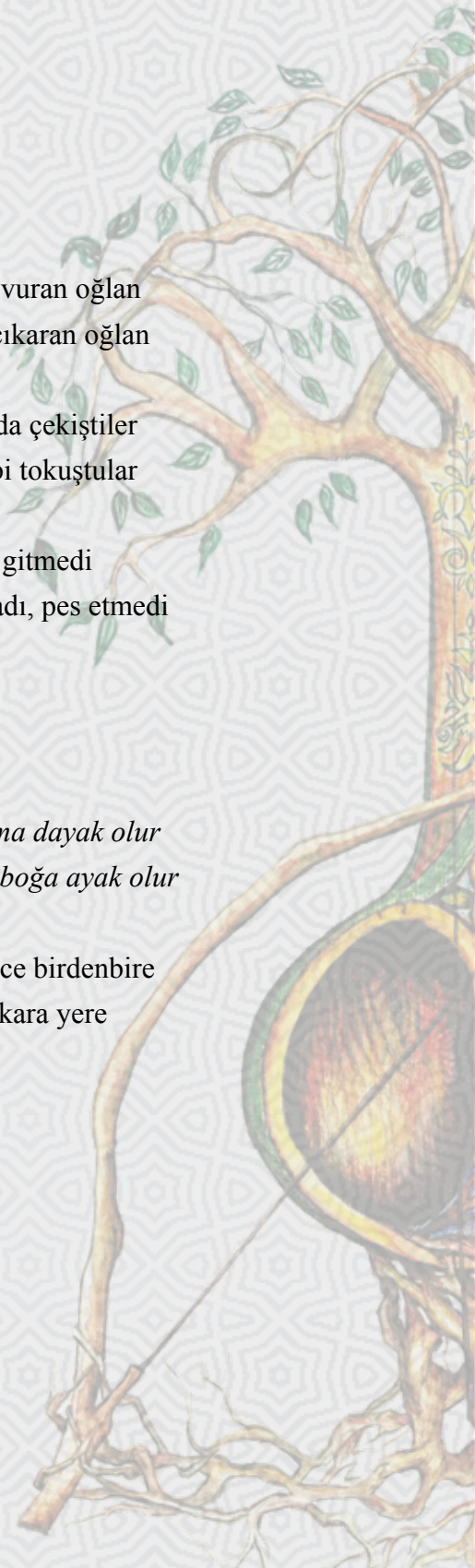
*Bir dama direk vururlar, o dama dayak olur
Yumruğum gitse alnından baş boğa ayak olur*

Böyle deyip yumruğunu çekince birdenbire
Koca boğa tepetaklak, yapıştı kara yere

Oğlan çekip bıçağını
Sertçe sıkıp bıçağını

Boğaya fırsat vermedi
Bir an şüphe göstermedi

Yaptı ustaca işini
Kesti boğanın başını

Bunu gören yiğit beyler birer birer geldiler
“Dedem Korkut bu oğlana bir ad koysun.” dediler

Çağrılınca Dede Korkut, çıkageldi kopuzla
Dirse Hân’a soy soyladı o dualı ağızla:

Hey Dirse Han, bu oğlana beylik ver
Erdemlidir taht da versen az ona
Boynu uzun bidevî at ver, binsin
Hünerlidir, dağlar olsun düz ona
Ağıllardan on bin koyun ver hânım
Helal olsun öveç ona, yoz ona
Develerden kızıl deve ver ki sen
Yük taşısin katar katar tez ona
Altın başlı büyük çadır bağışla
Gölge olsun, dokunmasın yaz ona
Omzu, kuşlu cübbelerle süslensin
Feda olsun atlas libas, bez ona
Hünerlidir, erdemlidir evladın
Yetmez elbet ne verseniz siz ona

Bayındır Hân’ın önünde savaş etmiş bu oğlan
Kara boğayı keserek yere katmış bu oğlan

Boğaç olsun oğlun adı, şanı göklere ersin
Ona adını ben verdim, yaşını Allah versin

Dedem Korkut böyle deyip
Nice kutlu söz söyleyip

Seyrederken bütün Oğuz
Dilde dua, elde kopuz

Şükredip Hakk'ın katına
Bindi kar beyaz atına

Rüzgârla yarışıp gitti
Kırlara karışıp gitti

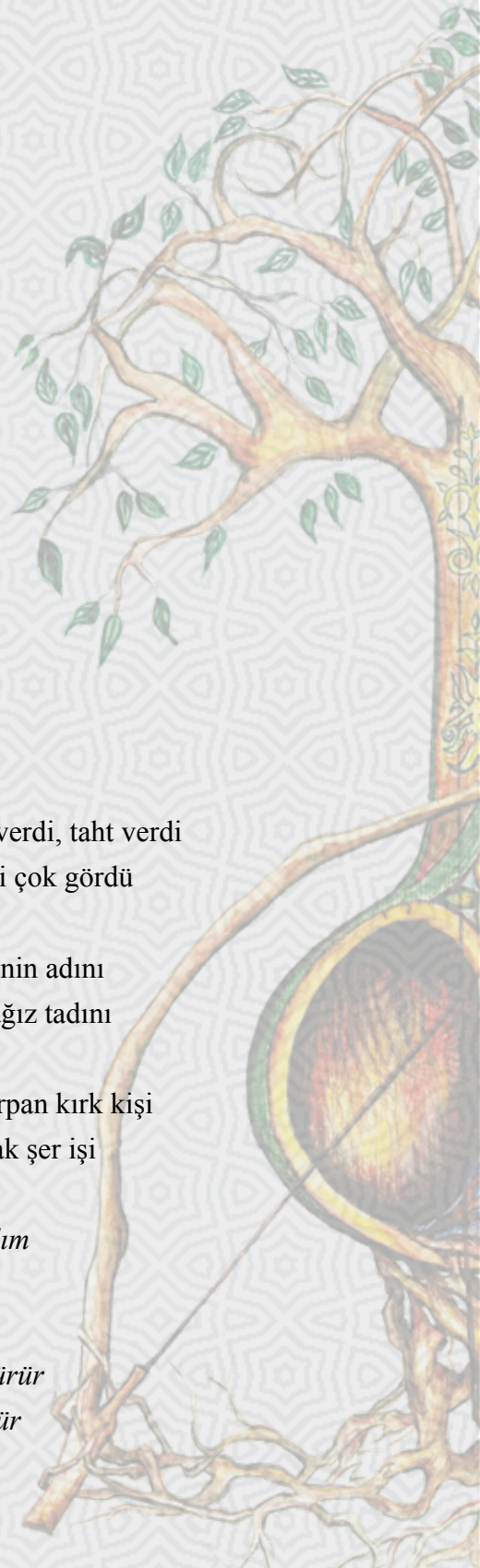
Tek oğluna Dirse Han beylik verdi, taht verdi
Dirse Han'ın kırk eri, bu ilgiyi çok gördü

Boğaç, anmaz olmuştu hiçbirinin adını
Bir oğlancık kırk erin bozdu ağız tadını

Toplandılar yürekleri kinle çarpan kırk kişi
Karar verdiler oğlana yapılacak şer işi

Biri dedi: "Dirse Hân'a varalım
Bu oğlanı kötüleyip yerelim

Belki Dirse, Boğaç Hân'ı öldürür
Bizim solan yüzümüzü güldürür

İşte o gün diner yürek sancımız
İşte o gün biter sonsuz hincımız

Dirse Hân 'ın yanında yine makbul oluruz
Yine eskisi gibi şanımızı alırız.”

Böyle deyip ilk yirmi er, Dirse Hân'a vardılar
Dünyada ne şer iş varsa Boğaç Hân'a sardılar

O konuşan yirmi er
Boğaç için neler der:

51

Hey Dirse Han, Dirse Han!
Bey Dirse Han, Dirse Han!

Görür müsün neler oldu?
Yüreğimiz dertle doldu

Kötü çıktı oğlun Boğaç
Düşü haram, işi haraç

Kırk eri taktı ardına
Zulmetti Oğuz yurduna

Nerde güzel gördüyse
Çekip aldı oğlancık

Sahipsiz, yetime
Kılıç çaldı oğlancık
Ak pürçekli kadını
Köle kıldı oğlancık

Aksakallı kocaya
Sövüp saymış duydun mu?
Rastladığı her yerde
Cana kıymış duydun mu?
Katlettiği canlarla
Kana doymuş duydun mu?

Yüzü gülmesin
Gitsin gelmesin

Gözyaşlarını
Kimse silmesin

Kırılsın eli
Kalkmasın kolu
Ahrette yolu
Cennet olmasın

Menzili şaşsın
Ateşte pişsin
Kılıca düşsün
Gücü kalmasın

O ki zalimdir
İşi zulümdür
Sonu ölümdür
Boşa yelmesin

Boyu devrilsin
Önü çevrilsin
Yansın, kavrulsun
Murat almasın

Akan duru sulardan haber geçer bilirsin
Çapraz yatan dağlardan kuşça göçer bilirsin

Aladağ'dan aşan haber, varsa Bayındır Hân'a
Bayındır Han o hiddetle ne sözler söyler sana

Böyle anda gezmesinden ölmesi yeğ olmalı
Nene gerek böyle evlat bin parçaya bölmeli

Dirse Han dedi: "Getirin, haddini bildireyim
Göz kırpmadan tek oğlumu elimle öldüreyim

Bu evladın olmasından olmaması iyidir
Yeryüzünde artık nefes almaması iyidir"

Dirse böyle söyleyince çıkageldi yirmi er
Diğer erlerin sözünün aynısını dediler:

Senin oğlun doğrularak dağlarda ava çıktı
O, sen varken av avladı, kuş kuşladı, yay çekti

Ala şarabın sertinden aldı, içti kanmadı
Anasıyla sohbet etti, atasını anmadı

Hırsızları, uğursuzu kendisine dost etti
Dirse Hân'ım Boğaç sizin canınıza kastetti

Çapraz yatan Aladağ'dan Bayındır'a söz gider
Han bu olanları duysa çağırır, gazap eder

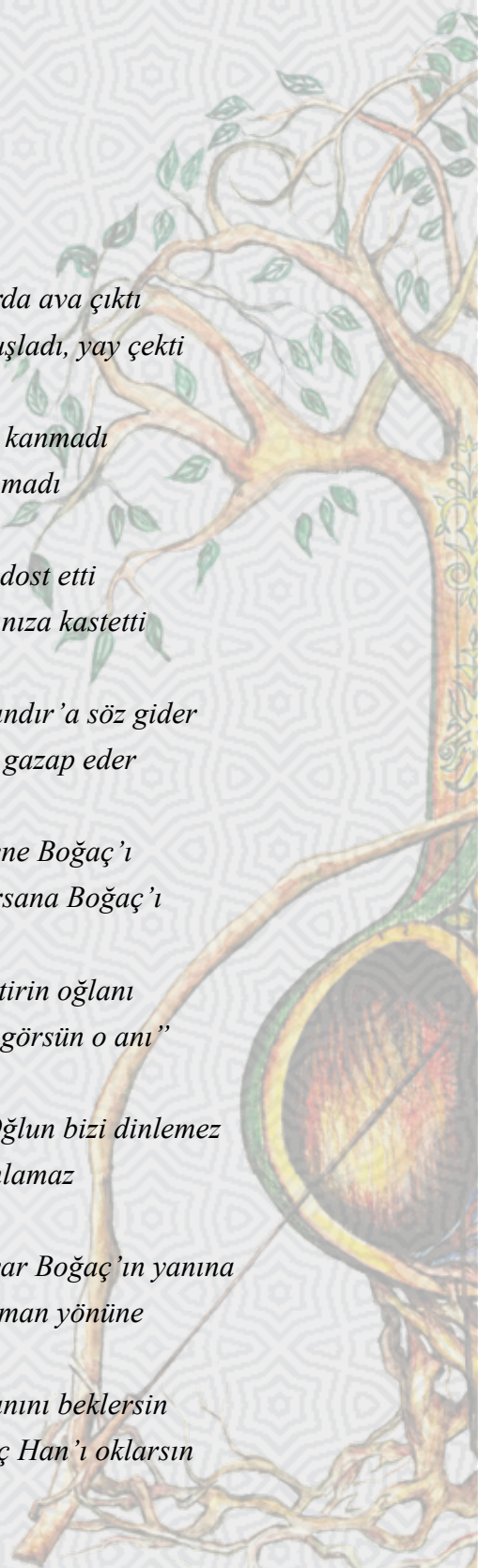
Böyle oğul nene gerek, öldürsene Boğaç'ı
Şu tertemiz yeryüzünden kaldırsana Boğaç'ı

Dirse dedi: "Öldüreyim, tez getirin oğlanı
Paramparça eyleyeyim herkes görsün o anı"

Hizmetkârlar, Dirse Han'a: "Oğlun bizi dinlemez
Atasına asi olan büyük sözü anlamaz

Hemen kalk, doğrul yerinden var Boğaç'ın yanına
Kırk erinden ayır onu götür orman yönüne

Kuş kuşlayıp av avlarken zamanını beklersin
Günün uygun bir anında Boğaç Han'ı oklarsın

Eğer böyle öldürmezsen başka türlü ölmez o
Eline bir fırsat geçse ata, baba bilmez o”

İlgıt ılgıt tan yelleri esince
Ak ile karanın görüldüğü an
Dünyadaki sesler birden susunca
Ezanla ruhların dirildiği an

Namazın çağrısı ezan bitince
Namazla Allah’a erildiği an
Sakallı boz çayır kuşu ötünce
Gönlümün yay gibi gerildiği an

Kudretli Oğuz’un gelini, kızı
Türlü libaslara sarıldığı an
Çekmekle tükenmez edası, nazı
Kalplere ağ gibi örüldüğü an

Büyük atlar sahibini görünce
Kışnemekten bıkip yorulduğu an
Gögsü güzel dağlara gün vurunca
Erlerin erlere karıldığı an

Alaca sabahta Dirse, Boğaç Han ve kırk eriyle
Av avladı, kuş kuşladı, ıslandı alın teriyle

O kırk namerdin birkaçı Boğaç'a yanaştılar
Oğlanı kandırmak için sinsice konuştular:

*Baban dedi geyikleri Boğaç kovup getirsin
Tepeleyip her birini kara yere yatırsın*

*Ok atıp at sürüşünü göreyim, övüneyim
Onun kılıç çalışında yürekte sevineyim*

Ne bilecek oğlancık dönen gizli oyunu
Dirse görsün diyerek aldı kılıç, yayını

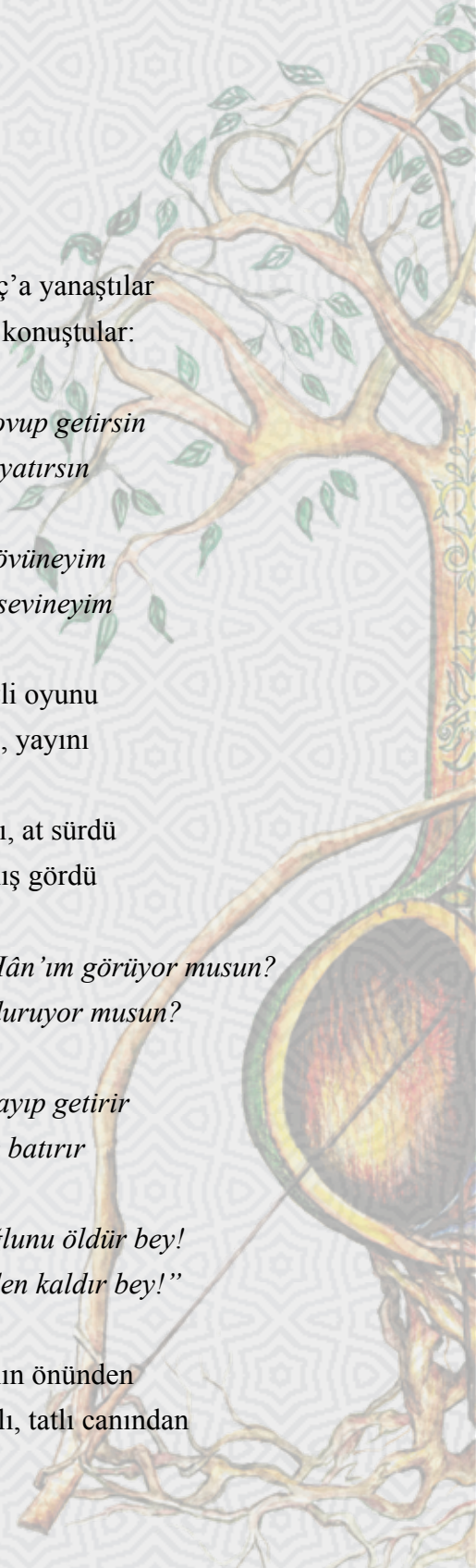
Boğaç bunun üstüne kılıç çaldı, at sürdü
Yolladığı her oku hedefe varmış gördü

Bunu görünce kırk namert: “Hân'ım görüyor musun?
Oğlun canına kastetmiş hâlâ duruyor musun?”

*Kırdan, bayırdan geyiği kovalayıp getirir
Oku geyiğe diyerek göğsünüze batırır*

*Oğlun seni öldürmeden sen oğlunu öldür bey!
Babasına kastedeni yeryüzünden kaldır bey!”*

Oğlan geyiği sürerken babasının önünden
Dirse Han korkar olmuştu nazlı, tatlı canından

Kurt sinirli sert yayını eline çekti önce
Üzengiye kalkıp hemen nişan alınca gence

Oku ıslık çalar gibi hedef gördü Boğaç'ı
Sırtının tam ortasından Dirse vurdu Boğaç'ı

Okun değdiği yerden ala kanlar söküldü
Oğlan atın boynunu kucakladı, yıkıldı

Dirse Han oğlancığın üstüne varmak için
Kapanarak yüzüne gönlünce sarmak için

Boğaç'a yönelince göndermedi kırk namert
Tek oğlunun derdine yandırmadı kırk namert

Atının dizginini döndürdüler obaya
Bu dönüş bir ölümdü bağı yanan babaya

Dirse Hân'ın hatunu, oğlunun ilk avında
Koyundan koç, deveden buğra kesti tavında

Kanlı Oğuz beylerini toplayıp dereyim dedi
Şu âlemde duyulmamış ziyafet vereyim dedi

Yanına kırk ince kızı alarak yollara çıktı
Avdan gelen yiğitlere önce dikkatlice baktı

İçlerinde Boğaç Hân'ı göremedi gözleri
Yüreğine ateş düştü, tutmaz oldu dizleri

Al atının üstünde Dirse Hân'ı eyledi
Hatun kanlı gözlerle ona neler söyledi:

*Beri gel başım bahtı
Tüten ocağım tahtı*

*Han babamın güveyi
Soylu obamın beyi*

59

*Kalp gözümün gördüğü
Atam, anam verdiği*

*Göz açıp da gördüğüm
Sevip gönül verdiğim*

*Kalkarak yerinden doğruldun Dirse
Sanki ötelerden çağrıldın Dirse*

*Kara cins atına sıçrayıp bindin
Göğsü güzel dağa yüzünü döndün*

*Ava çıktın, kılıç çaldın, ok saldın
Ey evdeşim iki gittin, bir geldin!*

Karanlık gecelerde bulduğum oğlum hani?
Kaygısıyla sararıp solduğum oğlum hani?

Çıksın benim görür gözüm, yaman seğrir Dirse Han
Oğlan emen süt damarım niçin ağrır Dirse Han?

Sarı yılan sokmamışken akça tenim şişiyor
Biricik oğlum görünmez bağrım narda pişiyor

Kuru kuru derelere sular saldım hediye
Kara donlu dervişlere adak verdim hak diye

Açı görsem doyurdum, yoksulu pula boğdum
Tepe gibi et yığdım, göl gibi kımız sağdım

Dilek ile bir oğul zorla buldum can beyim
İki vardın, bir geldin deli oldum han beyim

Tek oğlumun haberini ne olur söyle bana
Karşı yatan Karadağ'dan uçurdunsa de bana

Taşkın akan yüğrük suya aldırdıysan bileyim
Aslan ile kaplanlara çaldırdıysan bileyim

Av sürerken şaşırıp da dağlar aştıysa oğlum
Kara dinli kâfirlere esir düştüyse oğlum

Han babamın makamına varayım
Bol hazine, çokça asker dereyim
Almak için kurt bakışlı oğlumu
Azgın dinli kâfire at süreyim

Yaralanıp at üstünde ölmeden
Haramdır atımdan inmeme haramdır
Yenim ile al kanımı silmeden
Saklanmam haramdır, sinmem haramdır
Yer üstüne düşüp kol but olmadan
Tek oğul yolundan dönmeme haramdır

Yalnız oğul haberini de bana
Kara başım kurban olsun bey sana

Böyle deyip Dirse'nin hatunu feryat etti
Ağıtı dost düşmanın yüreğini eritti

Hatununa Dirse Han hiç karşılık vermedi
O kırk namert gelerek hatuna şöyle dedi:

Esendir
Meraklanma ey hatun
Oğlun sağdır, esendir
Ava kurtça saldıran
Rüzgâr gibi esendir
Boğaç, Tanrı bağışı
Boğaç, Hak'tan esendir

*Bugün yarın çıkar gelir
Güneş gibi söker gelir*

*Konuşamaz bey sarhoştur
Söz diyemez başı hoştur*

Dirse Hân'ın hatunu çekildi, geri döndü
Kırk ince kız onunla hemen atına bindi

Boğaç Hân'ı aramaya çıktılar
Dağı, taşı taramaya çıktılar

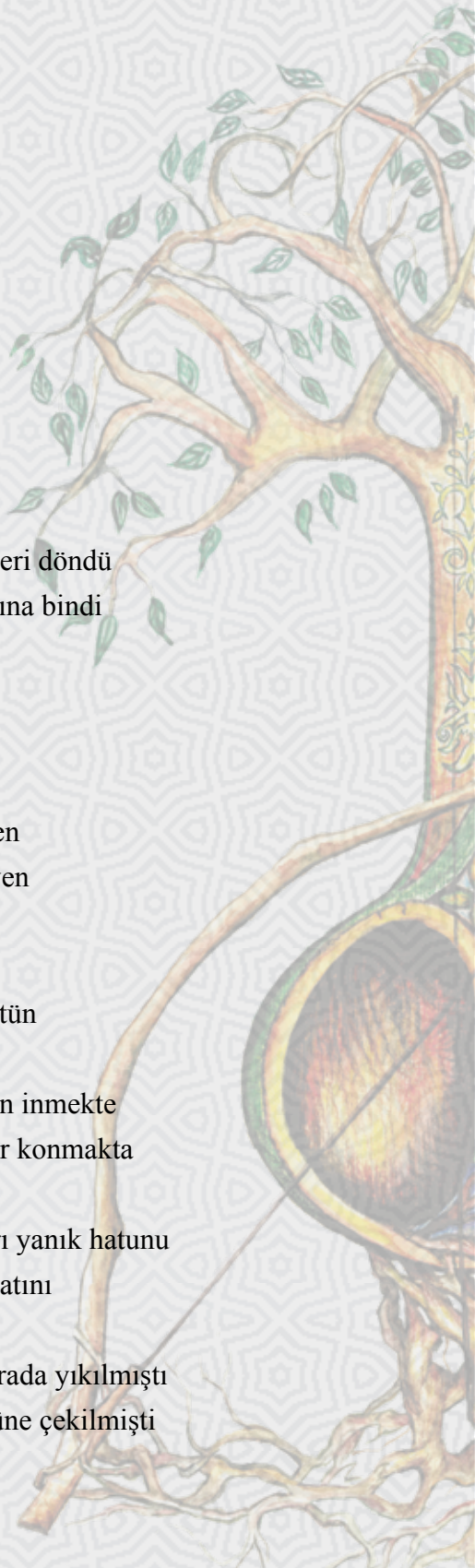
Yazda kışta karı, buzu gitmeyen
Dik başında tipi, boran bitmeyen

Kazılık Dağı'na varınca hatun
Yüceden her yeri gördü büsbütün

Bir derenin içine karga, kuzgun inmekte
Bağrış çağrış içinde bir inip bir konmakta

Bunu gören Dirse Hân'ın bağıryanık hatunu
Dereden tarafa sürdü o bidevî atını

Meğer sultanım, Boğaç Han orada yıkılmıştı
Kanı gören karga, kuzgun üstüne çekilmişti

Boğaç'ın iki köpeği onları kovuyordu
Hem kargayı hem kuzgunu başından savıyordu

Boğaç vurulduğunda
Yere serildiğinde

Boz atlı Hızır gelmiş
Derdine derman olmuş

Üç defa sıvazlamış Boğaç'ın yarasını
Sıvazlarken söylemiş bu derdin çaresini:

63

*Korkma, sana bu yaradan ölüm uzak kalacak
Dağ çiçeği, anan sütü büyük derman olacak*

Bunları söyleyip Hızır ortalıktan kayboldu
Seğirtip oğlan anası yanına çıkageldi

Bir de ne görsün tek oğlu al kana bulanmıştı
Dizlerini döve döve nasıl da ilenmişti:

*Kara, çekik gözlerini uyku almış, aç oğul!
On iki ince kemiğin kırılmış Boğaç oğul!*

*Tatlı canın seyrandaymış yakala ki gitmesin
Azrail atına binip dünyayı terk etmesin*

Öz gövdende canın varsa oğul haber ver bana
Kara başım kurban olsun, feda olsun yoluna

Kazılık Dağı, suların
Akarken akmaz olsun!
Bağrında biten otların
Çıkarken çıkmaz olsun!
Oğuz gülün, nevrüz gülün
Kokarken kokmaz olsun!
Geyiklerin taşa dönsün
Sekerken sekmez olsun!

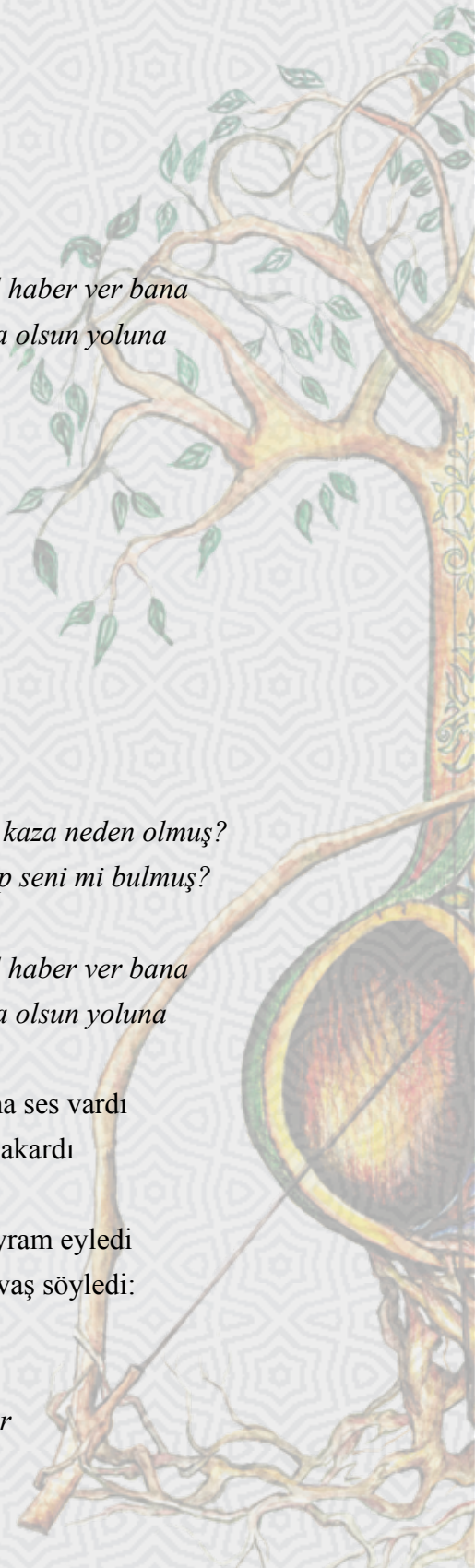
Aslandan mı kaplandan mı bu kaza neden olmuş?
Süzme gözlüm bunca cefa gelip seni mi bulmuş?

Öz gövdende canın varsa oğul haber ver bana
Kara başım kurban olsun, feda olsun yoluna

Böyle deyince oğlanın kulağına ses vardı
Gözünü ansızın açıp anasına bakardı

Hatun bunu görünce gönlü bayram eyledi
Boğaç anasına bakıp yavaş yavaş söyledi:

Beri gel sütünü emdiğim ana
Kazılık Dağı'nın günahı yoktur

Beddua eyleme boşu boşuna
Kazılık Dağı'nın günahı yoktur

Akan sularından kemlik görmedim
Biten otlarından bela dermedim
Aslana, kaplana fırsat vermedim
Kazılık Dağı'nın günahı yoktur

Geyiği taşlarda seker sessizce
Tavşanı korkarak çıkar sessizce
Bir deresi vardır akar sessizce
Kazılık Dağı'nın günahı yoktur

Boğaç'ı söyletme yüreği gamdır
Kazaya, kadere inancı tamdır
Bir suçlu ararsan suçlu babamdır
Kazılık Dağı'nın günahı yoktur

Oğlan böyle deyince hatunun derdi arttı
Kurtlar gibi uludu, diz dövdü, yüzün yırttı

Boğaç dedi: "Bu dertten ölüm yoktur ağlama
Ağlayıp da yaralı yüreğimi dağlama

Boz atlı Hızır üç kez sıvazladı yarımı
Gitmeden önce bana söylemişti devamı

*Dağ çiçeği ve sütün bu yaraya merhemmiş
Her ikisi yaramı iyi edecek emmiş”*

Böyle deyince kırk kız etrafa yayıldılar
Dağ çiçeği arayıp bulmaya koyuldular

Kırk ince kız, toparlayıp dağ çiçeği yetirdi
Anası göğsünü sıkıp kanlı sütü getirdi

Dağ çiçeği ile sütü yarasına sardılar
Oğlanı ata bindirip yurtlarına vardılar

Hekimlere emanet bıraktılar oğlanı
Gizlediler Dirse'den yaralı Boğaç Hân'ı

*At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur*

Gün geçtikçe Boğaç'ın acıları azaldı
Kırk gün bittiği anda yaraları düzeldi

Yine eskisi gibi av avladı, kuş vurdu
Kılıç çaldı, at sürdü, hedefe ok savurdu

Dirse Han evladını ölmüş bilirdi hâlâ
Farkındaydı kırk namert, Boğaç başlara bela

Bu işin çaresini düşünüp, danıştılar
Yapılacak şer işi şöylece konuştular:

*Han, oğlunu görürse
Görüp emir verirse*

*O an kıyamet kopar
Bizlere neler yapar*

*Her yerde arar bizi
Öldürür, kırar bizi*

*Öğrenmeden Dirse Han
Tükenmeden kıt zaman*

*Hemen onu tutalım
Boynuna ip atalım*

*Bağlayıp ellerini
Elini, kollarını*

*Kıl sicimle örelim
Düşmana götürelim.*

Böyle deyip kırk namert er, tuttular Dirse Hân'ı
Her birisi başka yöne ittiler Dirse Hân'ı

Dövdüler, akça teninden kanlar çıkana kadar
Onlar atlı, Dirse yaya yollar bıkana kadar...

Kâfir eline varmaya çok vakit kalmamıştı
Bu işten Oğuz beyleri haberdar olmamıştı

Duyunca Dirse'nin eşi derdine dert ekledi
Varıp Boğaç'ın yanına oğluna şöyle dedi:

*Görür müsün ey oğul?
Neler olmuş duy oğul*

69

*Sarp kayalar oyulmadı
Yer oyuldu, duyulmadı*

*Yurtta düşman bulunmazken
Beye karşı gelinmezken*

*Babana, düşman saldırdı
Dost ağlattı, yad güldürdü*

*Babanın kırk namert eri
Tutmuş atanı her biri*

*Ardından ak ellerini
Hem boynunu, kollarını*

*Kıl sicimle bağlamışlar
Ciğerini dağlamışlar*

*Onlar atlı, baban yaya
Kötü sözler diye diye*

*Götürürler uzaklara
Türlü türlü tuzaklara*

*Doğrul artık durma oğul yerinde
Yaralarım kanar oldu derinde*

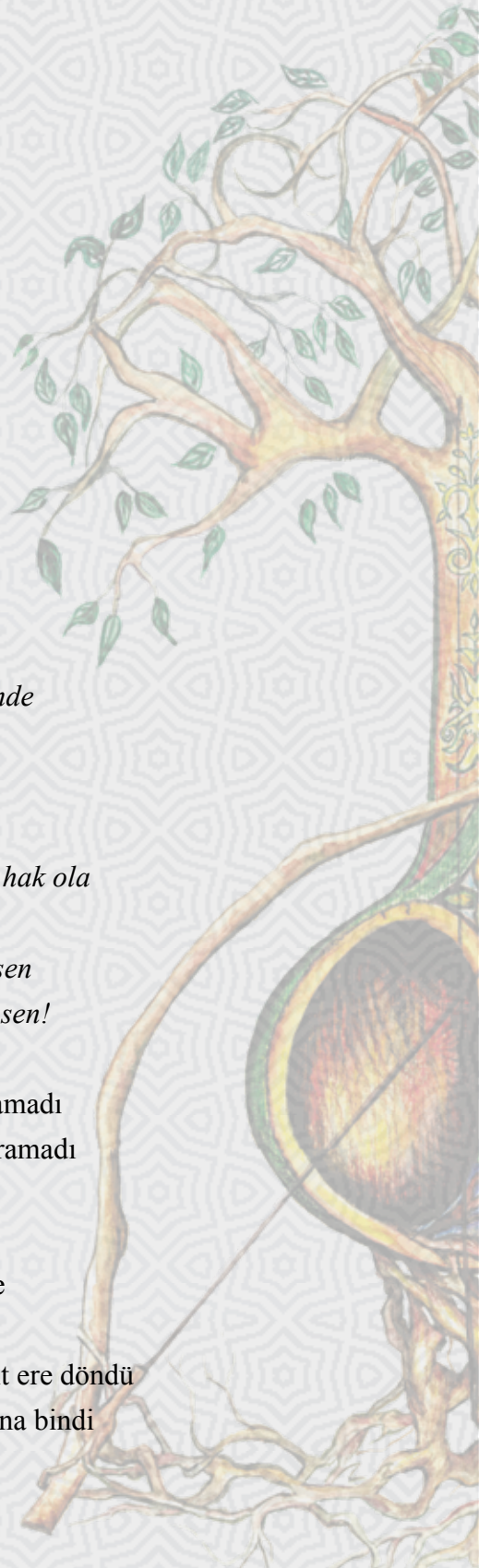
*Kırk erini al yanına, çık yola
Kırk namertten hesap sormak hak ola*

*Yürü oğul, kör şeytana uyma sen
Sana kıydı, gel babana kıyma sen!*

*Oğlancık anasının sözünü kıramadı
Babası tutsak iken yerinde duramadı*

*Kara çelik kılıcını taktı beline
Ak kırıışlı sert yayını aldı eline*

*Altın mızrağını takıp kırk yiğit ere döndü
Emrederek yiğitlere büyük atına bindi*

Babasının ardı sıra doludizgin at sürdü
Kırk namerdi konaklayıp şarap içerken gördü

Boğaç onlara doğru yöneldiği sırada
Kırk namert de Boğaç'ı seyredermiş orada

Biri dedi: "Oğlancığı hemen kalkıp tutalım
Kara dinli kâfirlere babasıyla satalım."

Dirse Han kopup gelen Boğaç'ı bilemedi
Kırk namerde seslenip onlara şöyle dedi:

71

Aman derim kırk yoldaşım ben aman!
Hak Tanrı'nın birliğine yok güman

Çözün ipleri elimden
Sözler dökülsün dilimden

Kolca kopuzumu verin
Sizler bir kenarda durun

O yiğidi döndüreyim
O tipiye dindireyim

İster beni öldürün
İster göğe kaldırın

*Bir kez bırakın, dedi
“Sözüme bakın!” dedi*

*Dirse'nin bu sözlerini kırk er haklı gördüler
Hemen çözüp ellerini kolca kopuz verdiler*

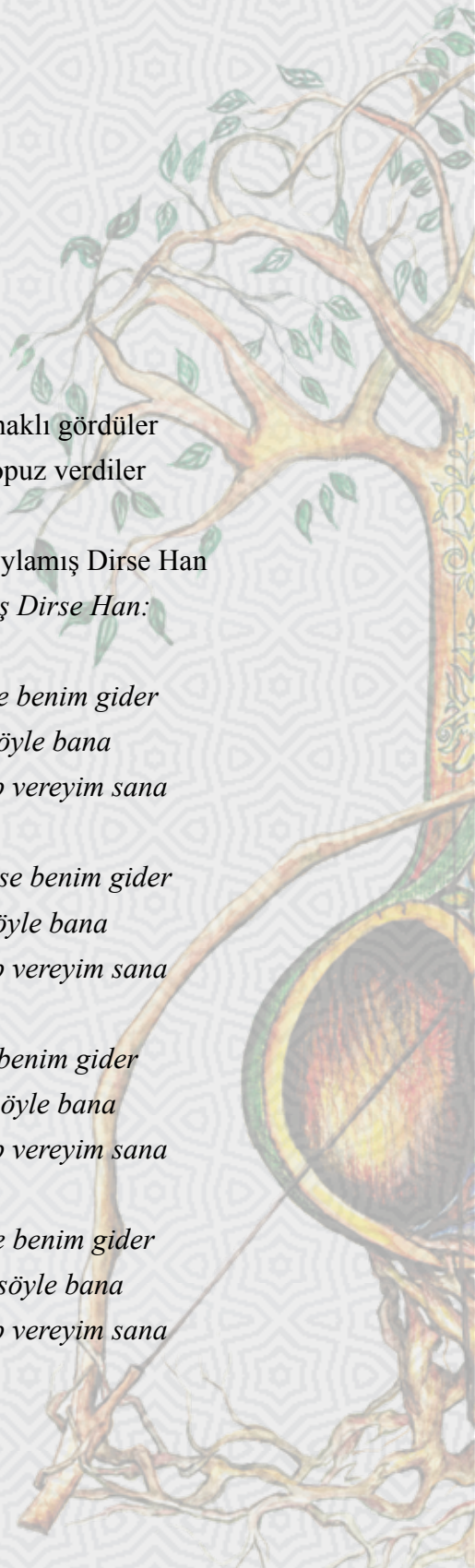
*Oğlu Boğaç'ı bilmeden soy soylamış Dirse Han
Öz evladına el gibi ne söylemiş Dirse Han:*

*Boynu uzun soylu atlar giderse benim gider
Senin, içinde bineğin var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana*

*Ağıllardan on bin koyun giderse benim gider
Senin, içinde şişliğin var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana*

*Develerden kızıl deve giderse benim gider
Senin, içinde yükletin var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana*

*Altın başlı çadırlardan giderse benim gider
Senin, içinde bir odan var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana*

Ela gözlü gelinlerden giderse benim gider
Senin, içinde nişanlın var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana

Aksakallı kocalardan giderse benim gider
Senin de içinde baban var ise söyle bana
Savaşmadan, vuruşmadan alıp vereyim sana

Benim için geldinse oğlumu öldürmüşüm
Dostlarımı ağlatıp düşmanı güldürmüşüm

Yazık sana ey yiğit, oyalanma geri dön
Kırk namerde yem olma, vatanına diri dön

Dirse Han elde kopuz işte böyle söylemiş
Boğaç da babasına karşılık şöyle demiş:

Boynu uzun soylu atlar senin gider bilirim
İçlerinde bineğim var bırakmam kırk namerde
Ağıllardan sürü koyun, binin gider bilirim
Benim de şişliğim var bırakmam kırk namerde

Develerden kızıl deve katarı mülkün elbet
Benim de yükletim vardır bırakmam kırk namerde
Akça yüzlü, süzme gözlü gelinler senin fakat
Benim de bir nişanlım var bırakmam kırk namerde

*Altın başlı büyük otağ geçsin gitsin diyemem
İçlerinde bir odam var bırakmam kırk namerde
Aksakallı kocaların gitmesine kıyamam
Bir akılsız babam vardır bırakmam kırk namerde*

Boğaç kesip sözünü
Kurtça kısıp gözünü

Tülbendini salladı bekleyen kırk erine
Yiğitler at sürdüler bu işmar üzerine

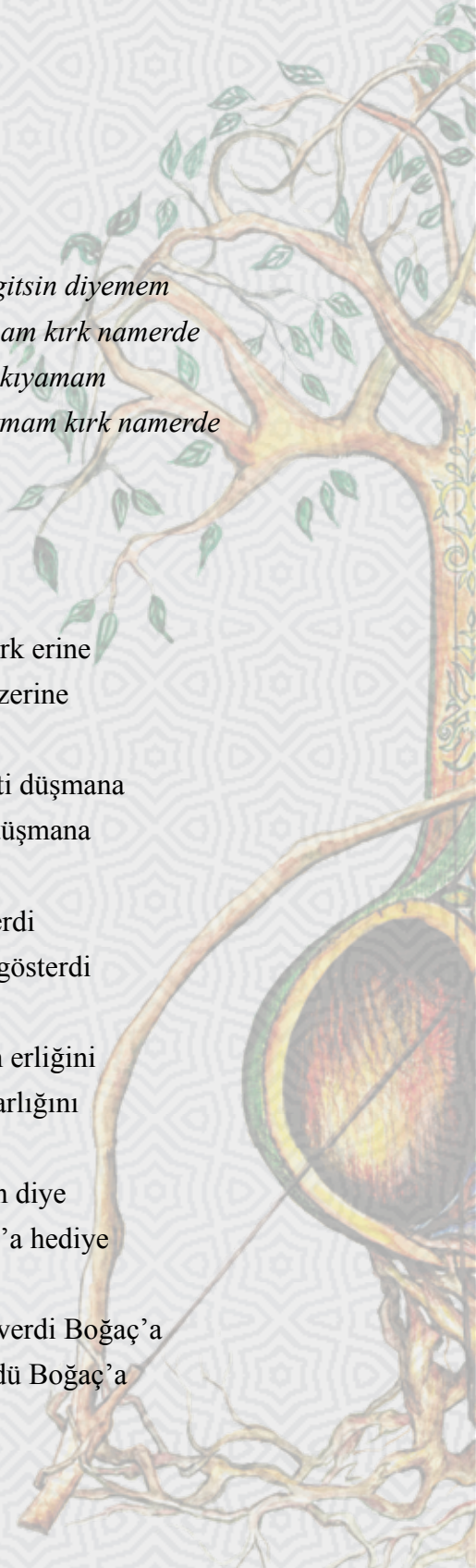
Boğaç kırk yiğidiyle sürüp gitti düşmana
Kılıcıyla meydanı mezar etti düşmana

Kimini esir etti, kimini yere serdi
Babasını kurtarıp büyük erlik gösterdi

Dirse Han seyretmişti oğlunun erliğini
Karşısında görmüştü biricik varlığını

Mevla'sına şükretti evladı esen diye
Dirse, kurbanlar kesti Yaradan'a hediye

Hanlar hânı taht verdi, beylik verdi Boğaç'a
Söylenmemiş ünleri layık gördü Boğaç'a

Dedem Korkut gelerek dizdi Oğuzname'yi
Kopuzunun teliyle yazdı Oğuzname'yi

Boy boyladı, soy soyladı
Dedem Korkut söz söyledi:

*Onlar böyle geldi, geçti
Kervan gibi kondu, göçtü*

*Ecel aldı, yer gizledi
Fâni dünya sır gizledi*

*Yalan dünya kime kaldı?
Kim ağladı, murat aldı?*

*Kara ölüm geldiğinde geçit versin Yaradan
Ak imandan ayırmasın, yol göstere sin Yaradan*

*Hak arttırsın devletini sağ kalan kullar için
Yüce Tanrı dostun olsun mübarek diller için*

*Yerli kara dağların
Yıkılmasın hanım hey!
Gölgeli ağaçların
Sökülmesin hanım hey!
Taşkın akan suların
Çekilmesin hanım hey!*

Koşarken ak boz atın
Sendeleyip düşmesin
Kara çelik kılıcın
Dost bağrını deşmesin
Hem mızrağın hem okun
Hedefinden şaşmasın

Aksakallı baban ile ak pürçekli ananı
Ulu Tanrı yâr bellesin, cennet olsun mekânı

76

Hakk'ın yandırdığı çıran
Sönmeyip yanadursun
Dostlar yakınına gelsin
Yabanlar yana dursun
Öksüz, yetim, kimsesizler
Sana dayanadursun

Oğuz boylu yiğit beyim ünün, soyun bitmesin!
Kadir Tanrı, namert ele seni muhtaç etmesin!

**SALUR KAZAN'IN EVİNİN
YAĞMALANDIĞI BOYU**

Oğuz'un gözü pek eri
Ulaş oğlu Salur Kazan
Titretirdi göğü, yeri
Ulaş oğlu Salur Kazan

Amit Suyu'nun aslanı
Karacuk'un bey kaplanı
Anlatmakla bitmez şanı
Ulaş oğlu Salur Kazan

79

Kuşça biner konur ata
At sırtında bin dert ata
Han Uruz'a kutlu ata
Ulaş oğlu Salur Kazan

Bayındır'ın damadıdır
Tülü kuşun kanadıdır
Garip, yoksul imdadıdır
Ulaş oğlu Salur Kazan

Kalkıp yerinden doğruldu
Buyruk erleri çağrıldı

Doksan başlı çadırını döşetti ipeklerle
Seksen yerde büyük kaplar kuruldu dileklerle

Altın ayak sürahiler sıra sıra dizildi
Boğa, aygır, buğra, koçlar şölen için yüzüldü

Dokuz kara gözlü güzel
Aydan aydın yüzlü güzel

Saçı kırk belik örülü
Belikler yerde sürülü

Sinesi kızıl düğmeli
Parmağı kına boğmalı

Dili tatlı, yüzü güleç
Her sözü bin derde ilaç

Sevimli kâfir kızları
Süzerek ahu gözleri

Yerinde durmaz, dönerdi
Beylere kadeh sunardı

Salur Kazan bu meylerden çok içince esridi
Gönlü avdan, yiğitlikten söz açınca esridi

Kızıl şarabın itisi alnına vurduğu an
Dizinin üstüne çöküp haykırdı Salur Kazan:

*Beyler ünümü anlayın!
Duyun, sözümü dinleyin!*

*Yata yata yanımız ağrıdı, yazık bize!
Dura dura belimiz kurudu, yazık bize!*

*Yürüyelim a beyler, bir ava başlayalım
Sığın geyik yikalım hem de kuş kuşlayalım*

81

*Avdan sonra obada yer, içer, eğleniriz
Hoşça vakit geçirdik, der, içer, eğleniriz*

Kıyan Selçuk'un oğlu Deli Dünder söz aldı:
“Evet, hânım doğrudur, geriye ne söz kaldı?”

Karagüne'nin oğlu Kara Budak bekledi
“Kazan Hân'ım doğrudur, bize av gerek.” dedi

Onlar böyle deyince
Fikrini söyleyince

At Ağızlı Aruz Koca çöktü dizi üstüne
Meramını demek için baktı dizi üstüne:

*Kazan Ağa'm, sası dinli Gürcistan'a sınırsın
Bu fırsatçı namertleri benden iyi tanırsın*

*Daha ava çıkmadan bu hainler duyacak
Sen gidince yurdunu hangi er koruyacak?*

*Kazan dedi: "Biz yokken gelen düşmanı kırsın
Üç yüz yiğitle Uruz yurduma bekçi dursun."*

*Böyle deyip Salur Kazan, konur ata yeltendi
Ardı sıra yiğitleri hemen atlara bindi*

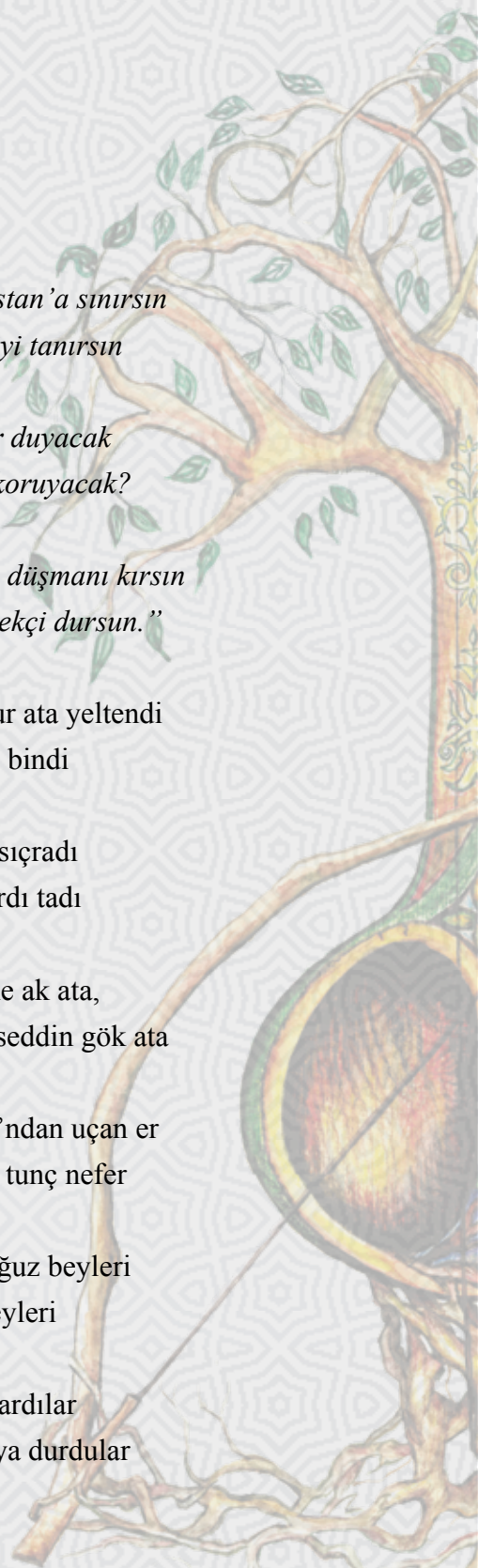
*Dündar, alnı akıtmalı aygırına sıçradı
Böyle bir avın ancak onla çıkardı tadı*

*Kazan Bey'in kardeşi Karagüne ak ata,
Hân'ın hasmını basan Şir Şemseddin gök ata*

*Parasar'ın sarp Bayburt Hisarı'ndan uçan er
Vardı boz aygırına Beyrek adlı tunç nefer*

*Sayıp gitsem tükenmez nice Oğuz beyleri
Atlarına bindiler yüce Oğuz beyleri*

*Tozu dumana katıp Aladağ'a vardılar
Söze fırsat vermeden avlanmaya durdular*

Bunu duyan kâfirin
Şökli Melik azgını
Yanına toplayarak
Sırtlanları, kuzgunu
Oğuzeli'ne doğru
Hırsla kastı dizgini

Yedi bin din düşmanı
Sası dinli kefere
Alaca ata binip
Özü kinli kefere
Ilgar etti Oğuz'a
Kara donlu kefere

Kazan Bey'in ordusunu karanlıkta bastılar
Altın otağın yerine kara bayrak astılar

Ağlattılar kaza benzer gelinleri, kızları
Kaçırdılar yaşlıları, dulları, öksüzleri

Tavla tavla şahbaz atı güderek götürdüler
Katar katar develeri yederek götürdüler

Altın, akçe, yakut, gümüş ne varsa hazinede
Yağmaladı kefereler doymadılar yine de

Boyu uzun Burla Hatun ince belli kırk kızla
Boynu bükük tutsak gitti ağlamaklı bir gözle

Hân'ın yaşlı anasını asıp deve boynuna
Götürdüler ite kaka basıp deve boynuna

Üç yüz yiğitle Uruz elleri bağlı gitti
Boğazından zincirli, kolları bağlı gitti

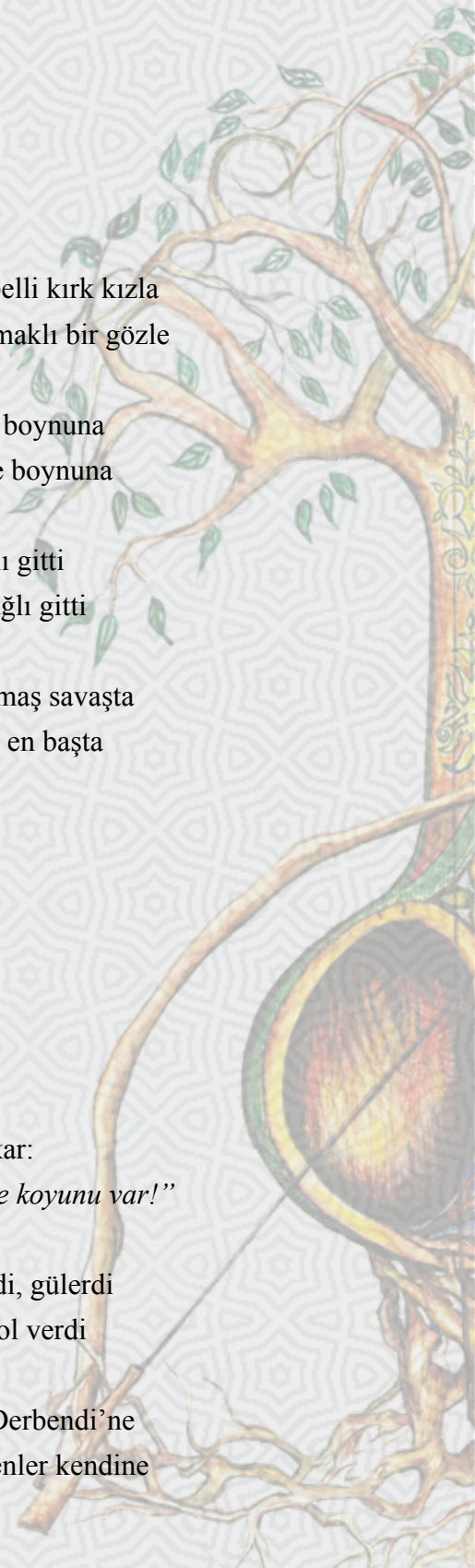
Eylek Koca'nın oğlu Sarı Kulmaş savaşta
Allah'a teslim oldu, şehit oldu en başta

Kazan Bey'in bu işlerden
Hiç haberi olmadı
Hem akçesi hem devesi
Atı, eşi kalmadı
Yine açgözlü kâfirler
Bir an doymak bilmedi

O anlarda kâfirin birisi öne çıkar:
"Kazan'ın alınmadık on bin de koyunu var!"

Şökli Melik bu habere sevinirdi, gülerdi
Altı yüz atlı kâfire talan için yol verdi

Ilgar etti bu söz üzre Kapılar Derbendi'ne
Zulmü, yağmayı, haracı iş bilenler kendine

Bu sırada belinleyip uyanmıştı Karacuk
Bir kaygılı düş görmüştü uykusunda o zaman
Salur Kazan'ın malını otlatırdı yıllardır
Yaşamamıştı ömründe böyle karışık bir an

Kıyan Gücü, Demir Gücü denen kardeşleriyle
Ağılların kapısını berkittiler üç çoban
Sonra da tepe gibi taş yığdılar üç yere
Karacuk'un elinde ala kollu bir sapan

Silahlı altı yüz atlı ağıl önüne vardı
İçlerinden birisi Karacuk'a haykırdı:

85

*Karanlık akşamda kaygılı çoban
Gözleri güvercin uykulu çoban*

*Hem sütü, peyniri bolca kaymaklı
Kar, yağmur yağanda eli çakmaklı*

*Çoban, çoban ey çoban!
Sözlerimi duy çoban!*

*Kazan Bey'in evlerini biz yıktık
Katar katar devesini biz çektik*

*Ak pürçekli anasını kaçırdık
Gömüsünü, akçesini göçürdük*

*Tutsak aldık ince belli kırk kızı
Kırk yiğitle bir tek oğlu Uruz'u*

*Hem evdeşi Burla Hatun bizdedir
Neyi varsa Hân'ın bütün bizdedir*

*Bre çoban ırağından, yakınından beri gel!
Bize zorluk çıkarmadan usul usul yürü gel!*

*Baş indirip bağır bas ki seni masum bilelim
Şökli Melik'e götürüp büyük beylik alalım*

*Çoban yiğitçe durdu
Ağır sözler savurdu:*

*Saçma sapan konuşma, belli ayık değilsin
Yalakta artığımı itimle yiyen kâfir
Boşuna övmektesin ala atı boşuna
Ala keçime binsem kalırsın yayan kâfir
Başındaki tolganı ne diye övmektesin?
Börküm kadar olamaz uykudan uyan kâfir
Altmış tutam mızrağı kendince ne sanırsın?
Kızıl değneğim ile gam olur rüyan kâfir
Kılıcını, okunu sakın bana anlatma
Çomağımla, sapanım herkese ayan kâfir
Ne kadar konuşursun erliğini göster gel
Gör Oğuz'un erini canına doyan kâfir*

Kâfir bunun üstüne mahmuzladı atını
Yaylarını gererek yağmur gibi ok attı
Karacuk sapanına yerleştirdi taşları
Koca koca taşlardan az atmadı çok attı

Attığı her taş ile düşmanlar üçer beşer
Günahıyla, suçuyla kara toprağa düşer

Bu taşlarla üç yüzü dünyasını değiştir
Geri kalan üç yüzü korkularla boğuşur

Lakin iki kardeşi şehit düştü bu sıra
Döşlerinde okların açtığı onca yara

Bunu gören Karacuk daha da hiddetlendi
Attığı kayaların gazabı şiddetlendi

Taşı bitti, sapanla koyun attı, koç attı
Bismillahla her defa düşmanına fırlattı

Kâfirlerin gözüne dünya karanlık oldu
Yarısının ölmesi sanki bir anlık oldu

Baktılar Karacuk'u yenmenin çaresi yok
Korkudan hiçbirinin orada durası yok

Çobana ah ederek geri dönüp kaçtılar
Buna kaçmak denilmez kuş olup da uçtular

Onların gidişiyle çoban baktı dört yana
Ölen kardeşlerine ağlayıp yana yana

Uçmağa yolcu etti gözleri kanlı yaşlı
Öcünü aldı ama yine de bağı başlı

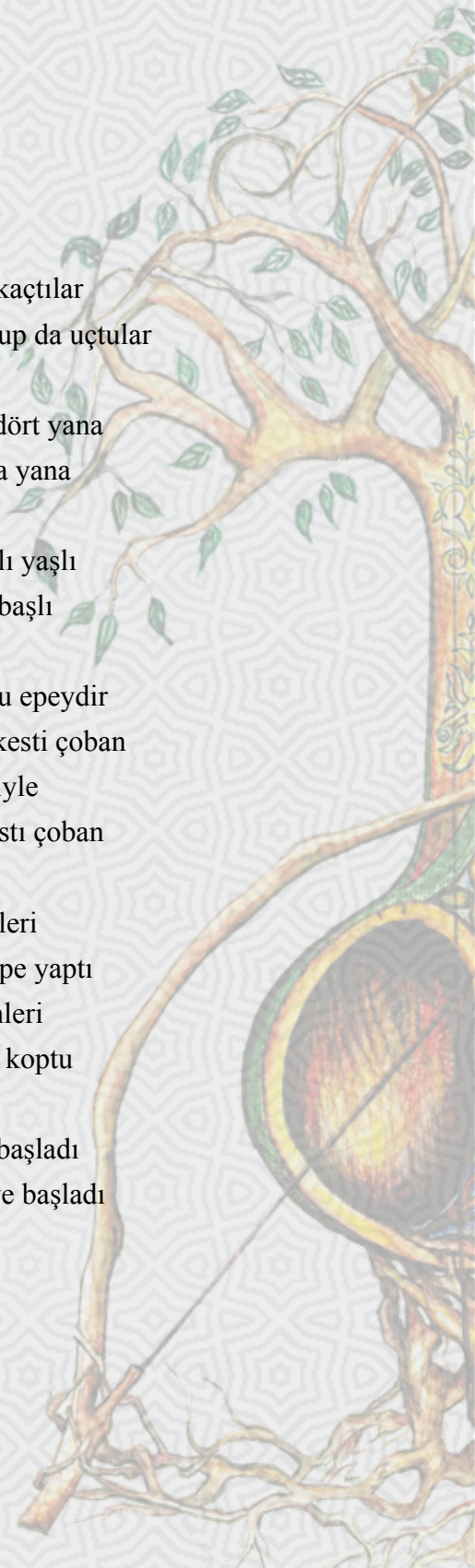
Bir yandan da yarası kanıyordu epeydir
Bıçakla kepenekten bir parça kesti çoban
Kan sızan yaraların üzerine eliyle
Kepeneğin külünü toplayıp bastı çoban

Kanı kesildiğinde topladı ölenleri
Kâfirin leşlerinden bir yığın tepe yaptı
Düşünerek bu ara başına gelenleri
İçinde sanırsınız kızıl kıyamet koptu

Bir köşede ağlayıp sızlamaya başladı
Sonu gelmez yolları gözlemeye başladı

Dertli çoban bu ara
Göğsüne vura vura

Herslenip uslanırdı
Kazan'a seslenirdi:

Salur Kazan ölü müsün, sağ mısın?

Bu işlerden hiç haberin yok mudur?

İki kardeş kurban ettim uğruna

Eşin, oban tutsak gitti hak mıdır?

Meğer hânım o gece kaygılı düş görmüştü

Salur Kazan'a düşler nice haber vermişti

Belinleyip uykudan uyandı Salur Kazan

Bir çınara dağ gibi dayandı Salur Kazan

İçinde başlamışken bilmediği bir savaş

Düşünde gördüğünü anlattı yavaş yavaş:

Bilir misin izzetli kardeşim Karagüne

Bilir misin uykumda kaygılı bir düş gördüm

Gökten şimşek çakardı yurdumun üzerine

Yumruğumda çırpınan şahini ölmüş gördüm

Obama kara duman iniyordu durmadan

Kuduz dişli itleri evime dalmış gördüm

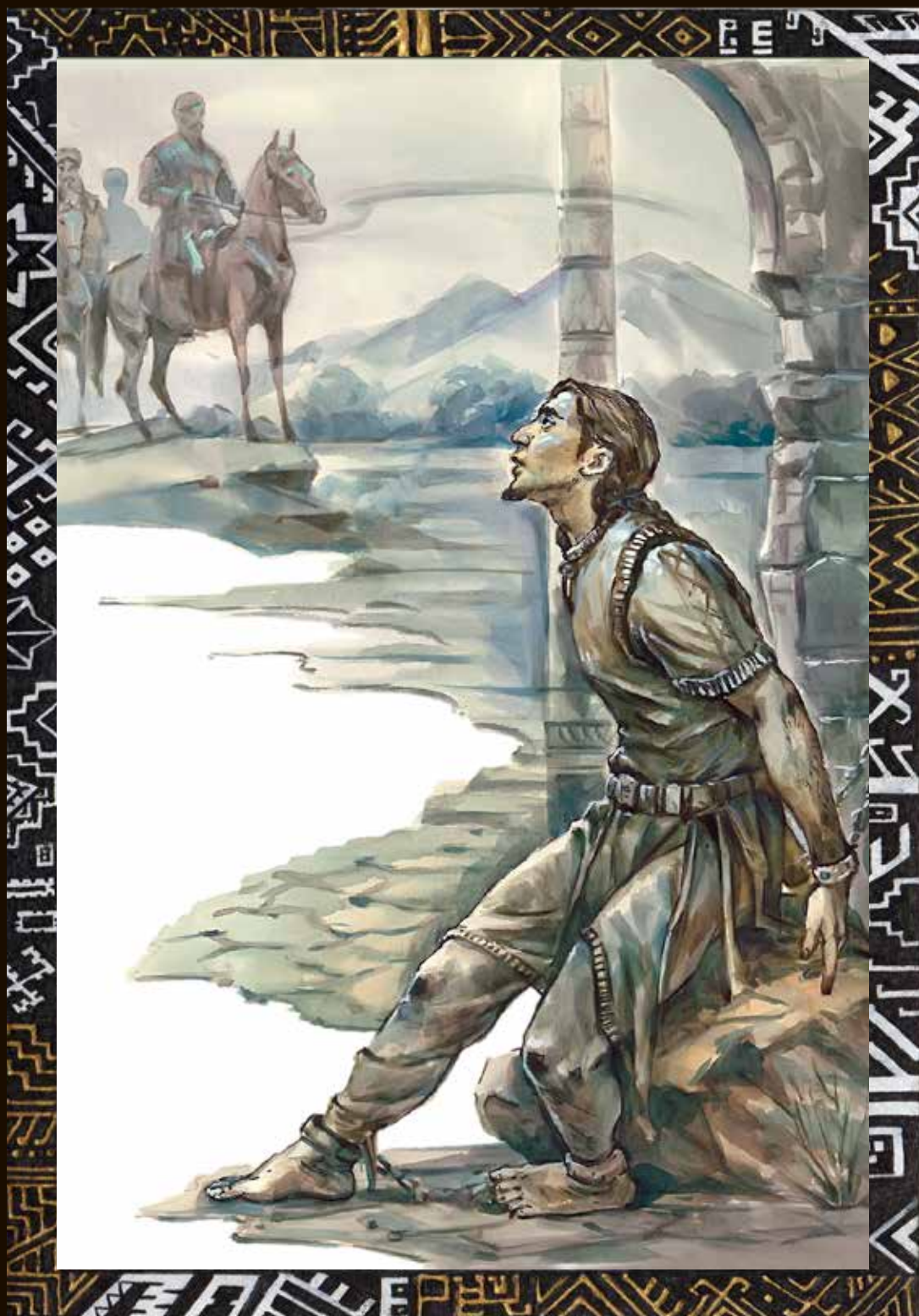
Kargı gibi saçlarım gözlerimi örterdi

On parmağın onunu kızıl kan olmuş gördüm

Bu düşleri görelî aklım fikrim dolaştı

Elim kolum bağlandı sanki tebdilim şaştı

*Sanki her iz gizliden bir şeyler diyor bana
Can kardeşim düşümü gel de hayra yor bana*

Düşündü Karagüne
Taşındı Karagüne

Bekleyen Kazan Bey'e: "Tamam yorayım." dedi
Ardından da Kazan'a şu sözleri söyledi:

*Kara bulut dediğin devletindir Kazan Bey
Karla yağmur dediğin askerindir, erindir
Kara saç kaygı demek; kara, zaten karadır
Gerisini yoramam sırrı göğün, yerindir*

91

*Allah yorsun kalanı
Hayır etsin olanı*

Salur Kazan bunları duyunca şöyle dedi:
*Sakın avımı bozma, dağıtma askerimi
Ben bir günde giderim üç günde biten yolu
Sağ, esen görür isem vatanımı, yerimi
Hemen dönüp gelirim atımla delidolu
Eğer bir iş gelmişse obamızın başına
Başınızı kurtarın, yurt edin sağı solu
İşte ben gidiyorum emanet olun Hakk'a
Allah'a bel bağlayan Oğuz'un yiğit oğlu*

Böyle deyip atını mahmuzladı Kazan Bey
Vardı yurdu üstüne, gördüğü pek hazin şey

Uçanından tek kuzgun, kaçandan tazi kalmış
Şen obadan geriye dert kalmış, sızı kalmış

Bu hâl üzre Kazan Bey gam elini boylamış
Bakalım obasına hânım neler söylemiş:

*Benim aziz yurdum, kavmim, kabilem
Ocağım, otağım, canım, ailem*

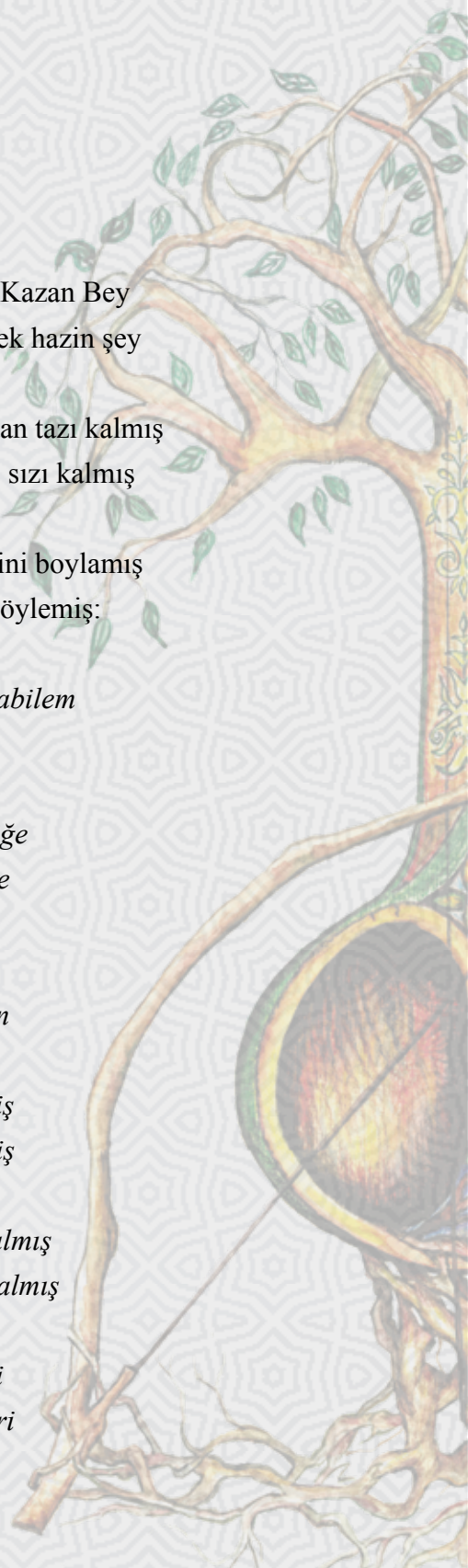
*Komşuydun kulanla, sığın geyiğe
Kucaktın küçüğe, kucak büyüğe*

*Kâfirin elinden sapa yerdeydin
Zalimin önünde çelik perdeydin*

*Yağı sana birden baskın eylemiş
Kurtları, kuşları küskün eylemiş*

*Büyük ak evlerden yalnız ah kalmış
Oğlumdan yadigâr nişangâh kalmış*

*Ak pürçekli anam gittikten beri
Melül mahzun bakar obada yeri*

*Oğuz beylerinin at sürdükleri
Güreş tuttukları, ok sürdükleri*

*Meydanlar sahipsiz, ersiz kahrolur
Ocaklar ateşsiz, korsuz kahrolur*

Bu hâlleri gördüğünde Kazan Bey kederlendi
Kara, çekik gözlere kanlı yaş siperlendi

Kan damarı kaydadı, sarsıldı kara bağı
Konur atı dehleyip sürdü kâfire doğru

93

Dağlar aştı, yol aldı
Önüne bir su geldi

“Su Tanrı’nın yüzünü görmüştür.” diye Kazan
Haberleşmek üzere yaklaştı suya Kazan

Su, Kazan’ın gözünde ululaştı, erleşti
Görelim hânım nasıl konuştu, haberleşti:

*Çağıl çağıl kayalardan çıkan su
Gürül gürül deryalara akan su*

*Ağaç gemileri bir beşik gibi
Sallarsın ezelden alışık gibi*

Hasan ile Hüseyin'in hasreti
Bağ ile bostanın süsü, ziyneti

Bakışısın Ayşe ile Fatma'nın
Ak koyunun yatağıdır her yanın

Kızıl devenin içtiği
Şahbaz atların geçtiği

Başım kurban yoluna
Yurttan haber ver bana

Su nasıl dinlesin, nasıl anlasın
Dili yok ki gördüğünü ünlesin

Kazan Bey sudan geçti
Konuşmaktan vazgeçti

Yolda giderken bu kez
Önüne bir kurt çıktı
Kazan büyük umutla
Kurdun yüzüne baktı

"Kurt yüzü mübarektir
Haber sorayım." dedi
Görelim Kazan Hân'ım
Kurda neler söyledi:

Karanlık akşamda günün doğanda
Er gibisin yağmurla kar yağanda

Seni gördüğünde deliye döner
Kişnetirsin koca koca atları
Kızıl develeri bağrıştırırısın
 nine sokarsın vahşi itleri

Kam ıların kuyruğunla koyunu
Sürünün en semizini tutarsın
Kanlı kuyruğunu yüzerek hemen
Kimseler görmeden  ap  ap yutarsın

Berk ağılı arkan ile a arsın
Koşturursun  obanları dört yana
Yurdumdan bir haber bilirsen söyle
Kara başım kurban olsun kurt sana

Baktı kurttan bir ses gelmez
Kızsa olmaz, vursa olmaz

Kurttan geçti, çıktı yola
 ekik gözler dola dola

Hızlı hızlı yol alırken
Derdi, gamı çoğalırken

Bir köpek çıktı önüne
Kazan umutlandı yine

Sahibi Karacuk Çoban
Köpek kızgın, köpek yaman

Haberleşmek gayesiyle
Kazan; yiğit, gür sesiyle:

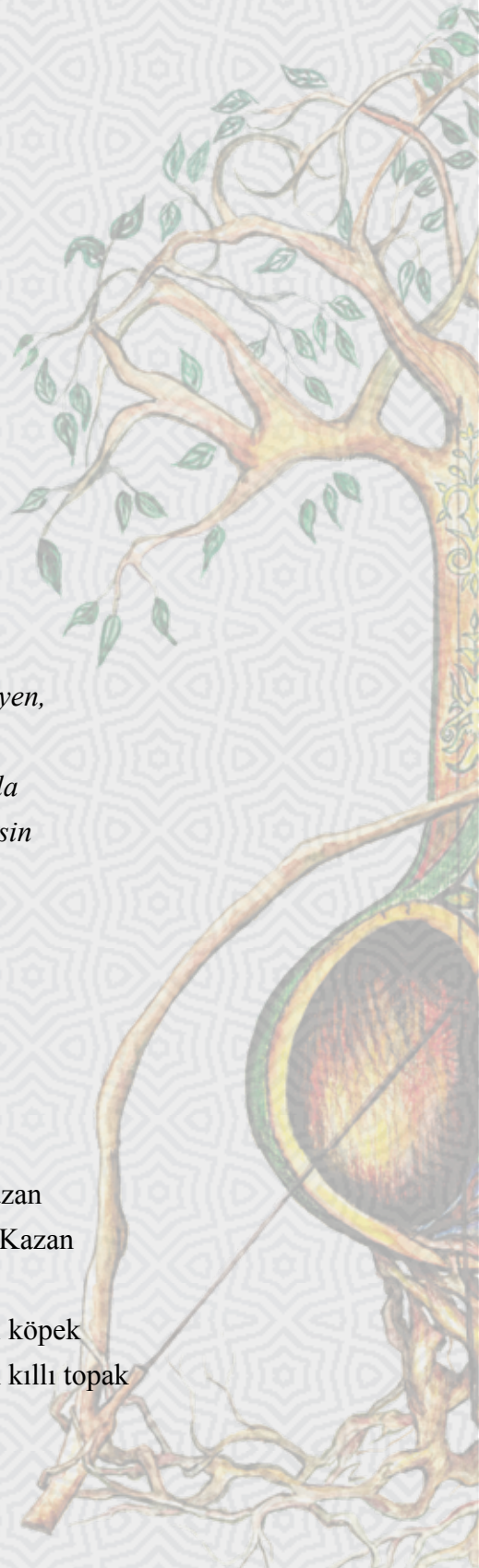
*Karanlık akşamda vaf vaf ürüyen,
Acı ayrılanları şap şap içensin
Gelen hırsızları can korkusuyla
Birden şamatayla kaçırın sensin*

*Yurdumdan bir haber ver
Haber verirsen eğer*

*Canım bedenimdeyken
İyilik ederim ben*

Köpekten de cevap almadı Kazan
Bu hâlden pek hoşnut olmadı Kazan

Atının ayağına pat pat düşerdi köpek
Durmadan çenileyip sinlerken kıllı topak

Kazan, değneği ile sertçe vurdu sırtına
Sanki köpek darbeye oluverdi fırtına

Köpeği izleyerek hânım, çobana vardı
Kazan Bey, Karacuk'a seslenip şöyle derdi:

*Karanlık inende kaygılı çoban
Beyine hürmetli, saygılı çoban*

*Kar, yağmur yağanda eli çakmaklı
Peyniri, yoğurdu, sütü kaymaklı*

*Ünümü anla
Sözümü dinle*

*Ala atlı gâvurlar yurdumu yağma etmiş
Gördün mü ak otağım buradan geçip gitmiş?*

*Bir haber ver hânına
Şan katayım şanına
Mutlu müjden var ise
Canım kurban canına*

Çoban, beyi görünce
Utancından titredi
Görelim ki Kazan'a
Çoban ne sözler dedi:

Ölmüş müydün, yitmiş miydin?
Gelmez yola gitmiş miydin?

Ne gezerdin, neredeydin?
Hangi dağda, deredeydin?

Dün değil, öteki gün evin geçti buradan
Anan deve boynunda yaşlı göçtü buradan

Uruz'la kırk yiğidi ellerinden bağlıydı
Kırk kızla Burla Hatun yüreğinden dağlıydı

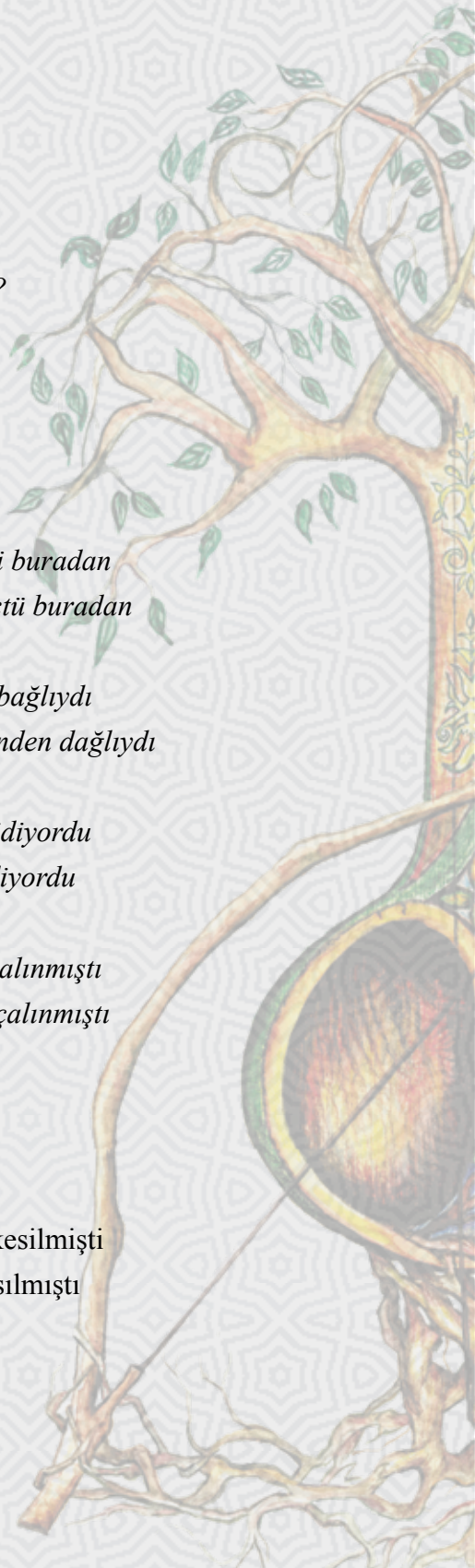
Baş açık, yalın ayak zincirli gidiyordu
Kâfir de at üstünde deveni yediyordu

Altın, akçen, hazinen ganimet alınmıştı
Ne var ise yurdunda toplanıp çalınmıştı

Böyle deyince çoban
Ah etti Salur Kazan

Dünya âlem gözüne karanlık kesilmişti
Yüreğine alevden demirler basılmıştı

İçine ateş düştü
Kazan şöyle konuştu:

Ağzın kurusun çoban!

Dilin çürüsün çoban!

Kara yazılsın yazın!

Bitmesin derdin, sızın!

Kazan böyle deyince

Kötü sözler sayınca

Çoban kendini yedi

Kazan'a şöyle dedi:

Ne kızarsın Ağa'm Kazan,

Yok mu göğsünde din, iman?

Üç yüz kâfir üstüme

Saldırdı baş eğmedim

Kor alevi bağrıma

Doldurdu baş eğmedim

İki karındaşımı

Öldürdü baş eğmedim

Üç yüz kâfir öldürdüm

Savaş ettim boyuna

Zarar verdirmedim hiç

Bir tokluğa, koyuna
Yaralandım üç yerden
Karşı durdum oyuna

Kara başım bunaldı, yalnız kaldım, nedeyim?
Senin için savaşmak suç mudur Kazan Bey'im?

Konur atını ver bana
Altmış tutam mızrağını
Ak tozluca sert yayınla
Seksen oklu sadağını
Çelik kılıç, ala kalkan
Gerçek etsin adağını

Ben kâfire varayım
Birer birer kırayım
Yaptıkları hatanın
Hesabını sorayım

Öldüreyim doğanını
Dökeyim kirli kanını

Yenim ile al kanımı sileyim
Ölür isem ben yoluna öleyim

Allah izin verirse
O günü gösterirse

*Bitiririm derdini
Kurtarırım yurdunu*

Çoban böyle deyince Kazan Bey kahırlandı
Gözleri buğulandı, yüreği, özü yandı

Kazan atını sürdü
Çoban peşine vardı

Bunu görünce Kazan
Çobana baktı yan yan:

101

*Oğul çoban sen nereye gidersin?
Peşim sıra niye takip edersin?*

Çoban yaklaştı beye
Başladı söylemeye:

*Ağa'm Kazan, sen evini kurtarmaya gidersin
Ben de iki kardeşimin öcünü alacağım
Gece gündüz bu dertlerle içim, dışım göyünüir
Kâfirleri öldürerek bir çare bulacağım*

Çoban durdu
Kazan sordu:

*Yemeye bir şeyin var mı?
Nicedir karnum aç çoban
Dağarcığını ortaya
Haydi, getir de aç çoban*

*Çoban dedi: “Geçen gece bir kuzu pişirmiştım
Gel de bu ağaç dibinde onu yiyelim Hân’ım
Düşmanları kırmak için güç, kuvvet gereklidir
Bu sebeple ikimiz de iyi doyalım Hân’ım.”*

*Çoban dağarcığı açtı
İkisi de hayli açtı*

103

*Bir ağacın gölgesinde
Bir kayanın duldasında
Kuzuyu yiyip yuttular
Allah’a şükür ettiler*

*Kazan kendi kendine
Bir şey düşünür yine*

*Fikrini saklı eder
İçin için şöyle der:*

*Eğer şimdi çobanla kâfirlere saldırsam
Bunu Oğuz beyleri başıma kakınç kakar*

*Çobanın sayesinde düşmanı yendi derler
Ondan sonra adımız korkak Kazan'a çıkar!*

Bir anda rüzgâr oldu
Kazan'a gayret geldi

Çobanı bir ağaca sara sara bağladı
Her sarışta bir düğüm vura vura bağladı

Sonra da ufka doğru atını ökçeledi
O giderken bağırıp Karacuk şöyle dedi:

*Ağa'm Kazan ne edersin?
Niye bağlayıp gidersin?*

Kazan dönüp cevap verdi
Karacuk'a şöyle derdi:

*Ben gittikten sonra çoban
Henüz karnın acıkmadan*

*Kararmadan gözün daha
Dua ederek Allah'a*

*Bu ağacı söküp kurtul
Toprağından çekip kurtul*

*Yoksa sonunu bilirsin
Kurda kuşa yem olursun*

*Kazan söyleyip gitti
Tozu dumana kattı*

*Yeriyle, yurduyla koca ağacı
Sökerek Karacuk sırtına aldı
Peşi sıra koştuğunu görünce
Kazan Bey bu işe şaşırıp kaldı*

*Hiç vakit geçirmeden
Çobana sordu hemen:*

*Beklemezdim ben seni yamacımda böyle tez
Bre çoban bu ağaç, ne ağaçtır söyle tez!*

*Çoban bakarak ona
Cevap verdi Kazan'a:*

*Hasminla vuruşup geciktiğinde
Nice baskın edip acıktığında*

*Ben bu ağaç ile yemek yaparım
Dalını elime değnek yaparım*

Kazan'a bu sözler hoş geldiğinden
Bir süre çobanı şefkatle süzdü
Atından inerek vardı yanına
Alnından öperek elini çözdü

Candan sarılıp
Önünde durdu
Kazan, çobana
Şöyle diyordu:

*Allah benim evimi kurtarırsa düşmandan
İmrahor edeceğim tavlama seni o an*

Böyle deyip yola revan
Oldu Kazan Bey'imiz
Yoldaş diye çobanını
Aldı Kazan Bey'imiz
Konur atı doludizgin
Saldı Kazan Bey'imiz

Beri yanda Şökli Melik şen, şaduman içerdi
Çerisiyle sarhoş olur, kendisinden geçerdi

Beylerine dönerek
Düş atına binerek

Aklı baştan giderdi
Şöyle sözler ederdi:

*Beyler bilir misiniz nice iş tutmak gerek?
Kazan'ı yıkmak için bir kemlik etmek gerek*

*Selvi boylu Burla Hatun
Alımlı, hünerli hatun
Nazla oynayıp dönmeli
Bizlere kadeh sunmalı*

Boyu uzun Burla Hatun bu sözleri işitti
Yüreğine ateş düştü, akli başından gitti

Kırk ince belli kıza
Nasihat verdi hatun
Sıkı tembihleyerek
Şöyle söylerdi hatun:

*Kâfirler benim için gelecekler zindana
Sakın belli etmeyin, korkmayın, erce durun
Sorarlarsa Kazan'ın hatunu kimdir diye
Her biriniz kırk yerden "Benim!" diye ses verin*

Biraz sonra kâfirin adamı gelip durdu
"Kazan Bey'in hanımı hanginizdir?" diyordu

Kırk ses geldi kırk yerden
Bilemedi hatunu
Kırk ince kız içinde
Bulamadı hatunu

Kırk kız “Benim!” deyince
Şaşırp gitti kâfir

Olanları Melik’e
Bir bir iletti kâfir

108

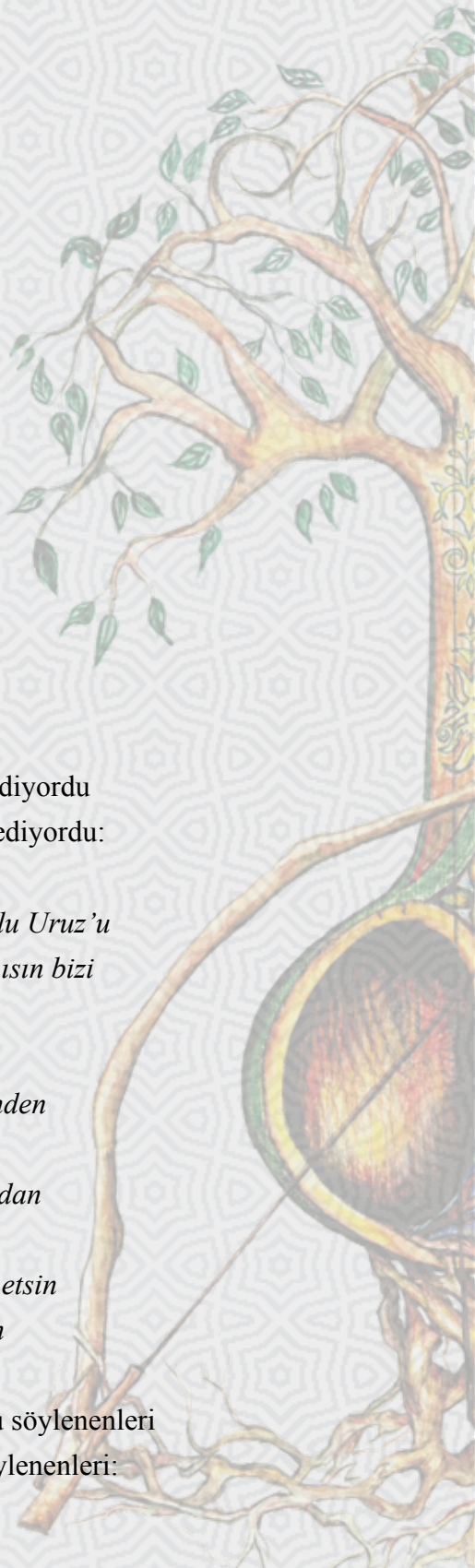
Bu iş Şökli Melik’i aklından ediyordu
Kudurarak, kızarak şöyle emrediyordu:

*Getirin şu Kazan’ın bir tek oğlu Uruz’u
Asın çengele hemen bilsin, tanısin bizi*

*Kara kavurmayı pişirmek için
Çekin kıyma kıyma gencin etinden
O zaman ortaya çıkar anası
Kim yemezse bu yemeği hatundan*

*Alıp gelin, sağrak sunsun, söz etsin
İşve etsin, cilve etsin, naz etsin*

Boyu uzun Burla Hatun duydu söylenenleri
Kısık sesle Uruz’una saydı söylenenleri:

Oğul, oğul, ay oğul
Söylemek kolay değil

Bilir misin neler oldu?
Şu başıma neler geldi?

Söyleştiler fısıf fısıf
Konuştular usul usul

Duydum kâfirin alını
İsteğini, emelini

Oğuz'un eri oğul
Gözümün nuru oğul

Kaza benzer kızımın, gelinimin çiçeği
Penceresi altından çadırımın direği

Dokuz ayda dar karnımda
Yetirdiğim evladım
On ay deyince dünyaya
Getirdiğim evladım
Bağı altın beşiklerde
Yatırdığım evladım

Kâfirler ters konuşmuşlar
Herhâlde içip şaşmışlar

Derler: “Uruz ’u asarak boğazından urganla
İki kürek kemiğine çengelleri batırın
Kıyma kıyma ak etinden kavurma yapıp hemen
Zindandaki kırk hatunun önlerine götürün

Kim yemezse o, Kazan ’ın
Hatunu bilinmeli
Bize saki olmak için
Alınıp gelinmeli.”

110

İşte böyle dermiş kâfir
Kudurmuş, delirmiş kâfir

Oğul, oğul, ay oğul
Vay başıma, vay oğul

Bu talihsiz, bahtsız ben
Yiyeyim mi etinden?

Yemeyip gireyim mi düşmanın döşegine?
Oyuncak olayım mı kâfirin uşağına?

Kazan Bey ’in ününü on para edeyim mi?
Ne dersin oğlum Uruz, kâfire gideyim mi?

Uruz bu söz üstüne kendi kendini yerd
Anasına hışımla şu sözleri söylerdi:

Ağzın kurusun ana!
Dilin çürüsün ana!

Ana hakkı Tanrı hakkı olmasa
Yakan ile boğazından tutardım
Ak yüzünü tepelerdim ökçemle
Bedenini kara yere katardım

Ağzın ile burnundan akıttırdım kanını
Gösterirdim dünyanın kaç bucak olduğunu
Can acısı ne demek tattırırdım ben sana
Cümle âlem görürdü kol bacak olduğunu

Bu nasıl bir kelimedir, bu nasıl sözdür ana?
Benim için ağlama, el gibi düz dur ana

Koy, çengele taksınlar
Koy, etimden çeksınler

Etimden kara kavurma
Yapsınlar gam çekme ana
Önüne etim gelince
Ağlayıp da bakma ana
El bir yerse sen iki ye
Ünümüzü yıkma ana

*Kâfir seni bilmesin
Bilip kara çalmasın*

*Döşegine varma sen
Kadehini sürme sen*

*Han babamın varını
Namusunu, arını*

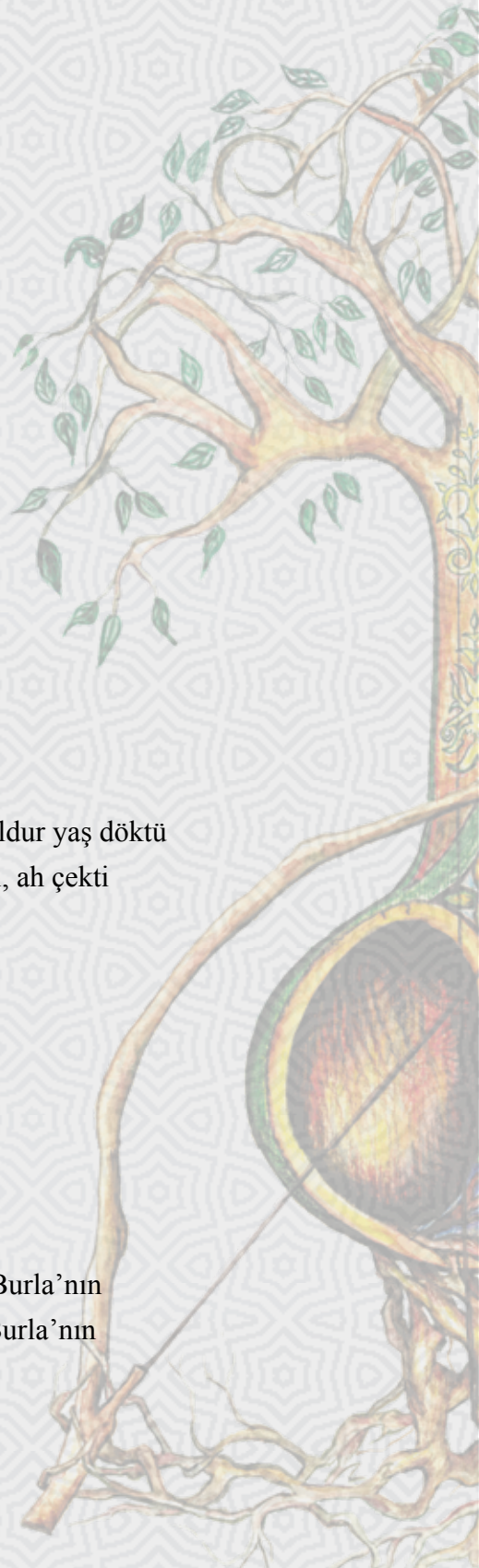
*Alnını kara etme
Şerefini kirletme*

Uruz böyle deyince buldur buldur yaş döktü
Burla Hatun oğlunu kucakladı, ah çekti

Güz elması yanağını
Tırnağıyla kanattı
Kara kargı saçlarını
Yoldu yerlere attı
Oğul, oğul diyerek
Tükendi, yandı, bitti

Ağlaması, feryadı göğsü çıktı Burla'nın
Gözlerinin yaşları kanlı aktı Burla'nın

Uruz durdu, bekledi:
Burla'ya şöyle dedi:

Aziz anam karşıma niye geçip ağlarsın?
Ağlayıp da bağrımı, yüreğimi dağlarsın

Ne diye anıyorsun geçip giden günleri?
Bir nefeste kuş gibi uçup giden günleri

Anam, anam, canım anam
Damarımda kanım anam

Arap atların yurdunda, tayı olmaz olur mu?
Kızıl devenin köşegi iyi olmaz olur mu?

113

Akça koyunların olduğu yerde
Meleyip eşini bulduğu yerde

Kuzusu olur elbette
Yanına alır elbette

Babam ile sen sağ ol ki
Yıkılmayan bir dağ ol ki

Benim gibi nice oğul
Ulu Tanrı verir size
Daha üstün, yüce oğul
Bağışlanır ikinize

Uruz böyle deyince ağlayıp durdu Burla
İnce belli kırk kızın yanına vardı Burla

Az sonra kâfir geldi
Yiğit Uruz'u aldı

Çengele asmak için
Kinini kusmak için

Götürdüler ağaca
Getirdiler ağaca

115

Sevinirken kâfirler
Uruz bakıp şöyle der:

Bre kâfir aman, aman!
Tanrı birdir, yoktur güman

Ağaç ile söyleşeyim
Her derdimi ona deyim

Uruz Bey'im soylamış
Görelim ne söylemiş:

Sana ağaç der isem sakın bana darılma
Mekke'nin, Medine'nin kapısı, önü ağaç

Şah-ı merdan Ali 'nin Düldül 'ünün eyeri
Kılıcı Zülfikâr 'ın kabzası, kını ağaç

Musa 'nın elindeki kutlu asa sendendir
Büyük büyük suların yolu, köprüsü ağaç
Gemileri sendendir kapkara denizlerin
Hasan 'la Hüseyin 'in beşiği, süsü ağaç

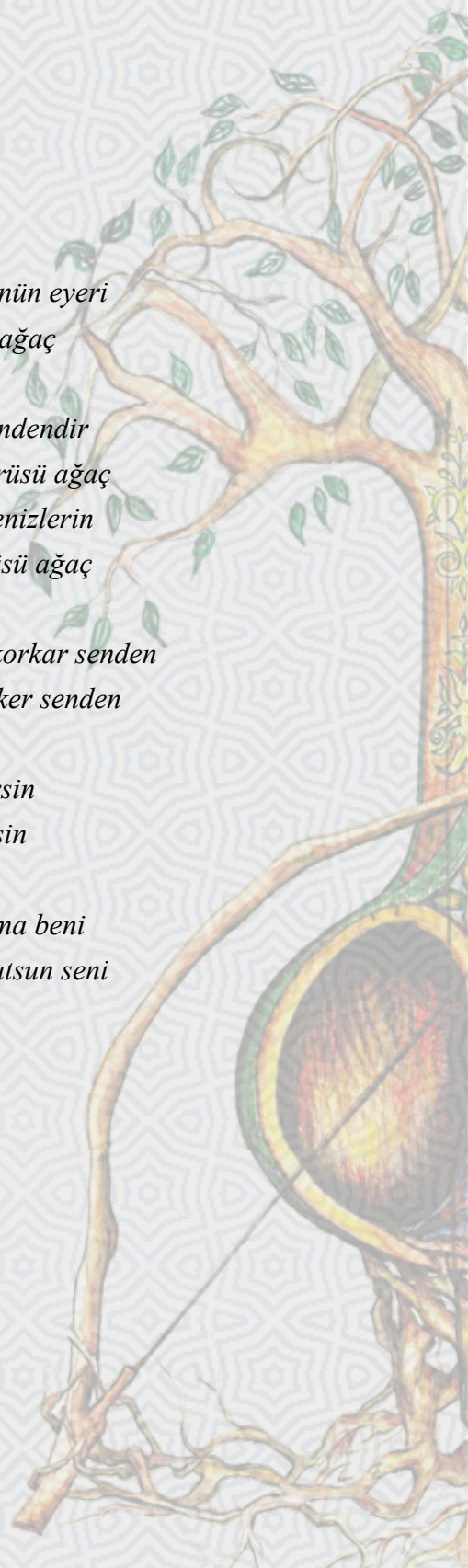
Er olsun, avrat olsun her biri korkar senden
Gözleri yılgın bakar, yüreği ürker senden

Başına baktığımda başsız gelirsin
Köküne baktığımda eşsiz gelirsin

Beni sana asarlar tartma, taşıma beni
Taşıyacak olursan gençliğim tutsun seni

Bizim ilde olsaydın
Bu iş sana kederdi
Kara Hintli kullarım
Parça parça ederdi

Döndü ağaçtan sonra
İçine acı düştü
Hayıflanıp hâline
Uruz şöyle konuştu:

Gücüüm yok, bağırim ezik
Yazık, yazık pek yazık!

Tavla tavla atıma
Ulu saltanatıma

Kardeşime, eşime
Dostuma, yoldaşıma

Beyliğe doymayan özüme yazık
Elime, koluma, yüzüme yazık

Daha tazeyken adım
Gençlikten usanmadım

Tam tutmuşken ucundan
Kâm almadan acundan

Yazık, yazık pek yazık!
Gücüüm yok, bağırim ezik!

Bunları söyleyip Uruz
Yumru yumru ağladı
Yanık ciğerini nice
Ateşlerle dağladı

Bu sırada Salur Kazan, obanla sürüp geldi
oban eline durmadan ala sapanı aldı

Yapılmıştı üç yaşında bir dana derisinden
Karacuk'un elindeki sapanının ayası
Kolları da  keçinin tüyünden örülmüştü
Psklyse bir keçinin tüylerinin en hası

Her atışta iki batman taş atardı Karacuk
Hiç şaşmazdı hedefinden, taşı boşa gitmezdi
Gitse bile düştüğü yer ocak gibi obrulur
 yıl kadar toprağında bir tane ot bitmezdi

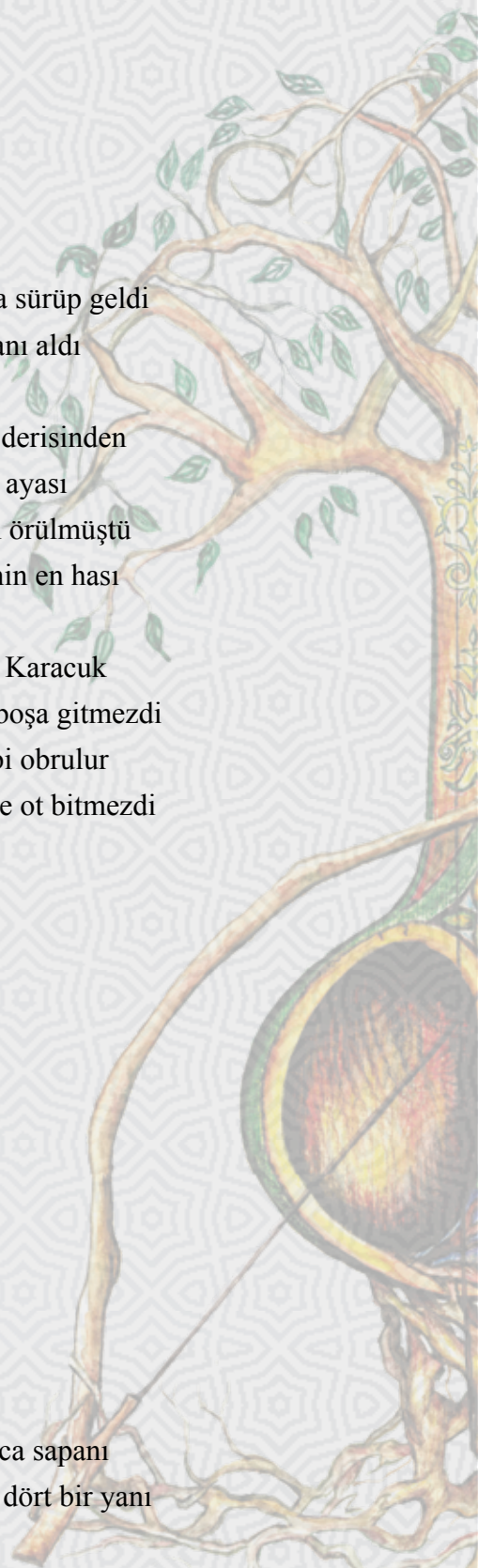
Semiz koyun, arık toklu
Otlamazdı gizli saklı

Bayırda yalnız kalsa da
Her yanı ıssız olsa da

Sapanının korkusundan
z canının korkusundan

Kurtlar gelip yiyemezdi
Hiçbir nesne diyemezdi

oban, Hakk'a sığınıp patlatınca sapanı
Bir velvele, bir duman kapladı dört bir yanı

Kâfirlerin gözünde dünya âlem karardı
Pis kanları çekildi, benizleri sarardı

Karışınca toz dumana
Kazan seslendi çobana:

*Karacuk biraz sabret
Kâfire teklif sunam
At ayağı altında
Kalmasın yaşlı anam
İsteyeyim onlardan
Yanmasın dertli sinem*

At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur

Kazan Hân'ım soy soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

*Şökli Melik dinle beni
Dinleyip de anla beni*

*Penceresi altından evlerimi almışsın
Gölge etsin üstüne, evin olsun, istemem
Hazinemi, akçemi ganimetin bilmişsin
Harçlık saydım cebine, yüzün gülsün, istemem
İnce belli kırk kızla, Burla Hatun sendeymiş*

Uruz'la kırk yiğidi esir kalsın, istemem
Götürdüğün atlarım, kızıl develerim de
Ahırına, tavlana varsın dolsun, istemem
Yaşlı bir anam vardı, onu da götürmüşsün
Bir devenin boynunda yurduna getirmişsin

Savaşmadan, vuruşmadan
Kılıç çekip karışmadan

Doğrulukla ver anamı
Geri gönder er anamı

Verirsen alıp giderim
Ne kavga ne cenk ederim

Bunu böyle bil kâfir
Sal anamı, sal kâfir!

Şökli Melik, Kazan'ı dinleyip cevap verdi
Beyle alay ederek şu sözleri söylerdi:

Penceresi altından evini yıkıp aldık
Oğlunla kırk yiğidi yurdundan çekip aldık
İnce belli kırk kızla, Burla zaten bizdedir
Atlarını, deveni yerinden söküp aldık
Ak pürçekli ananı sana teslim etmeyiz
Yayhan Keşiş oğluna gelindir, bakıp aldık

Ondan oğlu doğunca haberin olur elbet
Büyüyünce anlarsın biz sana rakip aldık

Kâfir böyle deyince yüzü gözü kızardı
Karacuk öfkesiyle ona şöyle kızardı:

Bre kuduz itim kâfir!
Kırk babalı yetim kâfir!

Akılsızsın, dinin yoktur
Asaletli kanın yoktur

121

Karşı yatan kara dağın
Otu olmaz, kocamıştır
Kanlı kanlı ırmakların
Suyu gelmez, kocamıştır
Şahbaz atlar yanlarına
Kulun almaz, kocamıştır
Şu buğdaylar, şu arpalar
Başak vermez, kocamıştır
Kızıl kızıl has develer
Köşek vermez, kocamıştır
Kazan Bey'in er anası
Uşak vermez, kocamıştır

Derdin döl almak ise kızını gönder Hân'a
O da bir oğlan ile geri gönderir sana

*Hasım eder Kazan'a büyütüp bilersiniz
Vuruşturmak üzere üstüne salarsınız*

Karacuk bu sözleri söyledi, rahatladı
İçindeki volkanla kâfirlere patladı

Öte yanda Oğuz'un yiğit yiğit beyleri
Öğrenince Kazan'ın başındaki şer işi
At sürdüler durmadan, rüzgâr gibi yettiler
Kazan'ın yardımına nice nice er kişi

122

İşte soylu beyleri
Oğuz boylu beyleri

Sıra ile sayalım
Adlarını diyelim:

Kara deve derisinden beşiğinin örtüsü
Kara Dere'nin ağzında sallanmıştı bir zaman
Gür bıyığı ensesinde yedi yerden düğümlü
Erenlerin ejderhası, düşmana vermez aman

Kanı şiddetlenince
Kızıp hiddetlenince

Kara taşı kül eyleyen
Kâfirleri kul eyleyen

Kazan Bey'in kardeşi
Cenkte yoldaşı, eşi

Gelmişti Karagüne
Meydanda döne döne
Kazan Bey'e ses verdi
“Çal kılıcı çal!” derdi

Bunun ardınca hânım
Daha kimler gelmişti
Yiğitler meclisinde
Kimler yerin almıştı?

Demirkapı Derbendi'nde tepip demir kapıyı
Alan işte bu yiğittir, kâfire karşı çıkan
Altmış tutam mızrağında düşman böğürten budur
Kazan gibi pehlivanı üç kez atından yıkan

Kıyan Selçuk'un oğlu Deli Dünder ses verdi
“Kılıcını çal ağıam, Kazan Bey'im çal!” derdi

Bunun ardınca şimdi
Seslenen yiğit kimdi?

Hemid ile Mardin'in
Kalesini yıkan o
Kıpçak Melik'i vuran,

Kan kusturup bakan o
Kazan Bey'in kızını
Erliğıyle yakan o

Oğuz'un kocaları
Ulus, yüceleri

Överler gördüğünde
Severler gördüğünde

Hayır dua ederler
Bir yakınlık güderler

Şalvarı al ipekten
Atı deniz hotozlu

Dörtnala at sürmüştü
Ardı dumanlı, tozlu

Karagüne'nin oğlu Kara Budak "Vur!" dedi
"Çal ağam kılıcını, kâfırları kır!" dedi

Ondan sonra meydana
Başka bir yiğit çıktı
Oğuzların gönlünde
Köşke bir yiğit çıktı
Kâfirlere ders için
Meşke bir yiğit çıktı

Destursuzca Bayındır'ın düşmanına saldıran
Altmış bin soysuz kâfire kan kusturup can kıran

Boz atının yelesinde kar durduran tek nefer
Gaflet Koca'nın oğlu Şir Şemseddin şöyle der:

Ağa'm Salur Kazan haydi!

Elindeki er kılıcı

Kâfirlere aman verme

Çal kılıcı, vur kılıcı

Düşmanına kıran girsin

Çala çala kır kılıcı

125

Sözü henüz bitmişken her yer toz, duman oldu
Kazan Bey'e yardıma bir yiğit daha geldi

Uçarak Parasar'ın Bayburt Hisarı'ndan o
Alaca gerdeğine karşı gelen yürektir
Umudu, Oğuz'un imrencesi,
Kazan Bey'in adamı Boz Aygırlı Beyrek'tir

"Ağam durma, vur!" dedi

"Düşmanını kır!" dedi

Bunun ardınca hânım kim geldi, kimler gitti?
Görelim ki meydana hangi bahadır yetti?

At koştursa çalımllı, kartal gibi erdemli
Süslü eklem kuşaklı, hasmının gözü nemli

Babayiğit civandı
Altın küpe takardı
Yıldırımca at sürer
Seller gibi akardı
Oğuz ulularını
Atlarından yıkardı

Kazılık Koca oğlu Bey Yeğenek diz vurdu
“Kazan Hân’ım kâfire aman verme!” diyordu

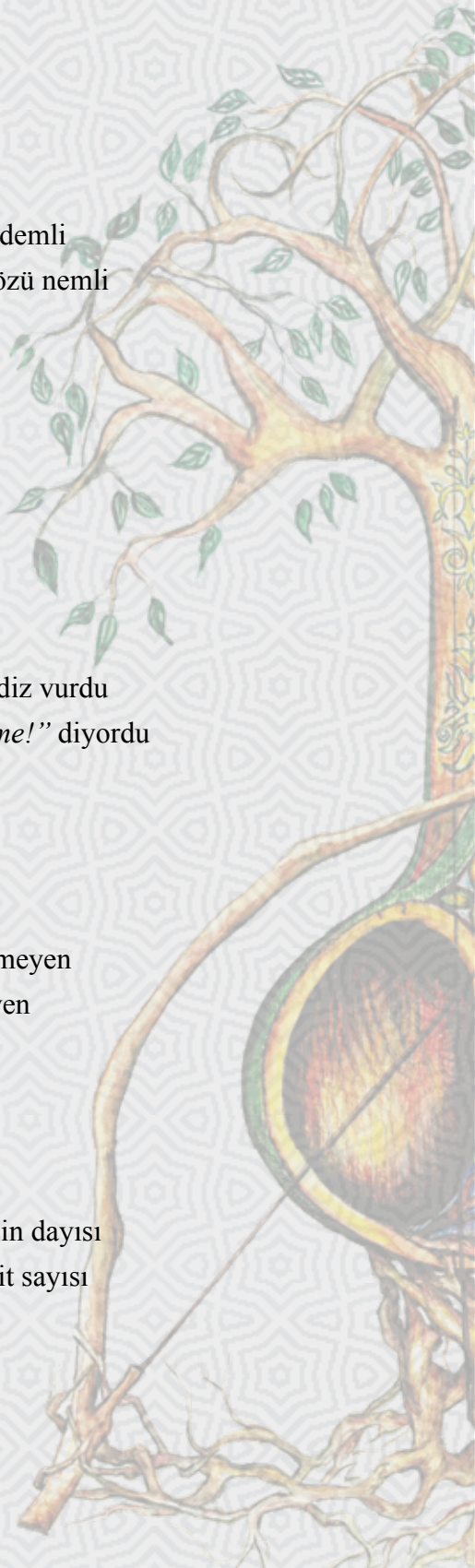
Sonra başkası geldi
Meydanda yerin aldı

Altmış erkek derisi topuğunu örtmeyen
Altı erkek derisi külahına yetmeyen

Baldırı uzun, ince
Kolu, budu irice

At ağızlı Aruz Koca, Kazan Bey’in dayısı
Sürüp geldi cenk yerine, arttı yiğit sayısı

Seslendi Kazan Bey’e
Başladı söylemeye:

*Daha boşa durma bre!
Muradını Allah vere*

*Çal kılıcı Kazan Hân'ım
Senin olsun canım, kanım*

Aruz Koca'dan sonra bir er daha yetişti
Cenk etme arzusuyla yandı yandı tutuştu

Varıp peygamberin yüzünü gören
Sahabesi olan Oğuz ilinde
Öfkesi tutunca bıyıklarından
Kan çıkan bu yiğit Allah yolunda

127

Bügdüz Emen idi gelen bahadır
Meydanda yerini alan bahadır

*“Çal kılıcı hânım!” dedi
“Feda olsun canım!” dedi*

Böyle deyince Emen
Bir er yetişti hemen

Kâfirleri it ardında horlayıp
Aygır Gözler Suyu'nda at yüzdüren
Elli yedi kale anahtarını
Alarak adına destan yazdıran

Ak Melik eşme kızını
Nikâh edip sarandır

Göz kırpmadan hamle edip
Düşmanını kırandır
Sofu Sandal Melik'i de
Kan kusturup vurandır

Kırk cübbeye bürünerek otuz yedi kalenin
Beylerinin kızlarını kendisine mal etmiş
Bildiğince dem sürerek kâm almış güzellerden
Süzülerek gönüllere aşka doğru yol etmiş

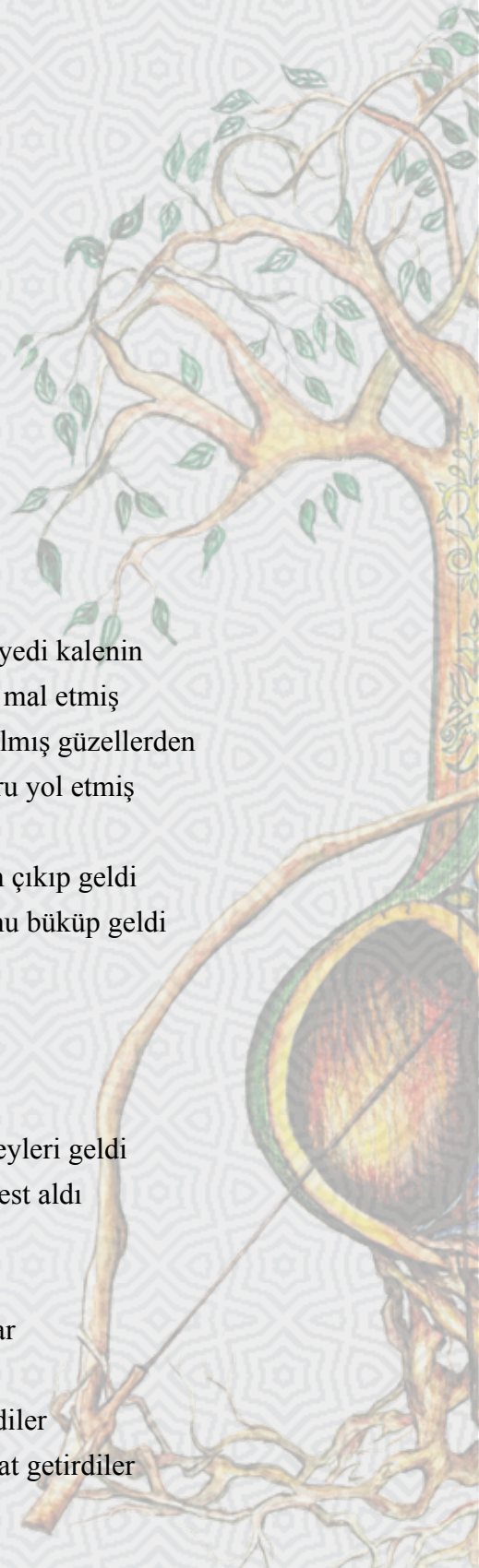
Eylek Koca'nın oğlu Alp Eren çıkıp geldi
Bağır bastı, diz vurdu, boynunu büküp geldi

"Kılıcı çal hânım!" der
"Feda canım, kanım!" der

Sayılmakla tükenmez Oğuz beyleri geldi
Arı suya yaklaşır beraber abdest aldı

Ak alınlarını yere koydular
Toprağa değil de nura koydular

İki rekât namazı huşuyla bitirdiler
Muhammed Mustafa'ya salâvat getirdiler

Sonra da beklemeden saldırdılar kâfire
Zağlı kılıçlarını daldırdılar kâfire

Döväldü gümbür gümbür nakkareler delindi
Burmaları altından tunç borular çalındı

Yüreğinde erlik olan
Yiğitler vuruştular
Muhannetler sapa yerde
Kırlara karıştılar

Büyük bir savaş oldu
Meydan dolu baş oldu
Top gibi sekti başlar
Kara yere taş oldu

Şahbaz atlar koşarken düşürdü nallarını
Ala ala mızraklar saplandı sinelere
Kara polat kılıçlar yamulmuştu ağzından
Üç yelekli okların temreni düştü yere

Yaşananlar farksızdı kıyamet denen şeyden
Bey çeriden ayrıldı, çeri ayrıldı beyden

Dış Oğuz'un beyleriyle Dünder sağdan vururdu
Deli Budak ise soldan erleriyle yürürdü

İç Oğuz'un beyleriyle Kazan dipten saldırır
Şökli Melik'in canını ortalıktan kaldırır

Sağ tarafta karşı geldi Kara Tüken Melik'e
Deli Dünder kılıçlayıp kâfiri yere saldı
Sol tarafta Deli Budak karşı çıktı gürzüyle
Buğacık Melik'e vurup lanet canını aldı

Kazan Bey'in kardeşi kılıçladı hışımla
Kâfirin sancağını, tuğunu kesip attı
Derelerde, tepede kırgın girdi kâfire
Yiğitler on binini kara toprağa kattı

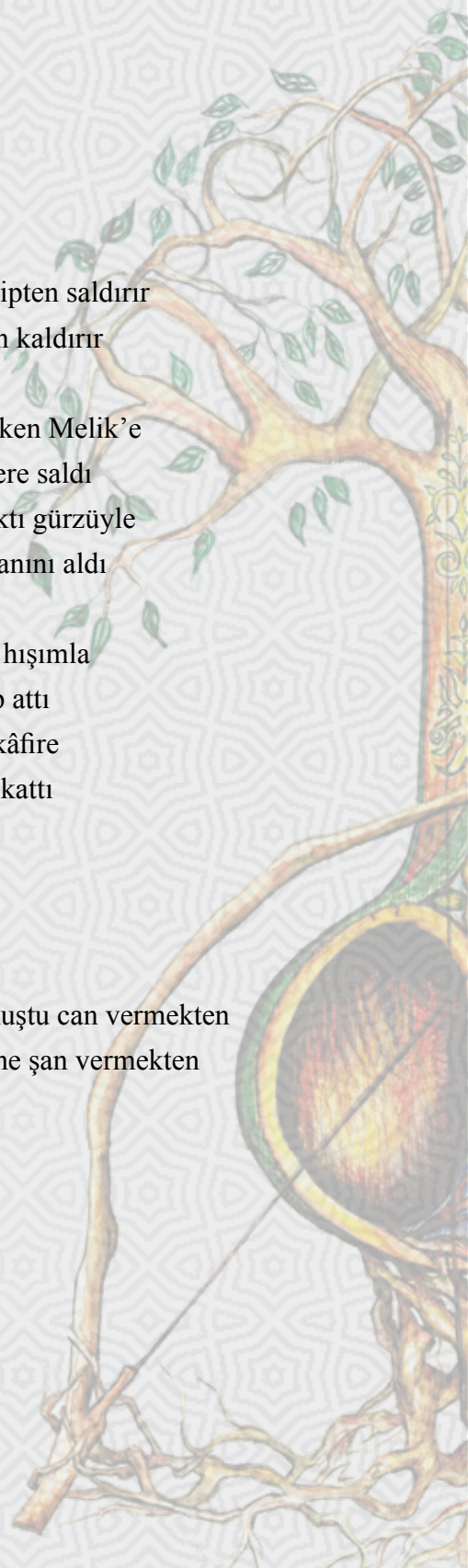
Yer gök cenge şahit oldu
Beş yüz Oğuz şehit oldu

Aman dileyenle kaçan kurtulmuştu can vermekten
Oğuz beyleri mutluydu şu âleme şan vermekten

Ganimet toplandı çokça
Altın, gümüş, ziynet, akçe

En mutlusu Kazan Bey'di
Kavuşmak pek güzel şeydi

Anasını, oğlanını
Hatununu geri aldı

Cins atların, develerin

Çetinini geri aldı

Kaçırılan hazinenin

Bütününü geri aldı

Çare bulup derdine

Geri döndü yurduna

Altın tahtına geçti

Bol bol sadaka saçtı

Yedi gün, yedi gece

Yendi, içildi nice

Kırk köle azat oldu

Uruz'un başı için

Karacuk da imrahor

Yaptığı işi için

Cilasun yiğitlere büyük ülkeler verdi

Şalvar, cübbe, çuhayı ayaklarına serdi

Dedem Korkut geldi sonra

Kopuzunu aldı sonra

Nice muammayı çözdü

Bize Oğuzname dizdi

Boy boyladı, soy soyladı
Dedem Korkut ne söyledi:

Hani dediğim erenler
Dünyayı malı görenler

Yer gizledi, ecel aldı
Fâni dünya kime kaldı?

Gidimli, gelimli dünya
Ahiri ölümlü dünya
Dua edeyim hânım
Oğuz beyim, sultanım

Kara kara dağların
Yıkılmasın inşallah
Gölgelice ağacın
Sökülmesin inşallah
Kan gibi akan suyun
Çekilmesin inşallah

Kadir Tanrı namerde seni muhtaç etmesin
Ak boz atın sürçmesin, eğri yola gitmesin

Kılıcın körelmesin
Mızrağın kırılmasın

Aksakallı baban ile ak pürçekli ananın
Mekânları cennet olsun Tanrı sözü ananın

Ak imandan ayırmasın en sonunda Hak bizi
Âmin diyen kullar görsün mahşerinde pak yüzü

Ak alnında beş kelime dua kıldık burada
Umudun hiç kırılmasın, acı görmesin canın
Derleyip de toparlasın, affetsin Allah bizi
Yüzü suyu hürmetine Muhammed Mustafa'nın

**KAM BÜRE BEY OĞLU
BAMSI BEYREK BOYU**

Hânım hey, hânım hey!
Söylensin destanım hey!

Gün getiren dünlerde
Bu muştulu günlerde

Kamgan oğlu Bayındır Hân yerinden doğrularak
Kara yerin üzerine ak otağ kurdurmuştu
Ala sayvan gökyüzüne yücelirken bir yanda
Bin yere de ipek halı, seccade serdirmişti

135

İç Oğuz'un, Dış Oğuz'un anlı şanlı beyleri
Yürekleri kor ateşten, kurt nişanlı beyleri

Bayındır Hân'ın yanına toplanmıştı, dolmuştu
Bay Büre de bu sohbeta buyruk üzre gelmişti

Bayındır'ın karşısında Kara Göne'nin oğlu
Karabudak duruyordu yayına yaslanarak,
Sağ yanında Kazan oğlu Uruz vardı dağ gibi
Bir heykele benziyordu pusatla süslenerek,
Solda Kazılık Koca'nın oğlu Yeğenek durup
Bayındır'ı izliyordu gözleri puslanarak

Bay Büre Bey bunları görünce *ah, vah* etti
Tutamadı kendini, aklı başından gitti

Mendilini ele aldı
Gözlerini sele saldı

Hıçkırarak ağladı
Yürekleri dağladı

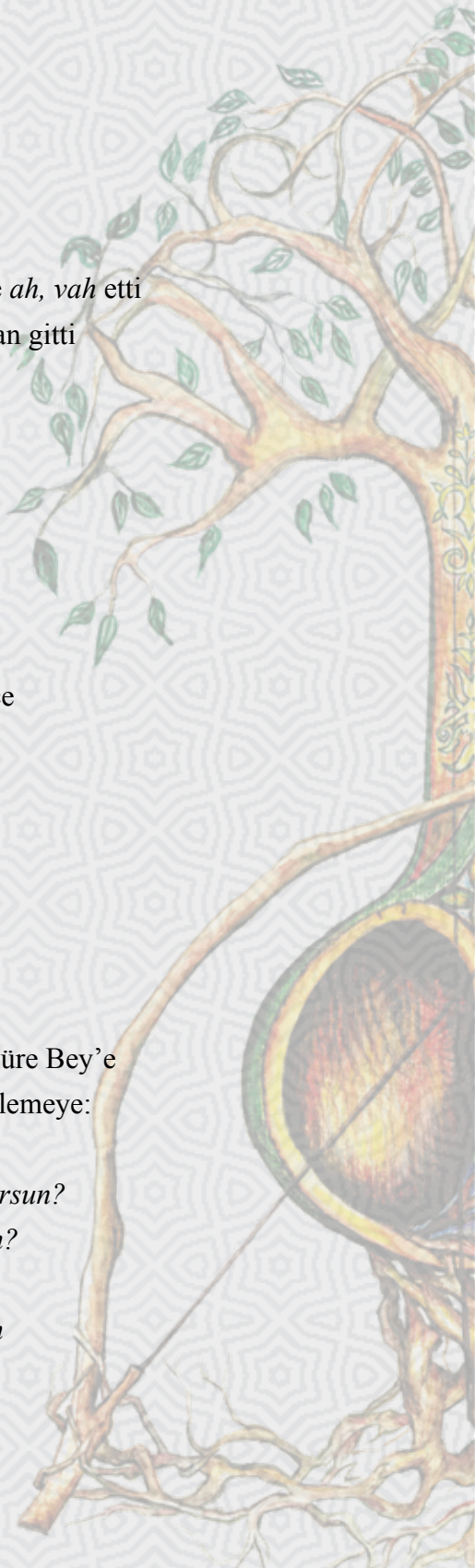
Bay Büre bir anda böyle edince
Şölende, törende böyle edince

Soylu Oğuz'un gür sesi
Salur Kazan diz çöktü
Bayındır'ın güveyisi
Salur Kazan diz çöktü

Gözlerini kaldırıp baktı Bay Büre Bey'e
Gözlerine bakarak başladı söylemeye:

*Bay Büre Bey ne ağlayıp durursun?
Yüreğini ne dağlayıp durursun?*

Bay Büre der: "*Kazan Hân'ım
Nasıl acımasın canım?*"

Oğulda ortacım yok
Kardeşte kaderim yok
Bu dünyada bunlardan
Büyükçe kederim yok

Ulu Tanrı hor görmüştür
Kararı böyle vermiştir

Beyler tacım, tahtım için ağlarım
Şu karanlık bahtım için ağlarım

Gün olur ölürüm, can baki olmaz
Yerimde, yurdumda kimseler kalmaz.”

Kazan der: “Dileğin bu mu?
Sırttaki şeğin bu mu?”

Bay Büre der: “Evet budur,
Başkaca eksğim nedir?”

Hak Tanrı bir oğul verse
Hân emrinde hizmet görse

Hürmet eylese ona
Gülse, söylese ona

*Ben de baksam, kıvansam
Hem sevinsem, güvenssem.”*

Bay Büre böyle deyince
Meramını söyleyince

Soylu Oğuz Beyleri
Göge tuttu yüzünü
El kaldırıp Allah’a
Ayan etti özünü

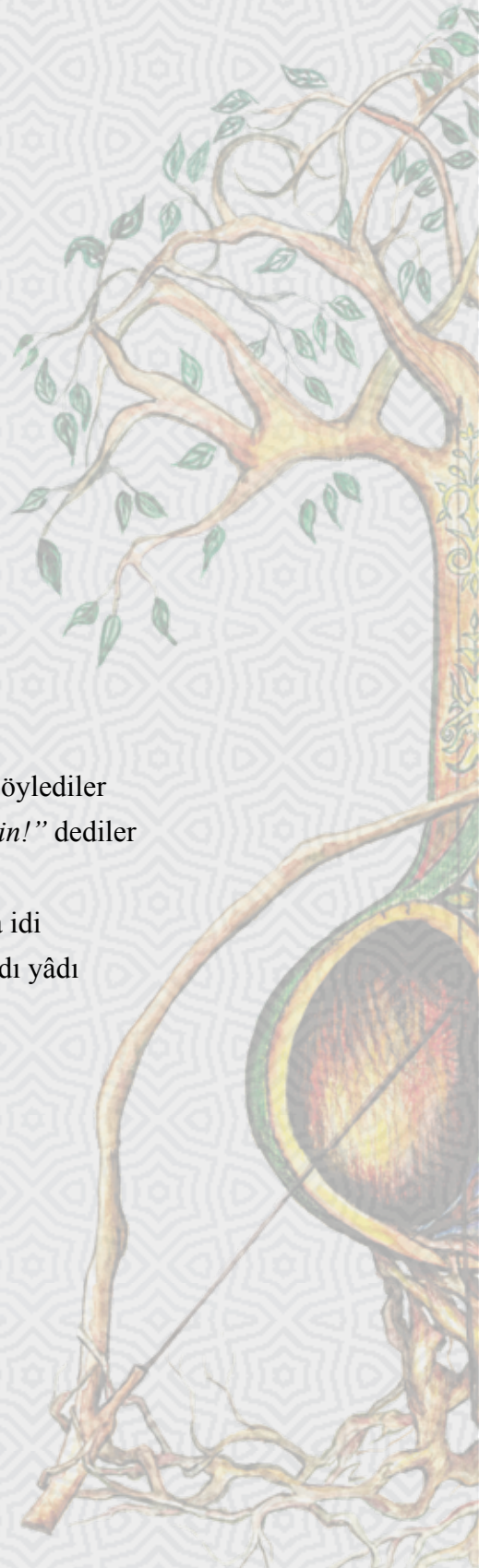
Bay Büre’nin derdini duayla söylediler
“*Ulu Tanrı sana bir oğul versin!*” dediler

O zamanda beylerin duası dua idi
İlençleri ilençti, yerde kalmazdı yâdı

Duaları hemen kabul olurdu
Dileyenler muradını alırdı

Bu sözün üzerine
Niyazın üzerine

Bay Bican Bey de
Kalktı yerinden
Derdini dedi
Gayet derinden:

*Beyler benim için de dua edin Allah'a
Bana da bir kız versin, tez çıkayım felaha*

Kanlı Oğuz Beyleri
Şanlı Oğuz Beyleri

El kaldırıp dua etti
Duaları göğü tuttu

*"Hak, sana kız versin!" dedi
"Âlem onu görsün!" dedi*

139

Bay Bican der: *"Hak bana kız verirse
Verdiğini bu gözlerim görürse*

Şahit olun şahit beyler!
Bu dediğim ahit beyler!

*Benim kızım Bay Büre'nin oğluna eş biline
Beşik kertme yavukludur, hep haberdar oluna."*

Bu sözlerin üzerinden biraz zaman geçince
Hak Teâlâ lütfeyleyip bağlıları açınca

Bay Büre'ye bir oğul
Bay Bican'a kız verdi
Ocakları şeneltti

Obalara haz verdi
Dağlarına gökçe kurt
Göllerine kaz verdi

Soylu Oğuz Beyleri bunu duyup şad oldu
Dualarını makbul dua sayıp şad oldu

Bay Büre Bey hemen bezirgânları
Yanına çağırdı, buyruk eyledi
Karşısına alıp her birisine
Güler yüzü ile şöyle söyledi:

*Bre bezirgânlar
Hak, oğul verdi
Bana bu mutlu
Günü gösterdi*

*Sürün Rum eline,
Varın Rum eline*

*Oğlum er olana dek
Adı vurulana dek*

*Emsalleri görülmeyen
Elden ele verilmeyen*

Armağanlar getirin
Tek oğluma yetirin

Bezirgânlar “Tamam!” deyip gece gündüz yol aldı
İstanbul’a ulaşarak eşsiz nesneler buldu

Yahşi armağanlar, yahşi parçalar
Pusatlar, koşumlar, süsler, sırçalar

Bay Büre’nin oğlu için
Bey Büre’nin oğlu için

141

Bir deniz kulunu boz aygır ile
Bir ak tozlu sert yay aldılar hânım!
Altı dilimli gürz aldıktan sonra
Dönmeye de hazır oldular hânım!

Onlar yola revan ola
Yıllar böyle gele gele

Bay Büre’nin oğlu girdi beşine
Büyüyüp ulaştı hem on yaşına

Tam da on beşine girdiği zaman
Bir yiğit oldu ki yaman mı yaman

At koştursa çalımlı
Alımlı mı alımlı

Sanki servi, dal gibi
Erdemli kartal gibi
Fidandı, söğüt oldu
Bir yahşi yiğit oldu

O zamanda bir oğlan baş kesip kan dökmese
Adı konulmaz idi bir hüneri çıkmasa

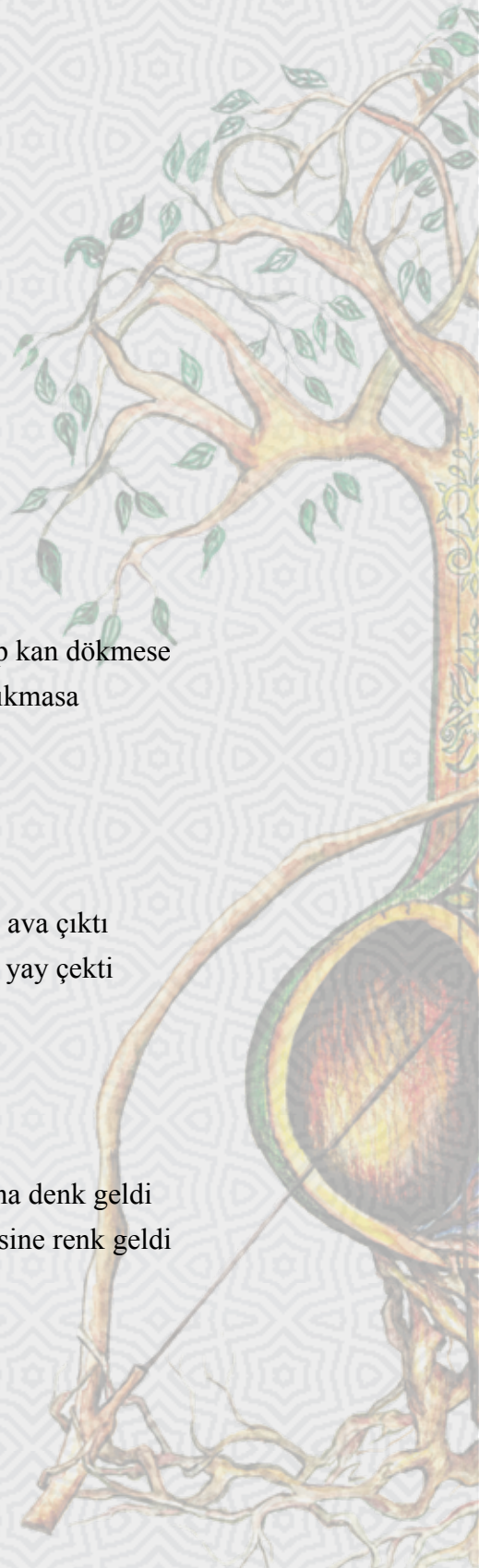
Günler gelip geçerken
Yıllar yıla göçerken

Bay Büre Bey'in oğlu atlandı, ava çıktı
Dere tepe demeden ok fırlattı, yay çekti

Aradı dört bir yanı
Taradı dört bir yanı

Av avlarken babasının tavlasına denk geldi
Onu gören her Oğuz'un çehresine renk geldi

Atta iken er kişi
Koştı imrahorbaşı

Israr etti, indirdi
Çadırına kondurdu

Onlar böyle otururken
Yiyip keyif getirirken

Beri yanda bezirgânlar
Kara Derbent ağzına
Konmuşlardı yiğit canlar
Kara Derbent ağzına

Onup yetmesin!
Odu tütmesin!

Evnük Kalesi'nin pis kâfirleri
Hakka, hakikate küs kâfirleri

Bezirgân Oğuzları casusladı, söyledi
Beş yüz vicdansız kâfir hemen akın eyledi

Yağmalayıp bastılar
Kinlerini kustular

Tutsak oldu bezirgânın ulusu
Dertle doldu bezirgânın ulusu

Küçüğü de kaçıp geldi Oğuz'a
Himmet diye uçup geldi Oğuz'a

Baktı, gördü Oğuzların ucunda
Ala sayvan göğes durmuş acunda

Bir bey oğlu, yanında da kırk yiğit
Otururdu, kırk demirden berk yiğit

Bezirgân dedi: “*Bunlar olsa olsa Oğuz'dur
Bir yardım isteyeyim, ne de olsa Oğuz'dur.*”

Vardı, bekledi
Şunları dedi:

*Yiğit, yiğit, bey yiğit!
Beni ölmüş say yiğit*

*Ünümü anla
Sözümü dinle*

*On altı yıl oluyor biz Oğuz'dan gideli
On altı yıl tükendi terk-i vatan edeli*

*On altı yıl bitince
Hasret cana yetince*

Kâfirin görölmedik malını almış idik
Oğuz 'un beylerine pek lââyık bulmuş idik

Çıkınca yola
Biz gele gele

Pasin 'in Kara Derbent ağzına yan verirken
Ağır hediyelerle sevinip yol yürürken

Evnük Kalesi 'nin beş yüz kâfiri
Saldırıp bizleri perişan etti
Yağmaladı yükte neyimiz varsa
Kardeşimi tutsak alarak gitti

Kara başımı kaldırdım
Derdimi deyip bildirdim

Başının sadakası
İçin medet dilerim
Sen medet etmez isen
Diz dövüp saç yolarım
Ben gayrı ak alnıma
Karaları çalarım

İmdada geldim sana
Yiğit, yardım et bana

Bu sözün üzerine
Oğlan pek bunlu oldu
İçmesini bıraktı
Kadehi yere çaldı

Oğlan dedi: “*Ne diyorsam
Alın, gelin yiğitlerim
Giyimimle şahbaz atı
Çabuk bulun yiğitlerim
Beni seven beri gelsin
Hazır olun yiğitlerim.*”

Bezirgân da yola düştü
Rehber oldu, dağlar aştı

Onlar böyle gelirken
Kösle, toyla gelirken

Kâfir de oturup akçe bölerdi
Yağmayı yatırıp akçe bölerdi

Bu sırada yiğitler meydanının aslanı
Bozoğlan çıkıp geldi pehlivanlar kaplanı

Bir, iki demeden çaldı kılıcı
Asi kâfirleri böldü kılıcı

Savaş edip baş kopardı, döş yardı
Bezirgânın mallarını kurtardı

Bezirgânlar dedi: “Yiğit
Bizde varken figan, ağıt
Sen bize erlik işledin
Kâfiri fena haşladın

Gel şimdi, beğendiğin maldan al
Al şimdi, beğendiğin maldan al.”

147

Yiğidin gözü o an
Mala baktığı zaman

Bir deniz kulunu boz aygır ile
Altı dilimli bir gü rzü beğendi
Bir de gözü tuttu ak tozlu yayı
Ü çü de ilk başta göze değendi

Geri dönüp bu ara
Dedi bezirgânlara:

Bre bezirgânlar sizlere derim
Bu aygırı, bu gü rzü, bir de yayı isterim

Yiğit böyle deyince
Bunları isteyince

Bezîrgânlar bozuldu
Ses etmedi, üzüldü

Yiğit dedi: “Ne söz dedim?
Sizden çok şey mi istedim?”

Bezîrgânlar dedi: “Hayır!
Al canları tenden ayır

İstediğin çok şey değil
Lâkin bu iş başka oğul

Beyimizin oğlu vardır
Bu üç nesne ona yârdır

Hediyeler gider ona
Sen göz koyma armağana.”

Oğlan sordu: “Beyinizin oğlu kim?
Hânınızın, iyyinizin oğlu kim?”

Dediler ki: “Bay Büre’nin
Oğlu vardır Bamsı diye
Biz de işte bu malları
Ona getirdik hediye.”

Hiçbirisi bilemedi
Bay Büre'nin er oğlunu
Bir tanıyan olamadı
Bay Büre'nin bir oğlunu

Oğlan parmağını ısırıp dedi:
"Nasıl olsa sular yolunu bulur
Burada minnetle alınan nesne
Babamın yanında minnetsiz gelir."

Kamçılıyıp atını yola düştü Bozoğlan
Rüzgâr gibi, sel gibi yollar aştı Bozoğlan

149

Bezirgânlar bakakaldı
Arkasından dua saldı

Oğlan vardı babasının evine
Heyecanla hem sevine sevine

Bezirgânlar geldi diye
Bay Büre Bey gurur duydu
Çadır, otağ, sayvan dikti
Bol seccade, halı yaydı

Kendisi de bir köşeye oturdu
Oğlunu da sağ yanına getirdi

Oğlan söz etmedi olan işlerden
Yaptığı savaştan, kopan başlardan

Birdenbire bezirgânlar girdiler
Baş indirip hepsi selam verdiler

Baktılar ki canlarını kurtaran
Adlarını, sanlarını kurtaran

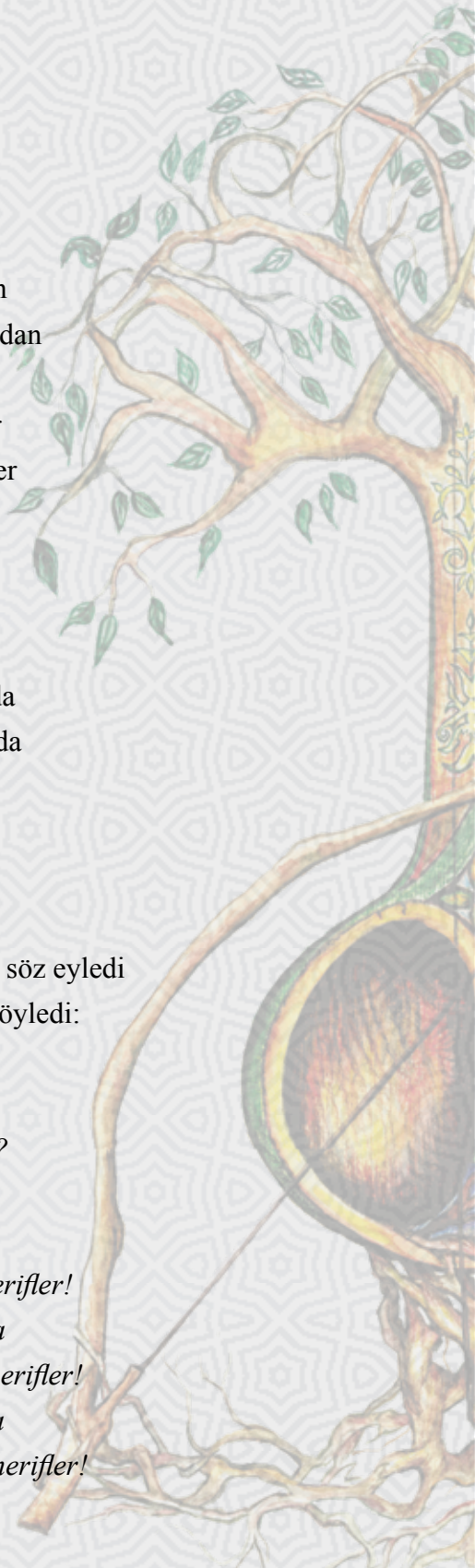
Yiğit kişi Bay Büre'nin sağında
Otururdu, Bey Büre'nin sağında

Yüzlerini yere koyup vardılar
El öptüler, karşısında durdular

Bunlar böyle edince Bay Büre söz eyledi
Kızıp bezirgânlara şu sözleri söyledi:

*Bre soysuz oğlu soysuzlar sizi
Nasıl unuttunuz Türk töremizi?*

*Ata durur iken oğul elini
Öpmek görölmüş mü densiz herifler!
Doğruyu terk edip eğri yollara
Sapmak görölmüş mü densiz herifler!
Aslanın namını sırtlan pozuyla
Kapmak görölmüş mü densiz herifler!*

“Hânım, bu yiğit senin oğlun mudur?” dediler
Büre “Oğlum!” deyince gerçeği söylediler:

Öyle ise incinme elini öptük diye
Huzurunda bir hata, densizlik yaptık diye

Yiğit hânım
Ey sultanım

Eğer oğlun olmasaydı
Himmet edip gelmeseydi
Yaman olurdu hâlimiz
Yağmalanırdı malımız

Mallar Gürcistan’a gitmiş olurdu
Kâfir bizi tutsak etmiş olurdu

Bay Büre durdu
Tüccara sordu:

Benim oğlum baş mı kesti,
Kan mı döktü, de bana
Kâfir üstüne yürüyüp
Yay mı çekti, de bana

Tüccar dedi: “Evet hânım
Kan da döktü, baş da kesti

At üstünden adam alıp
Hasmı kara yere bastı.”

Bay Büre dedi: “Oğluma
Ad koymaya yeter mi bu?

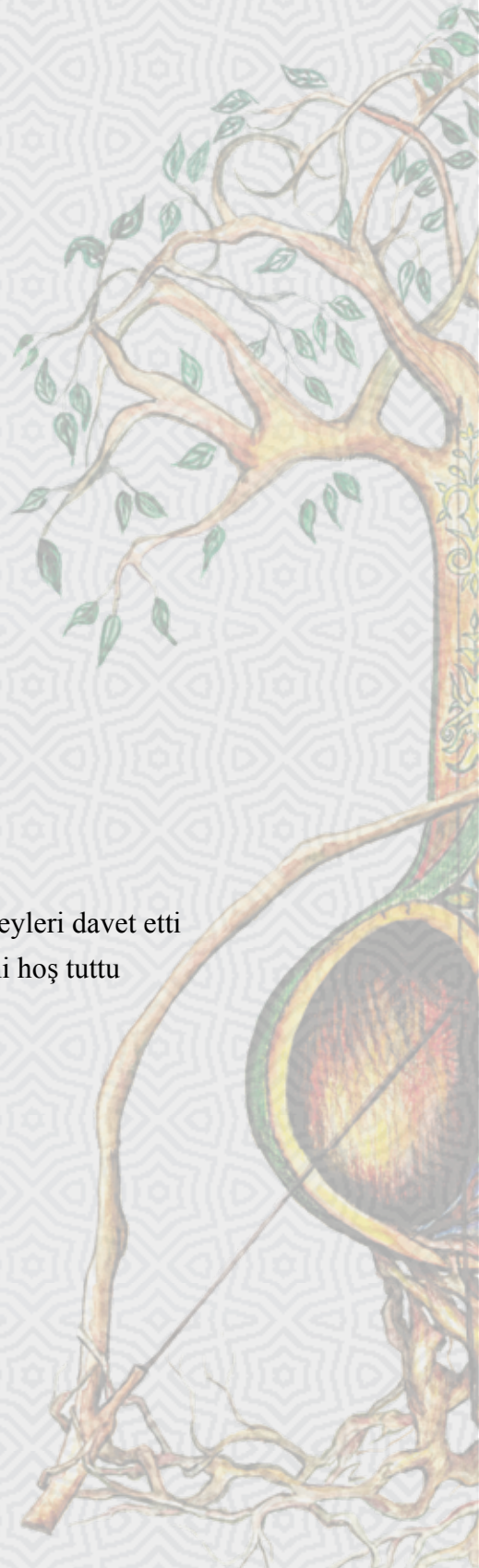
Sevinmeye, kıvanmaya,
Er saymaya yeter mi bu?”

Hepsi birden, bir ağızdan
“Fazladır bile!” dediler
Gür seda çıktı Oğuz’dan
“Fazladır bile!” dediler

Bay Büre Bey, hemen soylu beyleri davet etti
Konuklayıp ağırladı, kalplerini hoş tuttu

Tek oğlunun erliğini
Anlattıkça Bay Büre
Bütün beyler alkışladı
Yom verdiler bu ere

Sonra Dedem Korkut geldi
Ad koydu bu oğlana
Görelim ki ne söyledi,
Yiğit Bay Büre Hân’a:

Ünüm anla Bay Büre
Sözüm dinle Bay Büre

Yüce Tanrı sana bir
Oğul vermiş, korusun!
Evladını acunda
Yiğit görmüş, korusun!

Ağır sancak kaldırıncı
Müslümanlar ardı olsun
Karlı dağlar aşar olsa
Ulu Tanrı himmet kılsın
Kanlı akan boz sular da
Geçit versin, geçit bulsun

Kalabalık kâfire
Girdiğinde bu oğlan
Kılıcını Hak diye
Vurduğunda bu oğlan
Vura vura kılıcı
Kırdığında bu oğlan

Ulu Tanrı fırsat versin
Âli Tanrı fırsat versin

Sen oğlunu “Bamsa’m” diye okşarsın
Can oğlunu “Bamsa’m” diye okşarsın

*Bunun adı Boz Aygırlı Bamsı Beyrek olsun bey!
Adı yaşasın cihanda, adı baki kalsın bey!*

*Ona adını ben verdim
Yaşını Allah versin
Hayır yola yöneltecek
Düşünü Allah versin
Yiğitlikte kendine eş
Eşini Allah versin*

154

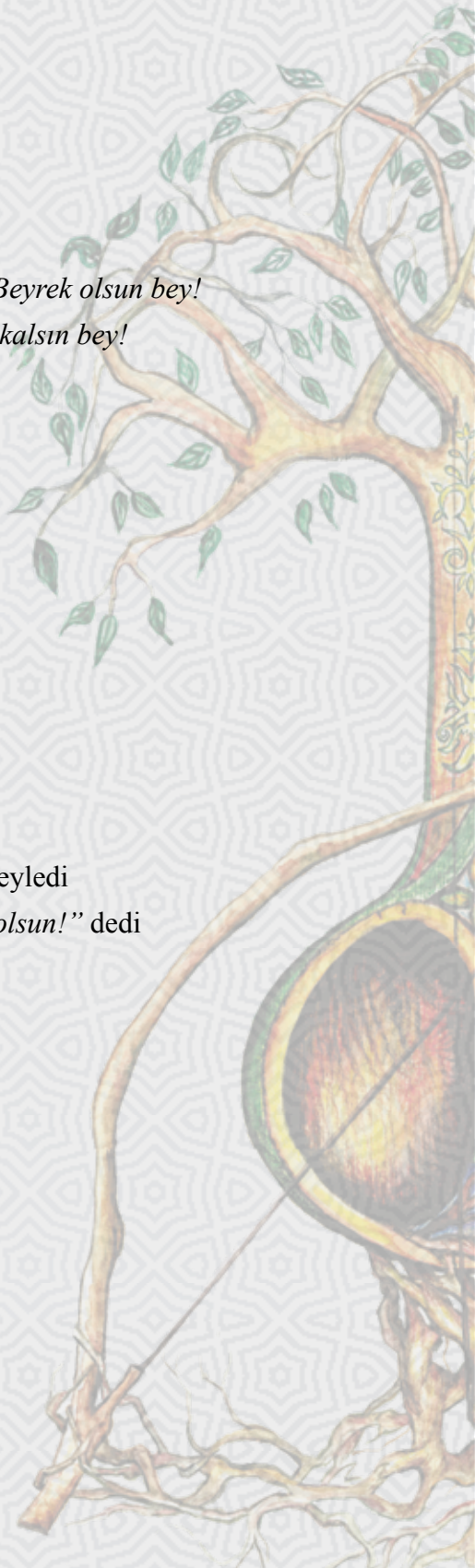
Bu sözlerin ardından
En hasından, merdinden

Soylu Oğuz beyleri hayır dua eyledi
“Bu ad, bu yiğit ere mübarek olsun!” dedi

Bu şenlik ile
Esenlik ile

Oğuz beyleri hep ava bindiler
Dağları, ormanı yurt edindiler

Beyrek çekip Boz Aygır'ı
Peşlerinden selce aktı
Aladağ'a ala asker
At koşturdu, ava çıktı

Birden Oğuz'un üstüne
Bir sürü geyik geldi
Bamsı Beyrek birisinin
Ardına atı saldı
Kovalarken bir obaya
Gelince şaşkın oldu

Beyrek durdu
Neler gördü

Gördü ki hânım
Aziz sultanım

155

Gök çayırın üzerine al bir otağ dikilmiş
Üzerine ala sayvan, türlü nakış çekilmiş

"Yarabbi, bu gökçe otağ kimin ola?" dedi Beyrek
Haberı yok, alacağı kızın otağı bu gerek

Bu otağın üzerine
Varmaya edeplendi
Atını otağ yönüne
Sürmeye edeplendi

"Ne olursa olsun hele avı alayım!" dedi
Otağın önünde yetip geyiği sinirledi

Baktı, gördü bu otağ meğer Bay Bican kızı
Baniçiçek'in imiş, oraya çekmiş yazı

Ki Beyrek'in ezelden beşik kertmesiydi kız
Adaklısı, sözlüsü, nişanlısıydı, yalnız;

Beyrek bilmiyordu bunu,
Baniçiçek olduğunu

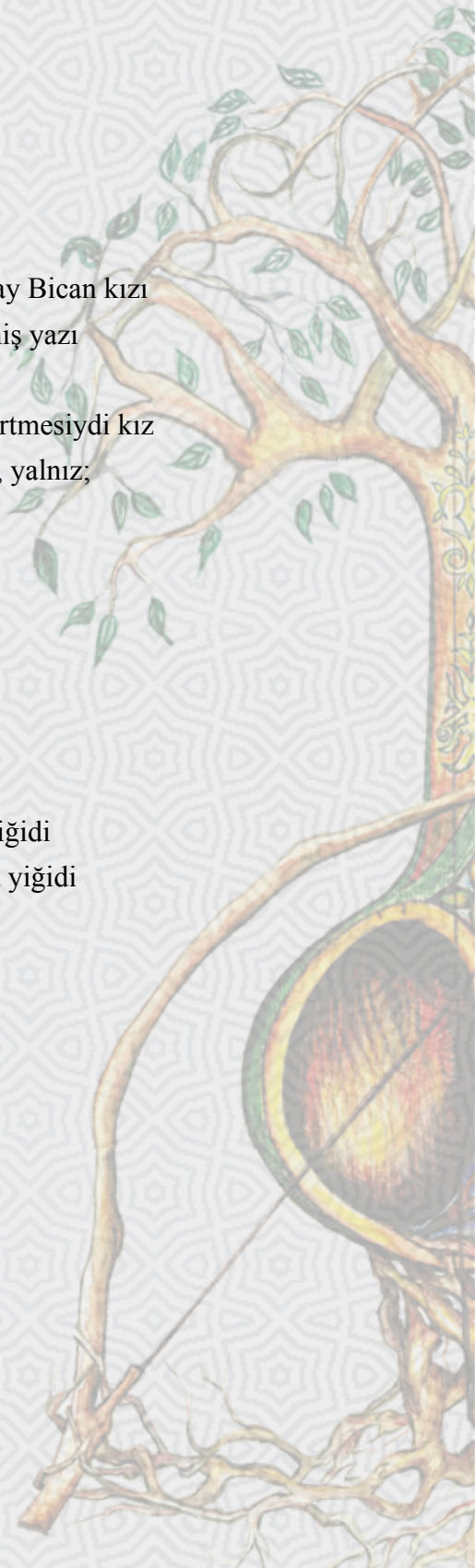
Beyrek avı tutarken
Ayağını çatarken

Baniçiçek otağdan izliyordu yiğidi
Sesini çıkarmadan gözlüyordu yiğidi

Dadıları sesledi
Onlara şöyle dedi:

*Gelin bre dadılar
Bakın ere dadılar*

*Hele şu densiz bize
Zorluk mu gösteriyor?
Avı burada yıkıp
Erlik mi gösteriyor?*

Hele sizler beklemeden
Varın, bundan pay dileyin
Görün ne der sözünüze
Sinayın, sıkı eleyin

Kısırca Yenge derler bir hatun çıktı öne
Beyrek'e yaklaşarak avından pay diledi
Oğlanın maksadını öğrenmek için asıl
"Bey yiğit, bu geyikten bize de pay ver!" dedi

Beyrek dedi: "Bre dadı
Nedir bir geyiğin adı!

Hepsi sizin olsun, alın
Ben avcı değilim, bilin

Bir bey oğlu beyim ben
Gör, bey oğlu beyim ben

Sormak ayıp olmasın bu otağ kimin ola?
Sahibini ortada göremedim ben hâlâ."

Kısırca Yenge dedi:
Tamam, sana diyeyim
Otağ, Bay Bican kızı
Baniçiçek'in beyim

Hatun böyle deyince
Beyrek bunu duyunca

Yiğit kanı kaydadı
Kalbi, gönlü oynadı
Geri döndü usulca
Ses etmeden asilce

Kızlar geyiği kaldırıp
Baniççek'e götürdü
Güzeller şahına verip
Avı bir yere yatırdı

Baniççek baktı, gördü
Sığın geyik görklü, semiz
Sakat değil, arık değil
Rengi parlak, tüyü temiz

Baniççek dedi: "Kızlar!
Konuşsun hele ağızlar

Bu yiğit ki nasıl yiğit?
Şu giden, şu asil yiğit"

Kızlar dedi: "Sultanım!
Hatunum, gökçe hânım

*Bu er yüzü peçeli
Yahşi, yiğit biridir
Bir bey oğlu bey hem de
Peri dense yeridir.”*

*Banıççek dedi: “Canım dadılar
Şimdi düşündüm de hânım dadılar*

*Babam beni yüzü gözü peçeli
Bir yiğide verdiğini söylerdi
Beyrek denen Bay Büre’nin oğluyla
Beşik kertme sardığını söylerdi*

*Sakın ola o yiğit
Bu yiğit de olmasın
Çağırın konuşalım
Ama beni bilmesin.”*

*Çağırdılar, Beyrek geldi
Banıççek yaşmak aldı*

*Karşı durdu yiğide
Haber sordu yiğide:*

*Yiğit gelişin nereden?
Hangi yurt, hangi yöreden?*

Beyrek dedi: “İç Oğuz’dan
Yenilmesi güç Oğuz’dan.”

Banıççek sordu: “Kimin nesisin?
İç Oğuz’da hangi erin sesisin?”

Beyrek dedi: “Bay Büre’nin oğluyum
Şer üstüne at sürenin oğluyum

Adıma Beyrek derler
Şahittir gökler, yerler.”

Kız sordu: “Niye geldin?
Burayı nasıl buldun?”

Beyrek dedi: “Bican’ın
Kızını duyup bildim
O sebeple buraya
Onu görmeye geldim.”

Kız dedi: “O kız öyle
Sana görünmez böyle

Ama ben dadısıyım
Tama ben dadısıyım

Sözümü dinle yiğit
Gel şimdi senle yiğit

Ava çıkalım hemen
Gör kim yahşi, kim yaman?

Eğer atın atımı yarışta geçer ise
Burun farkı olsa da arayı açar ise

Sen de onu geçersin
Anlarım yiğit ersin

Ok atıp yarışalım
Çayırda güreşelim

Eğer benden uzağa okunu atar isen
Beni güreşte yıkıp toprağa iter isen

Onu da yenersin sen
Şansını denersin sen.”

Beyrek dedi: “Öyle ise atlanın
Yarışların sonucuna katlanın.”

İkisi de atlandı
Atları kanatlandı

Sürdüler, at teptiler
Yoldan yola saptılar

Beyrek'in atı uçtu
Kızın atını geçti

Ok attılar yan yana
Beyrek kazandı yine

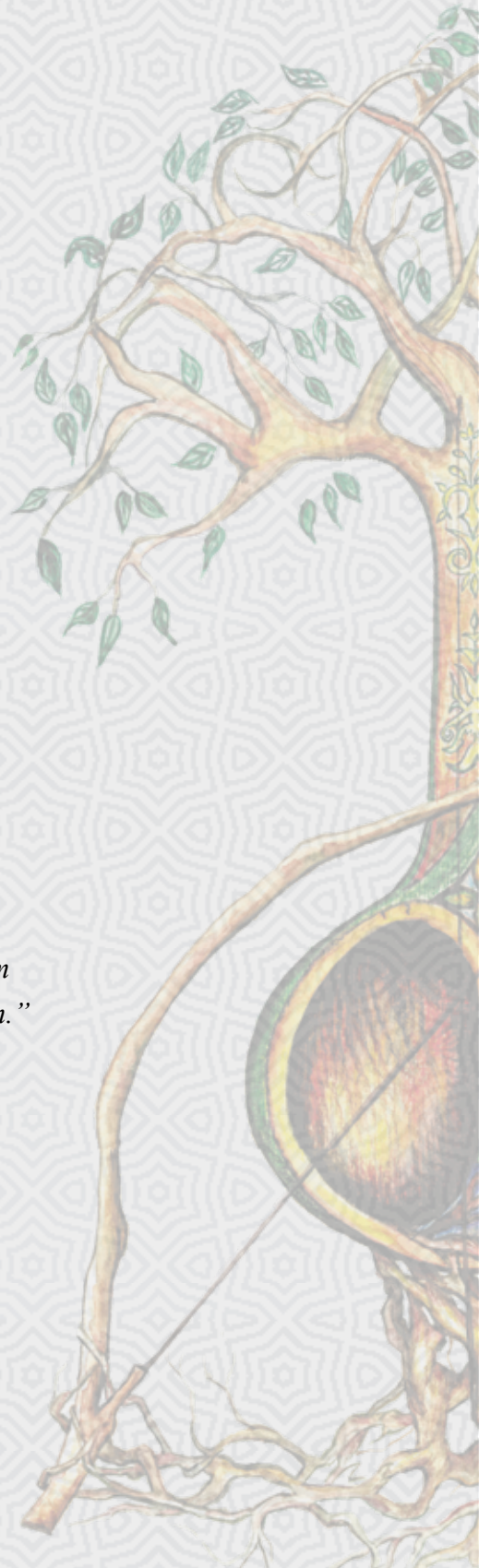
Kız dedi: "*Bre yiğit*
İnmezdim yere yiğit

Atımı geçen yoktu
Okum geçilmez oktu

Şimdi gel seninle güreş tatalım
Güçlüyü, güçsüzü seçip atalım."

Beyrek hemen attan indi
Kız da hemen ona döndü

Kavraştılar pehlivanca
Yürek ister bakmaya
İkisi de birbirini
Çok uğraştı yıkmaya

Beyrek bunaldı bundan
İşin zor olduğundan

Beyrek döndü kendine
Sonra kendi kendine

Biraz sitem eyledi
Şu sözleri söyledi:

*Eğer ki bu kıza yenilir isem
Oğuz'da bu adla anılır isem*

*Başıma kakinç olur
Yüzüme tokunç olur*

Böyle gayrete geldi
Kızı sarmaya aldı

Elini attığında
Düşünden tuttuğunda

Kız gocundu
Yüz gocundu

Beyrek bu kez
Rüzgârdan tez

Dolandı kızın beline
Beline bir kement sardı
Sarma takıp ardı sıra
Tutup kızı yere vurdu

Kız dedi ki: “Yiğit bey!
Diyeceğim mühim şey

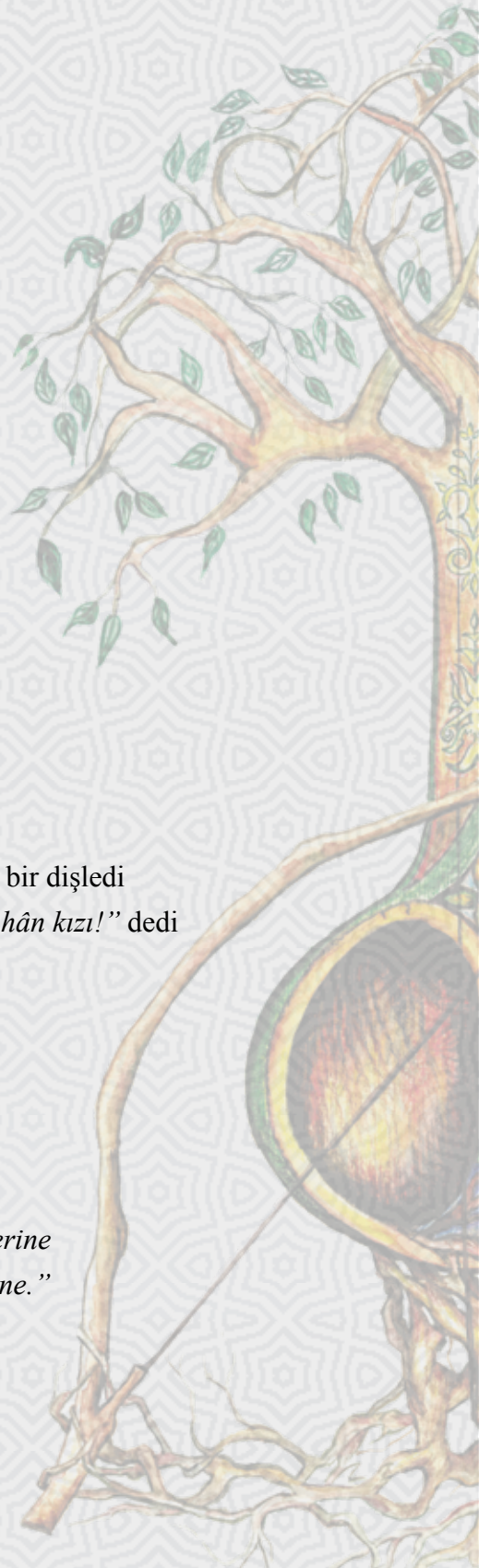
Seni sınamak için
Kendime dadı dedim
Bay Bican ulu atam
Baniçiçek'tir adım.”

Beyrek bunun üstüne üç öptü, bir dişledi
“Düğünün kutlu olsun görklü hân kızı!” dedi

Kız dedi: “Madem böyle
Hemen gitmek gerektir
İleriye atılmak,
Çaba etmek gerektir.”

Beyrek dedi: “Hânım, baş üzerine
Ey yavuklum, canım baş üzerine.”

Sonra Beyrek vedalaşıp
Evlerine doğru vardı

Karşı geldi aksakallı
Babası Beyrek'e sordu:

*Ne var ne yok evladım?
Yiğit Üçok evladım*

*Bugün Oğuz elinde görülmedik ne gördün?
Muamması ortaya serilmedik ne gördün?*

Beyrek söyledi: "Beyim!
Oğuz'da ne göreyim

165

*Oğlu olan evermiş
Kızı olan göçürmüş
Her biri evladını
Mutlu yurda uçurmuş."*

Babası dedi: "Seni
Evermek mi gerektir?
Sana ayrı bir otağ,
Ev vermek mi gerektir?"

Beyrek dedi: "Evet öyle
Aksakallı, aziz baba
Everip ululuk eyle
Aksakallı, aziz baba."

Babası dedi ona: “Soylu Oğuz elinde
Kimin kızını alsam, konuş gönül dilinde.”

Beyrek dedi: “Baba sen
Evlendirmek istersen

Bana öyle bir kız al ki
Hani şöyle bir kız al ki

Ben yerimden doğrulmadan
O yerinden kalkmalıdır
Ben atıma atlamadan
O yolları silkmelidir
Ben hasıma saldırmadan
O baş kesip getirmeli
Saldırmalı bir orduya
Kara yere yatırmalı.”

Bay Büre dedi: “Oğul!
İstedğin kız değil

Sen kız dilemezmişsin
Dile dolamazmışsın

Kendine bir ayaktaş, yoldaş istermişsin sen
Dünürücü gitmem için adres göstermişsin sen

*Adını da tam söyle, bu iş yarım kalmasın
Bu kız Bay Bican kızı Banıçiçek olmasın?"*

*Beyrek dedi: "Evet öyle
Aziz babam beylik eyle*

*İstediğim kız odur
İçimdeki köz odur."*

*Baba sükût eyledi
Sonra şunu söyledi:*

*Şimdi bu iş ay oğul!
Diyemem kolay oğul*

*Çünkü Banıçiçek'in
Deli bir kardeşi var
Adı Deli Karçar'dır
Usu başından kovar*

*Kızı dileyeni; öldürür deli
Canını dünyadan kaldırır deli*

*Beyrek dedi: "Öyle ise
Ne edelim hânım babam?
Yapılacak yumuşu de
Halledeyim canım babam."*

Babası dedi: “Oğul!

Er Oğuz beylerini

Eve davet edelim

Pir Oğuz beylerini

Nice yol gösterirlerse

Nice akıl verirlerse

Ona göre iş edelim

Denilen yoldan gidelim.”

Soylu Oğuz beylerini eve buyur eylediler

Ağır misafırlık edip ünlerini söylediler

Has atlı beyler

Pusatlı beyler

Gelip yediler, içtiler

Danıştılar, söz açtılar

Dediler ki: “Bu kızı istemeye kim gider?

Kim gidip kardeşini bu işe razı eder?

Bu işe en münasip Dedem Korkut.” dediler

Verdikleri kararı Korkut’a söylediler

Dede Korkut dedi: “*Tamam!*

Emrinizi yerde komam

Mademki beni seçtiniz

Bana bir görev biçtiniz

Bilirsiniz Deli Karçar

Kim isterse kardeşini

Öldürür, canını alır

Ortaya atar leşini

Bari Bayındır Hân'ın tavlāsından iki at

Getirin şahbaz, yüğrük istemem para, pusat

Birisi keçi başlı Geçer Aygır olmalı

Yanında toklu başlı Doru Aygır gelmeli

Ansızın kaçma, kovma olursa; ne edeyim

Birisine bineyim, birisini yedeyim.”

Dede Korkut'un sözünü

Beyler de makbul bildi

Bayındır'ın tavlāsından

İki yüğrük at geldi

Dedem Korkut birine atlayıp yola çıktı

Diğerini bağlayıp hemen yedeğe çekti

At süre süre
Gitti bir süre

Meğer hânım bizim Deli Karçar da
Kara yere ak otağı kurmuştu
Talim yapıp erleriyle birlikte
Yorulunca oturmuştu, durmuştu

Beri geldi Dedem Korkut öteden
Baş indirdi, bağır bastı hürmetle
Ağız dilden görklü selam vererek
Adımını ağır bastı hürmetle

Ağzını köpüklendirip
Kükredi Deli Karçar
Korkut Ata'ya bakıp
Söz dedi Deli Karçar:

*Geldin vesselam
Aleykesselam*

*Behey ameli azmış, fiili dönmüş koca!
Anladım Kadir Allah alnına kaza yazmış
Ayaklıların bura geldiği görülmedi
Zannedersem talihin yoluna kuyu kazmış
Ağızlılar suyumdan bir damla içmemiştir
Şu kopası kafanda beynine kan mı sızmış?*

Sana ne oldu Dede?

Seni ne buldu Dede?

Amelin mi, filin mi azmıştır?

Belki Tanrı sana fena kızmıştır

Ecelin mi geldi, seyran eylersin?

Buralarda ne ararsın, neylersin?

Dede Korkut söyledi "Karşı yatan dağını

Aşıp görklü suyundan geçmeye gelmişim ben

Geniş eteğin ile dar koltuğun altına

Sığınıp kısılmaya bir karar kılmışım ben

Tanrı'nın buyruğuyla, Peygamber kavli ile

Bir er sevdaya düşmüş say ki can havli ile

Aydan arı, günden görklü

Meleklerden, cinden görklü

Kardeşin Baniçiçek'i

Sırdaşın Baniçiçek'i

Bamsı Beyrek'e isterim

Allah baki, Allah kerim."

Bunu duyduğu zaman
Deli Karçar pek yaman

Sinirlendi, ünledi
Erlere şöyle dedi:

*Bre, ne diyorsam hemen yetirin
İstediğim nesneleri getirin*

*Getirin çabukça bura aygırı
Takımları ile Kara Aygır'ı*

Kara Aygır'ı tutup Karçar'a götürdüler
Takımları tam hazır altına getirdiler

Deli Karçar bindi ata
Yelesinden tuta tuta

Dedem Korkut toklu başlı
Doru Aygır'a döndü
Kösteğini üzerek
Hemen üstüne bindi

Kaçtı, durmadı
Uçtu, durmadı

Deli Karçar beklemeden
Peşi sıra at sürdü
Kova kova toklu başlı
Doru Aygır'ı yordu

Dedem Korkut keçi başlı
Geçer Aygır'a geçti
Aygır şaha kalkarak
Nalları gökte uçtu

Karçar, on ok atımı yer aşırđı Korkut'a
Yaklaşarak ardından dert düşürdü Korkut'a

173

Dede Korkut'un aklı
Başından gitti hânım!
Hak Tanrı'ya sığındı
Çok dua etti hânım!

İsm-i Âzam duasını okudu
Okumadı, bûlbûl gibi şakıdı
Deli Karçar belinde kılıcıyla
Deli Karçar elinde kılıcıyla

Öfke ile üzerine atıldı
Deli Karçar canı idi, katildi

Diledi ki kılıcı Dede'yi bölüp yarsın
Diledi ki etrafı bir kan kokusu sarsın

Dede Korkut fark edince hamleyi
Ağızından çıkardı şu hak cümleyi:

*Kılıcı çalarsan elin kurusun!
Çalmayı dilersen elin kurusun!*

Ulu Tanrı buyruğuyla
Deli Karçar'ın eli

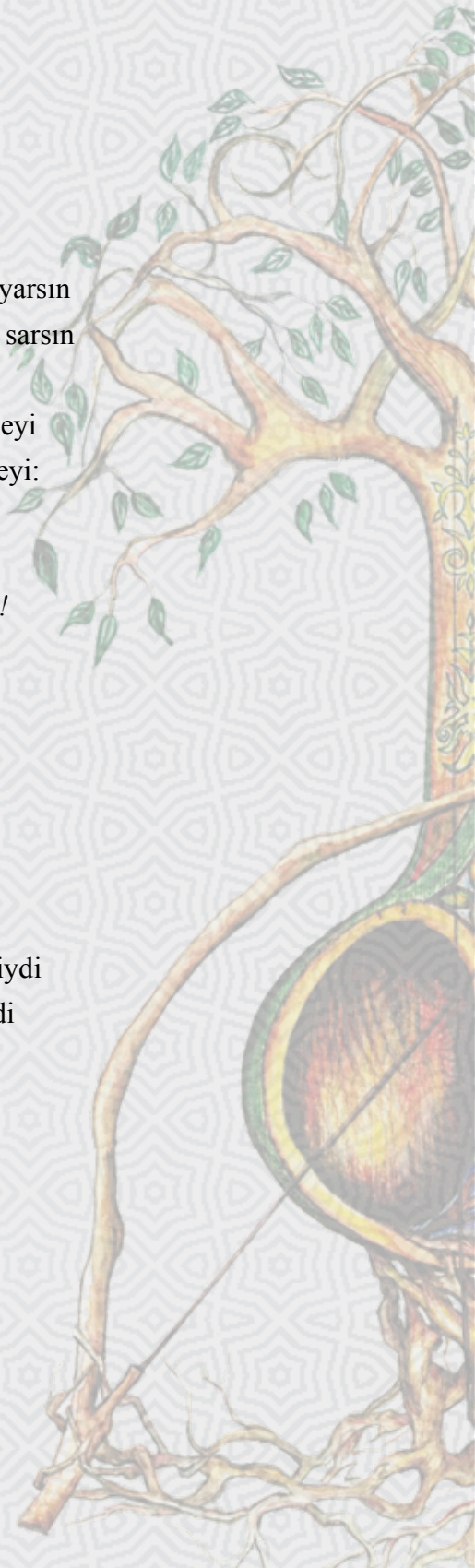
Asılı kaldı öyle
Dedem sözü diyeli

Çünkü Dede Korkut ermiş kişiydi
Gönlünü Allah'a vermiş kişiydi

Dileği kabul oldu
Karçar hakkını buldu

Kolu taş olan Karçar
Gözü yaş olan Karçar

Feryat, figan eyledi
Şu sözleri söyledi:

Medet, aman, el aman!
Tanrı birdir, yok güman

Dede benim elimi
Sağaltıver ne olur
Dermanımı, devâmı
Çoğaltıver ne olur

Hak Tanrı buyruğuyla
Peygamber kavli ile
Beyrek'e kardeşimi
Verdim tüm cihan bile

Üç kez ikrar eyledi
Tövbe etti günaha
Korkut da dua etti
Adı görklü Allah'a

Bu duanın üstüne şaşkın Deli Karçar'ın
Hak Tanrı'nın izniyle indi eli Karçar'ın

Eli sapasağlam oldu
Deli sapasağlam oldu

Deli Karçar dedi: Dede!
Dilim birkaç kelam ede

*Bu evlilik işi için
Yol göstersem varır mısın?
Kız kardeşimin yoluna
Ne istersem verir misin?*

*Dede dedi: “Verelim, de!
Ne istersin, görelim, de!”*

*Karçar şartlarını saydı
Sayması dile kolaydı*

*Söz dedi Karçar
Söyledi Karçar:*

*Bin buğra getirin maya görmemiş
Bin aygır kısağa aşmamışından
Hiç koyun görmemiş bin de koç verin
Ağıla yolları düşmemişinden
Kuyruksuz, kulaksız bin it isterim
Bin de iri pire binit isterim*

*Eğer bu nesneler bana gelirse
Her biri önümde tamam olursa*

*Kardeşimi veririm
Büyüklik gösteririm*

*Ama gelmezse bunlar
Hazır olmazsa bunlar*

*Bir daha gözüme gözükmek sakın
Yoluma, izime gözükmek sakın*

*Bu kez öldürmedim ama
O vakit öldürürüm
Şu kocamış bedenini
Ortadan kaldırırım*

Dedem Korkut ata bindi
Sürdü atı, eve döndü

Vardı Bay Büre Bey'e
Olanı söylemeye
Bay Büre gördü onu
Bilmez ne olduğunu

Dedi: "Dede şen mi gelir, üzgün müdür yarenler?"
"Dede Korkut şen!" dediler gül yüzünü görenler

Bay Büre karşı durdu
Dedem Korkut'a sordu:

*Oğlan mısın, kız mısın?
Koyun musun, kurt musun?*

*Haberin muştulu mu?
Sevinç misin, dert misin?*

Dedem Korkut söyledi
“Oğlanım, kurdum!” dedi

Bay Büre sordu: “Asıl
İş nice oldu, nasıl?”

*Sen Deli Karçar’dan nasıl kurtuldun?
Kardeşini nasıl oğluma aldın?”*

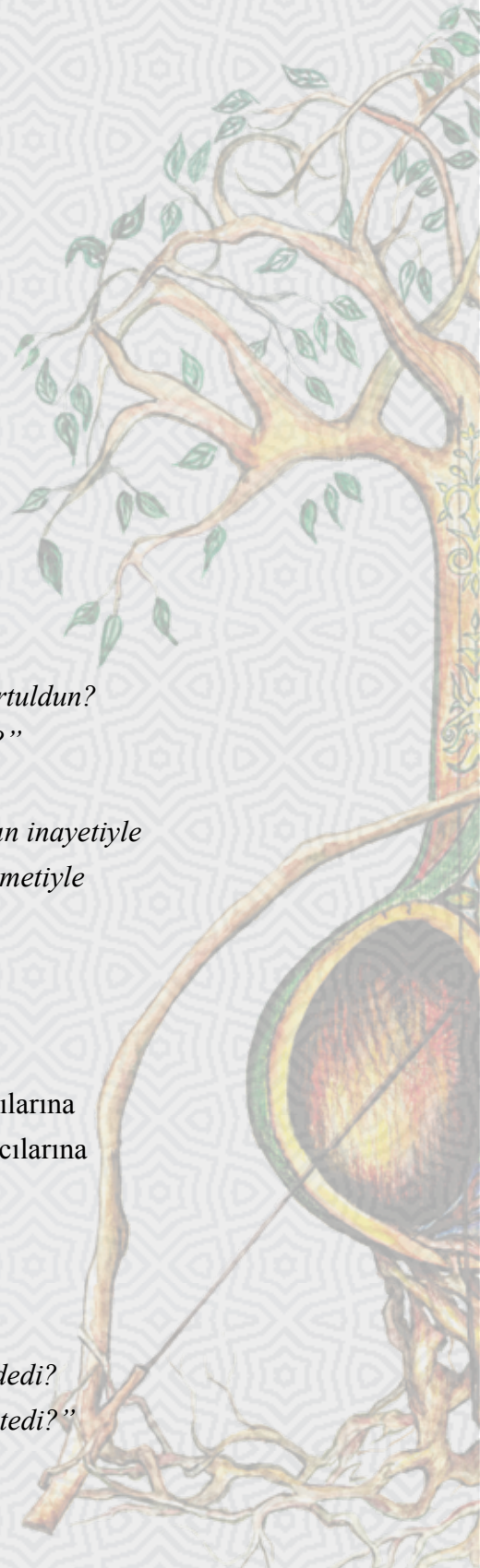
Dede Korkut söyledi: “Hakk’ın inayetiyle
Siddıkların duası, erenler himmetiyle

*Kaçıp geldim deliden
Kızı aldım deliden.”*

Beyrek’e, anasına hem de bacılarına
Muştucular son verdi büyük acılarına

Şad oldular, güldüler
Hakk’a secde kıldılar

Bay Büre der: “Deli sana ne dedi?
Ne şart koştı, ne kadar mal istedi?”

Dedem dedi: “Karçar yetip onmasın
Odu sönsün, ocakları yanmasın

Öyle şeyler dedi ki!
Öyle mal istedi ki!

Bunlara akıl yetmez
İstediği mal bitmez.”

Bay Büre der: “De, ne kadar?
İstediği ne, ne kadar?”

179

Dedem dedi: “Bin aygır ister kısrak görmemiş
Bin de buğra diledi hiç mayaya ermemiş

Koyuna aşmamış bin koç istedi
Sürüye düşmemiş bin koç istedi

Kuyruksuz, kulaksız bin köpek ile
İster, ufak tefek bin pire gele

Bunları götürürsem kardeşini verecek
Götürmezsem başımı oracıkta vuracak.”

Bay Büre dedi: “Hemen
Hızla geçmeden zaman

*Köpekle pıreyi sen getir Dedem
Gerisini varıp ben tamam edem.”*

Bay Büre durmadan tavlaya geçti
Tavlanın içinden bin aygır seçti

Deveden bin buğra seçip ayırdı
Bin koçu ağıla geçip ayırdı

Dedem Korkut da hızla
Güleç yüz, tatlı sözle

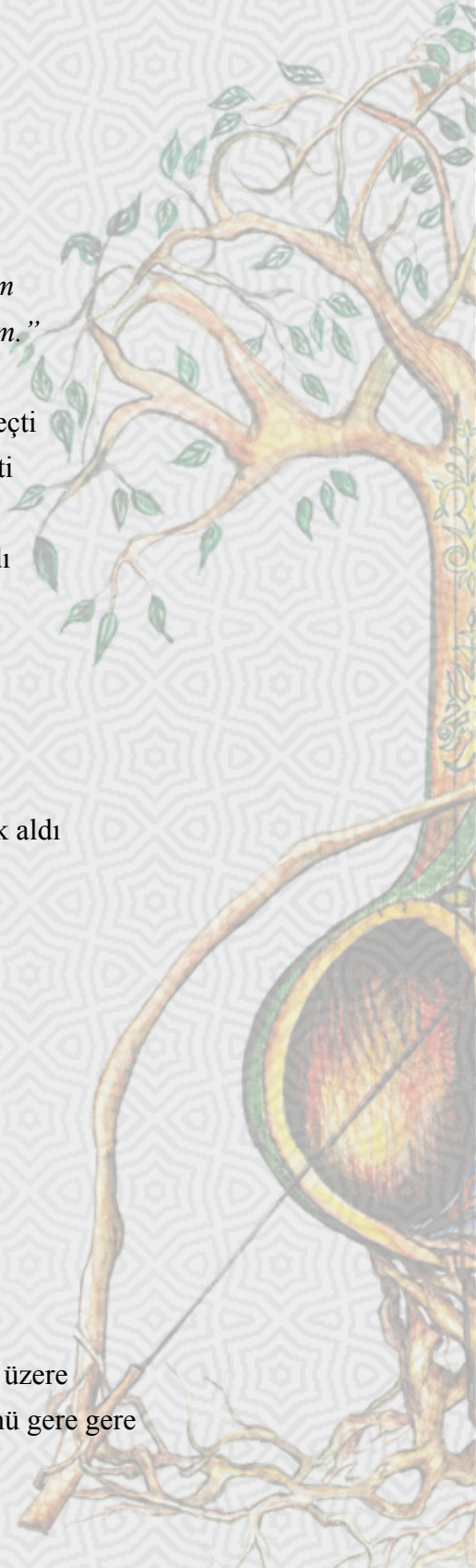
Kuyruksuz, kulaksız bin köpek aldı
Hıraca karaca bin pıre buldu

Bay Büre Bey’i görerek
At, it, deve, koç sürerek

Gitti Deli Karçar’a
Yetti Deli Karçar’a

Deli Karçar işitti
Korkut’a karşı gitti

Söylediği malları tespit etmek üzere
Vardı Dedem Korkut’a göğsünü gere gere

Aygırları görüp beğendi Karçar
Develere varıp beğendi Karçar

Koçları beğendi iri ve semiz
Yünleri, boynuzu gün gibi temiz

Biraz öte varınca
Köpekleri görünce

Onu bir gülme tuttu
Söz demeyi unuttu

Hayli güldükten sonra
Aklı geldikten sonra

Dedi: “Dede, pirelerim nerede?
Eğer yoksa canın gider arada.”

Dedem Korkut pireleri
Bir çadıra koymuştu
Delinin bu sözlerini
Anlamıştı, duymuştu

Dedi: “Hay oğul Karçar!
Aman, bey oğul Karçar!”

Bunlar bügelek gibi
Çok bunaltır adamı
Bir yavuz canavardır
Pek bunaltır adamı

Hepsini bir yere koydum
Göstereyim nere koydum

Gel gidelim oraya
Söz girmesin araya

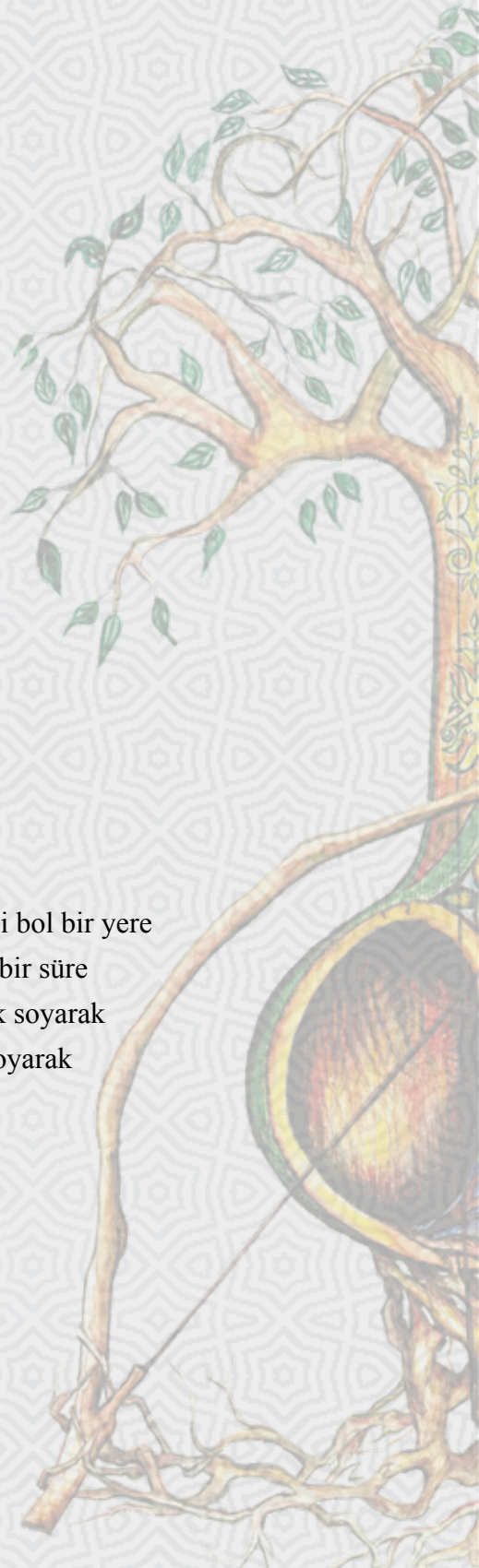
Arığını bırak, semizini al
Gözünün kestiği temizini al.”

Dedem Korkut, Karçar’ı piresi bol bir yere
Alıp götürdü hızla, yürüdüler bir süre
Sonra Deli Karçar’ı çırılçıplak soyarak
Pirenin bol olduğu bir ağla koyarak

Korkut kenarda durdu
Kapıya sürgü vurdu

Berkitti var gücüyle
Berkitti er gücüyle

Dedi: “Karçar iyi bak
Kötüsünü at, bırak

*Seç, beğen iyisini
Çifte koş ayısını.”*

*Aç pireler Karçar’ın üzerine üstüler
Her yerini ısırp kanattılar, deştiler*

*Başa çıkamayınca
Yerden çıkamayınca*

*Zar zar anırdı Deli
Bir de bar bar bağırdı
Korkut’tan medet umup
Var gücüyle çağırdı:*

*Medet Dede, kerem eyle
Yarama bir merhem eyle*

*Kapıyı aç çıkayım
Yapıyı aç çıkayım*

*Dede Korkut dedi: “Karçar!
Kargaşa edecek ne var!”*

*Bunlar ısmarladığın
Nesnelerdir, sen aldın
Neden dertleniyorsun?
Niye böyle bunaldın?*

Bağırmayı bırak Karçar
Çağırmayı bırak Karçar

Hepsi bir alay pire
Feryat etme boş yere

Ben getirdim, sen aldın
Bir, beş değil bin aldın

Sonra şöyle böyle deme
Başımın etini yeme

Sen istedin bunları
Deden Korkut ne etsin!
Kavra, tut semizini
Arığını koy gitsin.”

Karçar dedi: “Dede bana
Yaklaşmadan vade bana

Tanrı, bu pis pirelerin
Arığını, semizini
Tezce ortadan kaldırsın
Kirlisini, temizini

İyisini, kötüsünü
Seçecek hâlde değilim

*Pirelerin belasından
Kaçacak hâlde değilim*

*Dede, Allah aşkına
Kapıyı aç çıkayım
Kurtulayım şunlardan
Şükür yaşı dökeyim.”*

Korkut dedi: “Bizimle
Yine kavga edersin
Hele iyice bir bak
Çıkıp da kin güdersin.”

185

Deli Karçar dik dik zıplar
Acıyla havaya hoplar

Çat çat vurur
Pat pat vurur

“Medet dedeciğim, medet!” deyince
Bu feryat figanı Korkut duyunca

Dedem kapıyı açtı
Sağlam yapıyı açtı

Karçar çıktı dışarı
Üstünde bin haşarı

Onca pire vardı ki
Dedem Korkut gördü ki

Hâli gitmiş, rengi uçmuş
Delinin canına geçmiş

Düşmüş başı derdine
Can telaşı derdine

Gövdesi pire dolu
Eli, ayağı, kolu

Yüzü, gözü belirsiz
Yolu, izi belirsiz

Deli çırpıplak hem de
Gün de soğuk bu demde

Ayağına düştü Dede Korkut'un
Yalvardı yakardı, imdat diledi
Gözünün yaşını sel eyleyerek
“Beni Hak aşkına gel, kurtar!” dedi

Dede Korkut dedi: “Karçar
Kendini suya vur, kurtar.”

Deli Karçar seğırterek kendini suya attı
Canının korkusuyla boğazına dek battı

Güç bela kurtuldu pire elinden
Eser kalmamıştı eski hâlden

Söz dedi Karçar
Söyledi Karçar:

*Dedeciğim akan sular
Pirelere kuyu kazsın
Hem arığı, semizinden
Tanrı bezsin, Tanrı bezsin*

Pire suya aktı, gitti
Akıntıyla çekti gitti

Giydi elbisesini
Karçar gitti evine
Verdiği söz namustu

Bu Oğuz'un devine
Ağır mallar, çeyiz serdi
Düğün hazırlığı gördü

Oğuz zamanında bir töre vardı
Bu töre Oğuz'da her ere vardı

Bir yiğit evlense bir ok atardı
Oğuz olan: Üçok, Bozok atardı

Ok nereye düşerse
Ok nereyi eşerse

Çadırın direğini
Oraya çakarlardı
Gelinin çadırını
Oraya dikerlerdi

188

Beyrek Han da oku attı
Hayli ileri fırlattı
Okun düştüğü yere
Gelin çadırı dikti
Banıççek de ona
Kırmızı kaftan dikti

Gönderdi Beyrek'e bunu
Yiğide armağan diye
Çünkü ergenlik giderdi
Sevdiğinden güveyiye

Beyrek giydi kaftanı
Ne de uydu kaftanı

Bu iş yoldaşlarına
Hoş gelmedi nedense
Canları pek sıkıldı
Yüz gülmedi nedense

Beyrek sordu: “Niye sıkkın canınız?
Yeri sarar şöhretiniz, şanınız.”

Yoldaşları söyledi
Beyrek’e şöyle dedi:

*Nasıl sıkılmasın canlar?
Hâlimize bakan anlar*

*Hân, kızıl kaftan giyersin
Sen kızıl kaftan giyersin*

*Bizse ak kaftan giyeriz
Biz bundan hicap duyarız*

Beyrek dedi: “Bu kadarcık nesneye mi üzüldünüz?
Bunun için baş eğip de asık surat dizildiniz?

*Bugün ben giydimse ne var?
Kızıl don giydimse ne var?*

Yarın vekilim giyer
Ona da güzel uyar

Sonra kırk gün sırayla
Giyin bir gün arayla

En sonunda kaftanı
Bir dervişe veririz
Belki bir dua eder
Hikmetini görürüz.”

190

Bu sözün üzerine
Beyrek'in kırk erine

Bu sözler pek hoş geldi
Hepsinin gönlü oldu

Sonra Beyrek kırk eriyle
Söz ederek birbiriyle

Oturur iken
Vardı göz diken

Onup yetmesin
Öylece suspus

Gitti kâfire

Bir kâfir casus

Bayburt Hisarı'nın beyine varıp

Eğile büküle huzura girip

Beyrek'i casusladı

Casustu çünkü adı

Kâfir beyine dedi

Ona şöyle söyledi:

Niye böyle durursunuz?

Kaygısız oturursunuz

Neler oldu neler hânım!

Beynime sıçradı kanım

Bican sana vereceği

Kızını Beyrek'e verdi

Düğün hazırlığı edip

Sözünü Beyrek'e verdi

Murada erecek bu gece Beyrek

Gerdeğe girecek bu gece Beyrek

Onup yetmesin bu melûn kâfir
Derdi bitmesin bu melûn kâfir

Yedi yüz kâfiri Beyrek'e saldı
Bunlar durmadan dötrnala geldi

Beyrek apalaca gelin evinde
Yiyip içip habersizce dururdu
Uykuya yenilip gafil yataarken
Otağa yedi yüz kâfir yürürdü

Kâfir saldırır iken
Kâfir çıldırır iken

Yalnız sağdıç uyanıktı
Kâfirlere karşı çıktı

Kılıcını sıyırdı, eline aldı hemen
Sayısına bakmadan düşmana çaldı hemen

“Benim başım Beyrek'in başına kurban!” dedi
Göz kırpmadan savaştı, canı esirgemedi

Naip yaralandı
Bu yaman cenkte
Teni paralandı
Bu yaman cenkte

Şehit olup gitti yiğit
Ne güzel şehitti yiğit

Derin olsa batırır
Korku sona götürür

Atı işler; er övünür
Toprak eri yer; övünür

Yayan erde umut olmaz
Yayan yiğit menzil almaz

193

Otuz dokuz eriyle Beyrek tutuklu gitti
Kâfirlerin zoruyla Beyrek tutuklu gitti

Tan geçti, güneş doğdu
Güneş zulmeti boğdu

Baktı, gördü Beyrek'in babasıyla, anası
Gerdek görünmez olmuş, ortada yok sunası

Ah ettiler!
Vah ettiler!

Yırttılar yaka, bağır
Od yaktı ağır ağır

Akıllar gitti baştan
Dert giydiler ateşten

Gördüler uçardan tek kuzgun kalmış
Gerdek paralanmış, toy düzgün kalmış!

Tazı dolaşmış yurtta
İzi dolaşmış yurtta

Beyrek'in çadırı yere yıkılmış
Çadırın direği kökten sökülmüş

195

Naip yatmış şehit olup
Olanlara şahit olup

Beyrek'in babası kaba sarığı
Başından çıkarıp yerlere çaldı
Yakasını yırttı "Oğul!" diyerek
Dövündü, bağırdı, zârılık kıldı

Buldur buldur ağladı ak pürçekli anası
Can özünü dağladı ak pürçekli anası

Döktü gözünün yaşını
Büktü eğilmez başını

Acı tırnak çaldı apak yüzüne
Kanlı yaşlar doldu kara gözüne

Yanağını yırttı, saçını yoldu
Ağlaya sıklaya evine geldi

Otağına girdi Bay Büre Bey'in
Çok büyüktü derdi Bay Büre Bey'in

Gülmez oldu gelin, ana
Yakmaz oldu ele kına

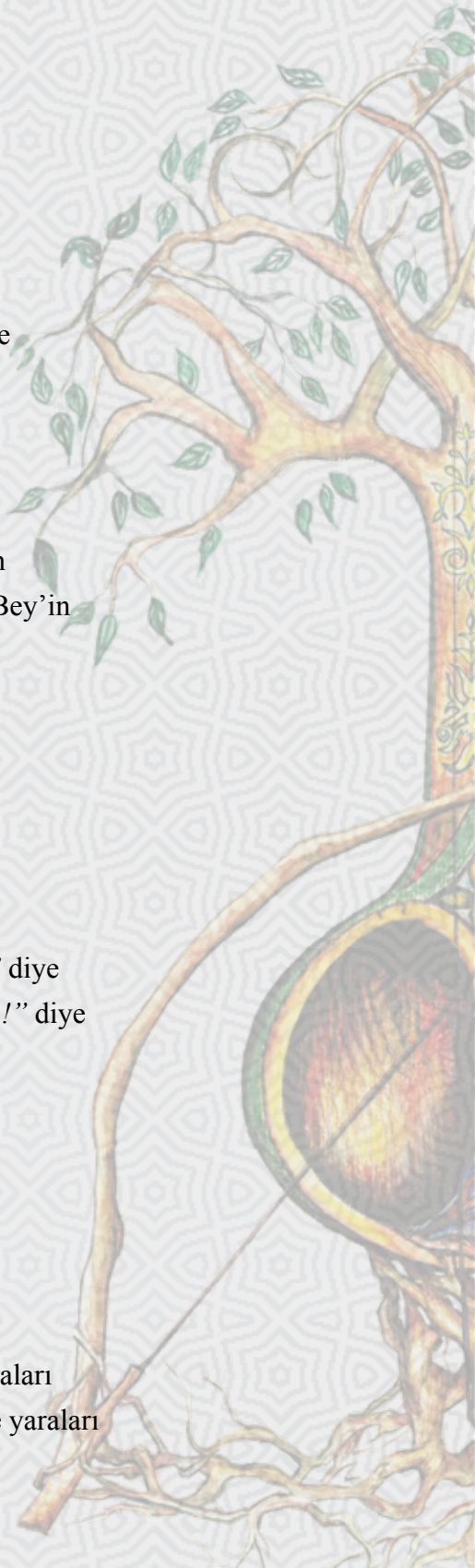
Yedi kız kardeşi ak çıkardılar
Karalar giydiler, kara sardılar

“Murada ermeyen kardeşim!” diye
“Günyüzü görmeyen kardeşim!” diye

Ağlaştılar, bağrıştılar
Feryat edip çığrıştılar

Sonra haber oldu Baniçiçek'e
Acı, elem doldu Baniçiçek'e

Ak kaftanı çıkardı, giyindi karaları
Yanıp da göz göz oldu yürekte yaraları

Yırttı güz elması al yanağını
Yırttı güz elması gül yanağını

Ağladı Banıçipek
Çağladı Banıçipek:

Al duvağımın sahibi
Gel, duvağımın sahibi

Şah erim, şahbaz erim
Ben sensiz ne ederim?

Yüzüne doyası bakmadığım yâr
Sözünden, izinden çıkmadığım yâr

Beni koyup nere gittin?
Nereleri vatan tuttun?

Göz açıp gördüğüm yiğit
Gönlümü verdiğim yiğit

Bir yastığa baş koyduğum
Canımı kurban saydığım

Kazan Bey'in inançlısı
Oğuz'un imrencesi

*Gözüm nuru, canım Beyrek
Erlerin en incesi*

Böyle deyip Banıççek zârı zârı ağladı
Bunu duyan Oğuzların kızı, eri ağladı

Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder da
Ak çıkardı, kara giydi, yas tuttu
Beyrek'in yâr, yoldaşları art arda
Ak çıkardı, kara giydi, yas tuttu

198

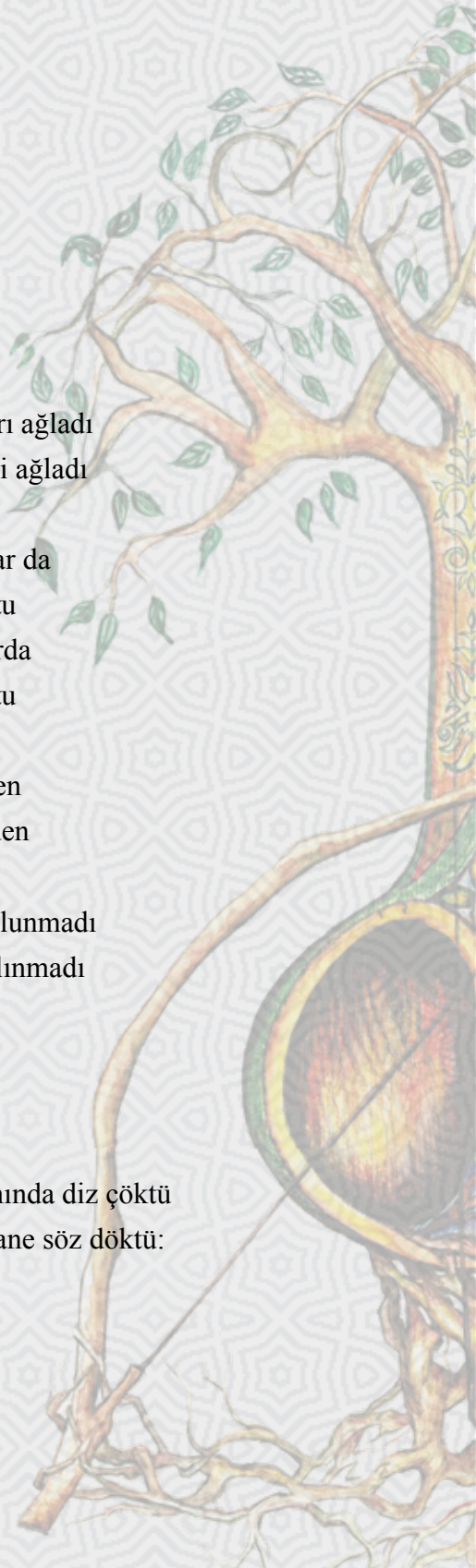
On altı yıl geçti bunun üstünden
On altı yıl göçtü bunun üstünden

Han Beyrek'in ölüsü, dirisi bulunmadı
Ölü ya da sağ diye bir haber alınmadı

Bir gün kızın er kardeşi
Yorgun kızın er kardeşi

Deli Karçar, Bayındır'ın divanında diz çöktü
Bu divanda dudağından tane tane söz döktü:

*Devletli hânım
Aziz sultanım*

Ömrünüz uzun olsun
Hak Tanrı himmet kılsın

Eğer Beyrek sağ olsaydı
Eğer hayatta kalsaydı

On altı sene içinde
Elbet biri bilirdi
Ölü veya dirisinden
Bize haber gelirdi

Bir yiğit Beyrek'ten muştı yetirse
Bana dirisinden haber getirse

Ona çargap, altın, akçe verirdim
Muradını, hizmetini görürdüm

Biri ölüsünden haber etseydi
Gömleğini alıp bize atsaydı

Ben kız kardeşimi verirdim ona
Can kız kardeşimi verirdim ona

Deli Karçar böyle dedi
Özü neyse öyle dedi

Ama bu sözleri dinledi biri
Dinleyip payını anladı biri

Onup yetmesin
Odu tütmesin

Yalancı oğlu Yaltacuk:
“Hemen gideyim!” dedi
“Ölüsünden, dirisinden
Haber edeyim!” dedi

200

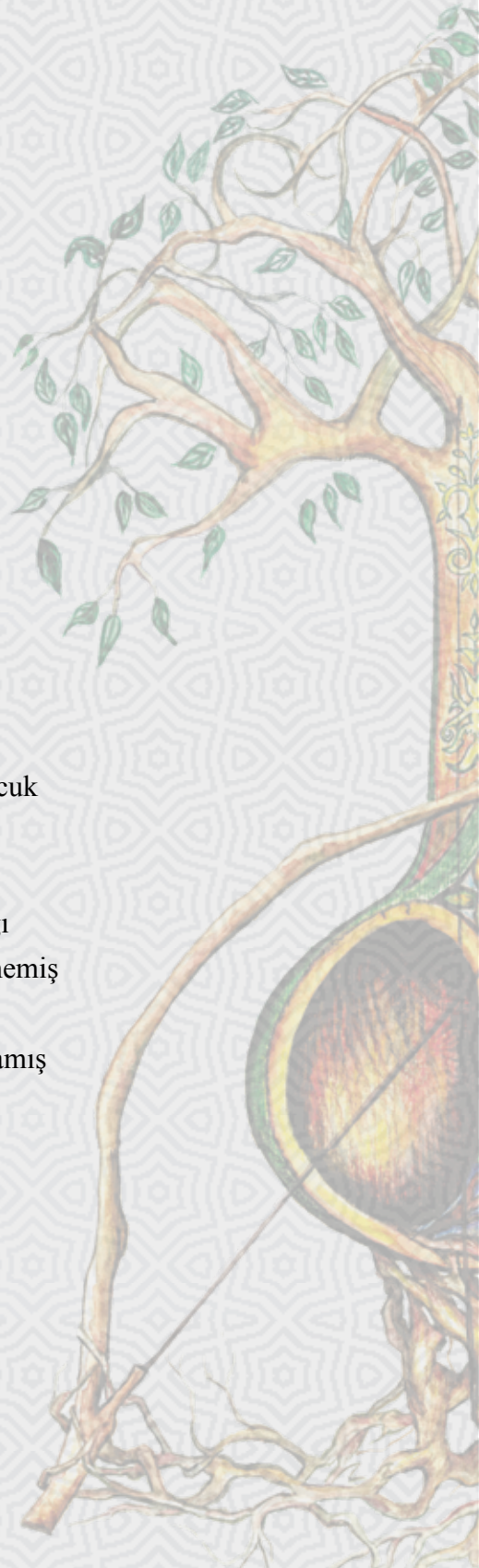
Birkaç gün sonra döndü Yaltacuk
Dönüp atından indi Yaltacuk

Meğerse Beyrek’in bağısladığı
Bir gömleği varmış hiç giyilmemiş
İşte bu gömleği kana bulayıp
Yalanlar uydurdu hiç duyulmamış

Bu gömleği getirdi
Bayındır’a götürdü

Gerekti Han önüne
Bıraktı Han önüne

Bayındır Han dedi: “Bu ne?
Gömlek niye geldi öne?”

Yaltacuk dedi: "Bayındır Hân'ım
Gömlek Beyrek'in aziz sultanım

Pasin'in Kara Derbent yurdunda saldırmışlar
Boz Aygırlı Beyrek'i burada öldürmüşler

İşte nişanı budur
Gömlekte kanı budur."

Oğuz beylerinde yalan olmazdı
Yalanı dolanı bilen olmazdı

201

Gömleği görünce inandı hepsi
Erin acısıyla sınandı hepsi

Hüngür hüngür ağlaştılar
Derdin boyunu aştılar

Zârlık ettiler hem de
Gömleğin geldiği demde

Kazan: "Emektarım!" deyip ağladı
Karagüne ona uyup ağladı
Karabudak: "Muhasibim!" der ağlar
O ağlarsa sema ağlar, yer ağlar

Bunu gören Bayındır Han
Beylere söyledi o an:

*Beyler, niye ağlarsınız?
Niye yürek dağlarsınız?*

*Bu gömleği biz bilmeyiz
Dikiş nakış, bez bilmeyiz*

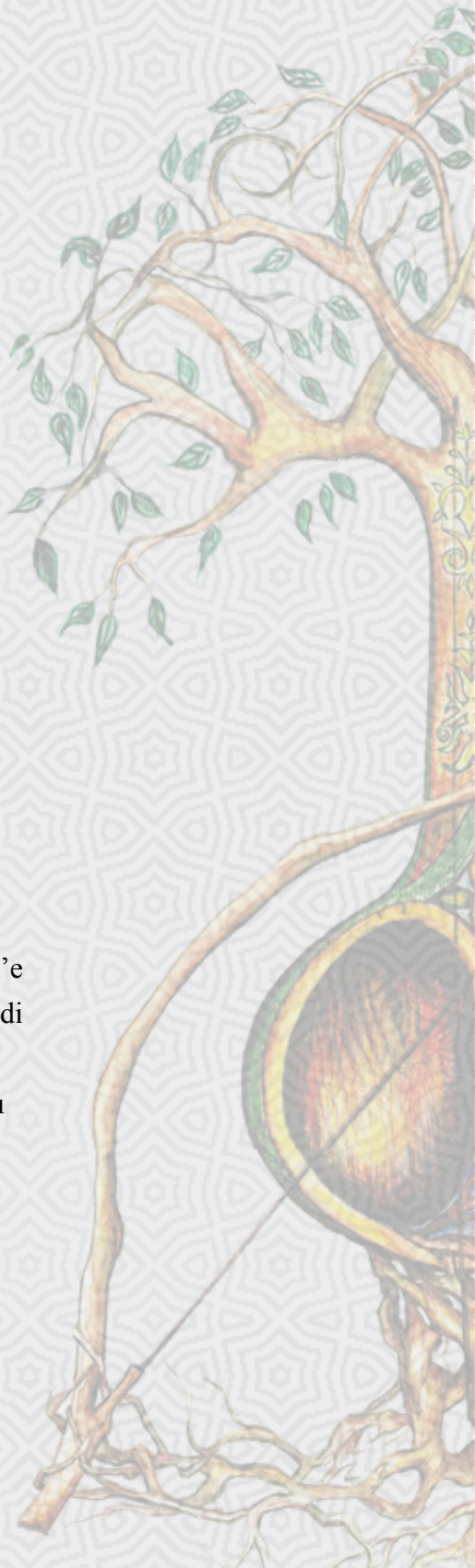
*Bunu verin sevdiğine
Haber sorun sevdiğine*

*O dikmiştir bilir bunu
Bilir kimin olduğunu*

Hemen götürdüler Baniçiçek'e
Kız baktı, tanıdı, gömleği bildi
Çekti yakasını, yırttı acıyla
Güz elması yüze tırnağı çaldı

Ağladı hüngür hüngür
Titredi zangır zangır

Ağladı Baniçiçek
Çağladı Baniçiçek:

Vay göz açıp gördüğüm
Gönül verip sardığım

Ey al duvağımın sahibi yiğit
Dünyaya gelmedi sen gibi yiğit

Alnım, başım umudu
Sevincimin demidi

Hânım Beyrek!
Canım Beyrek!

203

Banıççek böyle deyip ağladı
Acısını duyup duyup ağladı

Babasına haber oldu
Yurtlarına keder doldu

Ak atıp kara giydiler
Onulmaz yara giydiler

Soylu Oğuz beyleri
Umut kesti yığitten
Banı, bir pay almadı
Teselliden, öğütten

Yaltacuk yalan ile
Küçük düğünü yaptı
Büyüğüne gün kesti
Kendince kızı kaptı

Beyrek'in babası Bay Büre Bey de
Bir umut aradı olan her şeyde

Davette bezirgânlara
Şunları dedi onlara:

204

*Bezirgânlar, kalkın, varın
İklim iklim gezin, görün
Ciğerparem Beyrek'imden
Bana hemen haber verin*

*Oğlum için beklemeden
Atlar sürün dört bir yana
Ölüsünden, dirisinden
Bir haber getirin bana*

Bezirgânlar kayıt gördü
Yıldırımca atı sürdü

Gece gündüz demeden
Durmadan yol aldılar

Parasar'ın sarp Bayburt
Hisarı'na geldiler

Meğer o gün kâfirin kutlu günüymüş
Dinlerinde mübarek, mutlu günüymüş

Beyrek'i de getirip
Kopuz çaldırırlardı
Şarapları doldurup
Kadeh kaldırırlardı

Kâfir yiyip içerken
Aklı baştan göçerken

Beyrek yüce bir çardakta dururdu
Kopuz çalıp öylece otururdu

Bezirgânlar gelince
Onları bildi Beyrek
Kopuzuyla konuştu
Şöylece çaldı Beyrek:

*Alan alçak hava yerden
Gelen kervancı
Anam, babam hediyesi
Olan kervancı*

Ayakları uzun atı
Bulan kervancı

Ünümü anla!
Sözümü dinle!

Soylu Oğuz içinde ulu Salur Kazan'ı
Sorar olsam sağ mıdır?
Kıyan Selçuk'un oğlu Deli Dünder sultanı
Sorar olsam sağ mıdır?

206

Karagiine'nin oğlu er Karabudak canı
Sorar olsam sağ mıdır?
Ak pürçekli anamı, babam Bay Büre Hân'ı
Sorar olsam sağ mıdır?

Göz açıp gördüğüm güzel
Gönlümü verdiğim güzel

Bican kızı Banıçiçek evde mi?
Gömdüler mi kara yere sevdami?

Birine vardı mı Banı?
Elleri sardı mı Banı?

Bana söyle kervancı
Beyan eyle kervancı

Kurban yoluna başım
Kurban diline başım

Bezirgânlar soyladı
Görelim ne söyledi:

Sağ mısın, esen misin?
Yiğit Bamsı sen misin?

On altı yılın hasreti
Yâr mi bildin esareti?

Soylu Oğuz içinde Kazan Bey'i sorarsan
Sağdır, esendir Bamsı
Er Karabudak ile Deli DüNDAR'ı sorsan
Sağdır, esendir Bamsı

O beyler ak çıkardı, kara giydi ardından
Senin için ağlayıp acı duydu ardından

Aksakallı baban sağ, ak pürçekli anan sağ
"Evlat!" deyip derdinle gece gündüz yanan sağ

Kara giydiler Bamsı
Aka kıydılar Bamsı

Yedi kız kardeşini yedi yolun ağzında
Gözleri kan içinde ağlarken gördüm Bamsı
Güz elması yüzünü yırtmıştı her birisi
Kanlarını yanakta çağlarken gördüm Bamsı
“Vardı, gelmez kardeşim!” diyerek ağlarlardı
Ak başlara karayı bağlarken gördüm Bamsı

Zârlık eylerlerdi
Hep ağıt söylerlerdi

208

Göz açıp gördüğün Banı
Gönlünü verdiği Banı

Küçük düğününü etti
Gün kesti ulu toyuna
Yâr olacak Yaltacuk’a
Uyar mı boyu boyuna?

Böyle mahzun durma hiç!
Gül boynunu burma hiç!

Parasar’ın Hisarı’ndan uç Beyrek
Apalaca gerdeğine kaç Beyrek

Eğer ki kaçmaz isen
Kuş olup uçmaz isen

Banıççek elin olur
Tel duvaklı gelin olur
Bunu böyle bil Beyrek
Gel ağlama gül Beyrek

Beyrek ayağa kalkıp vardı kırk yiğidine
Ağlayarak söyledi derdi kırk yiğidine:

Hey, benim kırk yoldaşım!
Kırkınıza kurban başım

Yurtta neler olmuş bilir misiniz?
Başa neler gelmiş bilir misiniz?

Yalancı oğlu Yaltacuk
Beyrek ölüdür, demiş
Benim ölüm haberimi
Tüm Oğuz'a söylemiş

Figan girmiş hân babamın yurduna
Hudut yokmuş matemine, derdine

Kaza benzer gelin, kızlar
Ak çıkarıp kara giymiş
Sevdiceğim Banıççek
Söylenen yalana uymuş

*Sanmayın bu dert biter
Bu dert hepsinden beter*

*Banı beni öldü bilmiş
Yaltacuk'a varır olmuş*

Böyle söyleyince Beyrek, kırk yiğidi matem aldı
Tutup kaba sarıkları her birisi yere çaldı

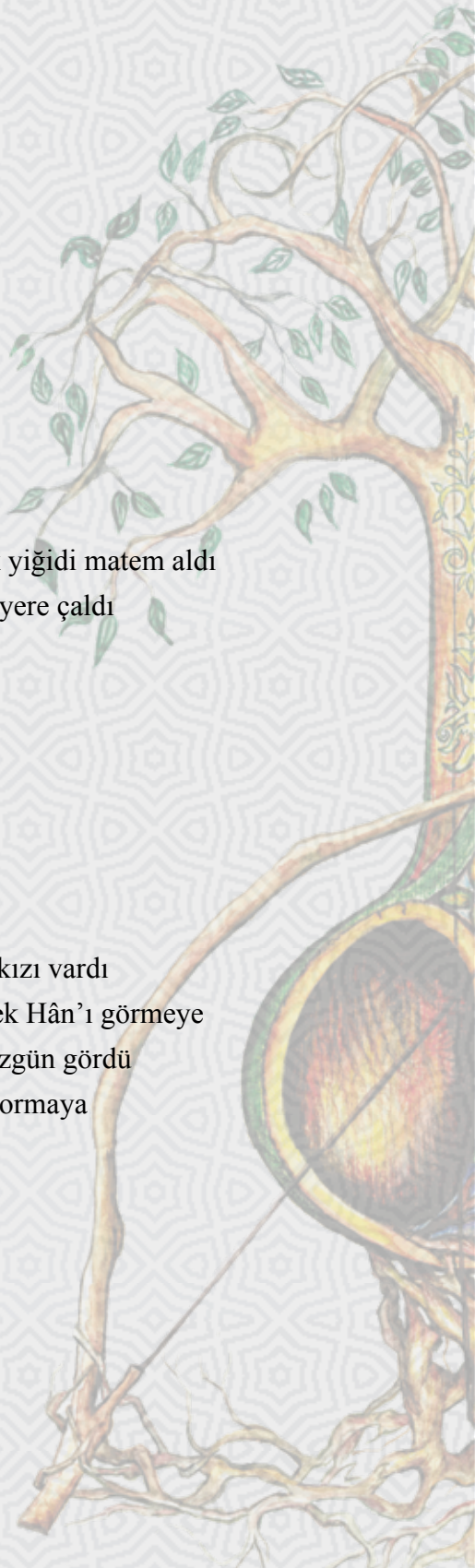
Ağladılar hüngür hüngür
Çağladılar hüngür hüngür

Zârlık kıldılar hayli
Tasayla doldular hayli

Meğer kâfir beyinin bir bekâr kızı vardı
Her gün, her gün gelirdi Beyrek Hân'ı görmeye
O gün yine gelince Beyrek'i üzgün gördü
Merak ile yanaştı, vardı soru sormaya

Vardı kâfirin kızı
Sordu kâfirin kızı:

*Sen niye üzgünsün yiğit?
Kimlere kızgınsın yiğit?*

Hep gelince Şen görürdüm
G l p oynardın burada
Şimdi sana neler oldu?
Eski Şenliğin nerede?

Beyrek dedi: “Nasıl  z lmeyeyim?
Kızarıp bozarıp bozulmayayım?

On altı yıl oldu odda piŐerim
Babanın elinde tutsak yaŐarım

Anaya, ataya, kavim kardaŐa
Hasretim, söz geçmez demire, taşa

Ve hem bir de kara gözlü
Servi boylu, şirin sözlü

Bir yavuklum var idi
G nl  bana y r idi
Pis Yalancı oğlu Yaltacuk köye
Beyrek öldü demiş, obaya, beye

Beni öldü diye yalan söylemiş
Bunu tüm OĞuz’a beyan eylemiş

Alır olmuş sevdiğimi
Böyle çalmıŐ sevdiğimi.”

Beyrek bunu deyince
Olduğunu deyince

Kız zaten âşıktı ona
Kül olmuştu yana yana

Kız dedi ki: “Eğer Beyrek
Ver sözüme değer Beyrek

Seni hisardan aşağı
Sallandırırsam urganla
Yurduna sağ salım varıp
Rüzgâr gibi esen canla

Bana dönüp gelir misin?
Helalliğe alır mısın?”

Kız dedi, yana geçti
Beyrek şöyle ant içti:

Eğer gidip gelmezsem
Eğer seni almazsam

Kılıcıma doğranayım
Kertileyim yer gibi
Sançılayım okuma
Yırtılayım yer gibi

*Kara taşlar altında
Örtüleyim yer gibi
Toz olup bin belaya
Sürtüleyim yer gibi*

Kız koştı urgan getirdi
Alıp hisara götürdü

Sallandırdı Beyrek'i
Hisardan aşağıya
Beyrek elveda etti
Her türlü duşığıya

Ulaşıp yeryüzüne
Şükreyledi Allah'a
Yola düştü durmadan
Şükreyledi bir daha

Gidiyorken denk geldi kâfirin yilkısına
“Bir at bulup tutayım, bineyim.” dedi Beyrek
Baktı, gördü kendinin Boz Aygır'ı burada
“Otluyorken şu atı deneyim.” dedi Beyrek

Boz Aygır da gördü onu
Şaha kalkarak kişnedi
Beyrek atına yaklaşıp
Görelim ki neler dedi:

Açık açık meydana benzer senin ak alnın
Hem iki şepçerağa benzer ateş gözlerin
İpeğe, ibrişime benzetirim yeleni
Bir canlının gözüyle görülemez izlerin
Kulakların benziyor iki ikiz kardeşe
Çözülemez nedense gizemlerin, gizlerin

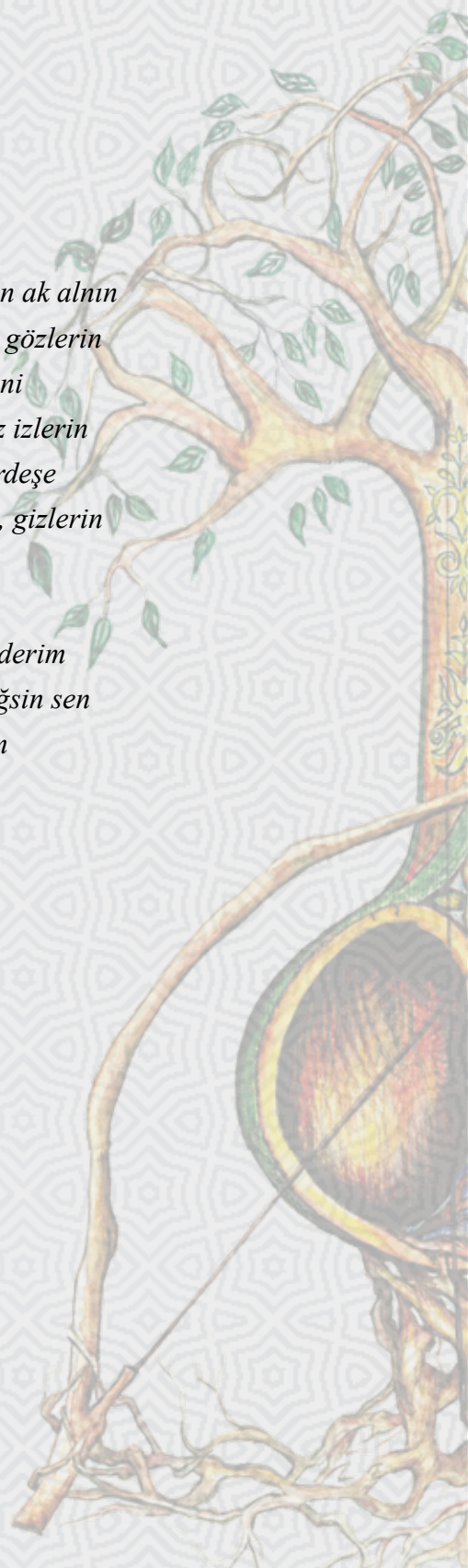
Eri muradına erdirir arkan
Ben sana at demem, kardaşım derim
Kardaşımdan, yoldaşımdan yeğsin sen
Başıma iş geldi yoldaşım derim

Kaldırıp bir kulağını
At başını göğe tuttu
Sahibi Beyrek'e doğru
Sevine sevine gitti

Beyrek kucakladı atı
Öpüverdi gözlerinden
Sıçradı bindi üstüne
Kuvvet alıp dizlerinden

Sürüp hisar kapısına
Varıp hisar kapısına

Otuz dokuz eri andı
Yüzünü kâfire döndü

Şöyle soyladı onlara
Şöyle söyledi onlara:

*Bre sası dinli kâfir
Bre eli kanlı kâfir*

*Kendini övüp dururdun
Ağzıma sövüp dururdun*

*Buna dayanamadım
Sana dayanamadım*

*Kara domuz etinden
Yahniler yedirirdin*

*Bre, domuz etinden
Yahniler yedirirdin*

*Tahammül edemedim
Dayanamam ben, dedim*

*Tanrı bana yol verdi
Kurtulmaya hâl verdi*

*Bre kâfir, gider oldum
Yurdunu terk eder oldum*

*Otuz dokuz yiğidimi
Emanet veririm sana
Birini eksik bulursam
On can alırım bir cana
Onunu eksik bulursam
Yüzü doğrarım al kana*

*Otuz dokuz yiğidim emanettir
İyi davran, onları rahat ettir!*

216

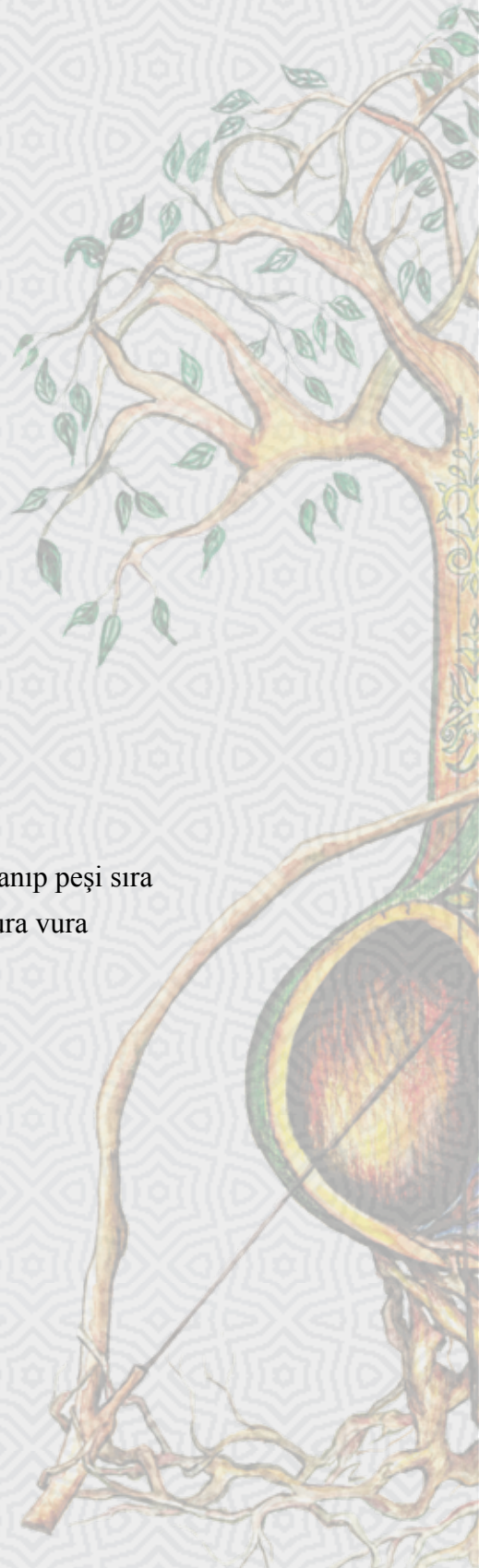
Bunları deyip yürüdü
Böyle söyleyip yürüdü

Bundan sonra kırk kâfir de atlanıp peşi sıra
Kovaladılar Beyrek'i atlara vura vura

Lakin yetemediler
Onu tutamadılar

Geri döndüler mecbur
Attan indiler mecbur

Beyrek de gide gide
Oğuz eline geldi
Baktı, gördü bir ozan
Sözü diline geldi

Sordu: "Ozan ne edersin?
Böyle nereye gidersin?"

Ozan dedi: "Ey yiğit!
Civan yiğit, bey yiğit!"

Ben düğüne giderim
Hazırdır yenim, yerim."

Beyrek sordu: "Düğün kimin?
Söyle de git yoldan emin."

Ozan dedi: "Yiğit beyim
Ben sizlere söyleyeyim

Yalancı oğlu Yaltacuk
Denen bir kişininindir
Ay parçası bir güzele
Yanan bir kişininindir."

Beyrek sordu: "Gelin kimin nesidir?
Bu Yaltacuk kimin güveyisidir?"

Ozan dedi: "Aldığı kız
Aldım diye güldüğü kız

*Han Beyrek'in adaklısı
Baniçiçek'tir yiğidim
Can Beyrek'in adaklısı
Baniçiçek'tir yiğidim*

*Beyrek dedi: "Bre ozan
Olur ise eğer rızan*

*Kopuzunu bana ver sen
Kopuzunu bana versen*

*Atımı veririm sana
At yakışır beye, hâna*

*Atımı sakla geleyim
Bol altın verip alayım."*

*Ozan, kendi kendine dedi: "Ünüm gitmeden
Sesim kalınlaşmadan, kolda gücüm bitmeden*

*Yarılmadan şu kopuz
Kırılmadan şu kopuz*

*Bir at elime girdi
Bu yiğit onu verdi*

*Götüreyim, bekleyeyim
Gözüm gibi saklayayım.”*

Böyle deyince ozan
Beyrek kopuzu aldı
Hürmetli babasının
Yurduna yakın geldi

Baktı, gördü birkaç çoban
Yolun yanını tutmuşlar
Hem ağlayıp hüngür hüngür
Taşı yığıp dağ etmişler

Beyrek sordu: “Ey çobanlar
Pek matemli yiğit canlar

*Bir kişi yerde bir taş
Bulsa yabana atar
Lakin sizin eliniz
Taşı yollara çatar*

*Hem böyle ağlayarak
Yürekler dağlayarak*

*Yola taş yığmak niye?
Taşla yol boğmak niye?*

*Sebep nedir, söyleyiniz
Bana izah eyleyiniz.”*

*Çobanlar döndü ona
Bu sözler dendi ona:*

*Bre, sen seni bilirsin
Kârda hisseni bilirsin*

*Haberin yok hâlimizden
Gözden akan selimizden*

*Beyrek dedi: “Bre, ne hâliniz var?
Sizi yakan nice melaliniz var?”*

*Dert içinde o anlar
Cevap verdi çobanlar:*

*Bizim beyimizin bir oğlu vardı
On altı yıl oldu ondan haber yok
Ne ölüsü ne dirisi bulundu
Çok aradık onu biz yıllardır çok...*

*Ama onup yetmesin
Evi, odu tütmesin*

Yaltacuk derler biri

Er değil elin kiri

Ölüm haberini getirdi yurda

Bu haber mızrağı batırdı yurda

Beyrek'in adaklısını

Verir oldular ona

Yolu buradan geçer

Bekleriz yana yana

Yaltacuk'u vuralım

Banı ona varmasın

Dengi birini bulsun

O melûnu görmesin

Beyrek dedi: "Yüzleriniz ak olsun

Bu dünyada yardımcınız Hak olsun

Ağanızın ekmeği

Size helal yiğitler

Uğramasın sizlere

Tasa, melal yiğitler."

Beyrek oradan çıkıp hiç bakmadan ardına

Atını süre süre geldi baba yurduna

Evlerinin önünde büyük bir ağaç vardı
Dibinde yahşi pınar şırıl şırıl akardı

Beyrek baktı, en küçük kız kardeşi
Bu pınardan su almaya geliyor
“Kardeş Beyrek toy düğünün karardı.”
Diyerek kız gözyaşını siliyor

Öz yurduna erince
Kardeşini görünce

Beyrek’e pek fırak geldi
İçi yandı, gözü doldu

Tutamadı kendini
Buldur buldur yaş döktü
Küçük kız kardeşinin
Varıp önüne çıktı

Burada soyladı Beyrek
Burada söyledi Beyrek:

*Ne ağlarsın, ne buzlarsın?
Yüreğini ne közlersin?*

*Yandı bağrım, yandı içim
Bir tandıra döndü içim*

Meğer senin ağan yokmuş
Yokluğu bin derde sokmuş

Sarsılmıştır kara bağrın
Gark olmuştur nâra bağrın

Yüreğine kaynar yağlar dökülmüş
Damarından kızıl kanlar çekilmiş

Böyle yandı bağrım, göynüdü içim
Kara kazanlarda kaydadı içim

Haydi, şimdi bre kız
Cevap ver bu ere kız

Karşı yatan Karadağ'ı
Sorar olsam yayla kimin?
Soğuk soğuk sularını
Sorar olsam söyle kimin?

Katar katar develeri
Yüklet eden er nerede?
Karalı, göklü otağı
Gölge eden kür nerede?

Ağız dilden kız bir haber de bana
Kara başım kurban olsun kız sana

Kız soyladı
Kız söyledi:

*Çalma ozan, deme ozan
Derdim gelmez gеме ozan*

*Karalıca ben kızın
Bu tasalı, bön kızın*

*Nesine gerek kopuz?
Ay gibi ırak kopuz*

*Karşı yatan Karadağ'ı sorarsan
Yaylasıydı ağam yüce Beyrek'in
Sorar isen soğuk soğuk suları
İçitiydi ağam koca Beyrek'in*

*Ağam Beyrek gideli
Terk-i sıla edeli*

*Yaylasına göçtüğüm yok
Sularından içtiğim yok*

*Tavla tavla şahbaz atlar
Han Beyrek'in binitiydi
O gideli bindiğim yok*

Katar katar develer de
Han Beyrek'in yükletiydi
Hiç yüzümü döndüğüm yok

Ağıllarda akça koyun
Han Beyrek'in şöleniydi
O gideli andığım yok

Şu karalı, göklü otağ
Han Beyrek'in yuvasıydı
O gideli konduğum yok

225

Kız yine soyladı
Kız yine söyledi:

Karşı dağdan bir kuş olup uçarken
Beyrek adlı bir yiğidi gördün mü?
Taşkın akan sularını geçerken
Beyrek adlı bir yiğidi gördün mü?
Ağır adlı şehirlerden göçerken
Beyrek adlı bir yiğidi gördün mü?

Bre ozan, gördün ise; de bana
Kara başım kurban olsun yoluna

Kız ağlayıp devam etti
Kız çağlayıp devam etti:

Karşı yatan Karadağ'ım yıkılmıştır
Ozan senin haberin yok
Gölgelice gür ağacım sökülmüştür

Ozan senin haberin yok
Yüreğimde kara bağrım yakılmıştır
Ozan senin haberin yok

Dünyadaki bir kardeşim bulunmaz
Ölü müdür, diri midir bilinmez

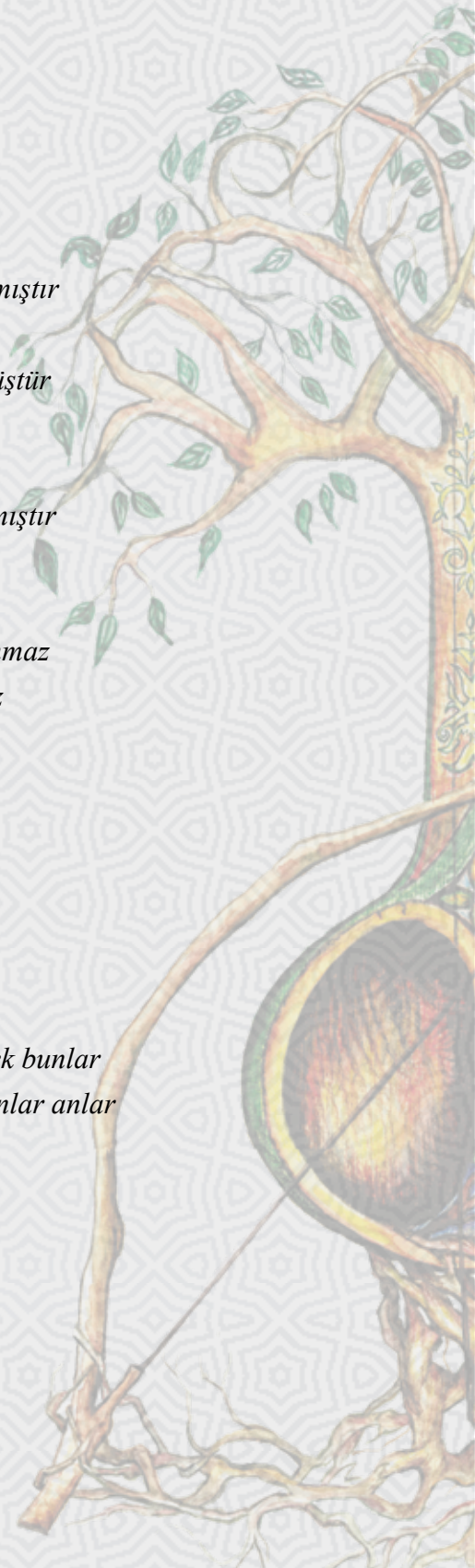
Bahar gitti, geldi hazan
Haberin yok senin ozan

Çalma artık, deme artık
Ben doymuşum gama artık

Karalica ben kızın nesine gerek bunlar
İleride düğün var, kopuzdan onlar anlar

Beyrek buradan geçti
Sessiz, aradan geçti

Ulu kız kardeşlerinin
Yanına geldiğinde
Karalı, göklü giyip
Oturur bulduğunda

Beyrek çağırıp soyladı
Görelim ki ne söyledi:

*Ala sabah yerinden doğrulup kalkan kızlar
Yürekleri kor ateş, gözleri volkan kızlar*

*Ak otağdan çıkararak kara otağa giren
Ak giysiler çıkarıp kara giysiler saran*

*Karaciğer gibi tutan
Yoğurttan neyiniz var?
Kara sacın altındaki
Gömeçten deyiniz: Var!
Kendürükte ekmeklerden
Vermeye huyunuz var*

*Üç gündür yoldan geldim
Öldüm açlıktan öldüm*

*Kayırın beni
Doyurun beni*

*Eğer doyurursanız bu garip kimsesizi
Daha üç gün olmadan Allah güldürsün sizi*

Bu sözlerin üstüne
Bu nazların üstüne

Hemen ozan Beyrek'i!
Destan dizen Beyrek'i!

Kızlar eve buyurdular
Yemek verip doyurdular

Beyrek doyuncaya dek
Güzel aşlardan yedi
Sonra kardeşlerine
Mahzunca şöyle dedi:

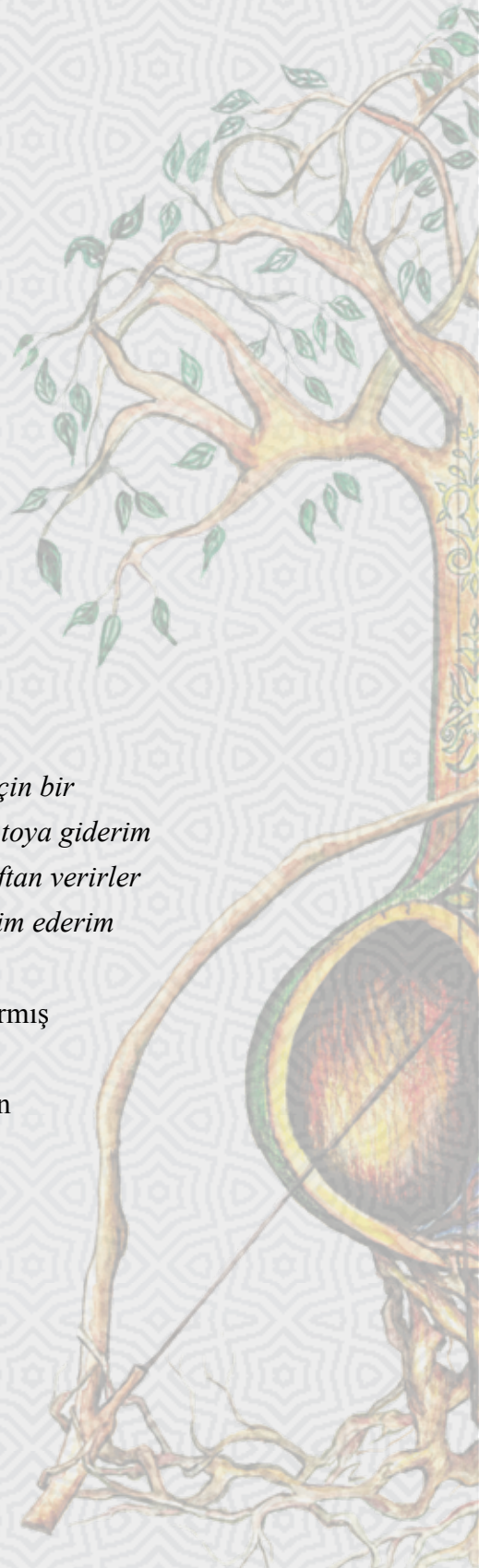
228

*Ağanızın başı gözü sadakası için bir
Köhne kaftan verirsenez giyip toya giderim
O düğünde bu garibe elbet kaftan verirler
Ben de gelip malınızı size teslim ederim*

Vardılar, Beyrek'in kaftanı varmış
Çıkarıp kaftanı buna verdiler
Beyrek onu alıp giyindi hemen
Büyük bacıları bunu gördüler

Kızlar baktı boyuna
Uydu boyu boyuna

Beli beline uydu
Kolu koluna uydu

Ulu kız kardeşleri bu durumu görünce
Beyrek'e benzettiler bu kaftana girince

Kara çekik gözleri
Kanlı yaşı boyladı

Burada kız kardeşi
Görelim ne söyledi:

*Bre ozan, bre ozan
Bizde açtın yara ozan*

229

*Kara çekik gözüün soğulmasaydı
Ağam Beyrek diyecektim ben sana
Saçların yüzüne dağılmasaydı
Ağam Beyrek diyecektim ben sana
Demir bileklerin eğilmeseydi
Ağam Beyrek diyecektim ben sana*

*Apul apul yürümenden
Er yüzünü korumandan*

*Ey yiğit seni
Bey yiğit seni*

*Kanrılıp da bakışından
Aslan gibi çıkışından*

Ağam Beyrek'e benzettim
Seni onunla bir ettim

Sevindirdin, yerindirme
Bizi yerde süründürme

Çalma ozan, deme ozan
Derdim gelmez eme ozan

Ağam Beyrek gideli
Bize ozan gelmezdi
Kaftanı, örtümüzü
Almayı hiç bilmezdi
Burma boynuz koçları
Almazdı hiç almazdı

Beyrek kendi kendine
Şöyle dedi kendine:

Kızlar beni bu kaftanla tanıdı
Gözler beni bu kaftanla tanıdı

Soylu Oğuz beyleri de tanırırlar
Görklü, yağız beyleri de tanırırlar

Oğuz'da dostumu hem düşmanımı
Bilmeliyim böyle dört bir yanımı

Kaftanını sıyırıp kızlara doğru attı
Sinirli görünerek Beyrek şöyle söz etti:

*Ne siz olun ne de Beyrek
Böyle giyim neme gerek!*

*Bir eski kaftan verdiniz
Sonra konuşup durdunuz*

*Başımı, beynimi aldınız benim
Aklımı başımdan çaldınız benim*

231

Deyip yürüdü Beyrek
Böyle hür idi Beyrek

Bir eski deve çuvalı
Bulunca deldi onu
Boynuna geçirerek
Kaftanı bildi onu

İşi deliliğe vurdu
Durmadı, düğüne vardı

Gördü, düğün evinde güveyi de ok atar
Şir Şemsettin, Deli Karçar, Uruz, Yeğenek de var

Karabudak da atardı
Oku hedefe çatardı

Bunların ok attığını seyre durdu Beyrek Hân
Hânların ok attığını seyre durdu Beyrek Hân

Şir Şemsettin, Karabudak, Deli Karçar ok atsa
Yeğenek'le yiğit Uruz ne zaman ki yay tutsa

“Ellerin var olsun!” derdi
“Hak Tanrı yâr olsun!” derdi

Her kim atsa derdi Beyrek
Eri seven erdi Beyrek

Ne zaman güveyi atsa
Elleri yayına gitse

“Elin kurusun!” derdi
“Elin çürüsün!” derdi

Kargış eylerdi Beyrek
Söyle söylerdi Beyrek:

Bre, domuz oğlu domuz
Değil aslın, neslin temiz

Güveyilere kurban ol
Dol ateşle, dert ile dol

Yaltacuk bunu işitti
Kabardı, öfkesi tuttu:

Bre meczup, bre deli!
Söz denir mi ere deli!

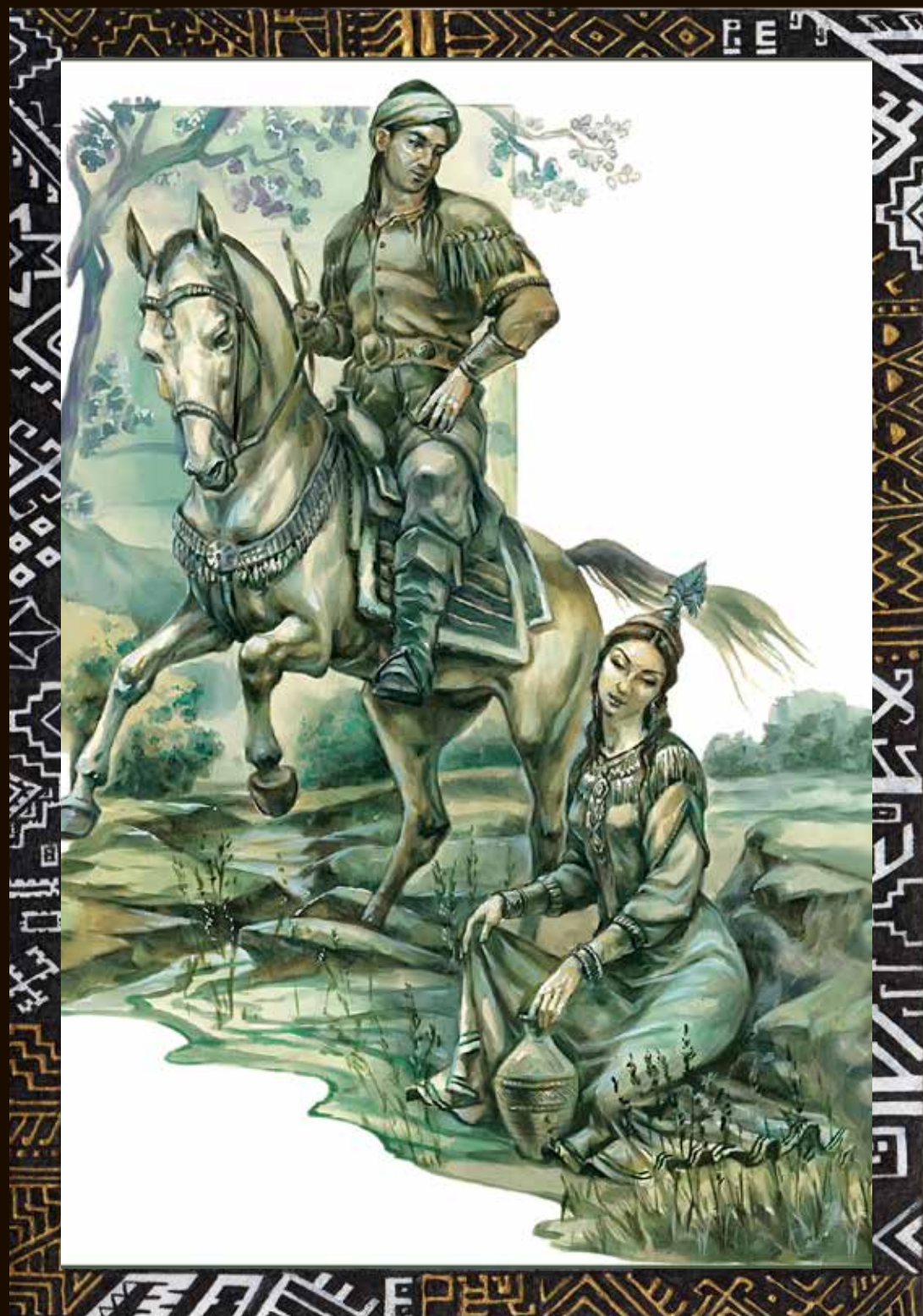
Bunun gibi söz söylemek
Ve bana kargış eylemek

Sana düşer mi yabancı?
Haddi aşar mı yabancı?

Gel şimdi yiğitlik et
İşte yer, işte davet

Benim yayımı çek şimdi
Yoksa boynunu vururum
Oku yayıma tak şimdi
Yoksa boynunu vururum

Yaltacuk böyle deyince
Beyrek aldı, yayı çekti
Kabzasından iki parça
Parçalandı şöyle baktı

Beyrek parçalanın yayı
Götürüp attı yüzüne
Bu hakaret Yaltacuk'un
Ok gibi battı yüzüne

Beyrek yayı göstererek
Kelam eyledi
“Daz yerde turgay vurmaya
Yahşidir.” dedi

Yaltacuk bu hâli gördü
Sinirlendi, çok köpürdü

235

Dedi: “Varın, getirin
Beyrek'in yayı vardır
O yay ile ok atmak
Yiğit erlere kârdır.”

Yayı alıp getirdiler
Er Beyrek'e götürdüler

Beyrek yayını görünce
Eli yayına erince

Yiğit erlerini andı, ağladı
Yüreği ateşle yandı, ağladı

Yayını aşk ile sevdi Beyrek Han
Görelim ki nice övdü Beyrek Han:

*Elimdeki kıl kırışlim
Kolumdaki kıl kırışlim*

*Aygır malı
Demir dalı*

*Aygır verip aldığım
Ey ak tozlu sert yayım*

*Boğa verip aldığım
Boğma kırış mert yayım*

*Koyup geldim bunlu yerde
Düşüncemi, serimi
İki yiğit kervancımı
Otuz dokuz erimi*

Beyrek yine devam etti
Görklü sesi göğü tuttu:

*Eğer izniniz var ise
El işleye, ağız susa*

Şimdi sizin aşkınıza
Var gücümle yay çekeyim
Oku atayım hışımla
Hedefi kırıp dökeyim

Meğer yiğitler meydanda
Yarışırken bey de, han da

Güveyinin yüzüğünü
Nişan alıp ok atardı
Her birisi bu yüzüğü
Hedef bilip ok atardı

Beyrek de gerdi yayı
Yâr gibi sardı yayı

Gezledi hedefini
Gözledi hedefini

Beyrek okla yüzüğü vurunca paraladı
Oku yüzük içine girince paraladı

Bunu gördüğünde Oğuz beyleri
Karşı durduğunda Oğuz beyleri

El çırpıtlar, gülüştüler
Bu sevinci bölüştüler

Temaşa ederdi Kazan Bey bunu
Beyrek'in yüzüğe ok vurduğunu

Yanındaki hizmetçiye bağırdı
Adam saldı, Hân Beyrek'i çağırdı

Çıkıp geldi deli ozan
Akıp geldi deli ozan

Baş indirdi, bağır bastı,
Selam verdi Kazan Bey'e
Edep ile hürmet ile
Beyrek başladı demeye:

*Ala sabah sapa yerde
Dikilende ak otağı
Direkleri altınlardan
Çakılанда ak otağı*

*Atlas ile yapılanda
Gök çadırılı, gök sayvanlı
Tavla tavla çekilende
Şahbaz atlı, şahbaz canlı
İmdat dileyene gider
Olsa bile eli kanlı*

Yıkanınca yağ dökülen bol nimetli Kazan Hân
Kalmış yiğidin arkası, çok yağtayı bozan Hân

Yoksul, kimsesiz umudu
Karacuk'un kaplanı
Bayındır'ın güveyisi
Amit Suyu aslanı
Türkistan'ın direğidir

Tülü Kuş'un has kanı
Konur atın sahibi
Hân Uruz'un babası
Soylu Oğuz elinin
Gayret gücü, çabası

Ünüm anla
Sözüm dinle

Ala sabah yerinden doğrulmuşsun, varmışsin
Daha ala sabahta ak ormana girmişsin

Ak kavağın budağından geçmişsin sallanarak
Can yayını eğmişsin, biçmişsin sallanarak

Yayı gerip tutmuşsun
Sen okunu atmışsin

*Yayın düştüğü yere
Göğsünü gere gere*

*Gelin evi demişsin
Hükmünü söylemişsin*

*Sağda oturan sağ beyler
Solda oturan dağ beyler*

*Eşikteki inaklar
Yüzü pak, alnı aklar*

*Ortadaki has beyler
Erlik size has beyler*

*Düğününüz kutlu olsun
Oğuz eli mutlu olsun*

*Beyrek böyle söyleyince
Kazan Bey onu sesledi
“Kul, karavaş, altın, otağ
Benden ne dilersin?” dedi*

*Beyrek dedi: “Sultanım
Güvencim, Kazan Hânım*

Sen izin versen de gözümle görsem
Şölen yemeğinin yanına varsam

Doyursam karnım açtır
Karnum aşı muhtaçtır.”

Kazan dedi: “Deli ozan devletini tepmiştir
Belki de bu deliliğin gereğini yapmıştır
Beyler bugün beyliğim bunun olsun, değmeyin
Her dediği, yaptığı kanun olsun, değmeyin

Nereye giderse gitsin
Ne eylerse öyle etsin.”

Beyrek, şölen yemeğinin
Üzerine gelerek
Karnını doyurup sonra
Kazanları bilerek

Tekmeledi, devirdi
Sağa, sola savurdu

Sağdan geçen sağdan alır,
Soldan alır soldan geçen
Hakkı değer haklıya da
Haksız; yüz karası seçen

Kazan Bey'e haber oldu
Söyleyenler Hân'a geldi

Dediler: "Deli ozan yemekleri döktü Bey!
Kazanları devirip her birini yıktı Bey!"

Kazan dedi: "Bırakın, ne eylerse eylesin
Nereyi diler ise oraları boylasın."

Dediler ki: "Şimdi de kızlara varmak ister!
Onların otağına serbestçe girmek ister!"

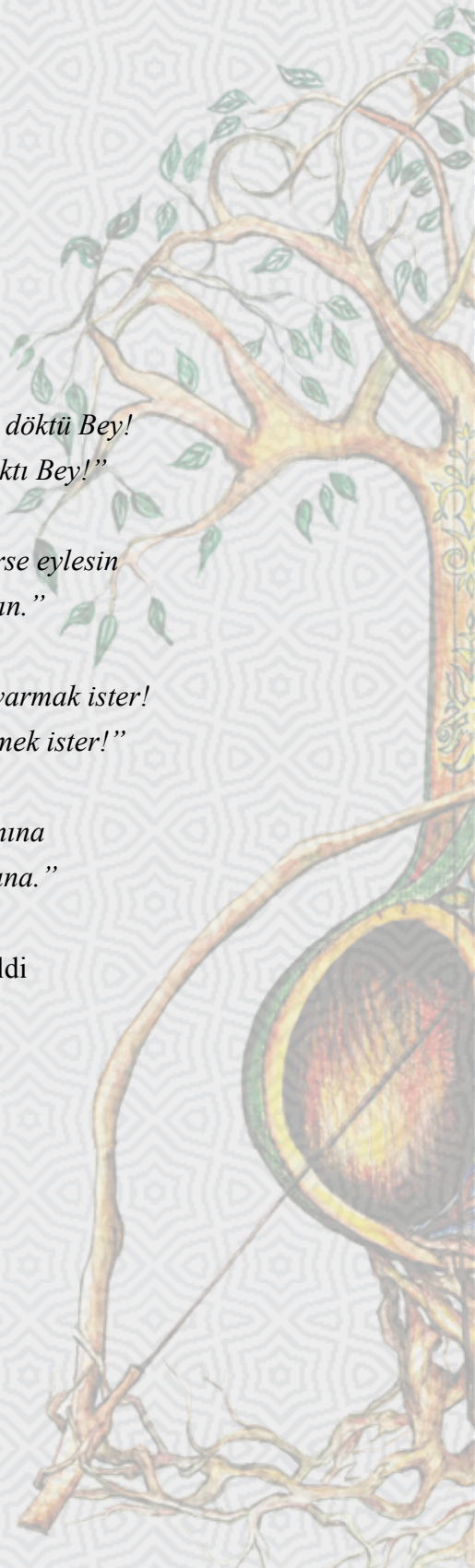
Kazan dedi: "Varsın kızlar yanına
Her yer serbest Oğuz'un ozanına."

Beyrek'e dediler, Beyrek dineldi
Kızların yanına doğru yöneldi

Yürüyüp hızla
İçinde közle

Kızların yanına vardı
Davulcu, zurnacı vardı

Kimini dövüp saldı
Kimine sövüp saldı

Kızların meclisinden
Hepsini kovup saldı

Hatunların durduğu otağda durdu
Eşiğini tutarak yere oturdu

Kazan Bey'in hatunu
Boyu Uzun Burla Hatun
Beyrek'in bu durumuna
Sinirlendi büsbütün

Payladı Burla
Söyledi Burla:

*Bre hadsiz, bre densiz
Kim demiş ki otağ insiz*

*Paldır küldür yanıma
Gelmek sana düşer mi?
Er dediğin haddini
Hiç bu kadar aşar mı?*

Beyrek dedi: "Kazan Bey'den buyruk var
Kimseler sataşamaz buyruk bitene kadar."

Burla Hatun dedi: "Madem
Kazan Bey'den buyruk oldu

*İstediğin yere otur
Buyruk büyük yerden geldi*

*Dileğin ne deli ozan?
Şeleğin ne deli ozan?”*

*Beyrek dedi: “Hânım, derdim odur ki
Ere varacak kız kalksın, oynasın
Ben de bir kenarda kopuz çalayım
Omzunu, kolunu silksin, oynasın.”*

244

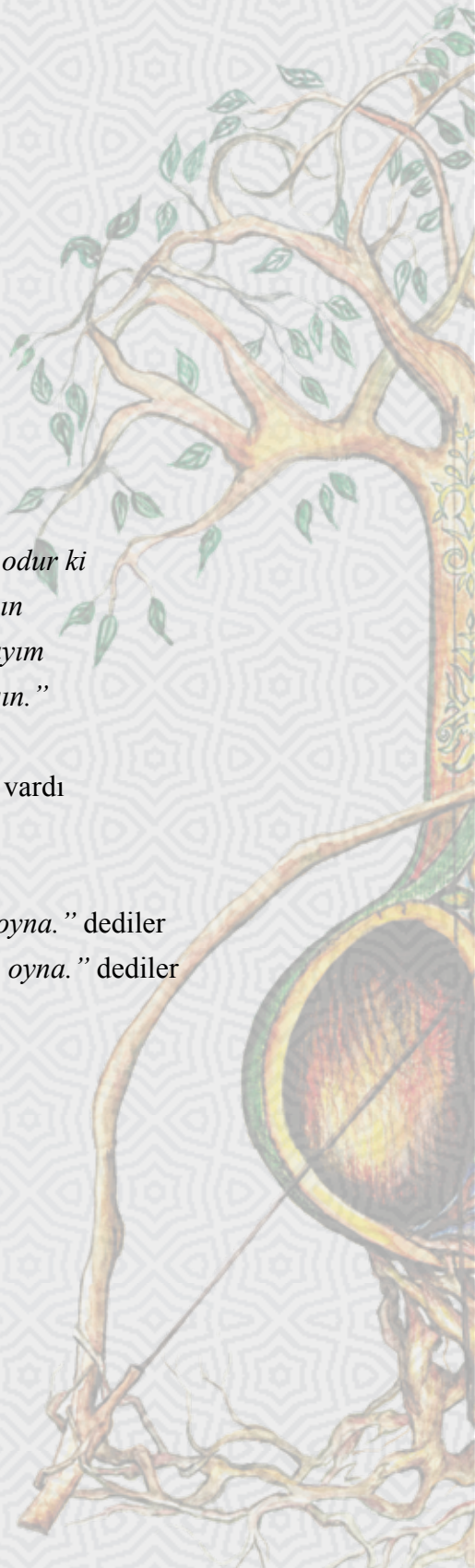
*Kısırca Yenge derler bir hatun vardı
Herkesin gözleri üstüne vardı:*

*“Bre Kısırca Yenge, sen kalk, oyna.” dediler
“Seni ne bilsin ozan; şen kalk, oyna.” dediler*

*Kısırca Yenge
Ayağa kalktı
Elini çırpıp
Omzunu silkti*

*Dedi: “Bak, deli ozan!
İşte naz, işte nazan*

*Ere varan kız benim
Toyu kuran kız benim.”*

Böyle deyip oynadı

İçi dışı kaydadı

Beyrek burada soyladı

Kısırca'ya ne söyledi:

Ben ki ant içmişim, kısır kısırağa

Bindiğim yoktur

Binip de savaşın olduğu yere

Konduğum yoktur

Öküzin ardında sığırtmaç kullar

Gönlünün derdinde sığırtmaç kullar

Nereye gitmişsin diye

Dereye gitmişsin diye

Sana bakar, seni izler

Her gittiğin yolu gözler

Buldur buldur gözlerinin

Yaşı akar peşinde

Hayalleri, umutları,

Düşü akar peşinde

Sen onların yönüne var

Sen onların yanına var

Onlar verir muradını
Anlar, verir muradını

Benim işim yok senle
Çabuk yürü, tez ünle

Ere varan kız kalksın
Yâre varan kız kalksın

Kollarını açıp oyun göstere
Ellerini açıp oyun göstere

Ben de kopuz çalayım
Yanda kopuz çalayım

Kısırca Yenge söyledi:
Deli böyle ne eyler!
Sanki beni ayan beyan
Görmüş gibi söz söyler

Zeval bunun başına!
Zeval cümle işine!

Böyle deyip yerine oturdu söylenerek
Ardı sıra derdini götürdü söylenerek

Kıs kıs yaşmak altından hanların hatunları
Gölüşüp gizli gizli gıybet eti yediler
Ondan sonra bu kez de Boğazca Fatma derler
Bir hatuna seslenip: “*Sen kalk, oyna!*” dediler

Boğazca Fatma dedi: “*Ozan kötü demesin
Onculayın bana da olmaz söz söylemesin.*”

Kaftanını giydi kızın
Kaftanı da uydu kızın

“*Ere varan kız benim
Oynayayım çal!*” dedi
Beyrek kopuzu çalıp
Ona şöyle söyledi:

*Ant içeyim, bu kez gebe
Kısrağa hiç binmemişim
Binip savaş meydanında
Erim diye dönmemişim*

*Hay, seni iyi tanırım
Hey, seni iyi tanırım!*

*Evinizin arkası
Derecik değil miydi?*

İtinizin de adı
Baracuk değil miydi?

Senin adın kırk oynaşlı
Boğazca Fatma değil mi?

Şanın, adın kırk oynaşlı
Boğazca Fatma değil mi?

Yürü var, yerine otur, oynama!
Boş yerin birine otur, oynama!

Hâllerini ortaya saçarım, iyi belle!
Yoksa ayıplarını açarım, iyi belle!

Oyunum yok senin ile
Adın ile sanın ile

Ere varan kız kalksın
Oynasın, omuz silksin

Kaldırsın kollarını
Kaldırsın ellerini

Ben kopuzu çalayım
Can kopuzu çalayım

Senin ile sözüm yok
Sana bakan gözüm yok

Böyle deyince Beyrek
Boğazca az bekledi

Sonra da sinirlenip
Beyrek'e şöyle dedi:

Vay ki sana vay ozan
Tatlı sohbeti bozan

Boğmaca çıkar emi?
Yâr bil derdi, elemi

Sözleriyle bizlerin
Boynunu büken deli!
Olan ayıbımızı
Başlara kakan deli
El içinde yüzümün
Suyunu döken deli!

Irzımızı yıkansın
Ateşlerde yakansın

Kıza kızdı: "Kalk hadi!
Bak bize neler dedi!"

Şimdi senin yüzünden
Dost, düşman güldü bize
Bu ozanın dediği
Bu kakınç kaldı bize

Varıp oynarsan oyna
Yoksa tamuda kayna!”

Kadın bunları der demez
Banı da ister istemez

“Acep bana ne diyecek?”

Diye düşünür oldu
O böyle düşünür iken
Etrafindan ses geldi:

Niye düşünceye daldın?
Ne düşündün, neyi buldun?

Yanan yürekten sonra
Erin Beyrek'ten sonra

Bu işlerin başına
Geleceği belliydi
Bu işlerin böylece
Olacağı belliydi

Boyu Uzun Burla Hatun söyledi:
“Kalk, oyna elinden ne gelir?” dedi

Banıççek kalktı, durdu
Kırmızı kaftana girdi

Yenine çekti elini
Kaftana soktu elini

Kimseler görmesin diye
Farkına varmasın diye

Ortaya vardı sonra
Oyuna girdi sonra

Dedi: “Deli ozan, çal oynayayım
Var ise birazcık hâl, oynayayım

Ere varan kız benim
İster bağır, kız benim.”

Beyrek soyladı
Beyrek söyledi:

Evet, sensin hân kızı
Bay Bican'ın can kızı

Ben bu yerden gideli
Deli olmuşsun deli

Akça karlar dize çıkmış
Kul, karavaş yüze çıkmış

Han kızı maşrapa alıp
Kendini yollara salıp

Suya varmış
Niye varmış!

Soğuk almış on parmağı bilekten
Hasta olmuş on parmağı bilekten

Kızıl altın getirin
Akçe, gümüş yetirin

Hân kızına altın parmak yonayım
Hân kızına gümüş tırnak yonayım

Ayıplica hân kızının
Ere varması ayıp
Ayıbıyla el içinde
Yâre varması ayıp

Banıççek kızdı bunu duyunca
Sözlerini dizdi bunu duyunca:

*Bre deli, şaşkın ozan
Akli gitmiş, düşkün ozan*

*Ben ayıplı mıyım da
Bana ayıp koşarsın
Bana kara çalarak
Sen haddini aşarsın*

Açtı gümüş gibi ak bileğini
Dağdaki karlardan pak bileğini

Sonra elini çıkardı
Eline bir bakan vardı

Beyrek'in parmağına taktığı altın yüzük
Banı'nın kardan beyaz parmağında göründü
Beyrek'in yüzü güldü, sarıldı kopuzuna
İçindeki kuşkudan, felaketten arındı

Soyladı hân kızına
Söyledi hân kızına:

*Bre hân kızı!
Hânın can kızı!*

Çıktın mı Beyrek gideli
Bambamtepe başına?
Baktın mı Beyrek gideli
Bambamtepe başına?

Kargı gibi kara saçı
Yolduğun oldu mu hiç?
Dizlerine, gül sinene
Çaldığın oldu mu hiç?

Kıvranıp da dört yanına baktın mı?
Kara gözden acı yaşı döktün mü?

Ağladın mı derdinle?
Çağladın mı derdinle?

Tırnak vurup güz elması
Al yanağı yırttın mı?
Tırnak vurup güz elması
Bal yanağı yırttın mı?

Kız, madem ere varırsın
Evlenip yâre varırsın

Elindeki altın yüzük benimdir
Sen bilmedin ama yazık, benimdir!

Yüzüğümü geri ver

Yüzük ehlini sever

İçi içini yedi

Kız ona şunu dedi:

Bambamtepe başına Beyrek gitti gideli

Çıktığım çoktur

Yollarını gözleyip kara gözden acı yaş

Döktüğüm çoktur

Kargı gibi saçımı yolarak ellerimle

Çektiğim çoktur

255

Ben elma yanağı çok yırttım, yardım

Gelenden gidenden haberler sordum

Vardı gelmez hân yığidım, diyerek

Geri gelmez can yığidım, diyerek

Her gün ağladım

Yürek dağladım

Sevdiğim Bamsı Beyrek

Övdüğüm Bamsı Beyrek

Ey ozan sen değilsin

Duy ozan sen değilsin

*Altın yüzük senin değil
Onda çok nişan vardır
Senin ise delil söyle
Yalan yiğide ardır*

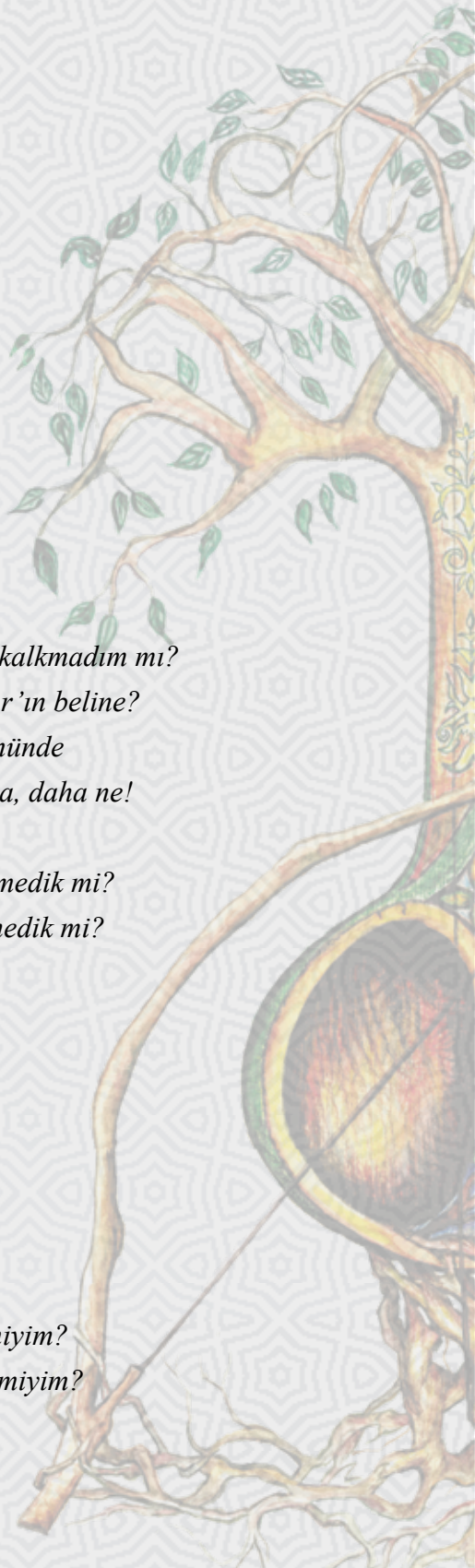
Beyrek soyladı
Beyrek söyledi:

*Hân kızı, ala sabah yerimden kalkmadım mı?
Atlayıp binmedim mi Boz Aygır 'ın beline?
Sığın geyiği yıktım otağının önünde
Sen beni yardımına çağırdın ya, daha ne!*

*Senin ile meydanda atları sürmedik mi?
Atım atını geçti, beraber görmedik mi?*

*Ok atarken okunu
Okumla yarmadım mı?
Güreşirken ben seni
Toprağa sermedim mi?
Üç öpüp bir dişleyip
Yüzüğü vermedim mi?*

*Seni saran Beyrek ben değil miyim?
Hani, saran Beyrek ben değil miyim?*

Böyle söyleyince kız hemen bildi
Cübbeyi, çuhayı yerlere çaldı

Beyrek'in ayağına sevinçle düştü Banı
Sevincin koyağına yürüdü, koştu Banı

Beyrek olduğunu herkes fark etti
Her hatun bir beye muştuya gitti

Sevindi herkes
Avundu herkes

257

Dadılar Beyrek'e kaftan giydirdi
Dadılar Beyrek'e kaftan uydurdu...

Bir an durmadan
Haber vermeden

Hemen Banıçiçek atına bindi
Atların içinde çetine bindi

Beyrek'in anasına, atasına at sürdü
Rüzgâr gibi atıyla yanlarına tez vardı

Soyladı Banıçiçek
Söyledi Banıçiçek:

Kıvrım kıvrım Karadağ'ın
Yıkılmıştı yüceldi
Kanlı kanlı gür suların
Çekilmişti yüceldi
Kuruyan kaba ağacın
Bükülmüştü yüceldi

Şahbaz atın karımıştı
Kulun verdi sonunda
Kızıl deven karımıştı
Köşek gördü sonunda
Koyunların karımıştı
Kuzu sardı sonunda

On altı yıllık hasretin
Beyrek geldi yurduna
Hasreti ölümden çetin
Beyrek geldi yurduna

Kayınata, kayınana
Muştuluk ne verirsiniz?
Duyun baba, duyun ana
Muştuluk ne verirsiniz?

Hân Beyrek'in anası, atası dile geldi
Can Beyrek'in anası, atası dile geldi:

Dilin için öleyim
Yolun için öleyim

Yalan ise sözlerin
Gerçek olsun gelinim
Bu sözleri Yaradan
Dua bilsin gelinim

Beyrek sağ esen gelirse
Gelip de bizi bulursa

Karşı yatan Karadağ
Yayla olsun, senindir
Soğuk soğuk sularım
İçit gelsin, senindir
Kullarım, halayığım
Hizmet kılsın, senindir
Şahbaz atlarım yele
Kanat salsın, senindir
Katar katar develer
Yükle dolsun, senindir
Ağıllarda koyunlar
Sana yelsin, senindir
Altın, akçem, gümüşüm
Miras kalsın, senindir
Otağım gün altında
Gölge dolsun, senindir

*Kurban olsun kara başım yoluna
Gelin kızım, kurban olam ben sana*

Bu sırada bunları işiten yiğit beyler
Beyrek'in üzerine toplanarak gittiler
Beyrek'i babasına getirdiler neşeyle
Hepsi sevinç içinde düğün bayram ettiler

Kazan Bey dedi: "Büre!
Bey olan muştı vere."

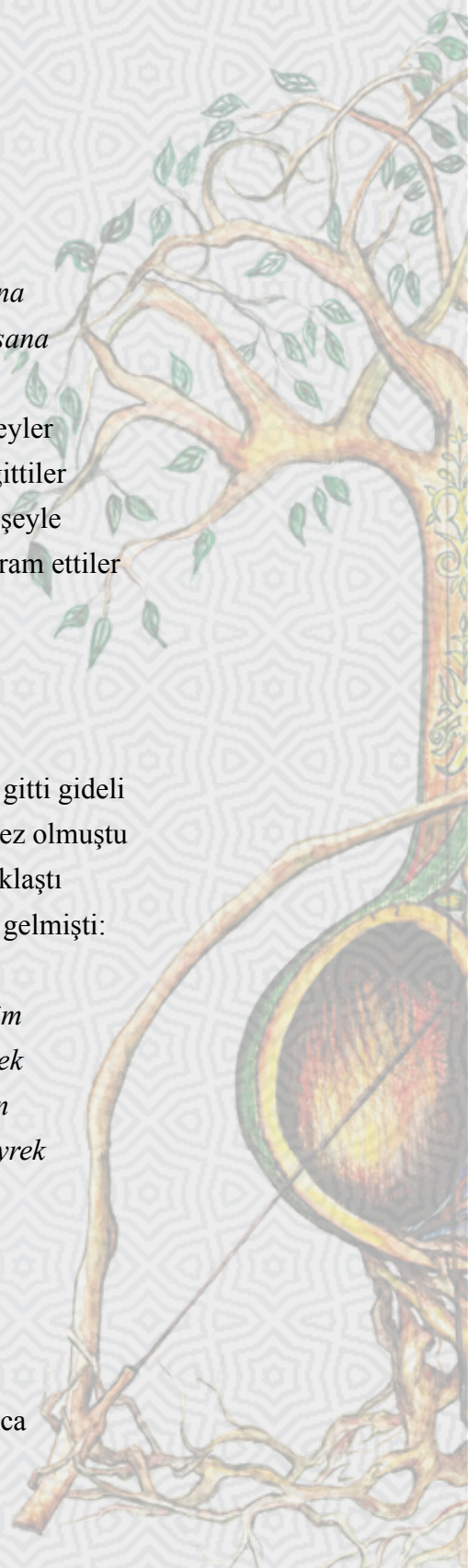
260

Bay Büre Bey'in, oğlu Beyrek gitti gideli
Gözleri ağlamaktan artık görmez olmuştu
Yine de bu habere şüphe ile yaklaştı
Arkasından dilinden şu sözleri gelmişti:

*Oğlum olduğunu şundan bileyim
Serçe parmağını kanatsın bir tek
Kanını mendille gözüme sürsün
Görürsem derim ki bu yiğit Beyrek*

Beyrek bıçağı kaptı
Denilen şeyi yaptı

Mendil ile gözlerini silince
Allah'tan Büre'ye yardım olunca

Gözü açıldı

Özü açıldı

Anası, babası hemen atıldı

Düşüp ayağına yere katıldı

Soyladılar sevinçle

Söylediler sevinçle:

Penceresi altın evin

Kabzası, kını oğul!

Gelinimin, kızımın

Cananı, canı oğul

Sen gideli ocağıma

Yas girdi, matem koydu

Gelin, kızım ak çıkardı

Ağladı, kara giydi

Görür gözümün aydını

Tutar belimin kuvveti

Soylu Oğuz imrencesi

Tutar elimin kuvveti

Deyip çokça ağlaşarak

Hakk'a şükredip sustular

Attan, deveden, koyundan,
Sığırdan kurban kestiler

Nice kulu, karavaşı
Azat eylediler o gün
Mallarını, mülklerini
Halka payladılar o gün

Yalancı oğlu Yaltacuk
Olanları işitti
Han Beyrek'in korkusundan
Dana Sazı'na gitti

Göçtü obadan
Kaçtı obadan

Beyrek ardına düştü
Yol geçti, dağlar aştı

Kova kova saza soktu
Bir alevden köze soktu

Beyrek dedi: “*Od getirin
Yakacağım tez yetirin.*”

Getirdiler odu aldı
Koca sazi oda saldı

Yaltacuk gördü ki yanacak sazda
Farkına vardı ki yanacak sazda
Sazdan çıktı, yanına koştu Beyrek'in
Orada ayağına düştü Beyrek'in

Kılıcı altından geçti
Çok yalvardı, çok ant içti

Beyrek de geçti suçundan
Affetti dıştan, içinden

Kazan dedi Beyrek'e:
Muradına eriş, gel!
Düğün eyle, toy eyle
Sevincinle yarış, gel!"

Beyrek dedi: "*Kazan Hânım*
Feda yoluna bu canım

Erleri bulmayınca
Hisarı almayınca

Kurtarmadan erlerimi
Düğün etmenin yeri mi?

*Böyle murada ermem
Durmam, burada durmam.”*

Kazan hemen, Oğuz’una bir kez baktı, ünledi
“Beni seven, Beyrek için atına binsin!” dedi

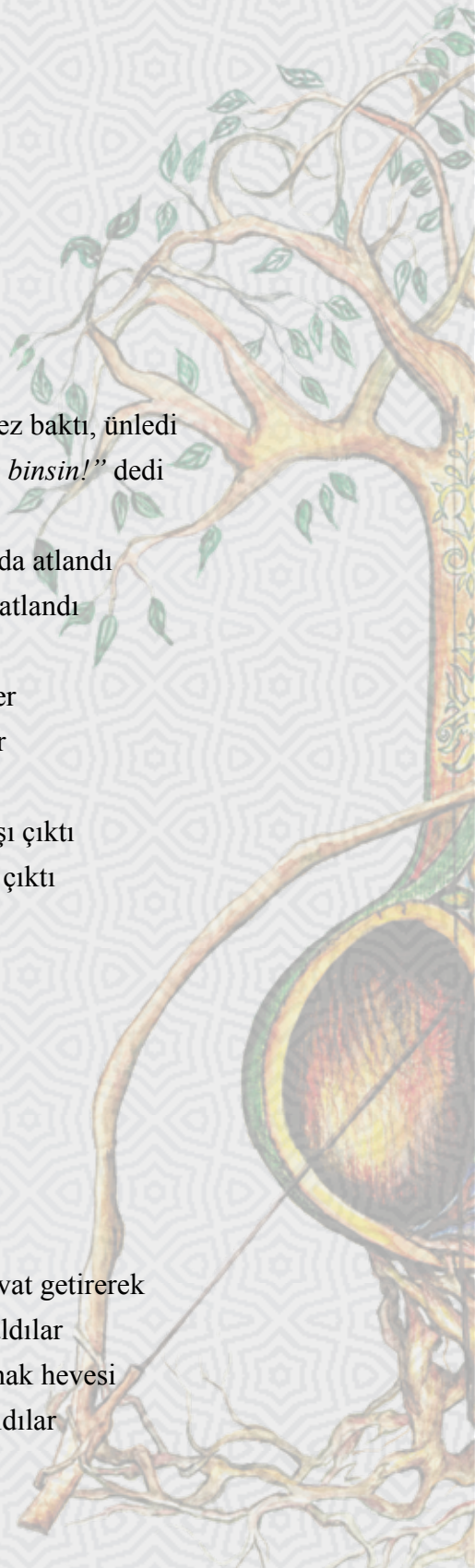
Soylu Oğuz beyleri tez zamanda atlandı
Her birinin atları rüzgârca kanatlandı

Bayburt Hisarı’na doğru gittiler
Casuslar gördüler, haber ettiler

Tekür de askerini toplayıp karşı çıktı
Ordusunu, erini toplayıp karşı çıktı

Arı sudan abdest aldı
Soylu Oğuz beyleri
İki rekât namaz kıldı
Soylu Oğuz beyleri
Başını secdede buldu
Soylu Oğuz beyleri

Adı görklü Muhammed’e salâvat getirerek
Kılıçları kınından bir çırpıda aldılar
Her birinin gönlünde şehit olmak hevesi
Dillerinde tekbirle kâfire at saldılar

Gümbür gümbür kösler vurdu
Tunç zurna ünleyip durdu

Bu cenk içinde
Al renk içinde

Korkusuzlar meydan açtı
Korkaklar kenara kaçtı

Bey nökerden, nöker beyden
Ayrıldı, bu kargaşada
Kılıç kindan, oklar yaydan
Sıyrıldı, bu kargaşada

Büyük bir savaş oldu
Meydan dolu baş oldu

Böğürtüp Şökli Melik'i
Kazan Bey attan attı
Kılıçla başını kesip
Kanını yere kattı

Aynı anda
Diğer yanda

Kara Tekür Melik'i
Deli Dünder doğradı

Kara Aslan Melik'e
Karabudak uğradı!

Kırgın girdi derelerde kâfire
Vurgun girdi derelerde kâfire

Yedi kâfir beyi kılıçtan geçti
Yedi kâfir beyi dünyadan göçtü

Kâfirin tuğuna, sancaklarına
Varına, yoğuna, sancaklarına

Beyrek'le, Yeğenek kılıç çaldılar
Kestiler, biçtiler, yere saldılar

Karabudak, Yeğenek, Deli Dünder, Kazan Bey,
Uruz, Beyrek birlikte bir yürüyüş ettiler
Hân Kazan önlerinde komutanlık ederek
Hisar'ın üzerine hızlı hızlı gittiler

Otuz dokuz erinin yanına geldi Beyrek
Allah'ın izni ile sağ, esen buldu Beyrek

Şükür etti Yaradan'a
Onu yoktan var edene

Kâfirin kilisesini
Yıkıp mescit ettiler
Keşişleri öldürüp
Ezanlar okuttular

Tanrı'nın adına hutbe okutup
Hakk'ın muradına hutbe okutup

Namaz kıldılar
Mutlu oldular

Kuşun ala kanını, kumaşın arısını
Kızların gökçeğini, kızların perisini

Dokuzlama çargap, çuha
Biçilmez birine paha

Yağmanın beşte birini
Bayındır'a gönderdiler

Bu zaferin haberini
Bayındır'a gönderdiler

Melik'in kızı ile Beyrek'in sözü vardı
Aldı, geldi yurduna, Beyrek sözünde durdu

Bay Büre Bey'in oğlu
Bay Bican'ın kızıyla
Bir düğüne başladı
Davuluyla, sözüyle

Kırk yiğidin birkaçına Hân Kazan
Birkaçına Bayındır Hân kız verdi
Yedi ere bacı verdi Beyrek de
Tam kırk yerde, tam kırk çadır yurt kurdu

268

Otuz dokuz talihli kız ok attı
Otuz dokuz yiğit peşinden gitti

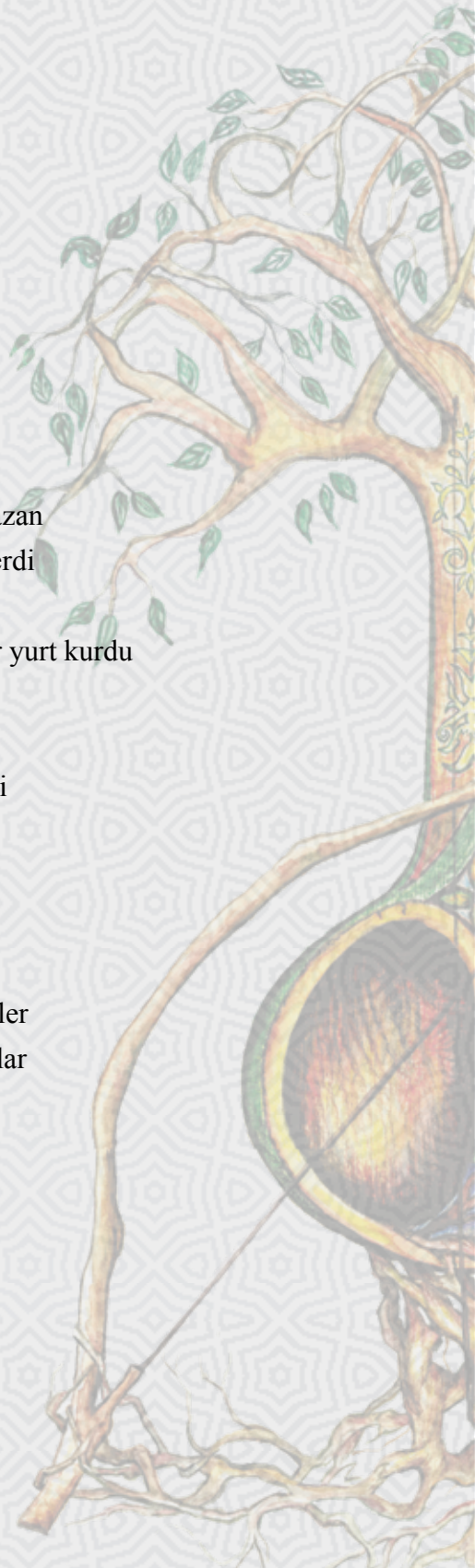
Baktılar, ok düştü nere
Yurt dediler düşen yere

Kırk gün, kırk gece düğün ettiler
Kırk gün, kırk gece alkış tuttular

Beyrek yiğitleri ile
Pek sevinip güle güle

Murat verdi, murat aldı
Herkesi sevince saldı

Onlar böyle sevinirken
Kıvanırken, övünürken

Dedem Korkut çıkıp geldi
Söz söyledi, kopuz çaldı

Şadılık eyledi toyda
Dinledi hatun da, bey de

Boy boyladı, soy soyladı
Olan işleri söyledi
Dedem Korkut Oğuzlara
Görelim ki neler dedi:

*Bu Oğuzname
Beyrek'in olsun
Hem bugün, yarın
Şanını bilsin*

*Hani övdüğüm erenler?
Hani sevdiğim erenler?*

*Dünya benim, diyen hani?
Kör nefsine uyan hani?*

*Fani dünya kime kaldı?
Kim götürdü, kimler aldı?*

*Gidimli, gelimli dünya
Son ucu ölümlü dünya*

*Sana yom vereyim hânım
Yom ile öreyim hânım*

**KAZAN BEY'İN OĞLU URUZ'UN
TUTSAK OLDUĞU BOYU**

Ey hânım hey, hânım hey!
Gönülde sultanım hey!

Kutlu günlerden bir gün
Mutlu günlerden bir gün

Erenlerin aslanı
Tülü kuşun has kanı

271

Güçsüz erin umudu
Kalmış erin arkası
Soylu Oğuz paşası
Yağıdan yok korkası

Kan Apkaz'ın karımı
Han Uruz'un babası
Karagüne kardeşi
Geniş yurdu, obası

Ulaş oğlu Kazan Bey
Yerinden doğrulmuştu
Asırlık çınar gibi
Derinden doğrulmuştu

Kara yerin üstüne ak otağlar diktirdi
Bin yere ipek halı, seccadeler çektiirdi

Ala sayvan gökyüzüne
Şavk vermişti
Bunu gören yüreklere
Şevk vermişti

Doksan tümen genç Oğuz
Doksan tümen tunç Oğuz

Kazan Bey'in sohbetine gelmişti
O sohbette yerlerini almıştı

Ortalığa salınmıştı büyük şarap küpleri
Naz ederek salınmıştı büyük şarap küpleri

Dokuz kara gözlü güzel
Dokuz şeker sözlü güzel

Elleri bilekten kına
Sanırsın ki gölde suna

Parmakları nakışlı
Alev, ateş bakışlı

Örme saçlı her biri
Gerdanları bir karış
Beylere mey verirken
Ederdi hepsi yarış

Bunlar al şarabı altın ayakla
Sunuyorlardı
Bunları içenler kızıl ateşte
Yanıyorlardı

Her birinin elinden Salur Kazan içmişti
Bu meyleri içince düş yurduna göçmüştü

Çargap çargap çadırlar, otağlar bağışlardı
Katar katar develer, şen bağlar bağışlardı

Bağışlardı kara kul, karavaşı orada
Etrafına bakarken Kazan Bey bu arada

Oğlu Uruz karşısında
Yayına yaslanmıştı
Sağ yanında Karagüne
Pusatla süslenmişti
Solunda dayısı Aruz
İçlenmiş, hislenmişti

Kazan Bey sağı yanına
Bakınca kıs kıs güldü
Sol yanına bakınca
Misilsiz mutlu oldu
Karşısına bakınca
Gözü Uruz'u buldu

Oğlunu karşıda gördü, ağladı
Elini eline vurdu, ağladı

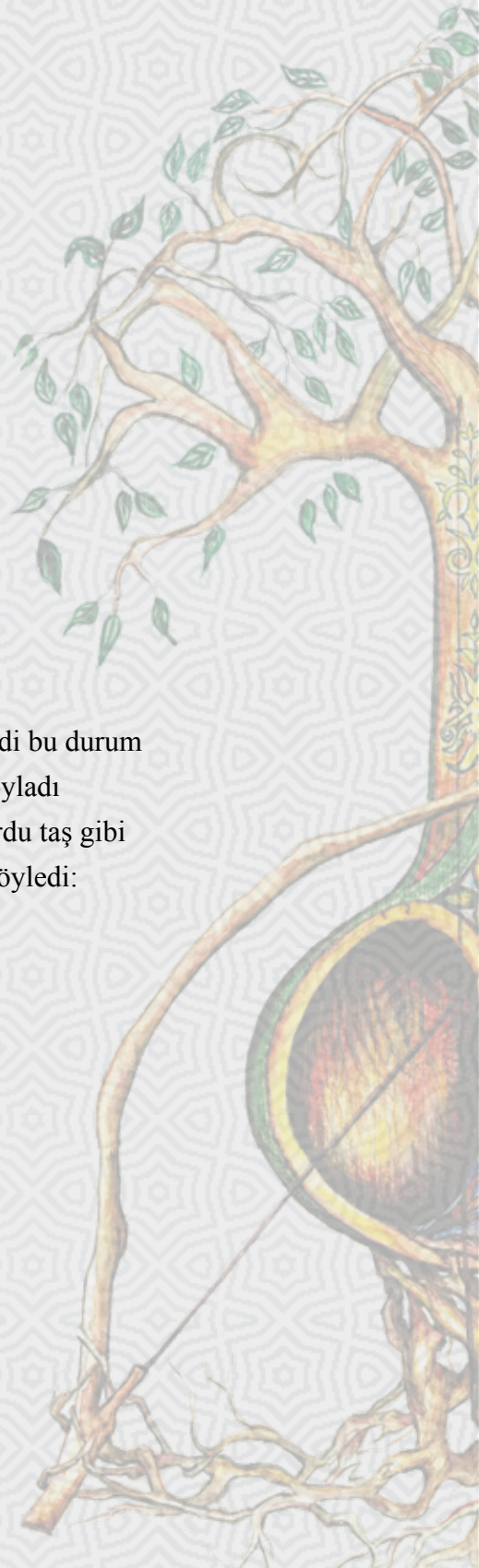
274

Kazan oğlu Uruz'a hoş gelmedi bu durum
Kahr geldi içine, dert elini boyladı
Öne çıkıp diz çöktü, sonra durdu taş gibi
Babasına çağırıp görelim ne söyledi:

*Ünüm anla Kazan Ağam
Sözüm dinle Kazan Ağam*

*Sağa bakıp pek güldün
Sola bakıp şad oldun*

*Karşına baktığında
Ben Uruz'u görünce
Söyle neden ağladın,
Sen Uruz'u görünce?*

Sebep nedir söyle bana?
Başım kurban olsun sana

Eğer cevap vermez isen
Söze lüzum görmez isen

Oturmaktan ar ederim
Kan Apkaz'a ben giderim

Kan Apkaz iline varıp
Kâfirin yoluna varıp

El basarım altın haça
Kâfir kızını alırım
Artık yanına gelemem
Gurbeti sıla bilirim

Sebep nedir ağlamana?
Sebebini söyle bana

Kurban olsun sana başım
Senin gibi Hân'a başım

Kazan Bey al al oldu
Hâli başka hâl oldu

Baktı oğlunun yüzüne
Cevap gerekti sözüne

Hemen çağırıp soyladı
Görelim ki ne söyledi:

*Beri gel kulunum oğul
Ağlayışım boşa değil*

*Sağa baktığımda gördüm
Kardeşim Karagüne 'yi
Sola baktığım zaman da
Koca dayım Aruz Bey'i*

*İkisi de baş kesmiştir,
İkisi de kan dökmüştür
İkisi de çuldu alıp
Ad kazanıp bey çıkmıştır*

*Karşıma baktığımda
Seni gördüm, ağladım
Seni gördüğüm zaman
Arttı derdim, ağladım*

*Sebep o ki ağlamama
Can özümü dağlama*

Atam öldü, ben kaldım
Onun yerini aldım
Tuttum yerini, yurdunu
Boş koymadım hiç ardını

Yarınki gün ben de düşer ölürüm
Canın sahibine teslim olurum

Sen kalırsın
Bön kalırsın

Girdin on altı yaşına
Ok koymadın yay döşüne

Baş kesmedin, kan dökmedin
Meydanlarda er yıkmadın

Oğuz içinde
Çuldu almadın
Basıp düşmanı
Kılıç çalmadın

Yarınki gün zaman dönüp
Zaman hem de yaman dönüp

Azrail kapı çalınca
Ben ölüp de sen kalınca

Tacımı, tahtımı sana
Vermezler, diye ağlarım
Han diyerek başlarında
Görmezler, diye ağlarım

Ağlamama sebep budur
Çağlamama sebep budur

Sonumu anıp ağlarım
Özümden yanıp ağlarım

Uruz burada soyladı
Görelim ki ne söyledi:

A bey baba!
Behey baba!

Deve kadar büyümüştün
Köşek kadar aklın yoktur
Tepe kadar büyümüştün
Uşak kadar aklın yoktur

Hüneri atadan mı görüp öğrenir bebe?
Yoksa ata oğuldan iş mi öğrenir baba?

Ne zaman sen beni cenge çıkardın?

Ne zaman benimle kâfire vardın?

Önümden kaç kere

Kılıç çalıp baş kestini?

Önümden kaç kere

Cenge dalıp baş kestini?

Ben senden ne gördüm, ne öğreneyim?

Bu sözleri diyen haksız mı beyim?

279

Kazan Bey elini eline çaldı

Hem hoşnut oldu hem kıs kıs güldü

Dedi: "A beyler!

Oğlan hak söyler

Uruz pek güzel dedi

Bal yedi, şeker yedi

Sizler yiyip içiniz

Kamdan kama göçünüz

Sohbeti dağıtmayın

Sohbeti soğutmayın

Ben oğlanı alayım
Yola revan olayım

Yedi günlük azıkla
Hemen ava gideyim
Ok attığım yerleri
Bir ziyaret edeyim

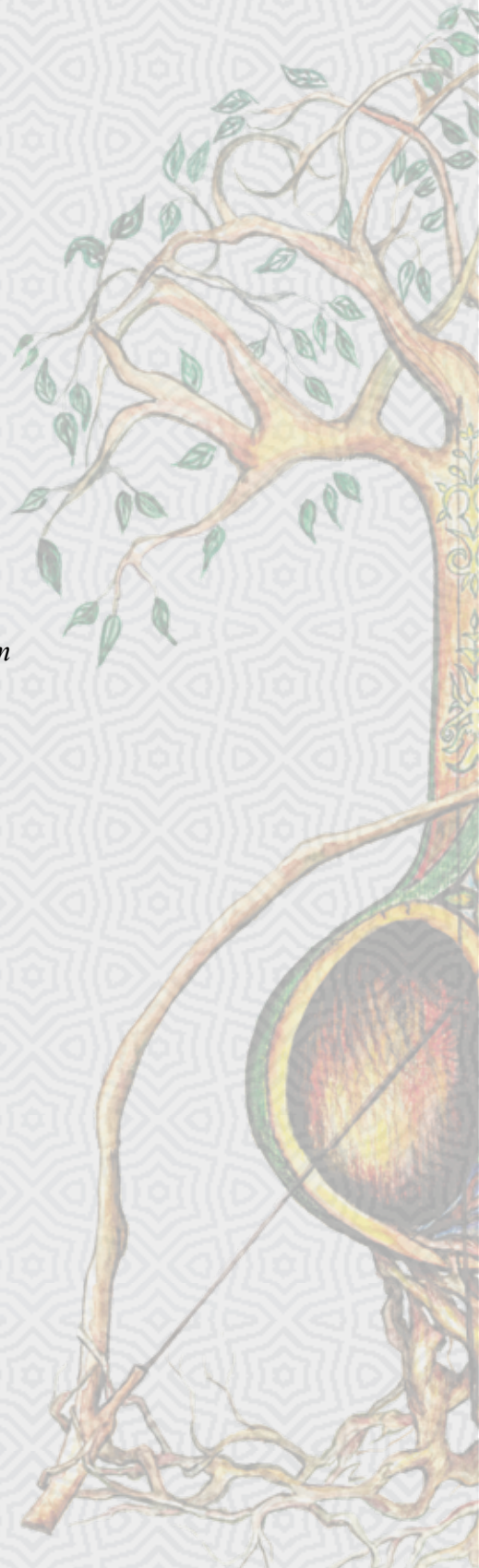
Cıda salladığım, kılıç çaldığım
Kılıcımle nice başlar aldığım

Yerleri göstereyim
Surları göstereyim

Kâfir serhaddine varıp
Er gönlümce atı sürüp

Cığızlar'a, Gökçe Dağ'a
Ağlağan'a çıkayım
Gerek olur bu oğlana
Her bir yere bakayım.”

Konur atını çektirip
Sıçrayıp bindi Kazan
Üç yüz sırma elbiseli
Erini andı Kazan

Üç yüz yiğit ve Uruz'la
Dağlara döndü Kazan

Kara Dağlar üzerine
Ava çıktı

Av avladı, kuş kuşladı
Geyik yıktı

Gök alan, görklü çimene
Çadır dikti
Beyler ile yedi, içti
Zaman aktı

Meğerse Başı Açık Tatyán Kalesi ile
Ak Saka Kalesi'nden kâfir casusu vardı
Kazan Bey'le erleri gözetleyip epeyce
Sonra sessizce gidip kâfir Tekür'e vardı

Dedi: "Hay ne durursun?
Ne diye oturursun?"

İtini havlatmayan
Kedini mavlatmayan

Alpler başı Kazan ile
Oğlancığı sarhoş yatar

*Bunları sarhoş tutmayan
Ayık iken nasıl tutar?"*

On altı bin kara donlu
On altı bin kara dinli

Kâfir atına bindi
Kazan'a doğru döndü

Sürdü Kazan'ın üstüne
Vardı Kazan'ın üstüne

Baktı ki Oğuz beyleri
Altı bölük toz indi
Boz yamaçtan aşağıya
Sürü sürü yoz indi

"Geyik tozu!" dedi çoğu
Kimisi de dedi: "Yağı!"

Kazan dedi: "Geyik tozu
Olsa iki bölük olur
Bu gelen bilin yağıdır
Avcı elbet avı bilir."

Toz ayrıldı, ısladı gün gibi
Çalkalandı deniz gibi, yün gibi
Orman gibi kararınca tün gibi

O an on altı bin ip üzengili
Başı keçe börklü, kip üzengili

Azgın dinli, kızgın dinli kâfirler
Çıkageldi kara donlu kâfirler

Kazan çektiirdi atını
Kuşça sektirdi atını

Oğlu Uruz dizgin çekip
Bidevî atı oynattı
Babasına doğru varıp
Ona şöylece söz etti:

*Ağam Salur Kazan beri gelsene
Ey soylu Oğuz 'un eri gelsene*

*Deniz gibi kararıp yıldız gibi parlayıp
Od gibi ıslıdayıp yıldırımca gürleyip*

*Gelen ne ola?
Söyle bu kula*

Ağız dilden beş kelime haber ver
Oğuz dilden beş kelime haber ver

Haber ver ki ağam Kazan sen bana
Kara başım kurban olsun yoluna

Kazan dedi: “Aslanım, oğlum hele beri gel
Merakını toprağa çabuk bele, beri gel

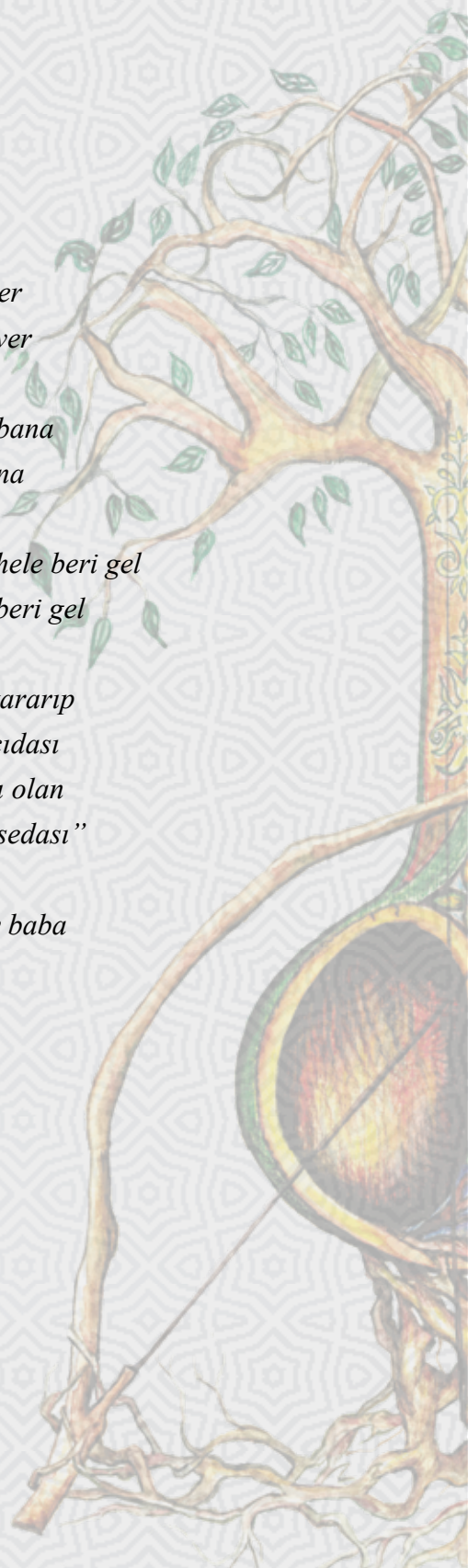
Gelen kâfir ordusu deniz gibi kararıp
Gün gibi ışıldayıp gelen kâfir cıdası
Azgın dinli kâfirdir bizlere yağı olan
Kesilmeli tez vakit küfrün sesi sedası”

Oğlan dedi: “Hânım baba, bey baba
Yağı diye neye derler acaba?”

Kazan dedi: “Yağı derler
Bırakmazlar sağı derler

Biz onlara yetişsek
Onları öldürürüz
Karganmış canlarını
Dünyadan kaldırırız

Onlar bize yetişse
Onlar da bizi keser

*Otağların, yurtların
Yerlerinde yel eser.”*

*Uruz durdu bir daha
Uruz sordu bir daha:*

*İçlerinde erlerini vursalar
Öldürüp de kefenlere sarsalar*

*Kan sorarlar mı?
Can sorarlar mı?*

*Dava ederler mi hiç?
Dava güderler mi hiç?*

*Kazan bekledi
Şunları dedi:*

*Bin kâfir öldürsen hiç kimse senden
Kan dava edemez döktüğün kandan*

*Bugün azgın dinli kâfir
Güzel yerde geldi ama
Bana yaman köstek oldun
Avcı avı buldu ama*

Böyle deyince Kazan
Uruz hemen soyladı
Babasına dönerek
Ona şöyle söyledi:

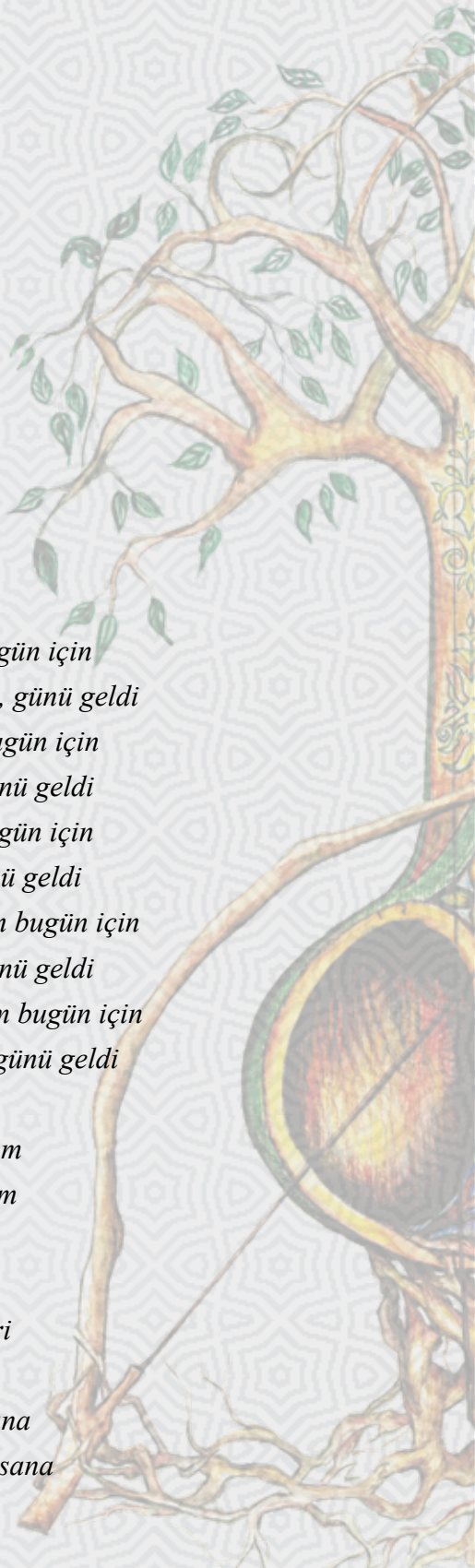
*Beri gel ağam Kazan
Anladım gelmiş o an*

*Ben bidevî atımı saklardım bugün için
Ak meydanda seğırtip süreyim, günü geldi
Ala evren cıdamı saklardım bugün için
Karınları, döşleri yarayım, günü geldi
Kara polat kılıcı saklardım bugün için
Kâfirlerin başını vurayım, günü geldi
Eğni pek demir zırhı saklardım bugün için
Demir zırhın içine gireyim, günü geldi
Başımda kunt ışıklar saklardım bugün için
Kaba çomak altında kırayım, günü geldi*

*Bugün için kırk yiğidi saklardım
Er adımla bugün için beklerdim*

*Günü geldi, kestireyim kâfiri
Ağızından kan kusturayım kâfiri*

*Ağız dilden birkaç kelam et bana
Kara başım kurban olsun bey sana*

Kazan burada soyladı
Kazan burada söyledi:

Oğul, oğul, ay oğul!
Gel sözümü say oğul

Ünümü anla benim
Sözümü dinle benim

O kâfirin üç ok atsa birini
Şaşırmayan okçuları var oğlum
Hay demeden başlar kesen cellâdı,
Tunç yapılı bekçileri var oğlum

Adam etinden yahni
Yapan aşçısı olur
Adamları kurt gibi
Kapan aşçısı olur

Bu kâfir, senin üstüne
Varacağı kâfir değil
Üzerine saldırıp da
Yaracağı kâfir değil

Ben kalkayım yerimden
Konur ata bineyim
Gelen kâfir benimdir

Kılıcım la sına yım
Baş larını keserek
Cenk etmeye kana yım

Sava şayım döne döne
Dövü şeyim döne döne

Kılıç ile keşti ğimi gör; ö ğren!
Düş manları bastı ğımı gör; ö ğren!

Gerek olur kara günde
Artık bakıp ö ğren sen de

Uruz burada soyladı
Görelim ki ne söyle di:

A bey baba, iş itirim ne dersin?
Er o ğluna büyük ayıp edersin

Arafat'ta erkek kuzu
Kurban iç indir
Baba o ğul kazan ır ki
Bir san iç indir

O ğul da kılıç ku şan ır
Baba sı için

Teri toprağa boşanır

Babası için

Senin için kurban başım

Ağam, Hânım hem yoldaşım

Kazan burada soyladı

Görelim ki ne söyledi:

Oğul, oğul, ay oğul

Hiç çekmedin yay oğul

Yağıya girip de er yıkmadın ki

Adam öldürüp de kan dökmedin ki

Kırk yiğidi takıp hemen peşine

Göğsü güzel dağların çık başına

Savaşımı, dövüşümü

Düşmanları kovuşumu

Gör, öğren!

Nasıl kılıç çaldığımı

Oku nasıl saldığımı

Gör, öğren!

*Hem de bize pusu ol
Düşmanın korkusu ol*

Genç Uruz babasının sözünü kıramadı
Koşturdu cins atını, orada duramadı

Yerden yüce dağların
Başına çıktı Uruz

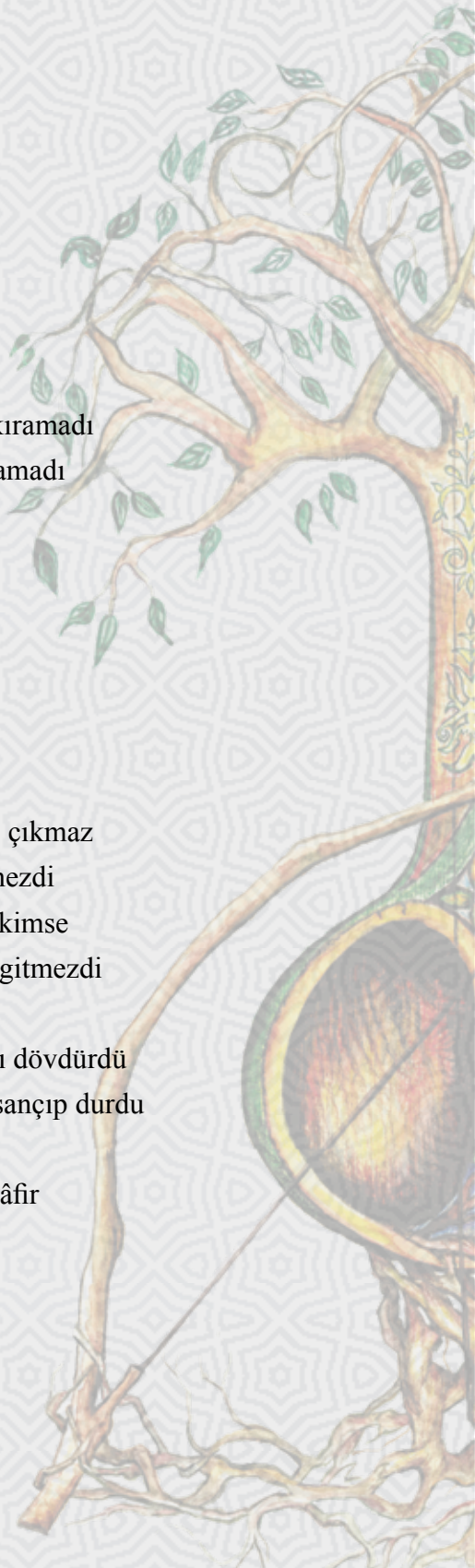
Peşinde kırk yiğitle
Ovaya baktı Uruz

O zamanda oğullar ataya karşı çıkmaz
Atasının sözünü birken iki etmezdi
İki eden evladı kabul etmezdi kimse
Oğuz'da tek bir yiğit ardı sıra gitmezdi

Uruz Bey, geniş yaka davulları dövdürdü
Süngüsünü hışımla berk yere sançıp durdu

Kazan Bey gördü ki yaklaştı kâfir
Farkına vardı ki yaklaştı kâfir

Atından yere indi
Katından yere indi

Abdest aldı arı sudan
Ak alnını yere koydu
İki rekât namaz kılıp
Huzuru gönlünde duydu
Andı görklü Muhammed'i
Gösterdiği yola uydu

Göz karartıp sonra vardı kâfire
Haykırdı, at sürdü, vurdu kâfire

Gümbür gümbür davullar delinirken
Burması tunç borular çalınırken

291

O gün cilasun beyler
Döne döne savaştı
Kara polat kılıçlar
Yana yana savaştı
Kayın oklar durmadan
Sine sine savaştı
Ala evren cıdalar
Süne süne savaştı

Sapa yer gözetti namert olanlar
Sapada söz etti namert olanlar

O gün Uruz baka baka
Aşkını elini boyladı

Aşka gelen Uruz aşkla
Görelim ki ne söyledi:

Beri gelin kırk yoldaşım
Kırkınıza kurban başım

Aşam Kazan kan dökerken
Kargı salıp yay çekerken

Uşak yalnız yemeğe
Gelmez, diyor meydanda
Yiğit olan geride
Kalmaz diyor, meydanda

Babam kâfiri bunaltıp
Bizlere ayırmış sanki
Sersemletip her birini
Bizleri kayırmış sanki

Beni öven yiğitlerim!
Beni seven yiğitlerim!

Öylece ne durursunuz?
Yiğitçe bir iş yapalım
Kâfirin bir ucuna da
Bizler hemen at tepelim

Oynattı kara koç atı
Yay çekti demirden katı

Kâfirin sağına at tepti Uruz
Kâfirin çoğuna at tepti Uruz

Sağı, sola; solu, sağa kattılar
Kâfirleri dağıttılar, attılar

Sanki dar yerlerde bir dolu vurdu
Sanki kaz içine şahinler girdi
Kâfirin bir ucunu
Kâfirin var gücünü

Bastı, dağıttı Uruz
Kesti, dağıttı Uruz

Azgın dinli kâfirler pek bunaldı
Han Uruz'un hışmından çok bunaldı

Ok atmaya başladı kovalanan kişiler
Uruz'un cins atını okladılar, yıkıldı
Bu durumu görünce kâfirler çullandılar
Uruz'un üzerine sanki ordu çekildi

Attan indi Uruz'un kırk yiğidi
Yürekleri polattan berk yiğidi

Ala kalkan bağıını kısa düğümlediler
Kılıçları kınından sıyırdılar hışımıla
Kazan oğlu Uruz'un yolunda savaştılar
Çok kâfiri canından ayırdılar hışımıla

Kalabalık korkutur
Batırır derin olsa
Yayanda umut olmaz
Yolları serin olsa

Olmaz hem de yıldızı
Bahtı göklerin olsa

Uruz'un sağını, solunu sarıp
Kırk erini vurup şehit ettiler
Uruz'a üşüşüp güçsüz bırakıp
Birden saldırarak onu tuttular

Bağladılar ellerini arkadan
Kıl urganı ak boynuna taktılar
Ak etinden kan çıkana dek dövüp
Yüzü üstü sürdüler, çektiler

"Baba!" diye sızlattılar
"Ana!" diye buzlattılar

Eli bağı, boynu bağı
Yüz üstüne düşürdüler
Sürüdüler onu böyle
Nice dağlar aşırılar

Tutsak oldu Han Uruz
Tutsak oldu can Uruz

Kazan'ın bu işlerden hiç haberi olmadı
Sandı yağı basıldı, hiçbirisi kalmadı

Atın dizginini çekti
Geri döndü, geldi, baktı

Uruz'u bulamadı koyduğu yerde
Beylerine sordu orada bir de:

Cevap verin a beyler!
Civanlar, ağabeyler

Oğlan nereye gitmiş olmalı?
Oğlan nerede yitmiş olmalı?

Beyler dedi: "Allah bilir!"
Oğlan kuş yürekli olur

*Kaçıp anasına gitmiştir şimdi
Uçup anasına gitmiştir şimdi.”*

*Kazan karardı, döndü
Söylerken içi yandı*

*Dedi: “Beyler, Tanrı bize
Bir uğursuz oğul vermiş
Bu ayıbı, bu kakıncı
Benim gözüme göstermiş*

*Varıp onu anasından alayım
Kılıcım la paralayıp dileyim*

*Altı bölük edeyim
Altı yola gideyim*

*Altı yolun ayırımına bırakayım etini
Görüp onu ibret alsın yolcuların bütünü*

*Hiç kimse bir daha kırd a, yabanda
Yoldaşını bırakıp da kaçmasın
Bu oğlandan hisse alsın cümlesi
Yiğitlikten, yarenlikten geçmesin.”*

*Ökçeleyip konur atı
Öfke ile yola düştü*

Sûratle geldi evine
Öfkesi dağları aştı
Kazan Bey'in geldiğini
Burla Hatun işitti
Oğuz töresine göre
Bir güzelce iş etti

Koyundan koç, attan aygır
Deveden buğra kırdı

Sinileri sıra sıra
Görklü çimene serdi
“

*Uruz'un ilk avı diye
Beyleri dereyim!” dedi
“Oğuz beylerini derip
Ziyafet vereyim!” dedi*

Han kızı gördü ki Kazan geliyor
Yerinden doğrulup dineldi Burla
Samur cübbesini üstüne alıp
Kazan'dan tarafa yöneldi Burla

Karşıladı Kazan'ı
Gözlerini kaldırdı

Baktı beyin yüzüne
Merakını bildirdi
Göz gezdirdi dört yana
Gözüne yaş doldurdu
Göremedi Uruz'u
Burla o an çıldırdı

Sarsıldı kara bağı
Tüm yüreği oynadı
Çekik göze yaş doldu
Ateşlerde kaydandı

Burla burada söyledi
Görelim ki ne söyledi:

Hânım Kazan!
Canım Kazan!

Gelsene beri
Gönlümün eri

Başım bahtı
Evim tahtı

Salur beyi, Salur görkü
Gün ışığım, gönül çarkı

Han babamın güveyisi
Güveyinin en iyisi

Kadın anamın sevgisi
Göz açıp gördüğüm yiğit
İlk görüşte düşünmeden
Gönlümü verdiğim yiğit

Sen beyim Kazan!
Her şeyim Kazan!

Kalkıp doğruldun yerinden
Kara yerin üzerinden

Oğlunla birlikte kazılık ata
Sıçrayıp bindin
Göğsü güzel kaba dağlar yönüne
Yüzünü döndün

At koşturdun, ava çıktın
Boynu uzun geyik yıktın

Yüklettin semiz etini
Geri döndürdün atını

İki vardın, bir gelirsin
Sen vaktinden er gelirsin

Canımın canı,
Tek oğlum hani?

Görünmez biricik balam
Ben evlatsız nasıl olam?

Bağrım yanar
Bağrım kanar

Karanlık gecelerde bulduğum oğlum hani?
Yokluğuyla perişan olduğum oğlum hani?

301

Uçurumlu kayalardan
Uçurdunsa bileyim
Tatlı Saz'ın aslanına
Yedirdinse de beyim!

Kara dinli kâfire mi kırdırdın?
Ak elini ardından mı sardırdın?

Kâfirlerin önü sıra
Yürüdü mü yayan oğlum?
Dili, damağı kuruyup
Eridi mi yayan oğlum?

Susuzluktan dört yanına baktı mı?
Kara gözden acı yaş döktü mü?

Ana diye sızladı mı?
Baba diye buzladı mı?

Yine soyladı Burla
Yine söyledi Burla:

Oğul, oğul, ay oğul!
Eyyvah oğul, vay oğul!

Kemiğim, kanım, etim
Servetim, mürüvvetim

Karşı yatan kara dağın pusu sen
Kara göziin aydını sen, süsü sen

Kazan Bey'im, Kazan Bey'im
Şimdi sana ben ne deyim!

Sam yelleri esmeden kulağım çınlamakta
Sarımsağı yemeden içerlerim yanmakta

Sarı yılan sokmadan şişmede akça tenim
Kurumuşça göğsümde sütüm oynuyor Kazan
Yalnız oğul görünmez, bağrım yanar, kavrulur
Kararmış kazanlarda kanım kaynıyor Kazan

*Sen yalnız oğlumdan haber ver bana
Han, yalnız oğlumdan haber ver bana*

*Demez olursan
Sessiz kalırsan*

*Bilenirim sana yana yakıla
İlenirim sana yana yakıla*

*Bir daha soyladı Burla
Bir daha söyledi Burla:*

303

*Kargı cıda oynatanlar geldiler
Altın cıda oynatana ne oldu?
Karakoç atlara binenler geldi
Cins atında ok atana ne oldu?*

*Naip geldi, nöker geldi
Hepsi teker teker geldi*

*Bir oğluma Ulu Tanrı ne oldu?
Er oğluma Ulu Tanrı ne oldu?*

*Söz söyle Kazan!
Ses eyle Kazan!*

*Yalnız oğul haberini de bana
Demez isen ilenirim ben sana*

Soyladı Burla Hatun
Söyledi Burla Hatun:

*Kuru kuru çaylara ben
Sular akıtıp durdum
Kara donlu dervişlere
Mal verdim, adak verdim*

304

*İyi baktım komşuma
Yanıma baktığımda
Candan ayrı görmedim
Canıma baktığımda*

*Umana, dileyene
Aş yedirdim, bal kattım
Doyurdum aç görsen
Yalıncağı donattım*

*Dilekle bir oğlu güç ile buldum
Güç ile bahtiyar bir ana oldum*

*Yalnız oğul haberini
Söyle bana, de bana*

*Demez isen Kazan Bey'im
İlenirim ben sana*

*Burla bir daha soyladı
Burla bir daha söyledi:*

*Karşı yatan kara dağdan
Uçurdunsa oğlumu
Külünk ile eriteyim*

*Kanca akan yüğrük suya
Kaçırdınsa oğlumu
Sularını kurutayım*

*Azgın dinli kâfirlere
Göçürdünse oğlumu
Çaresini aratayım*

*Han babamın ben yanına varayım
Ağır asker, bol hazine dereyim
Azgın dinli kâfire at süreyim*

*Yaralanıp atımdan inmeyince
Elim, yüzüm al kana dönmeyince*

*Silmeyince yenim ile kanımı
Silmeyince kanım ile kanımı*

*Kol but olup toprakta kalmayınca
Tek oğlumdan bir haber almayınca*

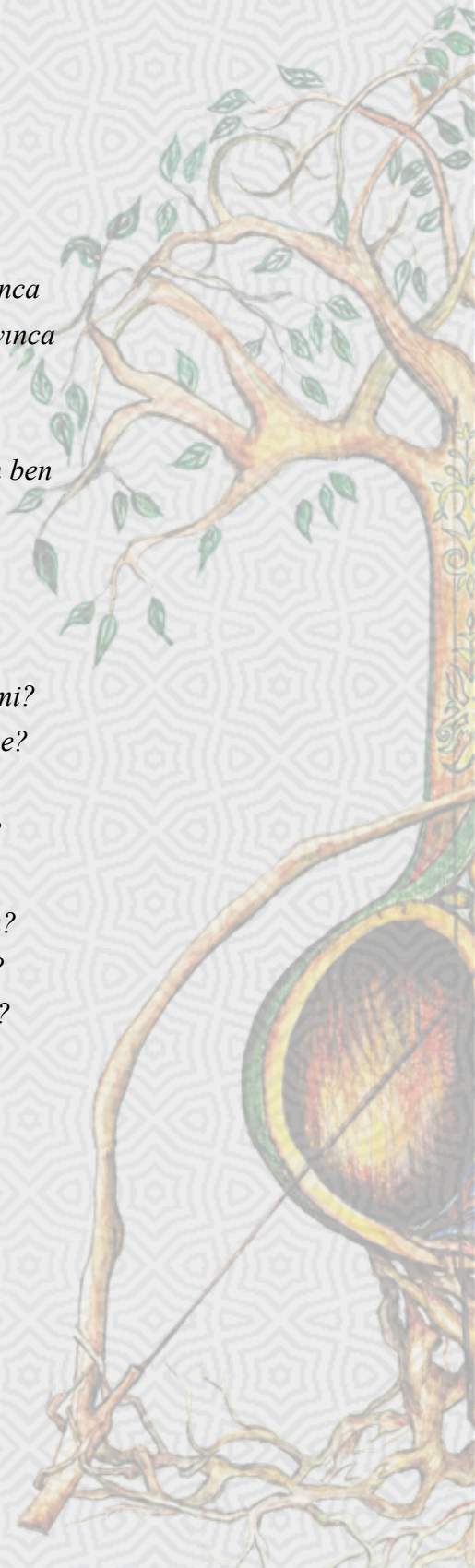
*Sılanın adını anmayayım ben
Kâfir yollarından dönmeyeyim ben*

*Durmadı, soyladı Burla
Bir daha söyledi Burla:*

*Yoksa Kazan atayım mı çizmemi?
Kara tırnak çalayım mı yüzüme?
Güz elması al yanağı yırtıp da
Al kanımı salayım mı yüzüme?*

*Çemberime süreyim mi kanımı?
Bu uğurda vereyim mi canımı?
Ağır yası koyayım mı yurduna?
Ağıtların düşeyim mi ardına?*

*Oğul, oğul deyip
Buzlayayım mı?
Ağlayıp dövünüp
Sızlayayım mı?
Derdiyle sinemi
Közleyeyim mi?
Yoksa gelir diye
Gözleyeyim mi?*

Kaytabanda kızıl deve
Buradan geçti
Karakoçta kazılık at
Buradan uçtu
Ağıllarda akça koyun
Buradan göçtü

Her birisi yavrusuyla geçtiler
Her birisi yavrusuyla göçtüler

Benim yavrum yok yanımda
Volkanlar kaynar kanımda

Develerin torumları buzladı
Avazları ciğerimi közledi

Cins atların kulunları kışnerken
Meler iken koyunların kuzusu

Kışneyeyim, meleyeyim diyorum
Belki diner yüreğimin sızısı?

Oğul, oğul diye ağlayayım mı?
Kanayan yaramı dağlayayım mı?

Soyladı bir daha Burla
Söyledi bir daha Burla:

Yerimden doğrulup durayım, derdim
Kazılık atımı süreyim, derdim
Ala gözlü gelin almak üzere
Oğuz'un içine varayım, derdim
Gelin alıp kara yere ak otağ
Kurayım; derdim ben kurayım, derdim
Oğlumu gerdeğe uçurup ben de
Murada, maksuda ereyim, derdim

Muradıma erdirmedin
Mutlu günü gördürmedin

Seni kara başımın ilenci tutsun Kazan
Tek bebeğim görünmez Burla ne etsin Kazan!

Neyledin, desen bana!
Oğlumu de sen bana!

Yoksa yana yakıla
İlenirim, söylerim
Kazan bu yüzden sana
Çokça kargış eylerim

Oğlanın anası böyle deyince
Kazan'ın sunası böyle deyince

Aklı başından gitti Kazan Bey'in burada
Kara bağı sarsıldı, kara gözü yaş oldu
Tüm yüreği oynadı Kazan'ın bu sırada
Sanki canı çekildi, sanki teni taş oldu

Dedi: "Görklüm, evdeşim
Gökte, gönülde eşim

Uruz'un başına bir kaza gelse
Dille söylenilmez felaket olsa
Senden mi sorardım ben?
Seni mi yorardım ben?

Korkma, kayırma, avdadır
Oğlun esen, tek gövdedir

Sen yedi gün mühlet ver
Çıkarayım kökteyse
Sen yedi gün mühlet ver
İndireyim gökteyse

Bulursam buldum, derim
Bulmazsam Allah kerim

Tanrı verdi, Tanrı aldı, neyleyeyim?
Kara yası senin ile eyleyeyim."

Han kızı dedi: “Kazan!
Var ise eğer rızan

Akan gözyaşımı hemen sileyim
Oğlan avda ise şundan bileyim

Körelmiş cıdanla, yorgun atınla
Geriye dönersen sıtkı bütünle

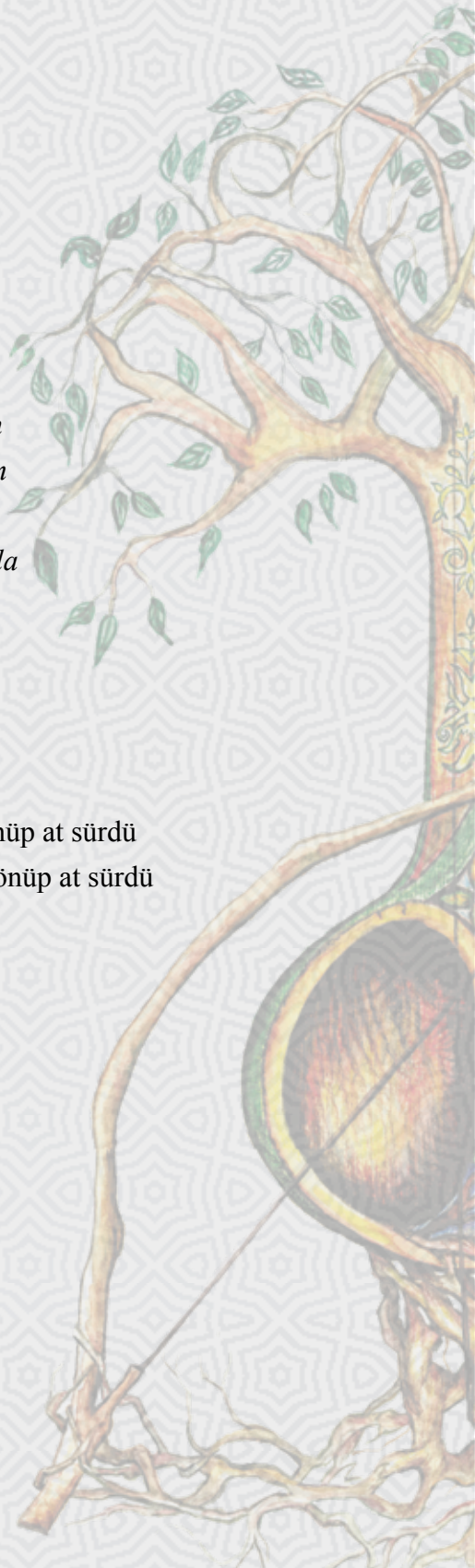
O zaman inanırım
Kazan Han inanırım.”

Geldiği yöne doğru Kazan dönüp at sürdü
Yansa da canı, bağı; Kazan dönüp at sürdü

Kattı geceyi gündüze
Bakmadı tepeye, düze

Vardı at süre süre
Savaş ettiği yere

Burla Hatun’dan gizli
El altından duyurdu
Oğuz’un erlerine
Kazan şöyle buyurdu:

Doksan tümen genç Oğuz

Gelsin ardıma

Doksan tümen genç Oğuz

Gelsin yardıma

Oğlum tutsaktır

Beyler bilmeli

Kurtarmak için

Hemen gelmeli

Kazan bunları deyip

Atına kamçı çaldı

Yağının basıldığı

O kanlı yere geldi

Leş içinde gezerken

Ölenleri süzerken

Kazan durdu

Baktı, gördü

Oğlunun ala gözlü

Kırk eri kırılmıştı

Cins atı oklanarak

Toprağa serilmişti

Cesetlerin içinde bulamadı oğlunu
Altınlıca kamçısı bulunmuştu sadece
Kesin bildi oğlunu kâfir tutsak etmişti
Ağlamaya başladı, derdi dağlardan yüce

Kazan ağladı
Coştu, çağladı:

*Oğul, oğul, bey oğul
Yokluğun az şey değil*

*Kara dağımın yücesi
Göğümün günü, gecesi*

*Kanlı sularımın taşkını oğul
Özlemi dağların aşkını oğul*

*Kocalıkta aldırdığım
Kâfirlere çaldırdığım*

*Yalnız oğul, tek oğul
Yokluğun az şey değil*

Deyip buzladı Kazan
Deyip sızladı Kazan

Kâfirin izini izledi sonra
Gözünün yaşını gizledi sonra

Kanlı Kara Derbent'e
Konmuştu kâfir sürü
Han Uruz'a kin ile
Zulmederdi her biri

Kara kepenek giydirip
Eşiğe koymuşlardı
Basmaktaydı giren, çıkan
Bundan haz duymuşlardı

313

Diyorlardı : *"Eski düşman elimize girmişken
İşkenceyle öldürelim ellerini sarmışken!"*

Bundan kapı eşiğine çaprazlama atarken
Ayakları altlarında Uruz böyle yatarken

Kazan konur atını
Oynatarak yetiştii
Kazan'ı görenlerin
Can evleri tutuştu

Görüp ürktü pek çoğu
Görüp korktu pek çoğu

Kimi atına bindi
Kimi kılıç takındı
Kimi zırhını giyip
Kazan Bey'den yakındı

Uruz kaldırıp başı
İzledi bu telaşı

Dedi: “*Neler oluyor?
Bir ordu mu geliyor?*”

Kâfir dedi: “*Babanı
Bizler tutalım deriz.
O yüzden her birimiz
Çok acele ederiz!*”

Oğlan dedi: “*Kâfir aman!
Tanrı birdir, yoktur güman.*”

Kâfirler oğlana aman verdiler
Elini çözdüler, zaman verdiler

Gözünü açarak, serbest kalarak
Oğlan babasına karşı gelerek

Uruz soyladı
Şöyle söyledi:

Beri gel, hânım baba
Cananım, canım baba

Tutsak olduğumu nereden bildin?
Tutsak kaldığımı nereden bildin?

Ardıma bağlanan ak ellerimi
Ardımda dağlanan ak ellerimi

Nereden bildin?

Boynuma takılan kıl sicimleri
Yolumda can veren kırk yiğit eri

Nereden bildin?

Sen gelmeden kâfirler konuştuılar burada
Yapılacak oyunu danıştıılar burada

Konur atlı Kazan'ı
Tutun, dediler
Ellerini arkadan
Çatın, dediler
Oğlu ile ölüme
İtin, dediler
Kesip görklü başını
Atın, dediler

Al kanını toprağa
Katın, dediler
Söndürün ocağını
Çetin, dediler

Hânım baba!
Canım baba!

Korkarım ki konur atı
Seğirtirken sürçtüresin
Mızrağınla yağıları
Böğürtürken sürçtüresin

Savaşırken tutturasın kendini
Parça parça ettiresin kendini

Ak pürçekli anam "Oğul!" der iken
Oğul derdi yüreğini yer iken

Başım bahtı Kazan, diye
Evim tahtı Kazan, diye

Korkarım ki ağlatasın
Ciğerini dağlatasın

Babacığım bırakıp da geri dön
Altın otağına sürüp yürü, dön

Yaşlanmış anamın umudu ol sen
Kara gözlü bacımı hiç buzlatma
Oğul için ata ölmez, ayıptır
Akça yüzlü anamı da sızlatma

Yaradan'ın hakkı için
Var edenin hakkı için

Bırakıp da eve dön
Tez akıp da eve dön

Yaşlı anam sana karşı çıkarsa
Umut ile er ağzına bakarsa

Beni sorarsa sana
Hani, sorarsa sana

Oğlun tutsak, gördüm bağrım dağlı, de
Ak elleri arkasından bağlı, de

Kara kıldan sicim akça boynuna
Takılı, dersin
Kara domuz damlarına evladın
Tıkılı, dersin
Ağır bukağıyla akça topuğu
Sıkılı, dersin

Yanmış ekmek, acı soğan önüne
Dökülü, dersin

Anam benim için kaygılanmasın
Boşuna ağlayıp boşa yanmasın

Bir ay baksın, gelmezsem
Otağımda olmazsam

İki ay daha baksın
İki ay dişi sıksın

Üç ay baktıktan sonra
Gelmezsem eğer daha
O vakit öldü bilsin
Teslim olsun Allah'a

Aygır atımı kesip
Aşımı versin anam
Elkızı nişanlıma
Destur göstereyim anam

Benim için tuttuğu
Göz nurunu kattığı

Gerdeğe başkası girsin
Muradı başkası sürsün

Gök giyinip kara
Sarınsın anam
Hep kara donlara
Bürünsün anam

Soylu Oğuz ilinde
Benim yasımı tutsun
Teskin etsin gönlünü
Gönlünü teskin etsin

Benim başım yoluna
Kurban olsun Han babam
Evimize geri dön
Canım kurban can babam

Oğlan bir daha söyledi
Görelim ki ne söyledi:

Karşı yatan kara dağlar
Esen olsa el yaylar
Kanlı kanlı sular coşup
Esen olsa sel eyler

Esen olsa karakoç at
Kulun verir, kulun görür
Kaytabanda kızıl deve
Esen olsa torum verir

Ağıllarda akça koyun
Esen olsa kuzu doğar
Bey erenler esen olsa
Oğlu olur, izi doğar

Anam ile esen ol sen
Anamla sen olsan esen

Kadir Tanrı benden yeğrek
Oğul versin hânım size
Ak sütünü helal etsin
Ak pürçekli anam bize
Savaşmadan gel geri dön
Canım babam uy bu söze!

Kazan burada soyladı
Görelim ki ne söyledi:

Oğul, oğul, ay oğul!
Sen ortacım bey oğul!

Kara dağımın yükseği
Tenimin kemiği, eti
Gözümün aydını oğul!
Güçlü belimin kuvveti

Tan atarken kalktıysam
Durduysam, senin için
Konur atı koşturup
Yorduysam, senin için
Ak giysimi kirletip
Yirdiysem, senin için

Canım oğlum senden yana
Kurban olsun başım sana

Sen gideli ağlamam
Gökteyken yere indi
Gümbür gümbür davullar
Dövülmedi hep sindi
Ağır ulu divanlar
Kurulmayıp dert yandı

Seni bilen yiğit erler
Ak çıkarıp kara giydi
Gelin, kızlar, tüm neferler
Ak çıkarıp kara giydi

Ak pürçekli anan yaşlı
Ala gözü kanlı oldu
Aksakallı baban üzgün
Kahırlandı, bunlu oldu

*Dönüp de buradan eve varırsam
Ananı kapıda bekler görürsem*

*Sorarsa seni bana
Ne diyeyim ben ona?*

*Ak elleri arkasında
Sıkılı mı diyeyim?
Ak boynuna kıl urganlar
Takılı mı diyeyim?
Kıl kepenek boynu ile
Bükülü mü diyeyim?
Ağır bukağı ayağa
Çakılı mı diyeyim?*

*Yanmış arpa ekmeği, acı soğan önünde
Öğünü mü diyeyim her Allah'ın gününde?*

*Ben bunları söylersem
El beni nasıl görür?
Benim namusum, arım
Oğul nereye varır?*

*Yine soyladı Kazan
Yine söyledi Kazan:*

Karşı yatan kara dağlar yaşlansa
Otu bitmez, burada el yaylamaz
Akıntılı görklü sular yaşlansa
Karı taşmaz, seli derya boylamaz
Kaytabanlar torum vermez yaşlansa
Karakoçlar yaşlanınca taylamaz
Er yiğitten oğul doğmaz kocasa
Tanrı ona evlat ihsan eylemez

Baban koca, anan karı
Oğul olmaz bundan geri

323

Kadir Tanrı senden yeğrek
Oğul vermez sonsuza dek

Verse de tutmaz yerini
Sence bir Oğuz erini

Gökyüzünde kara bulut
Olup da gürleyeyim
Kâfirlerin üzerinde
Şimşekçe parlayayım
Kâfirleri kamış gibi
Ateşimde harlayayım
Dokuzunu bir sayıp da
Leşlerini derleyeyim

*Dövüşmeyle, yarışmayla
Yiğitlikte yarışmayla*

*Kâfirlere saldırayım
Âlemleri doldurayım*

*Âlemleri Yaradan Allah'ım medet!
Âlemleri var eden Allah'ım medet!*

Kazan konur atından yere indi, dik durdu
Arı sudan, pak sudan abdest aldı, diz kırdı

Ak alnı koydu yere
Pak alnı koydu yere

İki rekât namaz kıldı
Ağladı, mahzun oldu

Dua eyleyip Kazan Hân
Hacet diledi Tanrı'dan
Yüzünü yere sürdü
Özünü yere sürdü

Din serveri Muhammed'e
Can serveri Muhammed'e

Salâvat getirdi Kazan
Selamlar yetirdi Kazan

Böğürdü deve gibi
Aslan gibi kükredi
Nâra atıp haykırdı
Kâfire sözler dedi

Kâfirlere yapayalnız at sürdü
Kılıç vurdu, mızrak vurdu, ok vurdu

Döne döne bir zaman
Yahşi savaş eyledi
Döne döne pek yaman
Yahşi savaş eyledi

Kâfiri alayım, dedi
Alamadı Kazan Bey
İkiye dileyim, dedi
Dilemedi Kazan Bey

Bir saat içinde üç yol kâfire
At tepti, saldırdı, vardı üç kere

Ansızın bir kaza oldu
Bir kılıç gözüne geldi

Dokundu gözkapağına
Pek şorladı kara kanı
Kan gözüne indiğinde
Kazan aradı sarp yanı

Kendini sarp yere saldı
Kaldı, bir başına kaldı

Görelim ki Mevla neyler?
Ne eylerse güzel eyler

326

Meğer hânım, Uruz'un anası Burla Hatun
Oğlunu andığında kararı gitti bütün

Kırk ince kızına seslenip döndü
Kara aygırını çektirip bindi

Kazan gelmedi, diye
Evde olmadı, diye

Kara kılıcını kuşandı bele
Kırk ince kız ile koyuldu yola

İzini izledi Salur Kazan'ın
Koştura koştura yanına geldi
Kazan helalini tanıyamadı
Geleni yabancı bir yiğit bildi

Soyladı Kazan

Söyledi Kazan:

Dinle beni ey yiğit!

Başımdaki bey yiğit!

Kara aygırının dizginini çek

Gözünü kaldırıp sen yüzüme bak

Altındaki aygırını bana ver!

Elindeki ışıldayan cıdanı

Şu gök polat kılıcını bana ver!

Şu günümde umudum ol sen hani!

Ben de seni bir aziz dost göreyim

Kale, ülke, ağır akçe vereyim

Burla soyladı

Burla söyledi:

Benim karşıma geçip

Yiğit neden sızlarsın?

Yiğit ağzını açıp

Yiğit neden sızlarsın?

Benim geçmiş günümü

Elden kaçmış günümü

Andırırsın yiğit sen
Yandırırsın yiğit sen

Yerinden doğrulup
Durulan Kazan
Konur at beline
Kurulan Kazan
Kara dağı yıkıp
Yorulan Kazan

328

Gölgelice ağacımı
Kesen Kazan Bey
Bıçak olup kanadıma
Basan Kazan Bey
Tek oğlum Uruz'a kıyan,
Küsen Kazan Bey
At üstünde rüzgâr gibi
Esen Kazan Bey

Senin belin ölmüş, gözlerin ölmüş
Üzengiye varmaz, dizlerin ölmüş

Helalini tanımayan gözün var
Bunalmışsın, yaban gibi sözüün var

Sana n'oldu, sana n'oldu?
Koca Kazan Hân'a noldu?

*Al kılıcı, yettim Kazan!
Çal kılıcı, yettim Kazan!*

Bu sırada Oğuz'un beyleri işittiler
Kazan Bey'in peşine düşünmeden gittiler

Er Kazan'a yardım için
Yiğit Hân'a yardım için

Bir bir geldi Oğuz'un erenleri
Söyleyelim meydana girenleri:

329

Kara Dere ağzında
Kadir veren o
Öfkesi tuttuğunda
Taşı kıran o

Kara boğa derisinden
Beşikörtüsü olan
Bıyığına ensesinde
Yedi kez düğüm çalan

Kazan Bey'in kardeşi
Karagüne ünledi
"Kılıcını çal Hânım
Ben geldim, yettim!" dedi

Onun ardınca hânım
Çok canlar geldi canım

Demirkapı Derbendi'nde
Demir kapıyı yolan
Altmış tutam mızrağıyla
Er böğürtüp can alan
Kazan gibi pehlivanı
Attan toprağa çalan

330

Kıyan Selçuk'un oğlu
Deli Dünder ünledi
"Kılıcını çal ağam,
Yetiştim, geldim!" dedi

Onun ardınca kim geldi?
Meydanda kim yerin aldı?

Amid ile Mardin kalelerini
Tepip alan, sura bayrak astıran
Demir yaylı zalim Kıpçak Melik'e
Hesap sorup ona al kan kusturan
Görünce Oğuz'un aksakalları
Nice alkış alan, alkışla duran

Al ipekten şalvarlı
Atı bahri hotozlu

Karagüne'nin oğlu
Karabudak pek hızlı

Sürüp geldi meydana
Heykel gibi bekledi
"Kılıcını çal beyim
Askerin geldi!" dedi

Onun arkasından kimler yetişti?
Gelenler bitmedi, bir garip işti

Varıp destursuzca Bayındır Hân'ın
Yağısını basan, bastıran yiğit
Altmış bin kâfire göz açtırmadan
Hepsine al kanı kusturan yiğit

Gaflet oğlu Şir Şemseddin
Ünlere ün ekledi
"Kılıcını çal ağam
Kazan Bey yettim!" dedi

Onun arkasından bir başka yiğit
Yürüdü ortaya bambaşka yiğit

Parasar'ın sarp Bayburt
Hisarından uçan er

Oğuz'un imrenesi
Adı daim geçen er
Kazan Bey'in inağı
Doğru safi seçen er

Boz Aygırlı Bamsı Beyrek
Yıldırımca gürlledi
"Kılıcını çal hânım
Yetiştim Kazan!" dedi

Onun ardından biri
Geldi Oğuz'un eri

At koştursa çalımlı
Yakışıklı, alımlı

Çalkara kuş erdemli
Süslü, eklem kuşaklı
Altın küpeli batur
Büyüktür gönlü, akı

Soylu Oğuz beylerini
Bir bir atından yıkan
Hayli Oğuz beylerini
Bir bir atından yıkan

Kazılık Koca oğlu
Yeğenek söz eyledi
“Kılıcını çal ağam
Emrine geldim!” dedi

Onun arkasından kimler yetişti?
Kimlerin yüreği yandı, tutuştu?

Tam yirmi dört boyunu
Okşayan Deli Dünder
Çıkıp geldi meydana
Başka yiğitler de var

333

Onun arkasından başkası geldi
Erlerin içinde yerini aldı

Kalmış Oğuz arkası
Ölümden yok korkası

Bin Bügdüz başları Emen yetişti
Kazan’ın ardına hemen yetişti

Ondan sonra durmadan
Atıyla döne döne
Dokuz Koca başları
Aruz geldi meydana

Saymakla Oğuz'un beyleri bitmez
Kazan'ın başına toplanır, gitmez

Beyler gelip birleşti
Erin sesi gürleşti

Kazan'ın ardında birlik oldular
Hepsi arı sudan abdest aldılar
Yüce Yaradan'a teslim olarak
Durup iki rekât namaz kıldılar

334

Kutlu Oğuz beyleri
Utlı Oğuz beyleri

Adı görklü Muhammed'e
Salâvat getirdiler
Yâdi görklü Muhammed'e
Salâvat getirdiler

Beyler bir-iki demeden
Kâfire söz söylemeden

Saldırdılar, at saldılar
Ok atıp kılıç çaldılar

O gün ciğerinde olan
Gücü yüreğinden alan

Er yiğitler belirdi
Er olmayan delirdi

Sapa yer gözetti namert olanlar
Sinerek söz etti namert olanlar

Bir kıyamet savaş oldu
Meydan dolu kan, baş oldu

Bey nökerden ayrıldı, nöker beyden ayrıldı
Öncü erler savaştı, canlar tenden sıyrıldı

335

Oğuz beyleriyle Dünder
Sağ tarafa at tepti
Karabudak erleriyle
Sol yana koştu, koptu
Kazan Bey de beyleriyle
Ortaya hamle yaptı

Tekür Melik ile Şöklı Melik'e
Saldırdı, at saldı, üstüne gitti
Gözünü kırpmadan hücum ederken
Böğürtüp onları atından attı

Kesti başını
Yaptı işini

Kâfirin kanını
Döktü toprağa
Kâfirlerin kanı
Aktı toprağa

Kara Tekfur Melik'i
Sağ yanda DüNDAR buldu
Kılıçladı kâfiri
Kılıçla yere çaldı
Boğacık Melik solda
Karabudak'a geldi
Sançıp yere düşürdü
Canını yerde aldı

Oğuz'un yiğitleri
Aradılar her yeri

Burla Hatun yaman kılıç savurdu
Kâfirin tuğunu kesip devirdi

Savaş içinde
Kan, baş içinde

Tekür alındı, melik tutuldu
Tuğu yıkıldı, alev atıldı

Kimi kaçtı kimi öldü
Ölmeyenler esir oldu

Derelerde kırgın girdi kâfire
Beyler büyük darbe vurdu kâfire

On beş bin kâfir böyle
Tükendi, bitti öyle

Savaş bitince
Telaş bitince

Kazan ile Burla Hatun
Uruz'a doğru gittiler
Elini çözdüler hemen
Sarılıp bayram ettiler

Üç yüz yiğit şehit oldu Oğuz'dan
Yiğitliğe şahit oldu Oğuz'dan

Kutlu gaza saydı Oğuz Beyleri
Ganimete doydu Oğuz Beyleri

Kazan oğlunu kurtarıp
Sevinçle yurduna varıp

Akçakale, Sürmeli'ye
Kırk otağı Kazan kurdu
Kırk evli kul, kırk da bekâr
Azat edip izin verdi

Yedi gün, yedi gece
Yeme, içme, eğlence

Bir büyük şenlik oldu
Yurda esenlik oldu

338

Kazan cilasun erlere
Korku bilmez neferlere

Ülke, cübbe, çuha verdi
Ölçülemez paha verdi

Dedem Korkut geldi sonra
Kopuzunu aldı sonra

Söyledi, şadılık çaldı
O sözleri miras kaldı
Kazan oğlu Uruz için
Düzdü bu Oğuznâme'yi
Cümle cihan bilsin diye
Yazdı bu Oğuznâme'yi

Soyladı Dedem Korkut
Söyledi Dedem Korkut:

*Hani dediğim erenler?
Dünyayı malı görenler?*

*Yer gizledi, ecel aldı
Fani dünya kime kaldı?*

*Gelimli, gidimli dünya
Topu on adımlı dünya*

*Son ucu ölümlü hani!
Fanidir bu dünya fani*

*Yom vereyim hânım hey!
Hakanım, sultanım hey!*

*Yerli kara dağların
Yıkılmasın sona dek
Gölgelice ağacın
Sökülmesin sona dek
Görklü suyun soğulup
Çekilmesin sona dek*

*Kanatlarının ucu
Kırılmasın*

Namerde muhtaçlığın
Görülmesin
Koşarken ak boz atın
Yorulmasın
Çaldığın öz kılıcın
Körelmesin
Mızrağın ufanıp
Yarılmasın

Aksakallı baban yeri
Uçmak olsun
Ak pürçekli anan ile
Birlik kılsın
Hakk'ın verdiği umudun
Baki kalsın

En sonunda ayırmassın
Arı imandan
En sonunda ayırmassın
Eri imandan

Ak alnunda beş kelime
Dua kıldık, kabul olsun
Derlesin, toplansın sizin
Günahınızı yok kılsın

Adı görklü Muhammed'in
Yüzü suyu hatırına
Bağışlasın tüm suçları
Yandırmasın hiç narına

Bu duaya "âmin" diyen
Hak Tanrı'yı görsün hânım
Ulu Tanrı bu kulların
Muradını versin hânım

**DUHA KOCA OĞLU
DELİ DUMRUL BOYU**

Bir zamanlar Oğuz'da
Beyler, hanlar Oğuz'da
Tek bir beden gibiydi
Cümle canlar Oğuz'da

Hak Tanrı'yı bildiler
Bilip teslim oldular
Yurt uğruna öldüler
Birler, binler Oğuz'da

343

Atlar bağlı durmadı
Oklar menzil sormadı
Kılıç yüzü görmedi
Belde kınlar Oğuz'da

Töreydi uydukları
Kur'an'dı duydukları
Saygındı saydıkları
Doğan günler Oğuz'da

Erleri kurt bakışlı
Kızıl şimşek çakışlı
Kızı ceylan sekişli
Soylu kanlar Oğuz'da

Dedem Korkut boylardı
Kopuzla soy soylardı
Destanını söylerdi
Böyle anlar Oğuz'da

Duha Koca denilen bir beyin oğlu vardı
Deli Dumrul derlerdi, gönlüne dünya dardı

Duha Koca oğlu Dumrul
Ardı yüce dağlı Dumrul

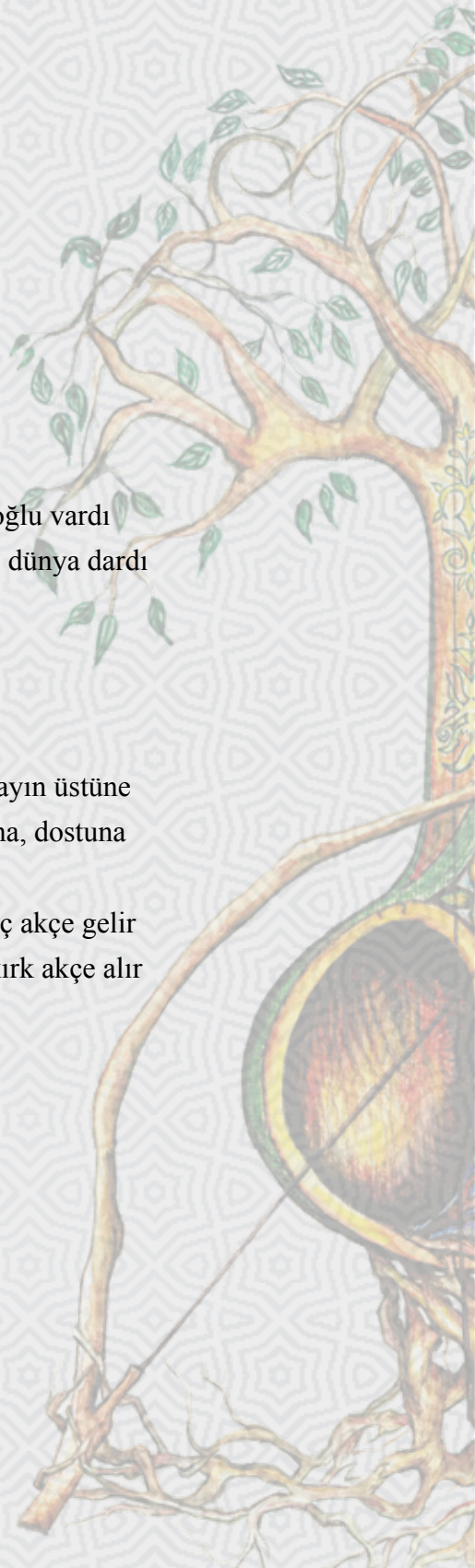
Bir köprü kurdurmuştu kuru çayın üstüne
Haraç keser olmuştu düşmanına, dostuna

Köprüsünden geçenden otuz üç akçe gelir
Geçmeyenden döverek zorla kırk akçe alır

Kestiğinde yolu Dumrul
Anlı şanlı Deli Dumrul

Niye böyle ettiğini
Niye yolu tuttuğunu

Soranlara anlatmıştı
Yeri göğü inletmişti:

Benden deli, benden güçlü
Eli demir, başı taçlı

Erler varsa vuruşayım
Koçlar gibi kırışayım

Ne börk kalsın ne de gürzüüm
İşte budur bütün arzum

Has kılıcım paralansın
Has oklarım sıralansın

Nara atıp, cenk içinde
Atımla ahenk içinde

Mızraklarım sine delsin
Ölen ölsün, kalan kalsın

Ünüm gitsin her bir ile
Erliğimi cihan bile

Duysun Bağdat, Şam, Erzurum
Duysun beni Diyar-ı Rum

Deli Dumrul böyle derdi
Bilinmekti bütün derdi

Bir gün bizim Deli Dumrul, köprüsünde beklerken
Topladığı haraçlara yenisini eklerken

Uzaktan gelen bir oba, yakınında durmuştu
Köprüsünün yamacına çadırını kurmuştu

O obadan yiğit biri hasta düşmüştü birden
Gözü yaşlı ailesi ümit kesmişti erden

Allah'ın buyruğu ile çıkıp geldi Azrail
Yiğidin tatlı canını çekip aldı Azrail

Kardeşleri, yârenleri hüngür hüngür ağladı
Anası kanlı yaş döktü, karaları bağladı

O yiğidin ardı sıra büyük yas tuttu oba
Karalara bürünerek gök rengi attı oba

Deli Dumrul ansızın atını sürüp vardı
Burnundan soluyarak adamlara haykırdı:

*Köprümün yakınında çok ses ettiniz
Bağırıp çağırdınız, hem yas tuttunuz*

*Ey bre densizler ağlamak niye?
Gök çıkarıp kara bağlamak niye?*

*Derdiniz ne ise anlatın hele
Yoksa kılıcımı alırım ele*

*Biri dedi: "Hânım, erimiz öldü
Gülen yüzlerimiz sarardı, soldu*

*Onun derdi ile yanar, ağlarız
Yas tutarız, karaları bağlarız."*

*Dumrul sordu: "Kim öldürdü yiğidi?
Bir goncayken kim soldurdu yiğidi?"*

347

*Dumrul soruyu sorup kızgın kızgın bekledi
Obadan başka biri şu sözleri ekledi:*

*Adı büyük Allah'tan bir yüce buyruk oldu
Al kanatlı Azrail erin canını aldı*

*Deli Dumrul bağırdı: "Azrail de kim ola?
Nasıl olur keyfince ev yıka, canlar ala?"*

*Kadir Allah varlığın, birliğin hakkı için
O tarifi imkânsız dirliğin hakkı için*

*Azrail'i gözüme göster ki savaşıyım
Vurayım, çekişeyim, erkekçe dövüşeyim*

*O gül yüzlü yiğidin kurtarayım canını
Azrail'e böylece göstereyim gününü*

*Bir daha kimselere ilişmesin, değmesin
Bir daha anaların başlarını eğmesin”*

Dumrul böyle söyledi
Sonra evi boyladı

Dumrul'un bu sözleri hoş gelmedi Tanrı'ya
Cehaleti, isyanı düş gelmedi Tanrı'ya

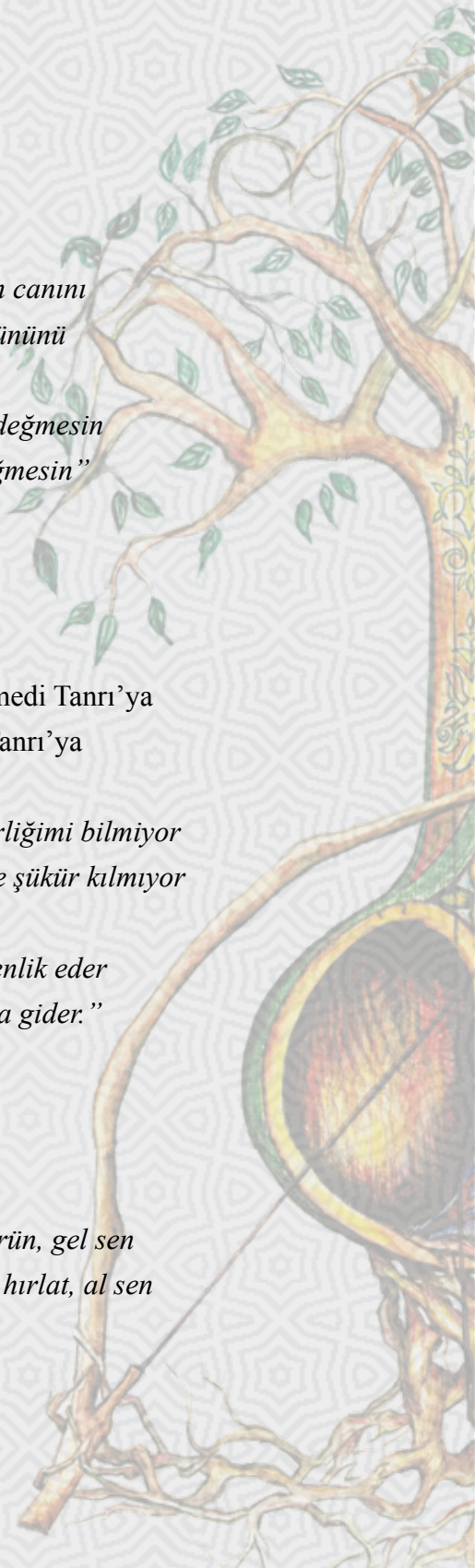
Tanrı dedi: “*Bu had bilmez birliğimi bilmiyor
Hem bilmeden asi olup hem de şükür kılmıyor*

*Benim ulu kapımda gezerek benlik eder
Esir olur nefsine, onun ardında gider.”*

Tanrı böyle diyordu
Azrail'e buyurdu:

*Ya Azrail, o delinin gözüne görün, gel sen
Benzini sarart apansız, canını hırlat, al sen*

Kanat açtı Azrail
Kuşça uçtu Azrail

Sürdü Deli Dumrul'a
Vardı Deli Dumrul'a

Deli Dumrul kırk yiğitle yiyip içip oturur
Önündeki yemekleri iştah ile bitirir

Azrail geldiği zaman farkına varamadı
Çavuşlarla kapıcılar fark edip göremedi

Görür gözü görmez oldu Deli Dumrul'un
Tutar iken tutmaz oldu eli Dumrul'un

349

Dünya âlem karanlık kesildi gözlerine
Sanki koca kayalar bağlandı dizlerine

Deli Dumrul söz söyler
Azrail'e şöyle der:

*Ne heybetli kocasın!
Kapıcılar görmedi
Çavuşlarım, erlerim
Hiç farkına varmadı*

*Görür gözüüm görmez oldu
Tutar elim naçar kaldı*

Titredi birden ayağım
Kalmadı hiç dayanağım

Ağzım içi buza döndü
Kemiklerim toza döndü

Sakalcığı akça koca
Gözü fersiz hem koskoca

Bir gündüzsün bir gecesin
Söyle nasıl bir kocasın?

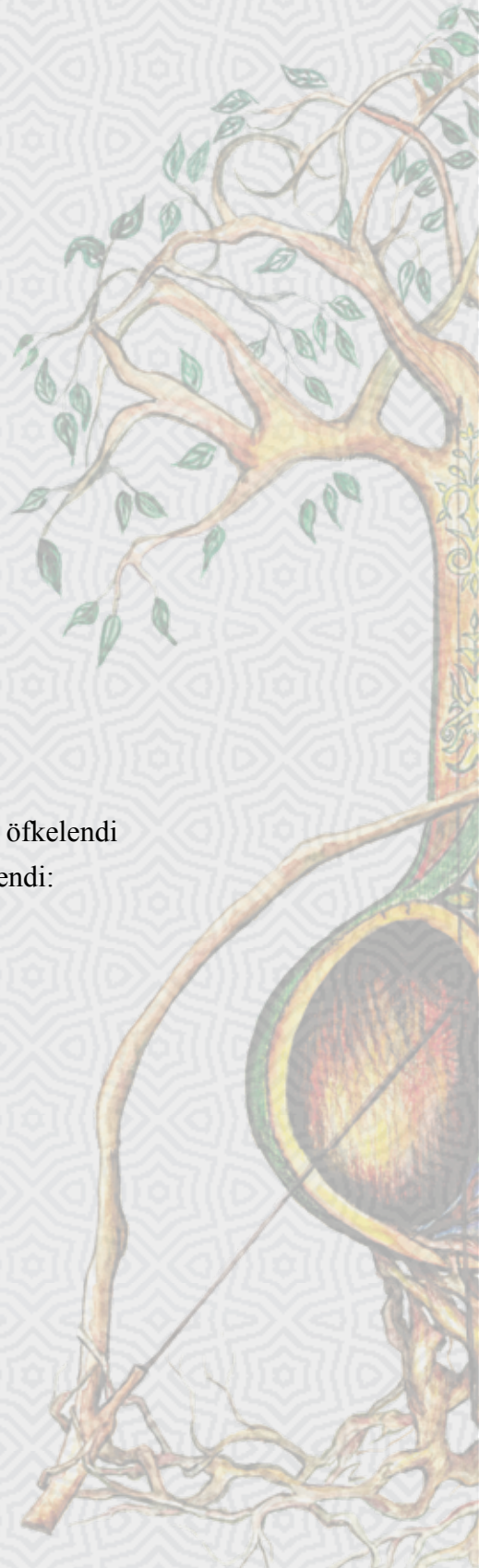
Dumrul böyle söyleyince Azrail öfkелendi
Gözlerine baka baka azarladı, ilendi:

Dinle beni bre deli!
Hak Tanrı'nın asi kulu

Gözlerimin fersizliği
Karanlığı, nursuzluğu

Seni memnun etmedi mi?
Hiç hoşuna gitmedi mi?

Gökçek gözlü gelin, kızın
Yüreğine od salmışım

Ondandır bu fersiz gözüüm
Dağ gibi canlar almışım

Ve bembeyaz şu sakalım
Korkuttu mu de bakalım?

Aksakallı yiğitlerin
Kara sakallı çok erin

Yolunu sona getirdim
Ömürlerini bitirdim

Bu ak sakal, bu fersiz göz
Sana göre değersiz göz

Aldığım canlardan oldu
Onlardan emanet kaldı

Böyle deyip devam etti Azrail
Sözlerini tamam etti Azrail:

Deli deli övünürdün
Tez gel diye dövünürdün

Azrail bir gelse derdin
Tam karşımda olsa derdin

Hani beni öldürerek
Sınırımı bildirerek

Kurtaracaktın yiğidi
Senin muradın bu idi

İşte geldim buradayım
Nere dersen oradayım

Canını almak dileğim
Bu işle meşgul meleğim

Sen canını verir misin?
Yoksa karşı durur musun?

Alay ederek ünümle
Savaşır mısın benimle?

Deli Dumrul seslendi:
Ey Azrail geldin mi?
Azrail cevap verdi:
Geldim, memnun oldun mu?

Dumrul: "Yahşi erlerin sen mi aldın canını?"
Azrail: "Ben getirdim her hayatın sonunu."

Dumrul'un yüzü güldü
Ardından sözü geldi:

*Kapıcılar kapayın
Azrail çıkamasın
Yiğitlerin başına
Dünyayı yıkamasın
Yıkıp onca al kanla
Elini yıkamasın*

*Ben seni geniş yerde arıyorken Azrail
Dar yerde yakaladım hem de erken Azrail*

*Şimdi seni öldürüp yiğidi kurtarayım
Kara kılıcım ile bedenini yarayım*

*Kılıcı kınından sıyırdı Dumrul
Sanırsın canından ayırdı Dumrul*

*Azrail'e hamle kıldı hızlıca
Azrail güvercin olup nazlıca*

*Pencereden kanat açarak gitti
Bir anda göklere uçarak gitti*

*Adam ejderhası Dumrul fırladı
Elini eline vurup gürledi:*

*Azrail'in gözü benden korkunca
Ödö yarılmıştır öyle ürkünce*

*Geniş kapıları bıraktı şaşkın
Dar bacadan kaçtı, o denli düşkün*

*Mademki elimden uçup gidiyor
Ardına bakmadan kaçıp gidiyor*

*Ben onu doğana aldırmayınca
Hadsiz haddini bildirmeyince*

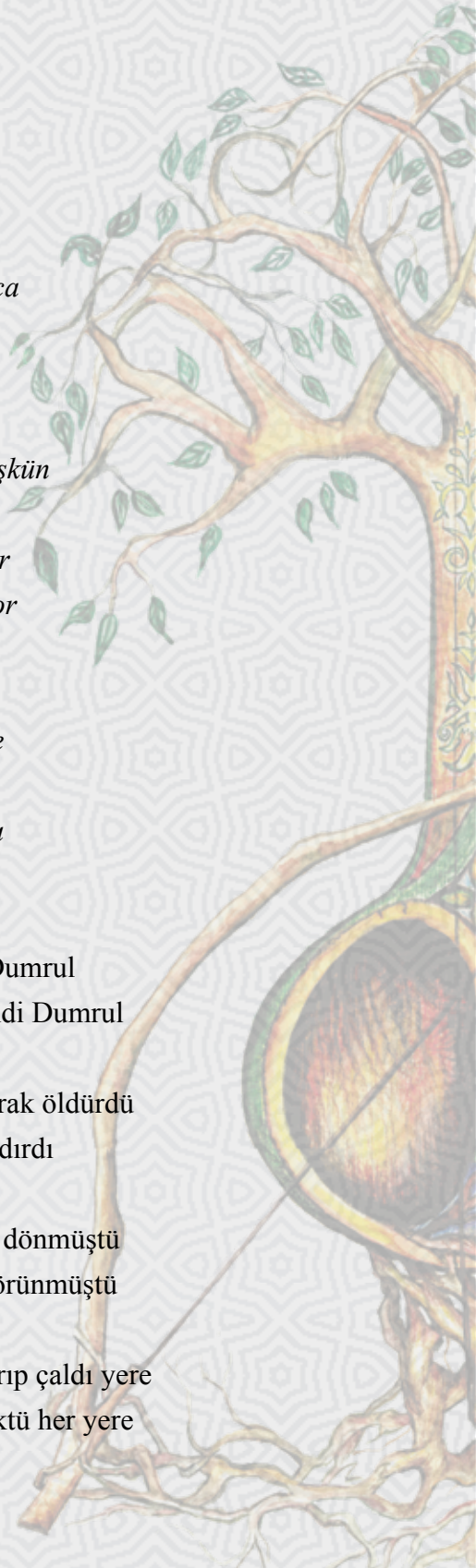
*Kor muyum yiğidin âhını onda
Canını alırım tuttuğum anda*

*Eline doğanı alıp atına bindi Dumrul
Azrail'in peşi sıra sürdü, didindi Dumrul*

*Yolda birkaç güvercini oklayarak öldürdü
Birkaçını elindeki doğanına aldırdı*

*Dumrul işini bitirip eve doğru dönmüştü
Birden Azrail atının gözüne görünmüştü*

*At ürküp Deli Dumrul'u kaldırıp çaldı yere
Kara başı bunalarak puslar çöktü her yere*

Ak göğsünün üzerine Azrail basıp kondu
Dumrul titreye titreye derdini şöyle sundu:

Ey Azrail aman, aman!
Allah birdir, yoktur güman

Ben seni böyle bilmezdim
Duyup haberdar olmazdım

Gizlice canlar almışsın
Dünyaya ünler salmışsın

Ama biraz dinle beni
Dinleyip de anla beni

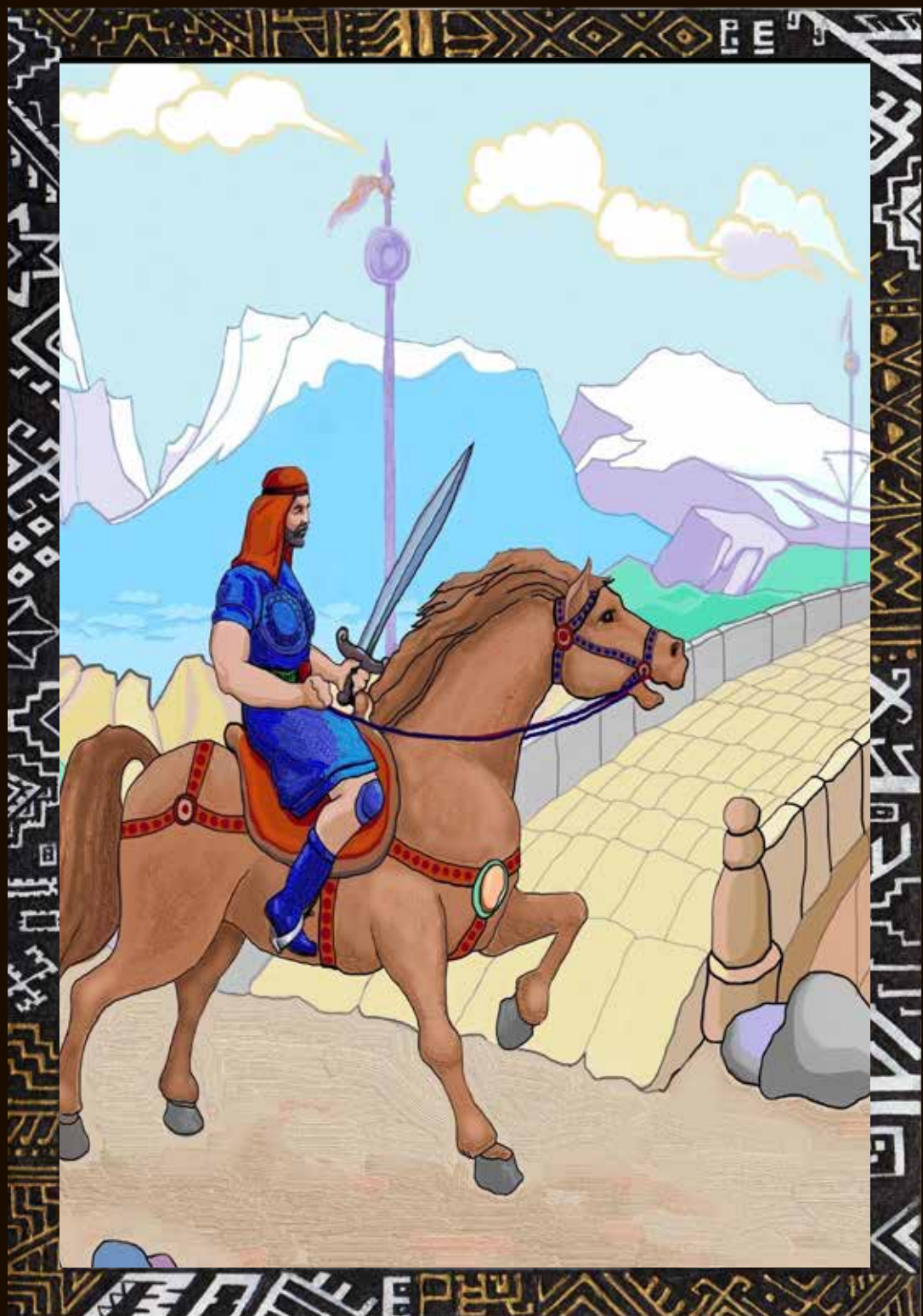
Bizim büyük dağımız var
O dağlarda bağımız var

Kara salkım üzüm olur
Üzümlerde gözüm olur

O üzümleri sıkarlar
Al şarap edip dökerler

O şaraptan içen başlar
Sarhoş olur, söze başlar

Şaraplıydım, duyamadım
Bir doğru söz diyemedim

Usanmadım yaşamaktan
Ne karadan ne de aktan

Gel kalpsiz olma Azrail
Canımı alma Azrail!

Dünyamı karatma, medet!
Ne olur gel merhamet et!

357

Bu sözleri söyleyerek içini çekti Dumrul
Acı acı inleyerek gözyaşı döktü Dumrul

Ağlaması, sızlaması, feryadı boşa gitti
Azrail, Dumrul'a kızıp ona şöyle söz etti:

Bana ne yalvarırsın?
Ne ağlayıp durursun?

Benim elimde ne var
Sen git Tanrı'ya yalvar

Ben bir emir kuluyum
Emir yoksa ölüyüm

*Canı veren, alan Allah
Daim baki kalan Allah*

*Dumrul bunun üstüne: “Azrail çık aradan
Anlatayım derdimi, duysun ulu Yaradan.”*

*Böyle diyerek Dumrul, Azrail’i payladı
El açıp Hak Tanrı’ya gönlünce soy soyladı:*

*Yücelerden yücesin
Kimse bilmez nicesin*

*Ulu Tanrı, görklü Tanrı
Her nesneden faklı Tanrı*

*Nice seni bilmeyenler
Bilip teslim olmayanlar*

*Seni yerde, gökte arar
Kendini boşuna yorar*

*Sen ki sana inananın
Senin aşkınla yananın*

*Gönlündesin her an Tanrı
Her olanı gören Tanrı*

Başılamak şanın elbet
Her dediğin kanun elbet

Benim bu tatlı canımı
Tatlı, mihnetli canımı

Alacaksan sen al hemen
Duymam korku, duymam güman

Ne gelirse senden gele
Beni verme Azrail'e!

359

Deli Dumrul'un bu sözü Tanrı'ya çok hoş geldi
Can alıcı Azrail'e Tanrı seslenir oldu:

Mademki bu deli yiğit
Bulup doğru yolu yiğit

Benim birliğimi bildi
Birliğime şükür kıldı

Deli Dumrul kanı için
Bir can bulsun canı için

O zaman kurtulur canı
Dumrul'a tez söyle bunu

Azrail, Tanrı sözünü beyan etti Dumrul'a
Tek kurtuluş çaresini ayan etti Dumrul'a

Dumrul dedi: “Ey Azrail, yaşlı anam, babam var
Biri elbet bir can verir, seni başımdan kovar

Turnağıma diken batsa içi yanar anamın
Gözlerimden yaş dökülse özü kanar anamın

Babam zaten üzerime gölge değse irkilir
Dayanamaz üzölmeme, yüreciğı burkudur.”

360

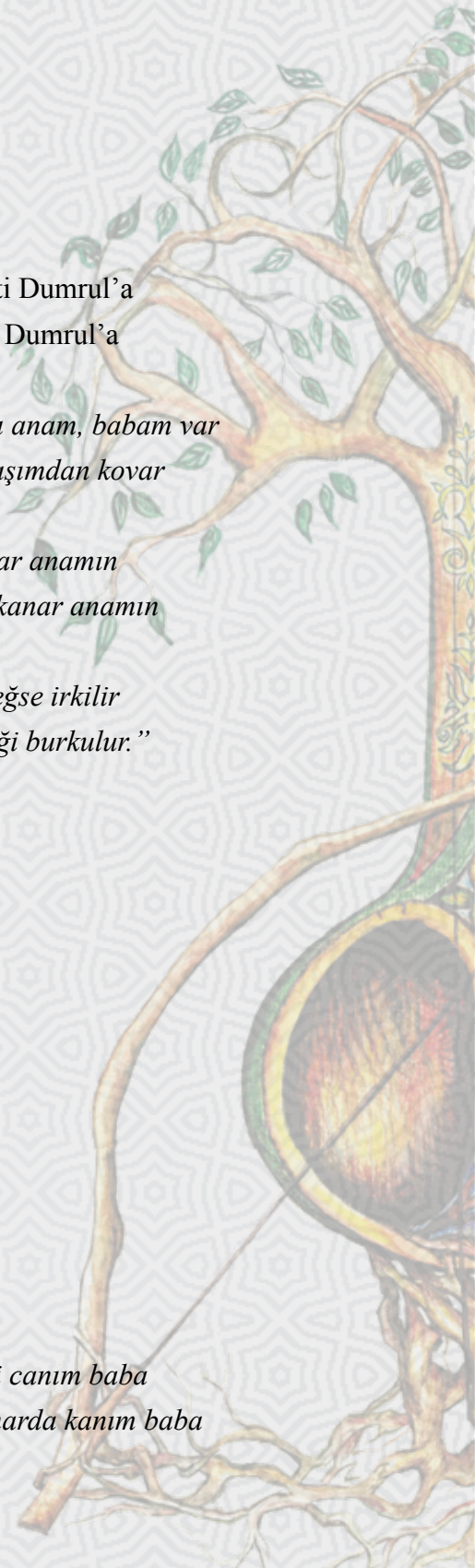
Böyle deyip beklemeden
Altın, akçe yüklemeden

Hemen yola çıktı Dumrul
Bir su gibi aktı Dumrul

Çekip vardı babasına
Karşı durdu babasına

Diz vurup elini öptü
Gönlünden şu sözler koptu:

Ey muhterem, aksakallı, izzetli canım baba
Sinemde çırpınan kalbim, damarda kanım baba

Sözleri yeri titreten Oğuzların kocası
Yoluna can baş koyduğum, beyim, hakanım baba

Şu kopası boş başıma gelmeyen iş kalmadı
Küfürlü sözler söyledim, Tanrı'ya hoş gelmedi

Al kanatlı Azrail'e Tanrı gökten buyurmuş
Canımı tez almasını hiddet ile duyurmuş

Azrail bunun üstüne uçup geldi bağrıma
Hırıldatıp öz canımı, basar oldu bağrıma

361

Canıma karşılık bir can bulursam ölmem artık
Hak Tanrı'nın buyruğuna hiç karşı gelmem artık

Baba, senden can dilerim, yaşamamı sağlar mısın?
Yoksa oğlum öldü diye diz dövüp de ağlar mısın?

Babası söze girdi
Oğluna cevap verdi:

Oğul, oğul, ay oğul!
Gökte dolunay oğul!

Doğduğunda dokuz buğra
Aygır, teke, öküz, buğra

Kesip dağıttım yoksula
Unlar öğüttüm yoksula

Evimin direği oğlum
Hem özü, yüreği oğlum

Karşı yatan Karadağ'ım
Pınarlarım, üzüm bağım

Diyet olsun Azrail'e
Miras kalsın Azrail'e

İster yaylam deyip göçsün
İster suyum deyip içsin

Tavla tavla şahbaz atlar
Erden evla şahbaz atlar

Ağılımdan akça koyun
Bir, beş değil çokça koyun

Develerim katar katar
Biri bir orduya yeter

Senin için talan olsun
Azrail'e şölen olsun

Altın, gümüş, pul isterse
Kapisına kul isterse

Dünden razıyım ben ona
Yeter ki kıymasın sana

Azrail'e söyle gelsin
İsteddiği onun olsun

Ama benden can isteme
Bunun için bir şey deme

Oğul, oğul, ay oğul!
Gökte dolunay oğul!

Dünya şirin, can tatlı
Can her şeyden kıymetli

Benden aziz anandır
Anan sana yanandır

Canını iste ondan
O, can sakınmaz senden

Deli Dumrul babasından zerrece yüz bulmadı
Anasına sürdü, gitti o yerlerde kalmadı

Dumrul üzgün, derbeder
Anasına söz eder:

*Ana, ana bilir misin?
Sen dayanabilir misin?*

*Gökten al Azrail indi
Ak göğsüm üstüne kondu*

*Örseledi bedenimi
İncitti narin tenimi*

*Canıma karşılık bir can
İstediğimde babamdan*

*Babam canını vermedi
Bana şefkat göstermedi*

*Senden can dilerim ana
Canını ver n'olur bana*

*Can vermeyip ağlar mısın?
Karaları bağlar mısın?*

*Kan doldurup gözlerine
Tırnak çalıp yüzlerine*

Saçlarını yolar mısın?
Günden güne solar mısın?

Dumrul büyük kederini anasına söyledi
Anası içini çekip oğluna soy soyladı:

Oğul, oğul, ay oğul!
Yazık oğul, vay oğul!

Dokuz ay dar karnımda
Beslediğim balamsın
Dolama beşiklerde
Süslediğim balamsın
Yavrum, evladım diye
Seslediğim balamsın

365

Sası dinli kâfirlere tutsak olsaydın eğer
Akça burçlu hisarlarda bağlı kalsaydın eğer

Altın, akçe, gümüş verip kurtarırdım canını
Feda edip servetimi döktürmezdim kanını

Yaman yere varmışsın
Korkar varamam oğul
Hak Tanrı'nın işine
Karşı duramam oğul

*Dünya şirin, can tatlı
Canı veremem oğul*

*Anası da canını vermeyince Dumrul'a
Azrail sürüp geldi, isterdi ki can ala*

*Dumrul dedi: "Azrail biraz mühlet ver aman!
Tanrı'nın birliğine elbette yoktur güman."*

*Azrail kızdı ona: "Ne aman dilenirsin?
Tanrı buyruğu böyle boşuna ilenirsin*

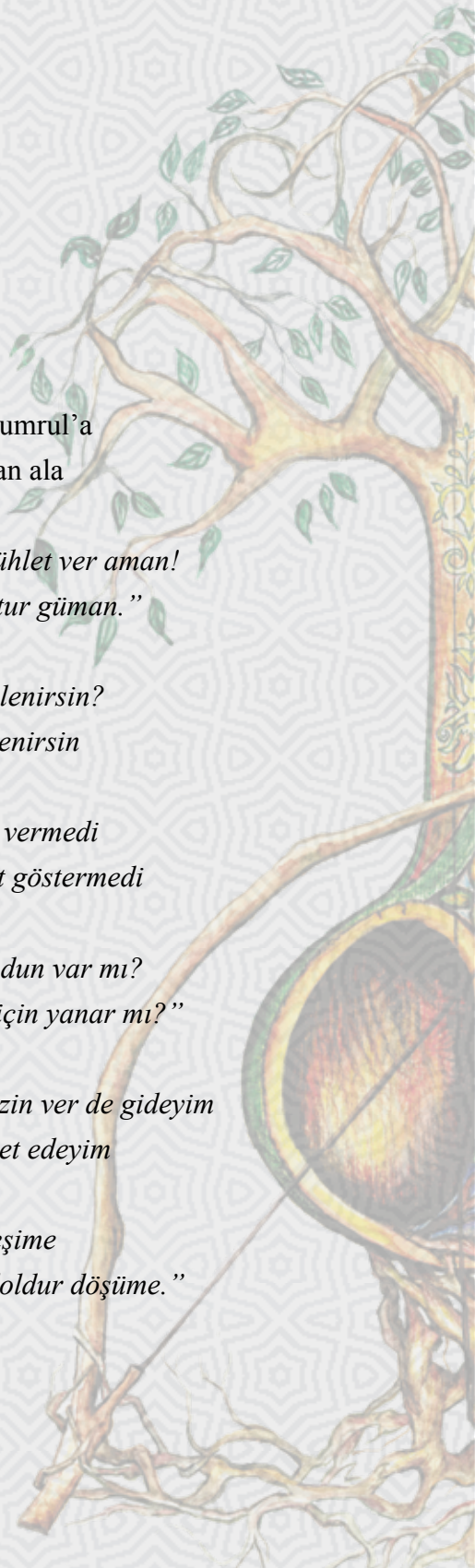
*Aksakallı babana vardın, canı vermedi
Ak pürçekli anan da merhamet göstermedi*

*Anan ile babandan başka umudun var mı?
Bunlardan başka kimse senin için yanar mı?"*

*Dumrul dedi: "Hasretim var, izin ver de gideyim
Elkızı helalim vardır, bir vasiyet edeyim*

*İki oğlumu emanet bırakınca eşime
Ondan sonra canımı al, ateş doldur döşüme."*

*Böyle deyip sürdü Dumrul
Helaline vardı Dumrul*

Aşkla bakarak eşine
Sevdiğine, evdeşine

Bir çıkmazı boyluyordu
Ona şöyle söylüyordu:

*Bilir misin tutar dalım, ey gönlümün sultanı
Gözlerimin aydınlığı, dizlerimin dermanı*

*Azrail göğsüme kondu canımı almak için
Uçup geldi gökyüzünden, ahrete salmak için*

367

*Hem anamdan hem babamdan can diledim canıma
Acıyıp da vermediler, göz yumdular kanıma*

*Bundan sonra senin olsun yüksek Karadağlarım
Soğuk sulu pınarlarım, bülbül öten bağlarım*

*Katar katar develerim yüklerini çeksinler
Bindiğinde şahbaz atlar bir sel gibi aksınlar*

*Altın pencereli evim üstüne gölge olsun
Ağıldaki koyunların tamamı sana kalsın*

*Gözün kimi tutarsa, gönlün kime atarsa
Evlenirsin onunla, hem aklına yatarsa*

*Sakın iki oğlumu öksüz koyma sevdiğim
Eller bırak dese de ele uyma sevdiğim*

*Bunları deyince Dumrul
Acı söyleyince Dumrul*

*Hatunu kendini yedi
Ve Dumrul'a şöyle dedi:*

*Ah ne dersin, ne soylarsın?
Sen bunu nasıl söylersin?*

*Göz açıp gördüğüm erim
Gönlümü verdiğim erim*

*Koç yiğidim, şah yiğidim
Başa padişah yiğidim*

*Senden sonra neyleyeyim karşı yatan dağları
Yaylasına çıkar isem mezarım olsun bana
Eğer bir gün dolaşırsam bülbül öten bağları
Bir gülüne bakar isem mezarım olsun bana*

*Soğuk soğuk sularını içersem kanım olsun
Binersem şahbaz atına tabutta tenim olsun
Altın, akçeni harcarsam pulun kefenim olsun
Gözüm çıksın bakar isem bir kerecik yabana*

Senden sonra bir yiğidi sevip varırsam eğer
Ala yılan soksun beni, düşte görürsem eğer

Gözlerinden başkasına gönül verirsem eğer
Ateşe düşsün bedenim, alevde, korda yana

O muhannet anan, baban bir cana kıyamamış
Öz oğlunun acısını özünde duyamamış
Yıkılası şu dünyanın neyine doyamamış?
Yazık kır saçlı anana, yazık yaşlı babana

Arş tanık olsun sözüme, tanık olsun yeryüzü
Söylediğim kelimeleri yemin bilsin yeryüzü
Tanık olsun ulu Tanrı, yere alsın yeryüzü
Canım, kanım feda olsun Deli Dumrul'un sana

Hatunu razı oldu Dumrul'a can vermeye
Azrail çıkıp geldi hatunu öldürmeye

Adam ejderhası Dumrul kıyamadı eşine
Doyamadı yoldaşına, doyamadı eşine

Bir anda yüreğini eşinin derdi sardı
Adı büyük Tanrı'ya Dumrul şöyle yalvardı:

Yücelerden yücesin
İki kutlu hecesin

Ulu Tanrı, görklü Tanrı
Her nesneden farklı Tanrı

Çok bilmezler seni sorar
Gökte arar, yerde arar

Sen ise inananların
Seni bilip ananların

Gönlündesin, özündesin
Her nefeste sözündesin

370

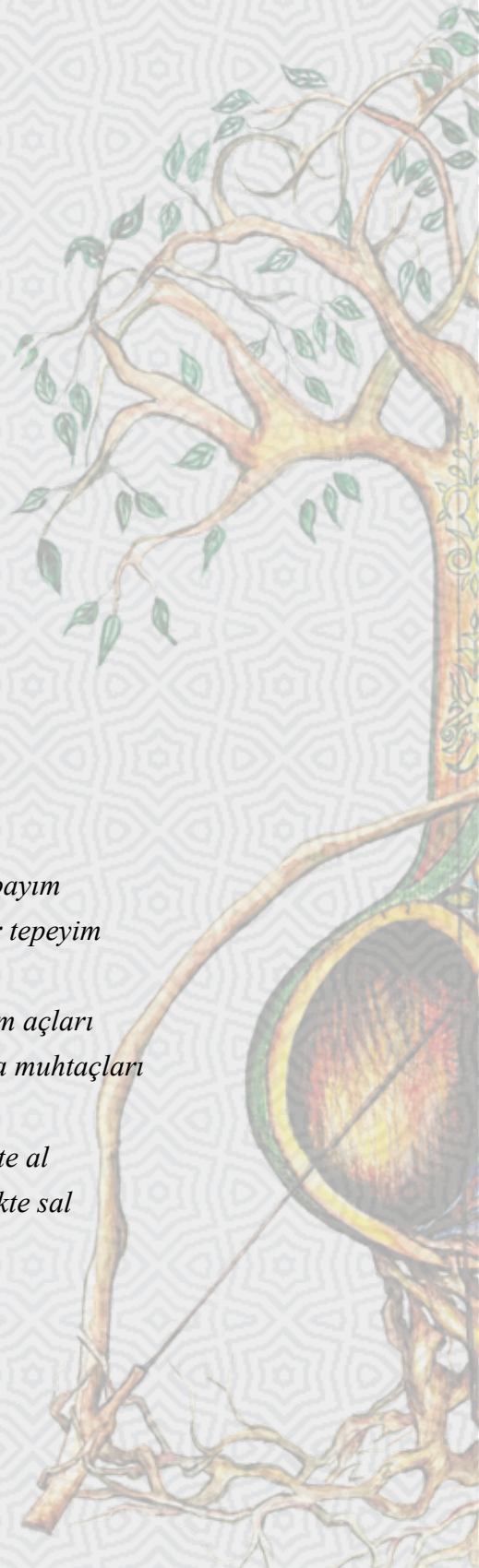
Her an görüp duyan Tanrı
Bolca affeyleyen Tanrı

Ulu yollar üzerine imaretler yapayım
Senin için sefer edip uzun yollar tepeyim

Çıplakları giydireyim, doyurayım açları
Zalimlerden kurtarayım yardıma muhtaçları

Alacaksan ikimizin canını birlikte al
Salacaksan ikimizin canını birlikte sal

Keremi pek kadir Tanrı
Bütün sözüm budur Tanrı

Dumrul'un söyledikleri Tanrı'ya hoş gelmişti
Azrail'i çağırarak ona emir kılmıştı

Öldürerek Dumrul'un babası, anasını
Yanında bırakmıştı biricik sunasını

Yüz kırk yıl ömür verip hatunuyla Dumrul'a
Yaşanan bu destanı ibret saydı her kula

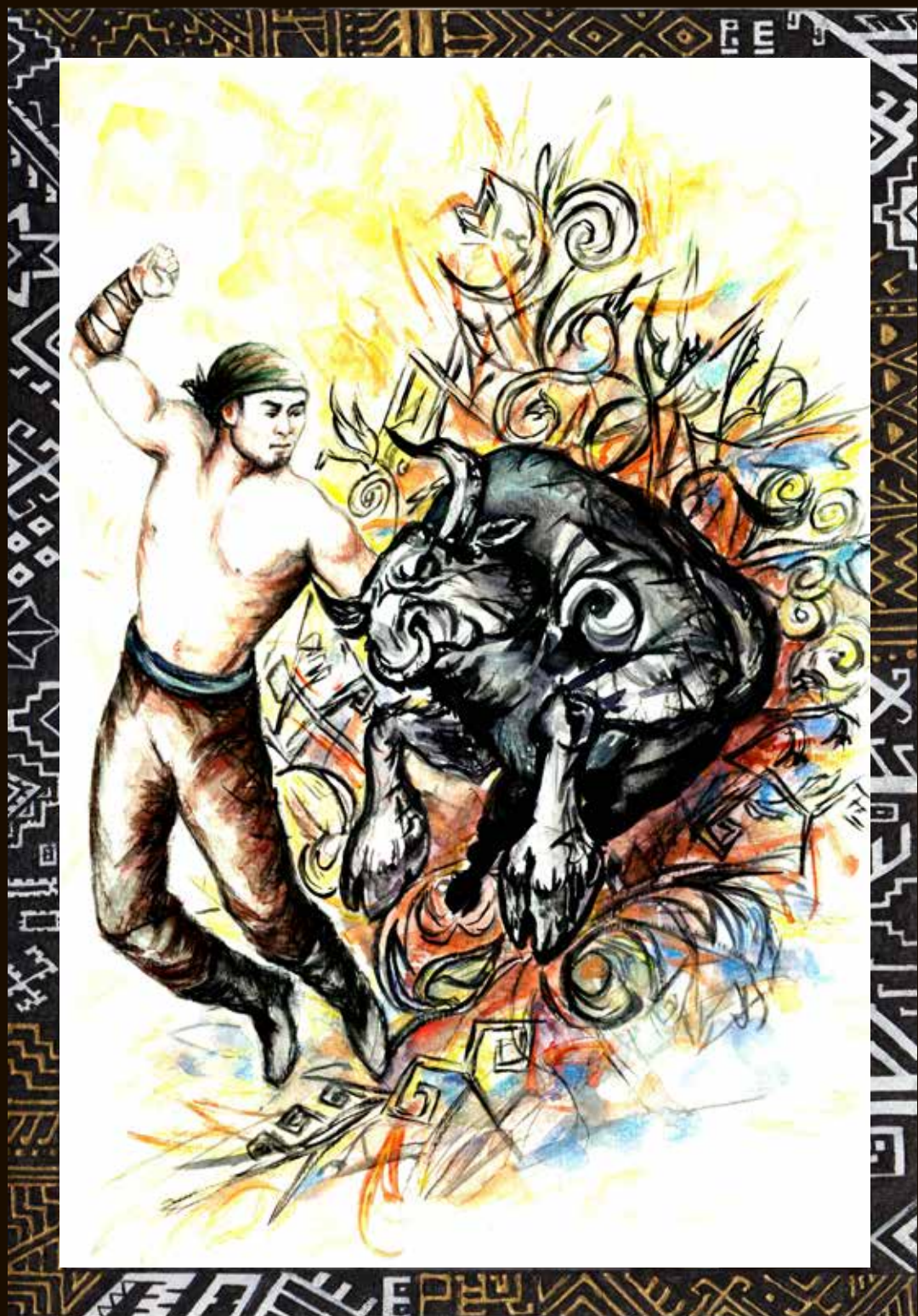
Dedem Korkut gelerek postunu yere serdi
Nurlu Oğuz yurduna kopuzuyla ses verdi:

*Bu boy Deli Dumrul'un boyu olsun cihanda
Adı, şanı yaşasın, soyu kalsın cihanda*

371

*Benden sonra alp ozanlar
Ünlesin bu destanı
Alın açık yiğit beyler
Dinlesin bu destanı
Yediden yetmişe Oğuz
Anlasın bu destanı*

*Yom vereyim Dumrul oğlum
Senden olan er olsun
Kan gibi görklü suların
Yolculara fer olsun
Kararmasın sabahların
Her zaman seher olsun*

KANLI KOCA OĞLU
KAN TURALI BOYU

Hânım hey, hânım hey!
Yoktur Hak'tan gayrı şey

Hakikat limanında
Oğuz'un zamanında

Kanlı Koca denilen
Gürbüz, alp biri vardı
Oğlu Kanturalı'yla
Alperence yaşardı

373

Kanlı Koca der: “Yarenler,
Atam ölüp ben kalmışım
Tutmuşum onun yurdunu
Görklü yerini almışım

Yarın ki gün ben ölürsem
Eceli erken bulursam

Ben giderim, oğlum kalır
Benim yerimi kim alır?

En iyisi sağken canım
Hem de gözlerim görürken

Evereyim oğlum seni
El tutup ayak yürürken”

Oğlan dedi: “Madem baba beni evermek istersin
Bana lâyük kız nicedir, nasıl olur, sen ne dersin?”

Ve dahi soyladı oğul
Ve dahi söyledi oğul:

Benim alacağım güzel
Eşim bileceğim güzel

Ben yerimden doğrulmadan
Ayağa kalkmış olmalı
Ben atıma yönelmeden
Atını dörtnal salmalı
Ben kâfire saldırmadan
O, başlar kesip gelmeli

Kanlı Koca dedi: “Oğul!
İstedğin bir kız değil

Sen cilasun er istersin
Dayanacak yer istersin

Sırtından geçinmek derdin
Geçimden kaçınmak derdin

O getire, sen yiyesin
Terlemeden Şen yiyesin.”

Kanturalı dedi: “Baba
Ben de zaten bunu derim
Yiğitlikte erden üstün
Bir bahadır kız isterim

Ben istemem cici bici
Bir Türkmen kızı alasın
Dili yağlı, eli bağılı
Çekilmez sızı alasın

Bilirsin ki yiğit babam
Altın, altınla tartılır
Öyle kızın üzerine
Bir düşsem karnı yırtılır

Böylesi yaramaz bana
Ne bana ne de yabana”

Kanlı Koca dedi: “Kız görmek senden
Ağır kalın, çeyiz, mal vermek benden”

Bu sözün üstüne soylu, töreli
Erenler evreni mert Kanturalı

Kalktı yerinden
Sessiz, derinden

Kırk yiğidi yanına alıp yollara çıktı
Atını doludizgin salıp yollara çıktı

Gezdi Kanturalı
Süzdü Kanturalı

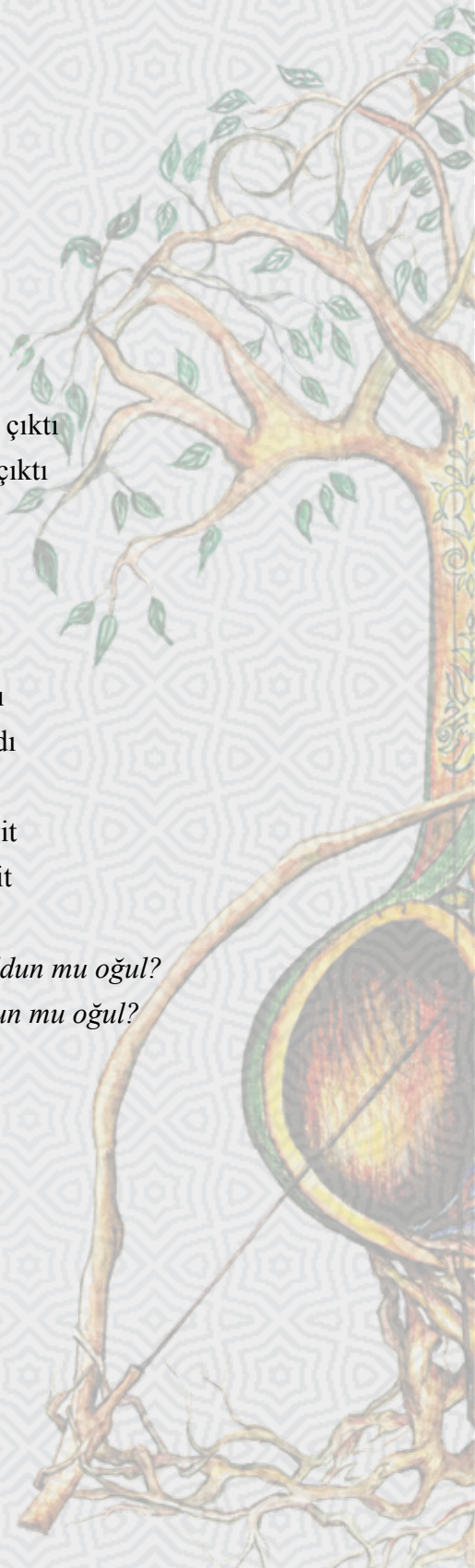
İç Oğuz'u gördü, kız bulamadı
Gönlünü yakacak köz bulamadı

Bir em bulamadan derdine yiğit
Tuttu, geri döndü yurduna yiğit

Babası sordu ona: “Bir kız buldun mu oğul?
Yüreğince cilasun, er kız buldun mu oğul?”

Kanturalı dedi: “Boşa
Dolaştım düzü, belleri
Yarar bir kız bulamadım
Yıkılsın Oğuz elleri”

Kanlı Koca: “Hay oğul!
Toyluğuna vay oğul!”

Bir kız dileyip giden
Böyle gitmez, bilmezsın
Eğer böyle gidersen
İlelebet gülmezsın”

Kanturalı sordu: “Nasıl varmalı?
Ne yola gitmeli, ne iz sürmeli?”

Kanlı Koca dedi: “Yiğit evladım
Gözümün ışığı, ey ağız tadım

Her işin bir yolu var
Erkânı, usulü var

Böyle sabah gidip öğlen gelinmez
Öğlenden akşama kısmet bulunmaz

Oğul sen malı gör, gözet
Ben gidip kız arayayım
Muradını bulmak için
Dört bir yanı tarayayım”

Sevine, kıvana ayağa kalkıp
Aksakal pirleri yanına aldı
Kanlı Koca veda edip yurduna
Bismillah diyerek atını saldı

İç Oğuz'a girdi,
Kız bulamadı
Dış Oğuz'a vardı,
Kız bulamadı

Dolandı Kanlı Koca, nice tepe, yol aştı
Sürüp yoldaşlarıyla Trabzon'a ulaştı

Sordu, soruşturdu
Hemen araştırdı

378

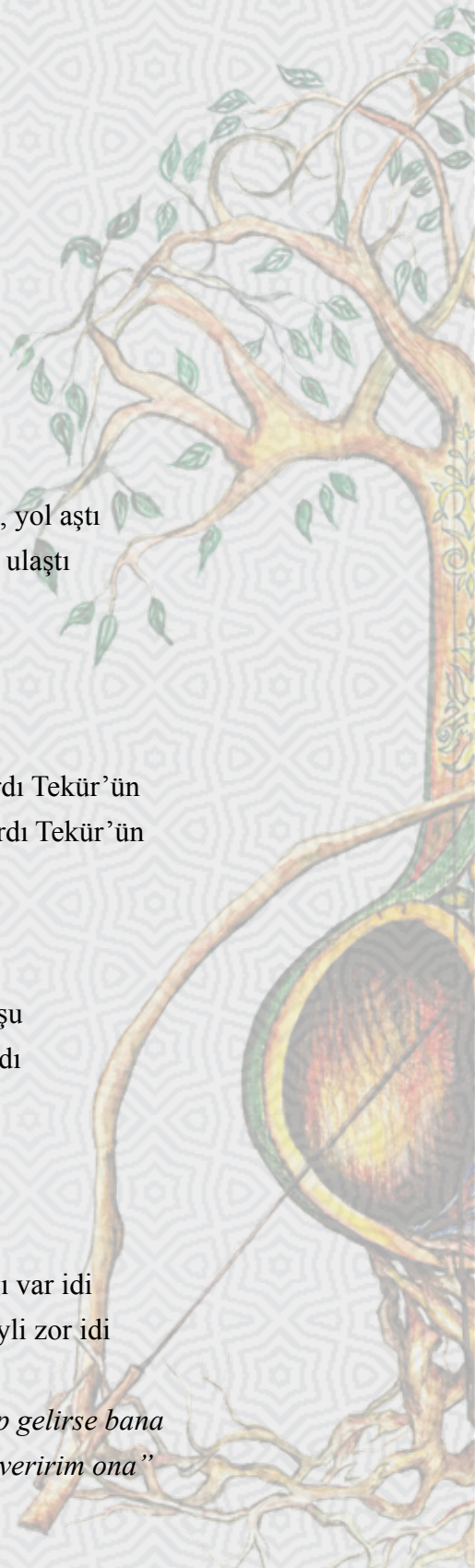
Meğer sevimli, görklü kızı vardı Tekür'ün
Cümle kızlardan farklı kızı vardı Tekür'ün

İkiz yay çekerdi iki yanına
Attığı ok, kara yere düşmezdi
Gözünden vururdu gökteki kuşu
Hiçbir oku hedefinden şaşmazdı

Lakin bu kızın
Sakin bu kızın

Üç canavar kalınlığı, kaftanlığı var idi
Bunları öldürüp kızı almak hayli zor idi

*“Her kim bu üç canavarı yenip gelirse bana
Ben de elbet düşünmeden kızı veririm ona”*

Tekür'ün şartı buydu
Bu şarta herkes uydu

Böylelikle otuz iki kâfir beyinin oğlu
Başını burç bedenine astırmıştı kız için
Her birisi düşünmeden atılmıştı ortaya
Bedenlerini toprağa bastırmıştı kız için

Kara Boğa, Kara Buğra, Kağan Aslan adında
Üç canavar, üç ejderha yolda engel durmuştu
Daha buğrayı görmeden otuz iki er yiğit
Kara boğa boynuzunda canlarını vermişti

379

Kanlı Koca bu başları
Görünce bağı yandı
Başındaki cümle bitler
Ayağına toplandı

Dedi: "Oğluma varayım
Bunları haber vereyim

*Hüneri var ise gelsin
Kazanıp bu kızı alsın
Hüneri yoksa sessizce
Nasibine razı olsun"*

*At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur*

*Kanlı Koca koşturup geldi Oğuz eline
Oğlu haberdar olup ılgar etti yoluna*

*Kırk yiğitle karşı vardı
El öptü, önünde durdu*

*Kanturalı dedi: “Baba!
Er kız buldun mu acaba?”*

*“Buldum!” dedi Kanlı Koca:
“Hüner ister yüce yüce!”*

*Kanturalı: “Altın, akçe, katır, biserek mi ister?”
Kanlı Koca: “Hayır oğlum, hüner gerek, hüner göster”*

*Kanturalı dedi: “Hemen atıma eyer vurayım
Kanlı kâfir ellerinde baş kesip ordu kırayım*

*Çıkarayım büyük savaş
Getireyim kul, karavaş*

*Dillerini susturayım
Hepsine kan kusturayım*

*Herkesler görsün yerimi
Göstereyim hünerimi”*

*Kanlı Koca: “Canım oğul!
Hüner dediğim o değil!*

*O kız için üç canavar
Saklamışlar kalede
Talipleri, yiğitleri
Beklemişler kalede
Hünerim var diyenleri
Yoklamışlar kalede*

*Her kim o üç canavarı
Basarsa kız onundur
Kulağından, bacağından
Asarsa kız onundur
Hüneriyle yere yıkıp
Keserse kız onundur*

*Bunu yapamazsa er:
Sonunda canı gider*

*Başını tez keserler
Tutup burca asarlar”*

Kanturalı dedi: “Keşke
Başka konuşsaydın başka

Bana bunu demeyeydin
Konuşup söylemeyeydin

Madem dedin, gitmem gerek
Yoksa bende çarpamaz yürek

Sefer etmezsem
Çekip gitmezsem

Başıma kakınç olur
Yüzüme tokunç olur

Kadın ana, bey baba
Esen kalın, giderim
Allah korusun sizi
Size veda ederim”

Kanlı Koca dedi: “N’ettim!
Oğlumu ölüme ittim

Korkutmayı dilerdim
Gitmesin diye oğlum
Başını bir belaya
Çatmasın diye oğlum”

Kanlı Koca yine dedi:
Yanık yanık söz söyledi:

*Oğul, oğul, yiğit oğul!
Gel söyletme ağıt oğul!*

*Senin varacağın yerin
Dolambaçlı yolu olur
Atlı batsa çıkamayan
Balçıkları, kili olur
Ala yılan sökemeyen
Ormanları, dalı olur
Göge omzunu değdiren
Sarp kaleli eli olur
Göz dikip de gönül alan
Görklüleri, gülü olur
Hay demeden baş getiren
Cellâtları, kulu olur
Omzunda kalkan oynatan
Yayaları deli olur*

*Yavuz yerlere yeltendin
Gitme, dön!
Bunca ezayı bizlere
Etme, dön!*

*Aksakallı er babanı sızlatma!
Gel, karıcık ananı da buzlatma!*

*Kanturalı kızdı buna
Şunları söyledi ona:*

*Ne söyler, ne dersin baba?
Beni kahredersin baba*

*Bu kadarcık işten korkan
Yiğit olur mu sen söyle?
Alp ere korku vererek
Korkutmak ayıptır böyle*

*O dolambaç yollarını
Hak korsa hemen çıkarım
Atlı batan balçığına
Taş ile kumlar dökerim
Sökülmeyen ormanını
Çakmak çakıp da yakarım
Göge değen kalesini
Temelden söküp yıkarım*

*Görklüsünün ben boynundan öperim
Cellâdını kesip yere teperim*

Ya varıp ya varmayayım
Ya gelip ya ermeyeyim

Ya buğranın altında
Ya boğa boynuzunda
Kalayım ya da aslan
Pençesinde, dizinde

Ya varıp ya varmayayım
Ya gelip ya ermeyeyim

Yine görünceye dek
Tekrar erinceye dek

Kadın ana, bey baba
Giderim, yola salın
Ben bu yoldan dönemem
Hepiniz hoşça kalın

Gördüler ki Kanturalı namus için yenilmez
Namus için giden ere “Yurtta kalsın!” denilmez

“Oğul senin uğurun açık olsun!” dediler
“Sağ, esen varıp da gel, Mevla salsın!” dediler

Anasının, atasının elini öptü yiğit
Kırk yoldaşla yedi gece atını tepti yiğit

Yedi gün, yedi gece
Yurtlar aştilar nice

Sürdüler kâfirin serhat iline
Vardılar kâfirin serhat iline

Çadırları diktiler
Tuğlarını çektiler

Kanturalı yüğrük atı koşturup
Nara ile nağme ile coşturup

Gürzü göğe atardı
Düşürmeden tutardı

Hem, soy soylardı yiğit
Şöyle söylerdi yiğit:

*Hey kırk eşim, kırk yoldaşım
Oğuz soylu Türk yoldaşım*

*Yüğrük olsa yarışsam
Kılıç çekip kırıışsam
Güreşsem güçlülerle
Düşmanlarla vuruşsam*

Ulu Tanrı yardım etse
Koruyup elimden tutsa

Öldürsem üç canavarı
Kaldırsam üç canavarı

Sarı Donlu Selcen Hatun
Hak izniyle benim olsa
Anam, atamın evine
Duvağıyla gelin gelse

Hey kırk eşim, kırk yoldaşım
Kırkınıza kurban başım

Bunlar böyle söyleşirken
Tekür'e casus gitti
Soylu Oğuz beylerini
Söyledi, haber etti:

Oğuzlardan Kanturalı
Derler gelmiş yiğit er
Sizden güzeller şahı,
Görklü Selcen'i ister

Kâfirler yedi ağaç karşı geldiler sonra
“Neye geldiniz?” diye sorar oldular sonra

Beyler: “Gönlümüzce hür
Atı saldık!” dediler
“Sizle alışverişe
Çıkıp geldik.” dediler

Kâfirler bu beylere
Misafir yiğit ere

İtibar ettiler, ağırladılar
Selamlayıp yeri bağırladılar

388

Diktiler akça çadır
Akça koyun kırdılar
Ala halı döşeyip
Altlarına serdiler

İzzet, ikram ederek
Hem de sayısız kere
Yiğitleri saygıyla
Götürdüler Tekür’e

Tekür tahtın üstüne oturmuş bekliyordu
Yanında demir zırhlı yüz kâfir saklıyordu

Kanturalı yedi kat meydanı gezdi, geldi
Görküyle, görkemiyle her yanı ezdi, geldi

Meğerse kız meydanda yaptırmıştı ulu köşk
Burçlarını göklere kaptırmıştı ulu köşk

Bütün kızlar al giymiş, Selcen sarı giymişti
Yukarıdan bakardı, gelenleri duymuştu

Kanturalı gelerek Tekür'e selam verdi
Tekür selamı alıp yiğide yer gösterdi

Ala halı döşediler, oturdu
Tekür ona bakıp soruyu sordu:

389

*Yiğit, nereden gelirsin?
Hangi yöreden gelirsin?*

Kanturalı yerinden ayağa kalkıp geçti
Apul apul yürüdü, akça alnını açtı

Sığadı ak bileğini
Söyledi tek dileğini:

*Karşı yatan dağını
Aşmaya geldim bugün
Akıntılı sudan geçip
Taşmaya geldim bugün
Dar etek, geniş koltuğa
Düşmeye geldim bugün*

*Tanrı'nın buyruğuyla, peygamberin kavliyle
Âlemlerin ışığı, kutlu erin kavliyle*

*Kızını almaya geldim
Söz, onu almaya geldim*

*Tekür dedi: "Bu yiğidin sözü yüğrük, lafı pekçe
Anadan doğma soyarak meydana gönderin tekçe*

*Bu meydan gördü çok eri
Göstersin varsa hüneri"*

*Verilen emre uydular
Yiğidi hemen soydular*

*Kanturalı altınlı keten bezi eline
Alıp acele ile sarıverdi beline*

*Sonra alıp kâfirler ortaya getirdiler
Hüner sınamak için meydana götürdüler*

*Kanturalı boylu poslu, görklü delikanlıydı
Cemaliyle, kemaliyle farklı delikanlıydı*

*Zaten Oğuz'da dört yiğit peçe ile gezerdi
Kanturalı, Karaçekür ve oğlu Kırk Kınuk'la*

Boz Aygırlı Bamsı Beyrek göstermezdi yüzünü
Gösterseydi yurt dolardı gönlü, bağı yanıkla

Peçesini açınca Kanturalı meydanda
Kız köşkten seyrederken içi gitti bir anda

Kedisi mavladı, yandı ciğeri
Sanki yanardağa döndü ciğeri

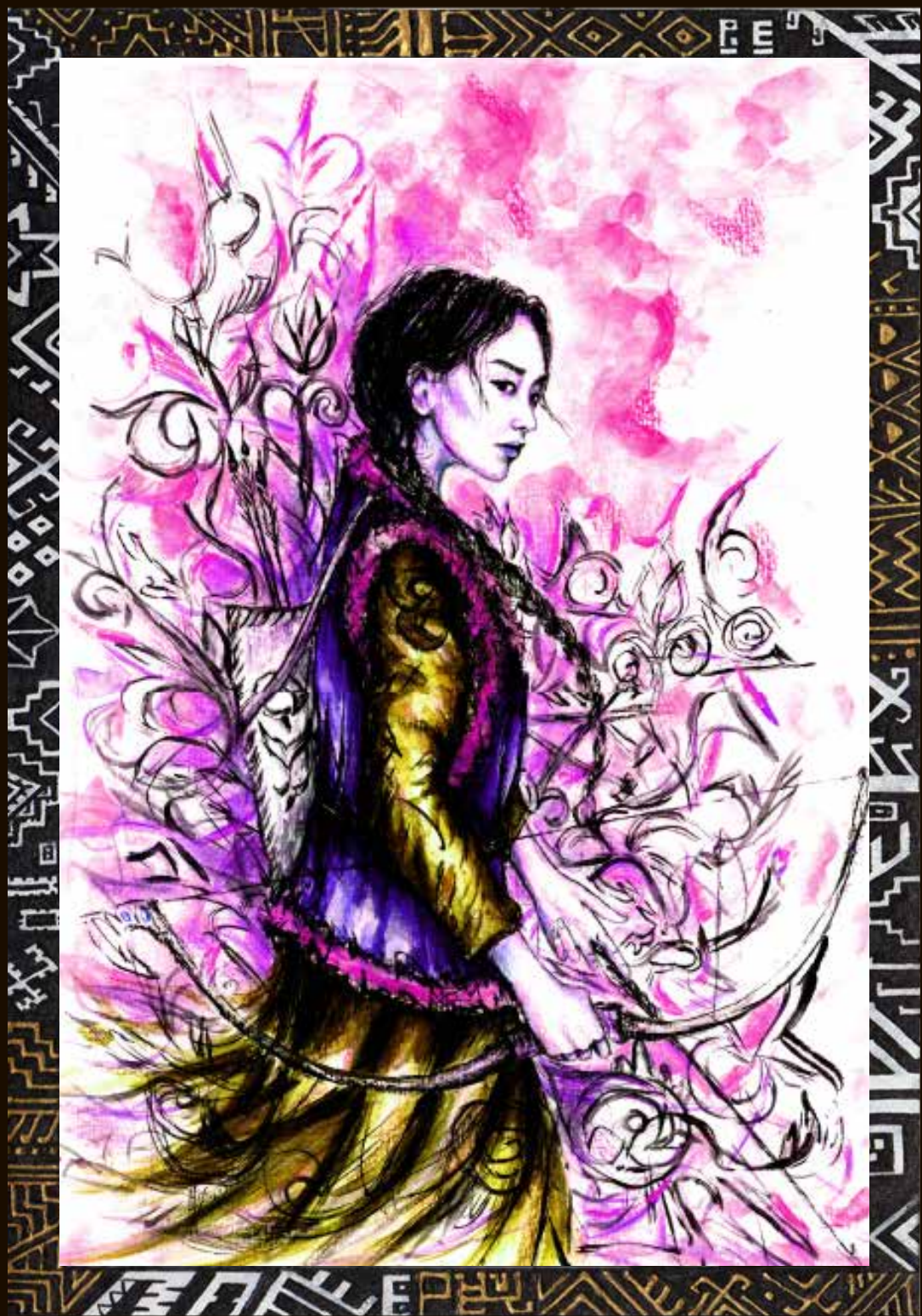
Avsıl olmuş dana gibi
Ağzının suyu aktı
Gözlerini alamadan
Yiğide baktı, baktı...

Alışarak içindeki közlerle
Konuşurdu yanındaki kızlarla:

*Ulu Tanrı atamın gönlüne rahmet etse
Nikâhımı kıyarak bu yiğide eş tutsa*

*Bunun gibi bir yiğit canavarlar elinde
Can verse yazık olur bu bahadır hâlinde*

Bu arada zincirle boğayı getirdiler
Boğa koca mermeri peynir gibi ditti hep
Diz üstüne çökerek böğürdü uzun uzun
Boynuzuyla toprağı toz bulutu etti hep

Kâfirler dedi: “Boğa, eri yıkıp tez atar
Boynuzuyla parçalar, kanını yere katar

Yıkılsın Oğuz elleri!
Yakılsın Oğuz elleri!

Kırk yiğitle bey oğlu kız yüzünden ölecek
Şu gencecik erlere ne de yazık olacak”

Bunu duyan kırk yiğit
Ağlaştı, yaşlar döktü
Fark etti Kanturalı
Hemen o yana baktı

O da coştı, hislendi
Erlerine seslendi:

Hey kırk eşim
Kırk yoldaşım

Niye ağlıyorsunuz?
Yürek dağlıyorsunuz?

Getirin kolca kopuzu
Coşturun bolca kopuzu

Beni övün, övün!” dedi
Erlere böyle söyledi

Kırk yiğit bu sözü sevdi
Beylerini şöyle övdü:

Ey hânım Kanturalı!
Sultanım Kanturalı!

Kalkıp da yerinden doğrulmadın mı?
Bir güzel aşkına çağırılmadın mı?

Binmedin mi yelesi kara kazılık ata?
Konmadın mı yelesi kara kazılık ata?

Arka Beli, Aladağ'ı
Av avlayıp aşmadın mı?
Kuş kuşlarken atın ile
Peşlerine düşmedin mi?
Babanın ak otağında
Öküzleri koşmadın mı?

Karavaşlar sağıar iken
Kaşağıyla sığıar iken

Görmedin mi inekleri?
Sürmedin mi inekleri?

Boğa boğa dedikleri yalnızca
Kara inek buzağısı değil mi?
Alp erenler döner mi hiç hasmından?
Bu meydanlar koç yiğide ağıl mı?

Selcen Hatun köşkten bakar
Kime baksa oda yakar

Sarı donlu kız aşkına bir 'Hû' de
Var boğanın üzerine var 'Hû' de

Yiğitler böyle söyledi,
Hak neyse öyle söyledi

Kanturalı geldi aşka
Yüreğini saldı aşka

Dedi: "Koyverin boğayı
Alsın ecelinden payı!"

O boğanın zincirini aldılar
Alp yiğidin üzerine saldılar

Boynuzu elmastan cıda ederek
Böğürüp bağırp nida ederek

Boğa, yiğidi gördü
Sürdü, üstüne vardı

Kanturalı, adı görklü Muhammed'i yâd eyledi
Aşkla salâvat getirip yüreğini şad eyledi

Yumruğunu hızla vurdu boğaya
Önünden geçilmez surdu boğaya

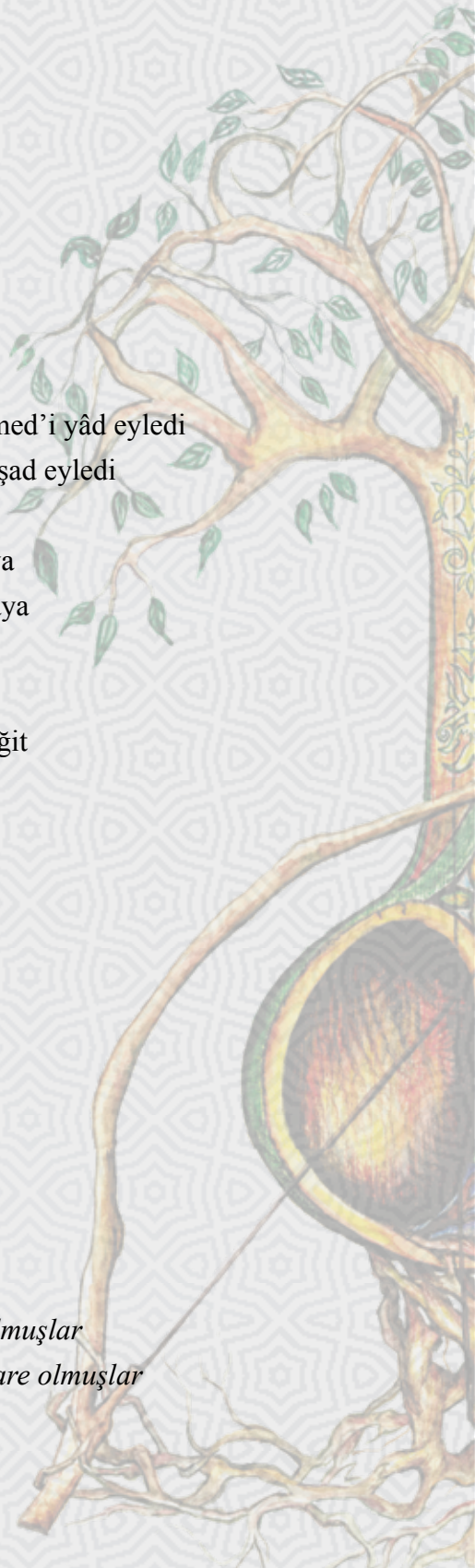
Boğayı kış üstü çökertti yiğit
Meydandan sürerek çıkarttı yiğit

Alnına yumruk dayayıp
Boğayı sürse de yine
Boğa ile yiğit henüz
Yenişmeden döne döne

Boğa "Küt küt!" soludu
Ağzı köpük, sel idi

Yenemedi Kanturalı
Şöyle dedi Kanturalı:

*Bu dünyayı erenler akıl ile bulmuşlar
Kördüğüne, dertlere hemen çare olmuşlar*

*Bu boğanın önünden arkasına geçeyim
Hünerimi gösterip boğazını biçeyim*

Muhammed Mustafa'ya salâvat getirerek
Boğa ile yaptığı inadı bitirerek

Boğanın önünden kaçıp çekildi
Boynuzu üstüne boğa yıkıldı

Kuyruğundan kaldırıp üç kere çaldı yere
Boğanın kemiğini hırsıyla kıra kıra

397

Boğazlayıp kesti onu,
Yüzüp dala astı onu

Deriyi Tekür'e verdi
Eliyle kızı gösterdi

“Kızı ver!” dedi Tekür'e
Böyle söyledi Tekür'e

Tekür dedi: “Kızı verin
O, hakkıdır yiğit erin”

Tekür'ün kardeşi oğlu
İnsafı, vicdanı bağlı

Dedi: "İş bitmedi şu an
Canavarlar başı aslan

Henüz daha yenilmedi,
Adı bile anılmadı

Bu heybetli, yağız yiğit
Boğa kesen Oğuz yiğit

Aslanı yenerse eğer
Selcen'i vermeye değer"

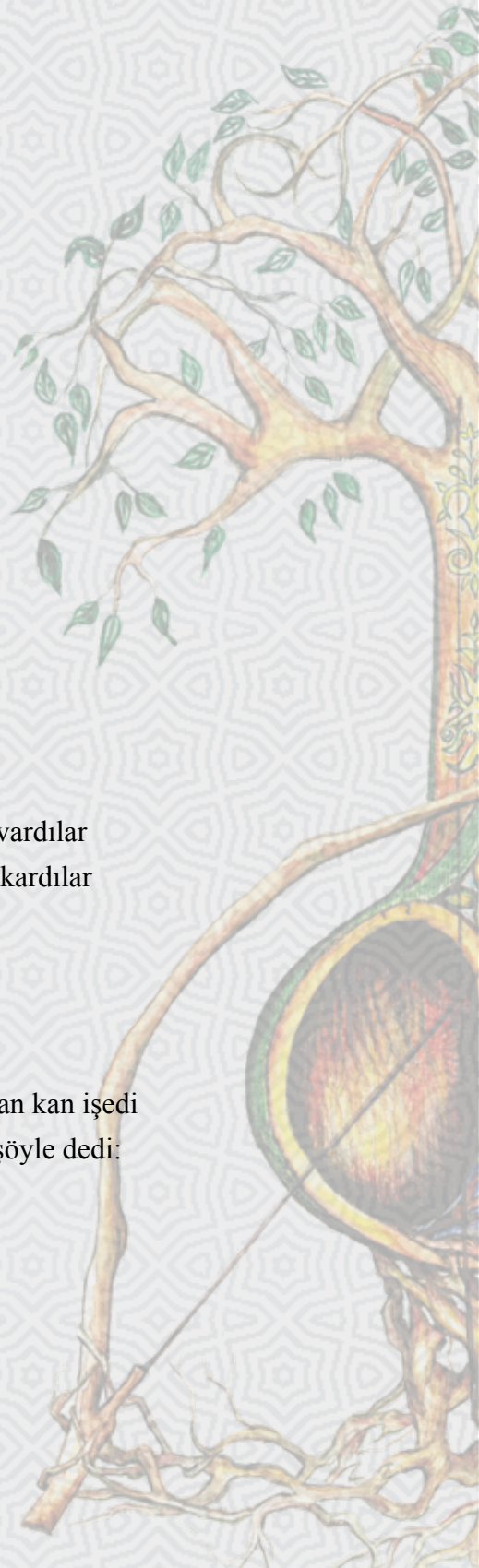
398

Bu sözlerin üstüne kâfir erler vardılar
Aslanı kafesinden meydana çıkardılar

Durup haykırdı aslan
Sertçe höykürdü aslan

Meydandaki tüm atlar korkudan kan işedi
Bunu gören yiğitler kaygıyla şöyle dedi:

Boğadan kurtuldu ama
Aslandan nasıl kurtulsun?
Hangi vicdan razı olur,
Toprakla üstü örtülsün

Böyle deyip ağladılar
Yürekleri dağladılar

Kanturalı bu hâli görünce gülemedi
Yanaşıp yiğitlere onlara şöyle dedi:

*Bre, alca kopuzu
Kutlu kolca kopuzu*

*Ele alıp övün hey!
Derdi, gamı kovun hey!*

399

Yoldaşları burada ne söylemiş görelim
Yiğitler bir ağızdan ne soylamış görelim:

*Ey canım Kanturalı!
Sultanım Kanturalı!*

*Akça sazlar içinde sarı gönler görüp de
Basıp tayları hemen kanlarını sorup da*

*Kara polat öz kılıçtan ürkmeyen
Akça tozlu katı yaydan korkmayan*

*Ak yelekli sivri oktan dönmez er
Bir başına bin düşmandan sinmez er*

Canavarlar başı kağan aslanı
Yakalayıp kıran yiğit!
Ardına bakmadan yağı üstüne
Aygırını süren yiğit!

Ala köpek eniğine
Kendini dalatır mı?
Alp yiğitler hiç hasmına
Derdini iletir mi?

Selcen Hatun köşkten bakar
Kime baksa oda yakar

Sarı donlu kız aşkına gel 'Hû' de
Kılıcını aslancığa çal 'Hû' de

Yiğitler kopuzla böyle soyladı
Kanturalı kalkıp şöyle söyledi:

Bre, şu aslanı koyverin gelsin
Öz kılıcım yok ki ikiye bölsün

Sana sığındım Tanrım
Yine sığındım Tanrım

Ey cömertler cömerdi
Ey mertlerin en merdi

Gani Allah!

Sani Allah!

Çaresiz koyma böyle

Sen bana medet eyle

Kanturalı bunu söyleyip kaldı

Aslanı saldılar, üstüne geldi

Kepeneği eline dolayıp çıktı öne

Sunuverdi kudurmuş aslanın pençesine

401

Salâvat getirip en son Nebi'ye

Yumruğunu vurdu "Ya Allah!" diye

Yumruğuyla aslanın dağıttı çenesini

Değirmende un gibi öğüttü çenesini

Boyun kökünden tutup hemen belini kırdı

Ondan sonra götürüp hışımla yere vurdu

Bir külçe gibi

Yığıldı aslan

Artık dünyada

Değildi aslan

Tekür'e vardı
Önünde durdu

Kanturalı ünledi
"Yaren, kızı ver!" dedi

Tekür dedi: "Getirin, kızı verin yiğide
Gönlüm, gözüüm ısındı özü derin yiğide

Selcen'in elinden tutsun
İster dursun, ister gitsin "

Kardeşinin oğlu ona
İtiraz eyledi yine

Dedi: "Bir oyun daha var
Yenilmedi son canavar

Canavarlar başı deve
Ne boğadır ne de diüve
Onu yenerse verelim
Selcen Kız'ı seve seve "

Hak'tan inayet geldi
Beylerden himmet oldu

Tekür dedi: “Bağlayın ağzını yedi yerden
Deve canı almasın sevimli, yiğit erden”

Ama kıskanç kâfirler bunu duymaz oldular
Ağzını bağlamadan yularını saldılar

Kanturalı pes etmedi
Bu kemliğe ses etmedi

Devenin koltuğundan girip çıktı bir zaman
Ok gibi fırlayarak terler döktü bir zaman

403

İki canavar ile önce savaştığından
Gücünün, kuvvetinin haddini aştığından
Sarhoş yiğit
Bir hoş yiğit

Bir an şaştı
Kaydı, düştü

Altı cellât ensesine geldiler
Kılıç tutup emir bekler oldular

Yoldaşları burada
Nasıl bir soy soylamış?
Hânım şimdi görelim,
Acaba ne söylemiş:

Kanturalı kalkıp yerinden geldin
Kazılık atınla derinden geldin

Ala gözlü yiğitleri aldın yanına
Kara polat kılıcını taktın kınına

Eğri Bel'i, Aladağ'ı
Geceleyin uçup geçtin
Akıntılı görklü suyu
Ortasından biçip geçtin
Kanlı kâfir ellerini
Gece kanat açıp geçtin

Kara boğa geldiğinde
Hurdahaş eyledin sen
Kağan aslan geldiğinde
Kesip de payladın sen

Kara buğra geldiğinde
Neden vazgeçiyorsun?
Ak alnına, dik başına
Karalar seçiyorsun

Kara kara dağlardan
Haber aşar Oğuz'a
Bir yıldırım hızıyla
Sözün düşer Oğuz'a

Bunu duyan hasımlar
Elbet şaşar Oğuz'a

Kanlı Koca'nın oğlu
Şanlı Koca'nın oğlu

'Kanturalı n'etmiş!' derler
'Bir korkaklık etmiş!' derler

'Kara Boğa geldiğinde sert vurmuş,
Kağan Aslan geldiğinde bel kırmış

405

Kara Buğra geldiğinde
Neden gecikmiş?' derler
'Herhalde ki Kanturalı
Sabi çocukmuş!' derler

Büyük, küçük kov ederler
Kadın, kaçık kov ederler

Aksakallı baban bunlu olur bey!
Yaşlı anan gözü kanlı olur bey!

Kalkıp da yerinden doğrulmaz mısın?
Ününden, arından doğrulmaz mısın?

Altı cellât kılıç tutar ensende
Biçmek için kılıç tutar ensende

Habersizce keser güzel başını
Parçalarlar yüreğini, döşünü

Bu gafletten, sarhoşluktan
Çıkmaz mısın yiğidim?
Aşağıdan yukarıya
Bakmaz mısın yiğidim?

Ala kaz gelmiş karşına
Şahinini atmaz mısın?

Selcen Hatun işmar eder
Bakıp da fark etmez misin?
'Deveyi burnundan yen!' der
Dediğini tutmaz mısın?

Seni deve yüzünden
Zebun oldu dediler
Bir hayvanın elinde
Naçar kaldı dediler
Ak alnına, şanına
Kara çaldı dediler

Duymaz mısın, bilmez misin?

Bu karayı silmez misin?

Selcen Hatun köşkten bakar

Kime baksa oda yakar

Sarı donlu kız aşkına bir 'Hû' de

Vur deveye tüm gücünle vur 'Hû' de

Yiğitler böyle soyladı

Yiğitler böyle söyledi

407

Bu sözler yiğidi titretti, silkti

Kanturalı hemen ayağa kalktı

Dedi: "Şimdi ben Selcen'in

Dediğini yapar isem

Onun verdiği akılla

Tam burnundan kapar isem

Himmetiyle bu deveyi

Kara yere teper isem

Yarın Oğuz eline bu sözler gider elbet

Büyük, küçük herkesi haberdar eder elbet

Kız sözüyle yendi, derler

Er değilmiş kendi, derler

Bre, kolca kopuzumu
Haydi, çalıp övün beni
Ulu Tanrı 'ya sığındım
Dönmem, ölüm olsa sonu
İnşallah buğrayı kesip
Selce akıtırım kanı”

Yiğitler övüp soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

408

Yüksek kayalar başında
Yuva kuran, kanat açan
Adı Görklü, Şanı Yüce
Tek Tanrı 'ya yakın uçan
Mancınığı ağır taştan
Şimşek gibi yere göçen
Arı gölün ördeğini
Şakıyarak alıp kaçan
Dipte üveyik yürürken
Çekip onu yüzüp biçen
Karınığı aç olsa da
Gökyüzünü mekân seçen

Cümle kuşların sultanı
Çalkarakuş
Gökte başların sultanı
Çalkarakuş

*Kanadıyla saksığana kendisini şakıtır mı?
Kamu ele rüsva olup kendisine bakıtır mı?*

*Alp yiğitler kırış günü karımından döner mi?
Döner olsa bu yeryüzü yine böyle döner mi?*

*Selcen Hatun köşkten bakar
Kime baksa oda yakar*

*Sarı donlu kız aşkına bir 'Hû' de
Şu buğrayı parçalayıp kır 'Hû' de*

409

Bu sözlerin ardından
Uzaklaşıp derdinden

Kanturalı adı görklü
Muhammed Nebi'yi andı
Salâvat getirip kalpten
İnayetine inandı

Bir tekme vurdu deveye
Deve şasıp çığlık bastı
İkinci tekmede deve
Duramadı ayak üstü

Yıkıldı yere
Çakıldı yere

Kanturalı geldi hemen
Bıçağını çaldı hemen

Basarak iki yerden boğazladı buğrayı
Devenin arkasından iki kayış ayırdı
Tam Tekür'ün önüne bırakırken bunları
Dudağından gururla şu sözleri duyurdu:

*Belki akıncıların tirkeş bağı kesilir
Üzengi kayışları kopar, çoğu kesilir*

411

*Buğranın bu kayışı,
Dikmeye lazım olur!
Ağaçları, yükleri
Çekmeye lazım olur!*

Tekür dedi: “*Bu yiğidi
Gözüm gördü, gönlüm sevdi
Tek başına uç azmanı
Gelinmez yollara savdı*”

Bu sözden sonra Tekür
Kırk yere otağ çaktı
Kırk yere de al, ala
Gelin otağı dikti

Kanturalı ile kızı
Alıp otağa koydular
İki yiğit yürekliyi
Al bir yatağa koydular

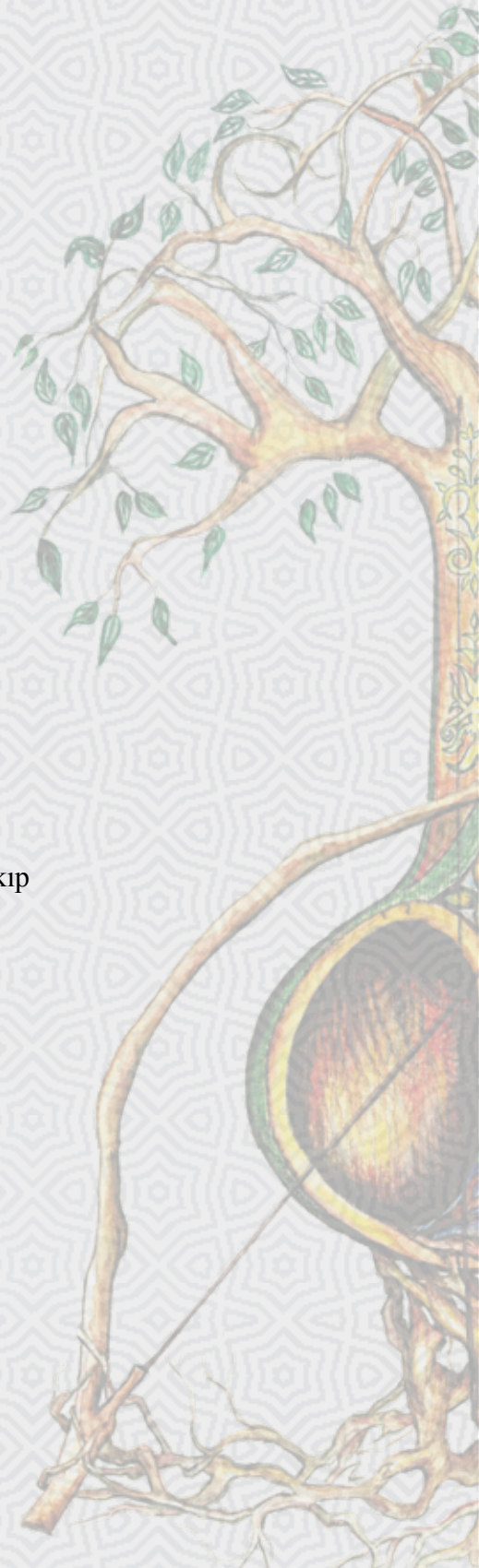
O an bir ozan geldi
Coştu, yelteme çaldı

Bu sesleri duyunca
Yiğit kendi huyunca

Öfkesi kabardı Oğuz erinin
Kılıcı çıkardı, toprağı kertti
Konuştu Selcen'in yüzüne bakıp
Sesi kılıcından daha da sertti:

*Kertileyim yer gibi
Toz gibi savrulayım
Doğranayım kılıca
Dağ gibi devrileyim
Sançılayım okuma
Ateşte kavrulayım*

*Oğlum doğmasın
Yaşa değmesin*

Doğarsa da varmasın on gününe
Şahit olsun gözlerim son gününe

Anam ile babamın
Yüzünü görmeden ben
Bu gerdeğe girersem
Alsın beni var eden

Böyle dedikten sonra
Göçlerini düzeltti
Evini çözdü hemen
Kaytabanı buzlattı
Kışnetti karakoçu
Ata ufku gözletti

Gece, gündüz demeden
Dertli söz söylemeden

Yedi gün, yedi gece
At sürdü, acı çekti
En sonunda Oğuz'un
Serhat eline çıktı
İndirdi yüklerini
Oraya çadır dikti

Kanturalı ivedi
Erlere şöyle dedi:

Hey kırk eşim, kırk yoldaşım
Kırkınıza kurban başım

Ulu Tanrı yol verdi
Çok inayet gösterdi

Öldürdüm üç canavarı
Ölimü güç canavarı

Buldum Selcen Hatun'u
Aldım Selcen Hatun'u
Erliğimle alıp da
Geldim Selcen Hatun'u

Hemen gidin babama
Haber edin babama

Tasalı yüzü gülsün
Oğluna karşı gelsin

Bu sözlerin üstüne yiğitler yola çıktı
Kanturalı çevreyi gezinip şöyle baktı
Kuğu kuşu, turnalar, keklik, turgay, turaçlar
Yan yana uçuyordu, sayısı hayli çoktu

Vardı soğuk soğuk sular
Çayır, çimen neler neler...

Oturdular, yemeye, içmeye koyuldular
Yiyip içip keyifle bir çula yayıldılar

O zamanda beylerin ne gelirse başına
Uykudan gelir idi hem de boşu boşuna

O an Kanturalı'nın tatlı uykusu geldi
Uyudu oracıkta, mutlu düşlere daldı

Kanturalı uyur iken
Selcen Kız seyrediyordu
Kenarda kendi kendine
Konuşup şöyle diyordu:

*Beni seven erler çoktu
Birden çıkıp gelmesinler
Yiğidimi kılıçlayıp
Sinesini delmesinler
Akça yüzlü ben gelini
Eve geri salmasınlar*

Hızlıca yiğidinin zırh giydirdi atına
Kendisi de zırhlanıp süngüyü ele aldı
Yüksek bir yere çıkıp gözetledi çevreyi
Yerinde hareketsiz bir kaya gibi kaldı

Meğer hânım, diğer yanda
Tekür öfkeli, pişman da:

Üç canavar yıktı diye
Kara yere soktu diye

Biricik kızımı aldı
Geride tasası kaldı

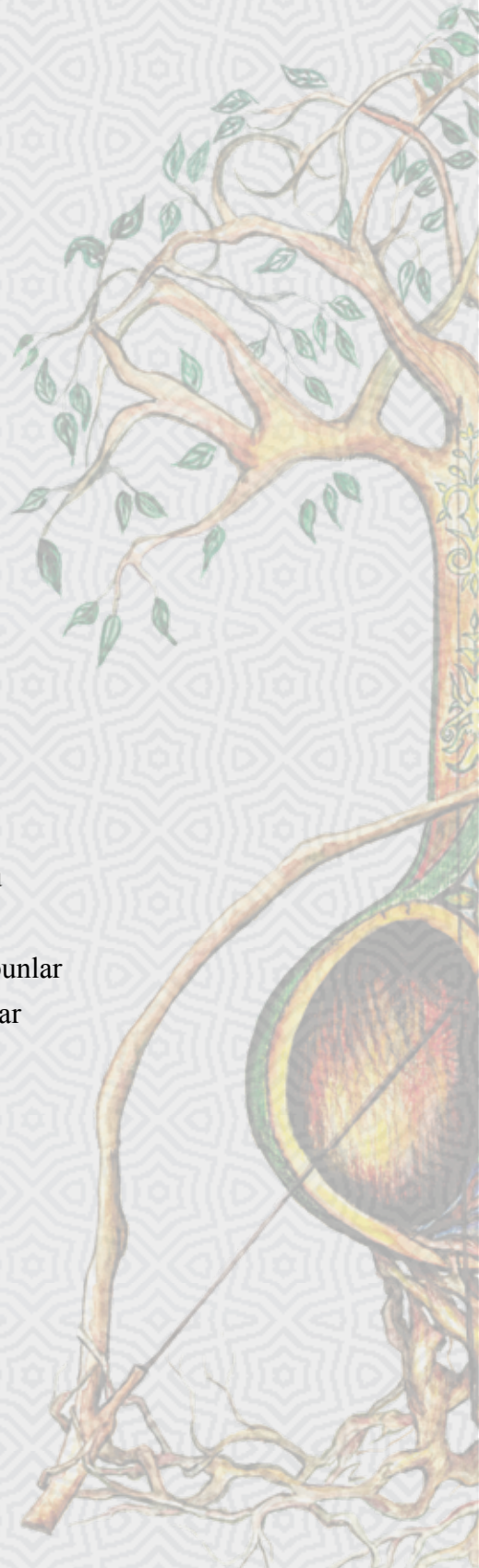
Böyle deyip yılan Tekür
Özü, sözü yalan Tekür

İçleri kara donlu, dışları gök demirli
Altı yüz kâfir seçti, yürekleri çamurlu

Gece, gündüz at sürüp ansızın geldi bunlar
Selcen ile yiğidi çarçabuk buldu bunlar

Selcen hazırlandı, baktı
Gözünü onlara dikti

Hemen atını oynatıp
Soyladı Kanturalı'ya
Olanları heyecanla
Söyledi Kanturalı'ya:

Gafil olma yiğidim, kaldır kara başını
Aç ala çekik gözü, yarıda böl düşünü

Ak ellerin arkadan bağlanmadan sicimle
Ak alnın kara yere tepilmeden hücumla

Görklü başın habersiz kesilip yıkılmadan
Alca kanın toprağa su gibi dökülmeden

Yağı geldi, düşman erdi
Düşman eri seni gördü

Ne yatarsın, kalk yiğit!
Can satarsın, kalk yiğit!

Yer obruldu, yüksek yüksek
Kayalar oynamadan
Yaşlı beyler daha sağken
Erler öldü, gör neden?

Karmakariş dağdan indi
Üzerine yağı kondu

Sıralanıp geldiler bak!
Seni, beni buldular bak!

*Yatacak yer mi buldun, yurt mu buldun, kalksana!
Kalk yiğidim, haydi kalk, söyle ne oldu sana?*

Selcen böyle bağırdı
Yiğidini çağırırdı

Kanturalı belinledi:
“Ne söylersin görklüm?” dedi

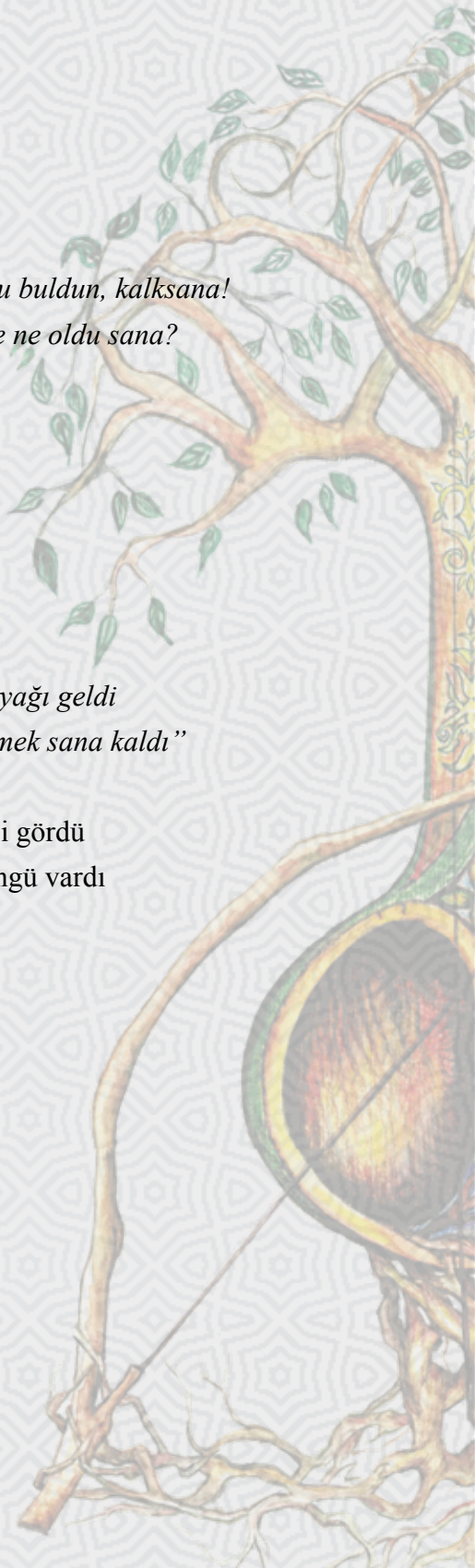
Selcen dedi: “Yiğidim, üstüne yağı geldi
Uyarmak benden ama cenk etmek sana kaldı”

Kanturalı gözünü açtı, Selcen’i gördü
Gelin at üstündeydi, elinde süngü vardı

Yeri öptü, dedi: “Şükür!
İnandım hem doğruladım

*Hak katında muradımız
Gerçek oldu adım adım”*

Böyle deyip arı sudan
Niyetlenip abdest aldı
Koydu ak alnını yere
İki rekât namaz kıldı

Sıçrayıp atına bindi
Muhammed Nebi'yi andı

Salâvat getirdi dilden
Hem dilden hem de gönülden

Kara donlu kâfire at saldı, karşı vardı
Selcen de at oynattı, erinden öne sürdü

Kanturalı dedi: "Görklüm
Sen böyle nere gidersin?
Önüm sıra at koşturup
Nereye akın edersin?"

Selcen dedi: "Bey yiğit!
Varlığım, her şey yiğit!

Baş esen olunca börk bulunmaz mı?
Hasma kılıç çalıp ok salınmaz mı?

Bu gelen kâfir çoktur
Kâfirin affı yoktur

Saldıralım, dövüşelim
Kâfirlerle savaşalım

Ölenimiz mertçe ölsün
Kalanımız yurda gelsin”

Bu arada Selcen Hatun at saldı
Karımını bastı, canını aldı

Sürmedi kaçanı, meleyenleri
Öldürmedi aman dileyenleri

Sandı ki düşman basıldı
Kalmadı hepsi kesildi

Kılıcının balçağı kan içinde dururken
Selcen otağa geldi kalbi hızla vururken

Çıktı, Kanturalı yok!
Baktı, Kanturalı yok!

Bulamadı erini
Yiğitler önderini

O an Kanturalı’nın
Ana, atası geldi
Oğlunu aramaya
Candan ötesi geldi

Gördüler ki Selcen'in kılıcı kan içinde
Lâkin oğlu görünmez koşup ona vardılar
Ana, baba merakla, heyecanla, korkuyla
Hemen Selcen Hatun'dan nice haber sordular

Vardı anası
Sordu anası:

Anam kişi, kızım kişi!
Anlat bize olan işi

Tan atarken doğrulup kalkıverdın yerinden
O yalnızca oğlumu tutturdun mu, sattın mı?
Habersizce başını kestirdin mi ellere?
Kadın ana, bey baba diyerek buzlattın mı?

Sen gelirsin, biricik bebeğim görünmüyor
Bağrım korda yanıyor, tasadan arınmıyor

Ağız dilden birkaç kelam et bana
Kara başım kurban olsun kız sana

Kız bildi ki kaynanası,
Kayınbabası bunlar
Kamçıyla bir yer gösterdi
Onlar dikkatle dinler

Dedi: “Nerde toz varsa iner karışır hâlde
Karga, kuzgun oynarsa bir bayırda, bir belde

Arayalım orayı
Tarayalım orayı”

Atına mahmuz vurdu, bir yüksek yere çıktı
Gördü ki bir derede toz derilir, dağılır
Üzerine geldi ki yiğit Kanturalı’nın
Atını oklamışlar, başı yere eğilir

422

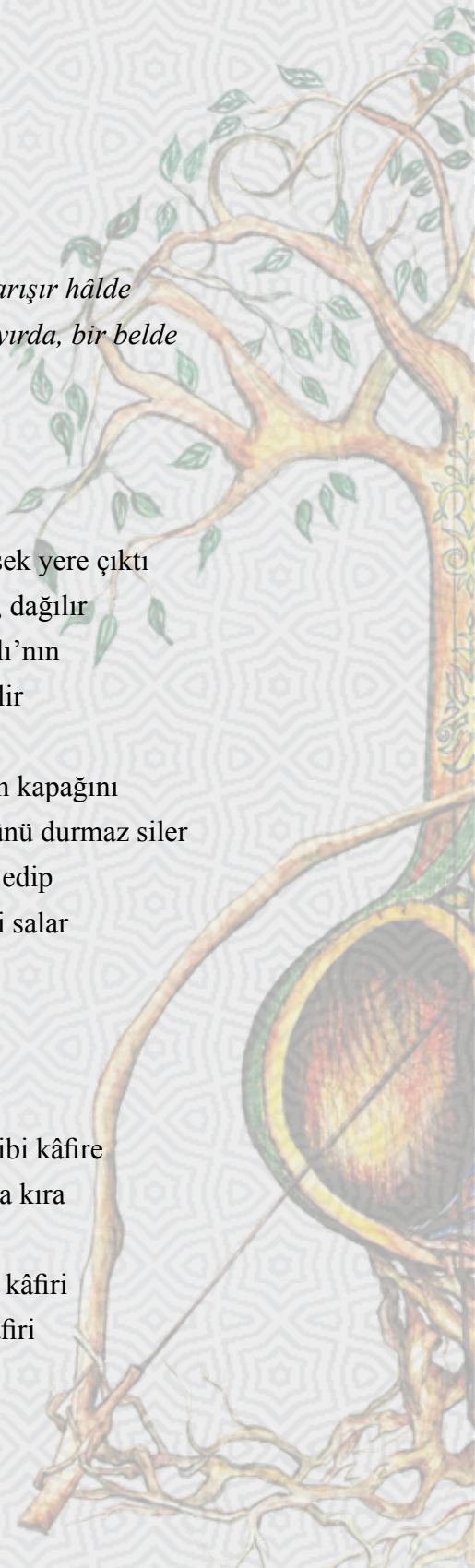
Hem de Kanturalı’nın gözünün kapağını
Ok delmiş, kan bürümüş, yüzünü durmaz siler
Kâfirler üşüşürken kılıcı yalın edip
Hepsini öne katıp kovalar, geri salar

Selcen bunu böyle gördü
İçini bir ateş sardı

Bir bölük kaza, şahin girmiş gibi kâfire
At saldı, kılıç çaldı hepsini kıra kıra

Bir ucundan bir uca kırıp çıktı kâfiri
Yaşlarını tüketip yere soktu kâfiri

Kanturalı baktı, gördü
Biri yağıyı kovalar

Bilmediği bir yerlerin

Eri yağıyı kovalar

Selcen'i bilemedi

Bilmeyip şöyle dedi:

Kalkıp da yerinden doğrulan yiğit

Kazılık atına kurulan yiğit

Ne yiğitsin?

Habersizce başlar kesen

Destursuzca yağı basan

Ne yiğitsin?

Destursuz yağıya girmek

Bizim elde ayıp olur

Bre yürü, kaybol çabuk,

Yoksa canın kayıp olur

Doğan kuşu olup uçayım mı ben?

Başını habersiz biçeyim mi ben?

Sakalınla boğazını

Sıkayım mı sen söyle?

Alca kanını yerlere
Dökeyim mi sen söyle?
Kara başını terkiye
Takayım mı sen söyle?

Kazası gelmiş yiğit
Cezası gelmiş yiğit
Benim iki elimden
Ezası gelmiş yiğit

Ne yiğitsin, ne yiğitsin
Ne canın ne şanın yitsin

Kalk da dön git evine
Anan, atan sevine

Selcen duyup soyladı
Görelim ne söyledi:

Hey yiğidim, bey yiğidim
Varlığım, her şey yiğidim

Kaytabanda kızıl deve
Döner mi torumundan?
Bahadırlar cenk yerinde
Kaçar mı karımından?

Karakoçta kazılık at
Kulununu teper mi?
Ağıllarda akça koyun
Kuzusunu küper mi?
Alp yiğitler görklüsüne
Bir kötülük yapar mı?

Yiğidim, bey yiğidim!
Duy beni, duy yiğidim!

İşte bunca yağının
Kâfirin alçağının

Bir ucu sanadır, bir ucu bana
Bir öcü sanadır, bir öcü bana

Kanturalı bildi ki yağıyı basan Selcen
Kâfirleri dağıtan, çoğunu kesen Selcen

Düşmanın bir ucuna
Belki de en gücüne

Kanturalı at sürdü
Kılıç çaldı, gürz vurdu

Kesti kâfir başını
Eşini, yoldaşını

Yağı böyle bozuldu
Basılarak ezildi

Selcen Hatun erini aldı atın ardına
Kanturalı giderken düştü bunun derdine

Kendi kendini yedi
Kendine şöyle dedi:

*Kalkıp da Selcen Hatun doğrulup durduğunda
Bindiğinde yelesi kara kazılık ata
Vardığında babamın ak ban eşiğine sen
Korkarım abartarak anlatırsın çok hata*

428

*Oğuz'un ala gözlü kızı, gelini soylar
Her kişi bildiğini, herkes sözünü söyler*

*Sen orada kalkasın, övünesin orada
Erliğini, gücünü savunasın orada*

*Diyesin 'Kanturalı güçsüz düştü, kurtardım
At ardına almasam, etmeseydim ben yardım*

*Kanturalı öldü
Yer koynuna alırdı'*

Sen böyle anlatırsın
Oğuz'a dinletirsin

Gözüm döndü, gönlüm gitti
Bu sebepten aklım yitti

Selcen, seni öldürürüm
Gül tenini soldururum

Selcen sessizce dinledi
Durdu, durumu anladı

Selcen burada soyladı
Görelim ki ne söyledi:

Bey yiğit, beyim yiğit
Yıldızım, ayım yiğit

Övünürse er övünsün aslandır
Övünmesi kadınlara bühtandır

Övünmekle kadın elbet er olmaz
Övünene gönüllerde yer olmaz

Ala yorgan içinde
Dolaşmadım teninle

Tatlı damak verip de
Soruşmadım seninle
Al duvağın altında
Söyleşmedim ününle

Tez sevdin, tez usandın
Sen Selcen'i ne sandın!

Sersem oğlu sersem dur
Kör nefesine zincir vur

Ulu Tanrı bilir ki munisim, yârim sana
Gözünü karartıp da ne olur kıyma bana

Kanturalı dedi: "İlle seni öldürmeliyim
Konuşmadan yeryüzünden seni kaldırmalıyım!"

Bu söze kızdı Selcen
Sözleri dizdi Selcen:

Bre ahmak, akılsız zat
Ne naz bildin ne nasihat

Ben aşağı kulptan tutsam
Sen yukarı kulptan tuttun
Gittin burnunun dikine
Sevgiyi, aşkı unuttun

*Kılıçla mı, okunla mı?
Geleceksin, gel hadi
İnadının cezasını!
Bulacaksın, bul hadi!*

Selcen Kız atını tepti
Bir yüksek yere çıktı
Sadağından doksan oku
Alıp da yere döktü

430

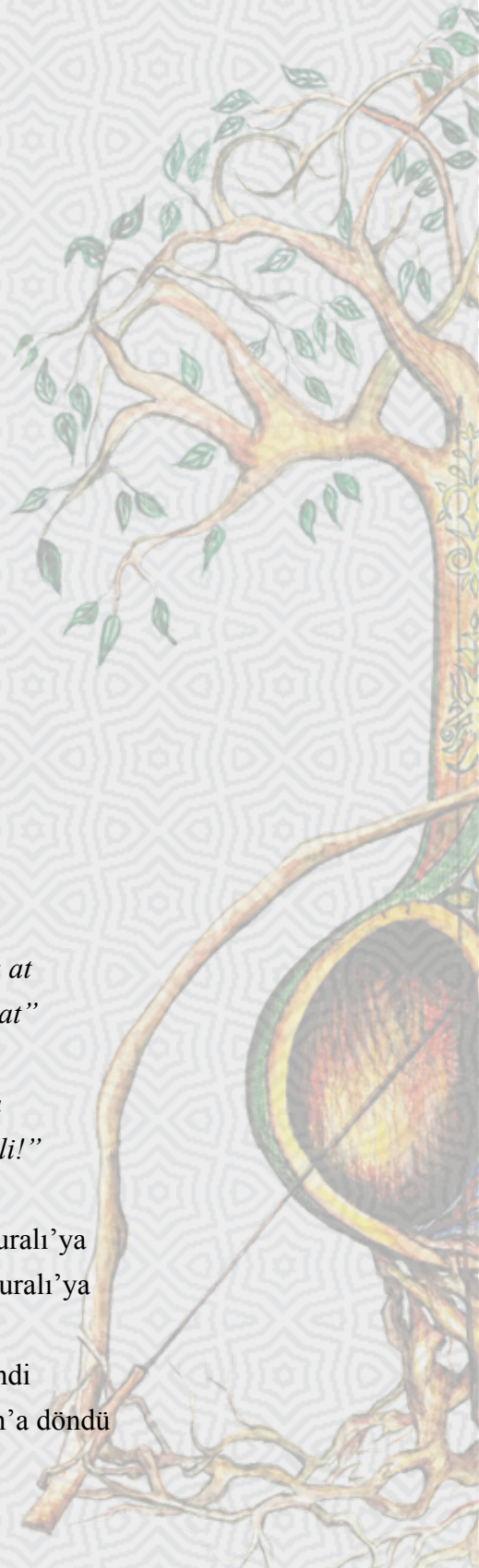
İki okun temrenini çıkardı
Birini gezledi, tuttu birini
Kıyamadı temrenli ok atmaya
Gönülünden severdi yiğit erini

Selcen dedi: “Yiğit, sen okunu at
Okunu gönder de derdimi kapat”

Kanturalı dedi: “Kızların yolu
Öncedir, sen gönder okunu deli!”

Selcen okunu saldı yiğit Kanturalı’ya
Oku pek hızlı geldi yiğit Kanturalı’ya

Yiğidin başındaki biti ayağa indi
Kanturalı aşk ile Selcen Hatun’a döndü

Kucaklaşıp barıştılar
Sarıldılar, soruştular

Kanturalı soyladı
Görelim ne söyledi:

*Yalap yalap ısıldayan
İnce donlum, sultanım
Yere basmayıp yürüyen
Servi boylum, ceylanım
İki badem sığmayan
Dar ağızlım, mercanım*

*Kalemcilerin çaldığı
Kara kaşlım, can özüm
Sen ki aslanın uruğu
Sultan kızı, son sözüm
Sensin benim mavi göğüm
Sensin benim yeryüzüm*

*Ben seni öldürmeye kıyar mıydım Selcen'im
Gül tenini mezara koyar mıydım Selcen'im*

*Öz canıma kıyardım,
Kıyamazdım ben sana
Yalnız seni sınırdım
Sevdiğim anlasana*

Selcen Hatun da soyladı
Görelim ki ne söyledi:

*Yerimden doğrulup yola dönerdim
Kazılık atıma sıçrar binerdim*

*Yiğit beyim!
Ey her şeyim!*

*Babamım ak ban evinden çıkardım
Eğri Bel'e, Aladağ'a bakardım*

*Av avlardım, kuş kuşlardım
Nice sabi düş düşlerdim*

*Sığın geyik, ala geyik
Kovalardım âlâ geyik*

*Aldığımda yayı ele
Çektiğimde bir ok ile*

*Seni istesem vururdum
Yani, istesem vururdum!*

*Temrensiz okla yiğit
Ben de seni sındırdım*

*Sana bir şey olsaydı
Ateşlerde yanardım*

*Ben sana kıyar mıyım?
Öyle kötü yâr miyim?*

Irağından, yakınından
Sarmaşıp bekleştiler
İki âşık gizli yaka
Tutup da koklaştılar
Ak boz atlarına binip
Oğuz'a yaklaştılar

Sürdüler Oğuz eline
Vardılar Oğuz eline

Yol boyunca yarıştılar
Babasına eriştiler

Babası gördü oğlunu
Şükür etti Hak Tanrı'ya
Er oğluyla, geliniyle
Teslim oldu Tek Tanrı'ya

Gök, ala, görklü çimene
Çadır dikti, halı serdi
Attan aygır, koyundan koç,

Deveden de buğra kırdı
Soylu Oğuz beylerini
Ağırladı, şölen verdi

Düğün kurdurdu oğluna
Davul vurdurdu oğluna

Altınlica günlüğünü
Kanturalı kurdu hânım
O kutlu çadır içinde
Gerdeğine girdi hânım
Dileğine, muradına,
Maksuduna erdi hânım

Dedem Korkut geldi sonra
Bir şadılık çaldı sonra

Elinde kolca kopuzla
Boy boyladı, soy soyladı
Gazilerin başlarına
Gelen işleri söyledi:

*Hani saydığım erenler
Dünyayı malı görenler*

*Yer gizledi, ecel aldı
Fani dünya kime kaldı?*

Gidimli, gelimli dünya
Son ucu ölümlü dünya

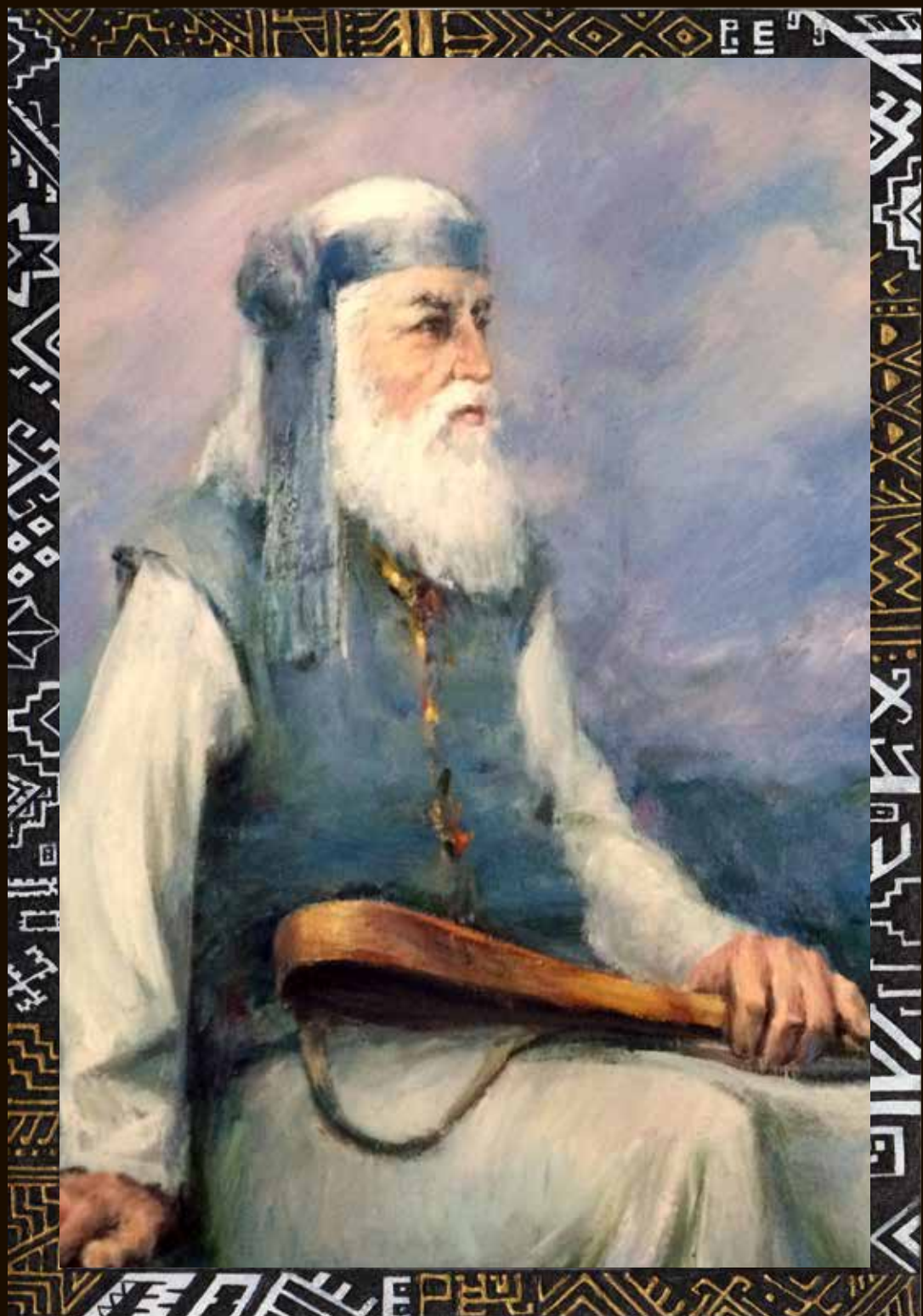
Yom vereyim ey hânım
Bu yomları duy hânım

Ecel geldiğinde arı imandan
Ulu Tanrı ayırmasın inşallah
Seni namertlere muhtaç etmesin
Namertleri kayırmasın inşallah
Allah'ın verdiği umudun dursun
Kırdırmasın, hiç kırmassın inşallah

435

Ak alnına beş kelime
Dua kıldık, kabul ola
Âmin diyen Hakk'ı görsün
Pak cennette güle güle

Derlesin, toplasın günahınızı
Uğratmasın yurduna hiç cefanın
Bağışlasın yüzü, suyuna sebep
Adı görklü Muhammed Mustafa'nın

**KAZILIK KOCA OĞLU
YEĞENEK BOYU**

Oğuz'un Bayındır Hân'ı
Süsletmişti dört bir yanı

Ağır konukları için
Hakk'ın tanıkları için

Göge sayvan çektiirmişti
Ak çadırlar diktirmişti

437

İç-Dış Oğuz beylerini
Kara yağız beylerini

Yemek, içmek, gülmek için
Birliği iş bilmek için

Obasında toplamıştı
Beyler yeri kaplamıştı

O beylerin içinde
Onca erin içinde

Kazılık Koca derler, bir yiğit kişi vardı
Bayındır'a yârenlik, hem vezirlik yapardı

İçtiğinde şarabın itisinden, alından
Türlü dilekler geçti aklından, hayalinden

Kaba dizi üstüne çöktü, akın diledi
Bayındır'ın yüzüne baktı, akın diledi

Zaten Kazılık Koca
Çok güngörmüş biriydi
Yüz yağıya atını
Yalnız sürmüş biriydi
Bayındır'a, Oğuz'a
Ünler vermiş biriydi

Yanına toplayarak yarar kocalarını
Yurduna dost, düşmana zarar kocalarını

Pusatlanıp her biri durmadan çıktı yola
Yiğitleri, yoldaşı su gibi aktı yola

Karlı dağlar, tepeler, sayısız beller aştı
Günlerden bir gün Düzmürd Kalesi'ne ulaştı

Ora Karadeniz'in kıyısında bir yerdi
Yiğitler attan inip çadır kurdu, çul serdi

Ama Kazılık Koca beğenmezdi durmayı
Bir kurt gibi beklerdi, düşmana saldırmayı

O yüzden varır varmaz savaşmaya başladı
Kaledeki kâfirle dövüşmeye başladı

Kale kumandanı çıkıp
Er diledi meydana
Oğuzeli ordusundan
Kür diledi meydana
Gözünü ölüme yummuş
Kör diledi meydana

Kazılık Koca yekindi
Karakoç atına bindi

439

Kara dinli kâfire yıldırımca at sürdü
Karşısında kâfiri oldukça rahat gördü

Önce atlar tepişti
Sonra erler kapıştı
Kazılık Koca hemen
Tutkal gibi yapıştı

Kılıcını indirdi kâfirin ensesine
Bu vuruşu sebepti kâfirin gülmesine

Çünkü kılıcın izi çalı izi gibiydi
Kâfir beyi bu ize dünden razı gibiydi

Sıra kâfire geldi
Gürzü eline aldı

Altmış batmanlık gürzü sallayarak yüceye
Tepesi deyip vurdu bey Kazılık Koca'ya

Sanki kalbi göğsünden dışarıya fırladı
Kan ağzından, burnundan düdüğü gibi şorladı

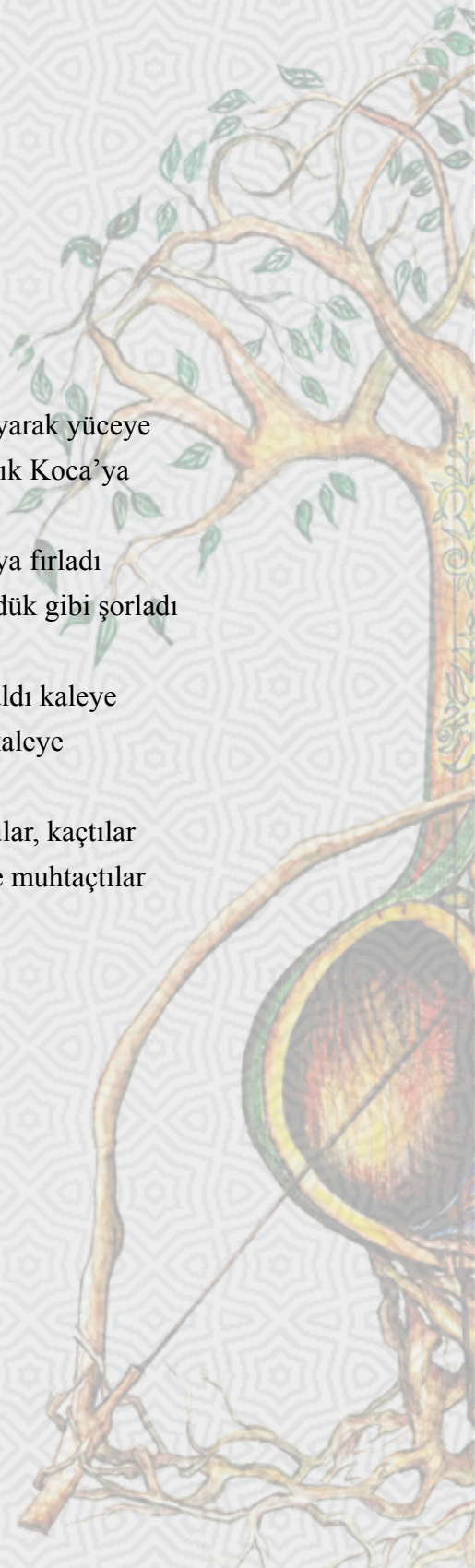
Kazılık Koca'yı kâfir tutsak aldı kaleye
Zincirledi ellerini köle kıldı kaleye

Yoldaşları onu görüp bozuldular, kaçtılar
Savaşta kaçanlar elbet erliğe muhtaçtılar

On altı yıl bu hisarda
Tutsak kaldı, bekledi
Beklediği bu günlerde
Derdine dert ekledi
Hem derdini hem öcünü
Yüreğine yükledi

Bunu duyunca Emen
Oraya gitti hemen

Kaynı er Pehlivan Emen
Büyüktü ünü, adı

Bu kaleye yedi defa
Saldırdı alamadı
Alıp Kazılık Koca'yı
Evine salamadı

Kazılık Koca tutsak olduğu zamanlarda
Hanımı bir oğlancık doğurdu o anlarda

Oğlan yıllar geçtikçe büyüdü bir er oldu
Seller gibi çağlayıp rüzgârca eser oldu

441

Ama babasını öldü bilirdi
Hak Tanrı yanına aldı bilirdi
Saklamıştı oba acı gerçeğı
Bilse de elinden ne iş gelirdi

Yeğenek derlerdi obada ona
Bir yanı yarımdaydı babadan yana

Bir gün Yeğenek beylerle
Tatlı sohbet ederken
Ulu Tanrı kelamıyla
Kutlu sohbet ederken
Oğuz töresine uygun
Utlı sohbet ederken

Karagüne oğlu Budak
Yeğenek'le tartıştı
İlkin ince sözler ile
İmalarla sürtüştü
Ardından gelen yergiler
Göğse mızrak dürtüştü

Budak hayli kızmıştı
Acı sözler dizmişti:

*Niye esip gürlersin?
Nefsini mi körlersin?*

*Mademki er yiğitsin
Oğuz'da bir yiğitsin*

*On altı yıldır baban
Tutsaktır onca zaman*

*Lafla erlikte ne var!
Sen git babanı kurtar!*

Budak'ın bu sözleri ölümden korkunç oldu
Tutsak olan babası başına kakınç oldu

Kara bağı sarsıldı, yüreciği oynadı
Yaralı yüreğinde kor ateşler kaydadı

Beklemeden Yeğenek, Bayındır Han'a vardı
Huzurunda saygıyla bağır basıp diz vurdu

Yeğenek yana yana
Dedi Bayındır Hân'a:

*Ala sabah sapa yerde
Dikilende ak çadırılı
Atlas ile yapılanda
Gök sayvanlı, gök çadırılı
Tavla tavla çekilende
Şahbaz atlı, bahadırlı*

443

*Yoksul, güçsüzün umudu
Kalmış yiğit arkası
Türkistan'ın berk direği
Ölmüş yiğit arkası
Amit Suyu'nun aslanı
Giymiş Hızır hırkası*

*Tülü kuşun yavrususun
Karacuk'un kaplanı
Sofraları bol nimetli
Dağ gibi yüce şanı
Oğuzların dayanağı
Yiğit Bayındır Hân'ı*

Babamı ölmüş bilirdim
O yüzden mutsuz olurdum

Ama şimdi öğrendim ki kâfire tutsakmış babam
On altı yıl yad ellerde paslı zincir takmış babam

Devletli başın için bana yardım et hânım
Bir bölük askerini versen emanet hânım

Gönder beni erlerinle kaleye
Gönder beni istediğin belaya

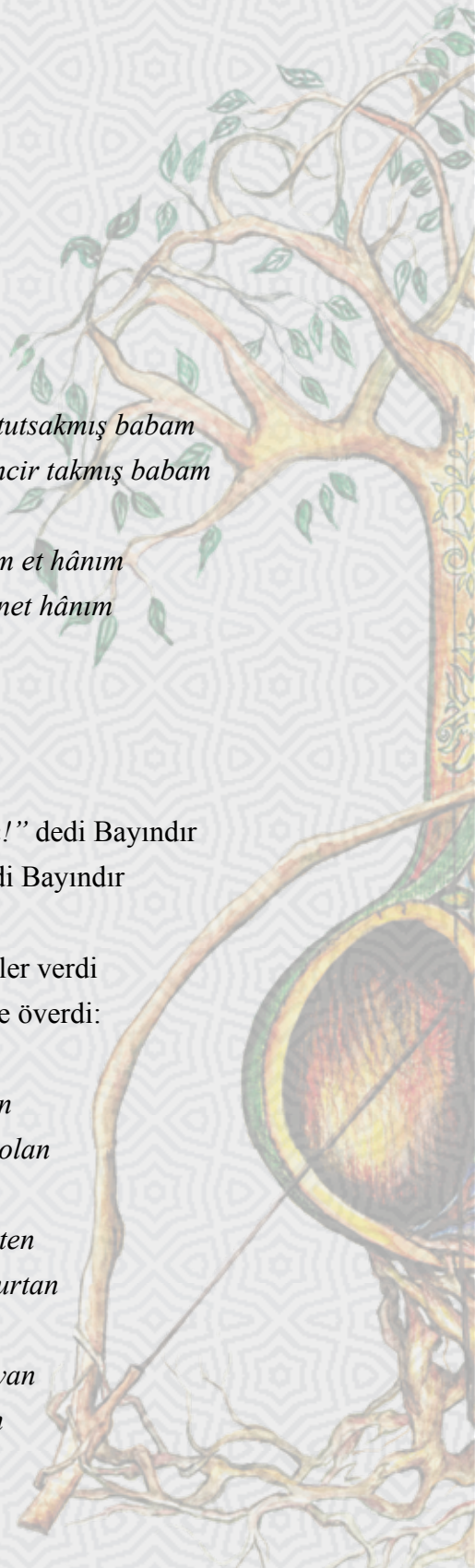
“Yirmi dört sancak beyi gelsin!” dedi Bayındır
“Her biri tuğlarını alsın!” dedi Bayındır

Yeğenek’in yanına namlı yiğitler verdi
Bayındır Hân onları şu sözlerle överdi:

İlkin gelsin sancağında ay olan
Demirkapı Derbendi’nde Bey olan

Kargı, süngü ucunda er böğürten
Korkudan düşmanı dokuz doğurtan

Savaşırken kimsin diye sormayan
Kara polat kılıcı kın görmeyen

Kıyan Selçuk oğlu Dünder yoldaşın
O sana yoldaşken ağrımaz başın

Aygır Gözler Suyu'nda at yüzdüren
Elinde kırk batman topuz gezdiren
Elli yedi kale anahtarını
Alarak adına destan düzdüren

Dönebilmez Dölek Evren
Eylek Koca'ın oğlu
Atına gem vurulmayan
Kara kılıcı zağlı
Seninle beraber gitsin
Soyları Tanrı Dağlı

İkiz burçtan kayın oku
Sadakta eğlenmeyen
Cenge kahkahayla giden
Ardından ağlanmayan
Yirmi namert saldırısa da
Kolları bağlanmayan

Yağrancı oğlu Elalmış
Birlik olsun seninle
Girdiğiniz uğraşlarda
Başlar alsın seninle

Sağ gidip de esen dönsün
Geri gelsin seninle

Üç kez yağı görmese kan ağlayan baturum
Doğsun oğlu Rüstem'dir cana doyan baturum

Seni onun yanında ateş yakmaz, su boğmaz
Rüstem'im'in erliği koca cihana sığmaz

Cenge birlikte gidin
Kâfiri talan edin

Ejderhalar ağzından saldırıp adam alan
Civan Deli Evren'dir mazluma arka olan

Barışta durgun deniz savaşta fırtınadır
İndirdiği darbeler zalimin sırtınadır

Gelsin Deli Evren de
Gözün oldun çevrende

Dünyanın her ucuna yetiştirmeyi dileyen
Şehitler kervanına katışmayı dileyen

Göz ağrım Soğan Sarı
Cenkten kalır mı geri

*O da seninle gelsin
Yanına yoldaş olsun*

*Sayılmakla tükenir mi Oğuz beyleri tek tek
Yirmi dört sancak beyine yoldaş oldu Yeğenek*

*Bayındır Hân'ın emriyle yola düşmüştü beyler
Yeğenek de uykusunda gördüğü düşü söyler:*

*Ey beylerim, yoldaşlarım
Can yongası hâldaşlarım*

*Ala göziim uykudayken
Maverada canlar gördüm
Ak boz atlar koşuşturan
Alpler, alperenler gördüm
Ak tolgalı yiğitlerle
Dedemiz Korkut'a vardım*

*Dedem Korkut öğüt verdi
Bana doğruyu gösterdi*

*Karadağlar'ı geçerek
Kâh konarak kâh göçerek*

*Karadeniz'e yol teptim
Ağaçtan bir gemi yaptım*

Ak gömleğimi çıkarıp
Gemiye bir yelken kurup

Denizi dilerek geçtim
Gözümü karada açtım

Karada bir balkır yiğit
Tam karşımda duruyordu
Kargı dilli berk süngümü
Çektiğimi görüyordu

Kargımı o yiğit ere
Vuracağım anda durdum
Meğer dayım Emen imiş
Onu bildim, selam verdim

Göz kapaklarını kaldırıp yüzüme doğru baktı
Gittiğim menzili sorup beni sorguya çekti

Düzmüird Kalesi 'ne doğru giderim dayı, dedim
Babamı kurtarıp azat ederim dayı, dedim

O an bir soy soyladı
Bana şöyle söyledi

“Yedi vurgunuma yel yetişmezdi
Çok hızlı koşardı şahbaz atlarım

Yedi bayır kurduna benzerdi âlem şahit
Savaşa girdiğinde er yiğitlerim

Kurulurdu yayım yedi kişiyle
Kayın dalı yeleşinden som altınlı oklarım
Yel esti, yağmur yağdı, alamadım bir türlü
Yedi kez boşa çıktı harcanan emeklerim
Bir yiğide ardır yedi yenilgi
O yüzden bir umutla hep tetikte beklerim

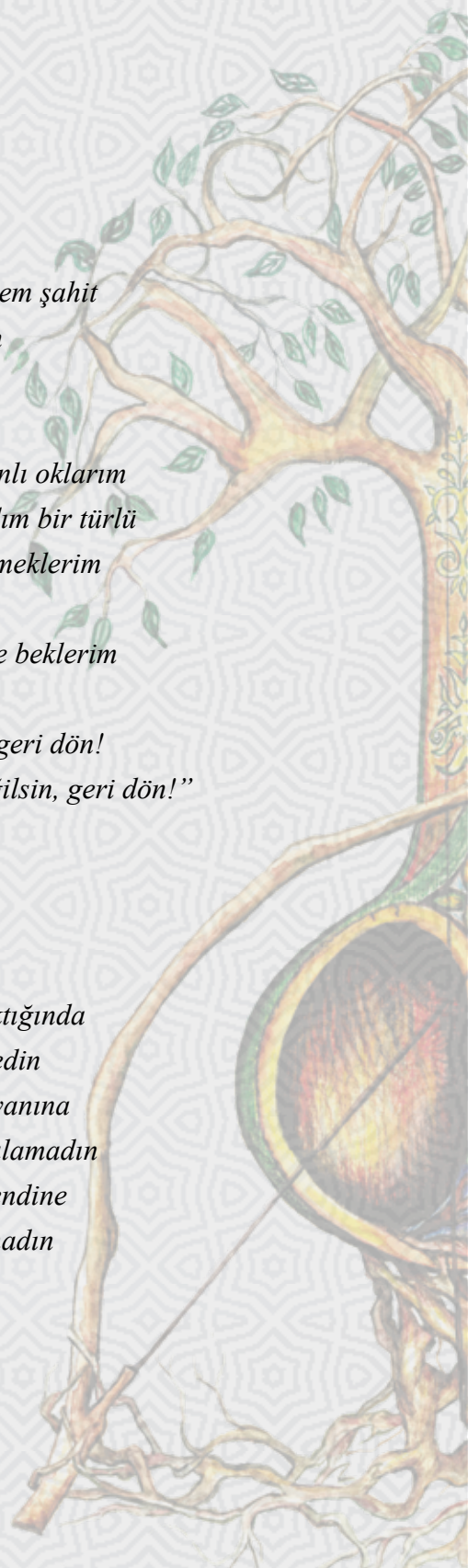
450

Benden daha ileri er değilsin, geri dön!
Sen Düzmüird'ü alacak kür değilsin, geri dön!"

Dayım sustu, ben söyledim
Dayıma şunları dedim:

Kalkıp dayı yerinden sefere çıktığında
Adı belli erleri yoldaşın bilemedin
Almadın benim gibi baturları yanına
Ala gözlü beylerle meydana dalamadın
Paralı askerleri yoldaş ettin kendine
Onun için kaleye saldırıp alamadın

Kese kese yemeye
Et güzel, yahni güzel
Çağırıp söylemeye
Toylarda mahnı güzel

*Bilip de unutmasa
İnsanın zihni güzel
Kurda zincir ar olur
Özünde hürlük güzel
Kulda soy sop, yiğitlik
Devlette dirlik güzel
Karımından dönmese
Kaçmasa erlik güzel.”*

Bu düşünüyü Yeğenek, dostlarına anlattı
Gür sesiyle herkese merak ile dinletti

451

Dayısı Pehlivan Emen yakınında dururdu
Yeğenin her işini gözetlerdi, görürdü

Sonra beyleriyle gelip Yeğenek’e katıldı
Güçlenen ordu ok gibi ileriye atıldı

Bir ok gibi kâfirlerin yurtlarına indiler
Düzmürd Kalesi’ni sarıp çevresine kondular

Kâfirler onları görüp haber verdiği zaman
Kale beyi pusatlanıp dışarı çıktı hemen

Arşun oğlu Direk Tekür kendisini gösterdi
Oğuzlardan savaşmaya bir bahadır isterdi

Kalktı Kıyan Selçuk oğlu
Deli Dünder yel gibi
Altmış tutamlık cıdayı
Taşıyordu tel gibi
Kazılık atla kâfire
Hücum etti sel gibi

Sivri cıdayı kâfire vurup saplayım derken
Kâfir Tekür, cıdasını aldı hamle ederken

Altmış batmanlık gürzüyle vurdu Deli Dünder'a
Geniş dünya bu darbeyle dardı Deli Dünder'a

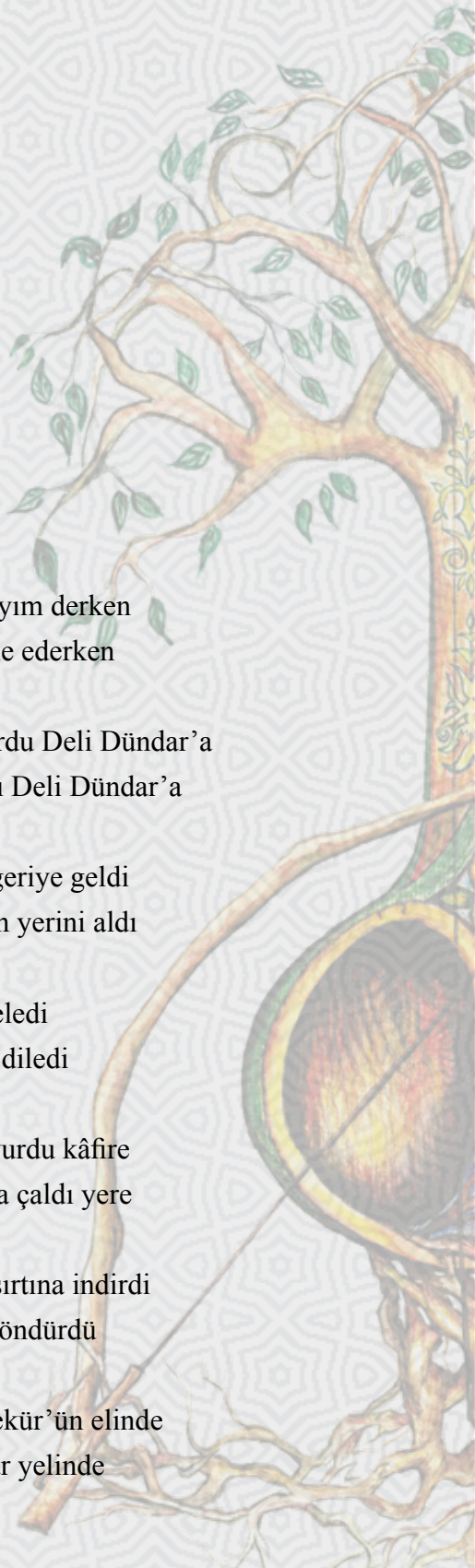
Kazılık atı döndürüp Dünder geriye geldi
Dönebilmez Dölek Evren onun yerini aldı

Altı dilimli çomakla atını ökçeledi
Bir vuruşla o kâfiri öldürmeyi diledi

Rüzgâr gibi at teperek sertçe vurdu kâfire
Tekür kavrayıp çomağı hışımla çaldı yere

Gürzünü sertçe Evren'in tam sırtına indirdi
Evren gücünü yitirip atı geri döndürdü

Sonunda dört sancak beyi o Tekür'ün elinde
Zebun olup her birisi dağıldılar yelinde

Bunu görünce Yeğenek hırsından yeri dövdü
Sığınarak Yaradan'a görklü Tanrı'yı övdü:

Yücelerden yüce Tanrı
İsmi aziz, koca Tanrı

Sen anadan olmadın
Sen atadan kalmadın

Cismin ile ceddin yok
Seni saran haddin yok

Kimseye güç etmedin
Rızkını tüketmedin

Her yerde teksin Tanrı
Ulusun, haksın Tanrı

Taç giydirdin Âdem'e
Ondan geldik bu deme

Şeytana lanet kıldın
Emrine asi bildin

İsyanından ötürü
Kalmamıştı hatırı

Kovulmak oldu sonu
Kapından sürdün onu

Nemrut göğē ok attı
Bir atmadı çok attı

Karnı yarık balığı
Karşı tutan Yaradan
İbrahim 'i ateşten
Güle atan Yaradan

454

Ulutmazsın vurduğunu
Belirtmezsın kıldığını

Sevdiğini göğē alan
Kızdığını yere çalan

Kapına gelip uğundum
Hak deyip sana sığındım

Kara donlu kâfirlere
Eli kanlı kâfirlere

At teperim babam için
Yardım et bu çabam için

Dilim seni anar Tanrı

Sen işimi onar Tanrı

Bu sözlerle dil döküp Yaradan'a yalvardı
Hemen atına binip kâfire doğru vardı

Rüzgâr gibi yetiştî, tutkal gibi yapıştı
İki yiğit meydanda koçlar gibi küpüştü

Yeğenek kılıç vurdu omzuna kâfir erin
Büyük bir yara açtı altı parmağtan derin

455

Keçimini, zırhını bir vuruşla doğradı
Kâfir beyi ilk defa bir gazaba uğradı

Kara kanı şorladı, çizmesi kanla doldu
Bunaldı kara başı, şaşırdı, bunlu oldu

Kâfir, atı çevirip kaçtı hisara doğru
Korkusundan kuş gibi uçtu hisara doğru

Yeğenek at koşturdu kâfire yetmek için
Kılıcını sıyırdı hemen alt etmek için

Yetişince kılıcı çalıverdi kâfire
Kâfirin lanet başı top gibi düştü yere

Bundan sonra Yeğenek atı geri döndürdü
Tekür'ün ölüşünü bütün kâfirler gördü

Kazılık Koca'yı tezce bıraktılar korkudan
Serbest kalan koca yiğit neler soylamış o an:

*Develerin mayasını yüklü duyup gitmişim
Acep ner mi, maya mıdır biri bana söylesin
Kara yelinli koyunu yüklü sayıp gitmişim
Koyun mu koç mu olmuştur biri haber eylesin
Ela gözlü helalimi yüklü koyup gitmişim
Erkek midir yoksa kız mı birisi soy soylasın*

457

Kendisini bildirmedi
Ve Yeğenek şöyle dedi:

*Kara yelinli koyunun
Koç kuzladı ser oldu
Develerin mayasından
Gürbüz gürbüz ner oldu
Ela gözlü helalini
Yüklü koydun er oldu*

Yeğenek bunları deyip babasıyla görüştü
Kaleye yürüyüş edip yağma için yarıştı

Daha sonra babasıyla sarılıp koklaştılar
Mutluluğun zirvesine beraber yaklaştılar

İki hasret birbiriyle buluştu
İssız yerin kurdu gibi uluştu

Hak Tanrı'ya çokça şükür kıldılar
Her olanı Hak'tan gelmiş bildiler

Kesip çanın sesini
Kale kilisesini

Mescide çevirdiler
Haçları devirdiler

Bütün haram işleri
Papazı, keşişleri

Sorgulayıp astılar
Kara yere bastılar

Öldürdüler azanı
Söylettiler ezanı

Ulu Tanrı adına
Bu fethin muradına

Bir hutbe okuttular
Çok iyilik ettiler

Sonra hânları için
Özde canları için

Ala kanını kuşun
Arısını kumaşın

Kızların gökçeğini
Yüzlerin gökçeğini

Dokuzlama çarçapla
Çuhayla, altın kapla

Bayındır'a seçtiler
Gerisini saçtılar

Sonra yiğit gaziler
Evlerine döndüler
Atlarını bağlayıp
Kara yere kondular

Destan eri Dede Korkut
Oğuz piri Dede Korkut

Gelip bir destan söyledi
Boy boyladı, soy soyladı:

*Hânım hey, yom vereyim
Eksik değil, tam vereyim
Oğuzlara neşe, sevinç
Düşmanına gam vereyim*

*Yıkılmasın er Yeğenek
Karşı yatan dağların
Sökülmesin, kesilmesin
Ağaçların, bağların
Ölmüşlerin cennet görsün
Çok yaşasın sağların*

*Ahır sonu ayırmasın
Ulu Tanrı imandan
Gönlümüzü ırak etsin
Kaygılardan, gümandan
Adı görklü gül Muhammed
Olsun bize kumandan*

*Onun yüzü hürmetine günahları, suçları
Bağışlasın büyük Allah; rahmete muhtaçları*

**BASAT'IN TEPEGÖZ'Ü
ÖLDÜRDÜĞÜ BOYU**

Hânım hey, hânım hey!
Canımda cananım hey!

Güç versin dile Allah
Allah, Allah, bismillah!

Bu boy Basat'ın boyu
Söylensin yıllar boyu

463

Aklı olan danışsın
Gayrı destan konuşsun:

Bir gün Oğuz otururken üzerine yağı geldi
Balaları yatırırken üzerine yağı geldi

Gece içinde
Ürküp göçtüler
Kaç dere, tepe
Sular geçtiler
Düşmandan emin
Yere kaçtılar

Oğuz kaçıp giderken
İrağa göç ederken

Düşmüş Aruz Koca'nın oğlancığı bir yerde
Hiç kimse fark etmemiş bu telaşlı seferde

Bir aslan almış onu
Yavrusu bilmiş onu
Emzirmiş, uyutmuş da
Besleyip büyütmüş de

Aylar, yıllardan sonra
Müşkül hâllerden sonra

464

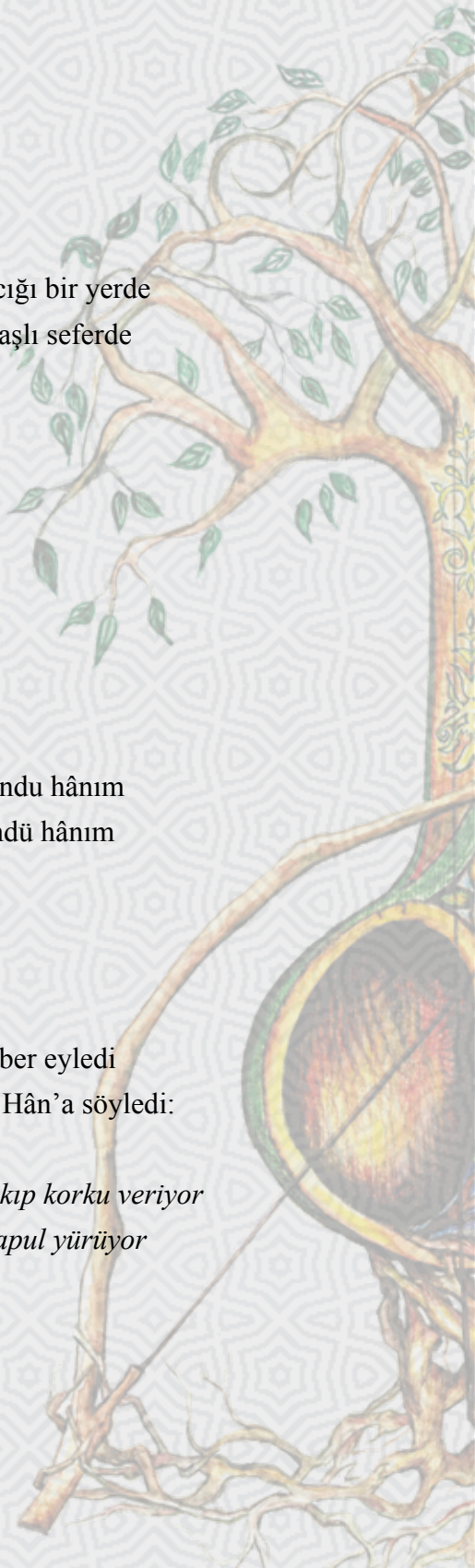
Oğuz yine yurduna gelerek kondu hânım
Gelişiyse her taraf cennete döndü hânım

Öyle günlerden bir gün
Hem telaşlı hem yorgun

Oğuz Hân'ın yilkıcısı gelip haber eyledi
Görmüş olduğu nesneyi Oğuz Hân'a söyledi:

*Hânım, ormandan bir aslan çıkıp korku veriyor
Cenge çıkmış adam gibi apul apul yürüyor*

*At basıp kan sömürür
Atı vurur, kemirir*

Aruz duyunca coştu
El bağlayıp konuştu:

*Hânım, ürkütüğümüz zaman düşen oğlumdur belki
Hasretiyle yüreğimi deşen oğlumdur belki*

Beyler bu söz üstüne
Sürdü aslan üstüne

Hepsi aslan yatağının üzerine yettiler
Aslanı ürküterek oğlancığı tuttular

465

Aruz oğlanı eve götürdü
Gururla seve seve götürdü

Sevindiler
Kıvandılar

Hem yeme içme oldu
Gönüller neşe doldu

Ama oğlan durmadı atasının yanında
Soluğunu aldı hep aslanın yatağında

Kaç kez getirdilerse oğlan evde durmadı
Gitti aslan yanına, çadıra yüz vermedi

Kaçtı oğlan
Uçtu oğlan

Yine tutup getirdiler
Babasına götürdüler

Çıkıp geldi Dedem Korkut
Sözü aldı Dedem Korkut:

*Oğlanım, sen insansın
Nur üflenmiş bir cansın*

*Düşüp kalkma hayvanlarla
Bir değilsin sen onlarla*

*Gel, yahşi atlara bin
Yelden kanatlara bin*

*Seğirt yahşi erlerle
Oğuz'dan neferlerle*

*Ulu kardeşinin adı Kıyan Selçük'tür yiğidim
Senin adın Basat olsun, hem küpe olsun öğüdüm*

*Sana adını ben verdim, yaşını Allah versin
Anan, baban esenlikle mutlu gününü görsün*

Böyle söyledi Korkut
Sırrı boyladı Korkut

Sonra Oğuz yine bir gün yaylasına geçip gitti
Babasıyla, bebesiyle kışlağından göçüp gitti

Aruz Bey'in bir çobanı var idi
"Konur Koca Sarı Çoban" der idi

Oğuz'un önünce ondan başkası
Göçemezdi
Yaylaya göçerken bir Allah kulu
Geçemezdi

Uzun Pınar denilen ünlü bir pınar vardı
O pınara periler gelerek konmuşlardı

Koyun birden ürkünce
Dağılarak korkunca

Çoban erkece kızıp yürüdü ileriye
Biraz ağzını bozup yürüdü ileriye

Gördü, peri kızları kanat kanada vurur
Uçarak bir kuş gibi, gökte dayaksız durur

Çoban kepenegini attı üzerlerine
Kepenek kapanınca içlerinden birine

Peri *ah, vah* eyledi
Çoban tamah eyledi

Yetişip tuttu çoban
Periyle yattı çoban

Koyunlar ürkmeye başladığında
Dağılıp sürüyü boşladığında

Bağırıp çağırarak hemen seğirtti
Çoban koyunlarının üstüne gitti

Kanat vurup uçarken perinin kızı
Çobana yetişti çığlığı, sözü:

*Yıl tamam olunca
Zamanı gelince*

*Emanetin var bende
Gelip alırsın sen de*

*Bilmezsin ne çile, zulüm getirdin
Oğuz'un başına ölüm getirdin*

Böyle söyledi peri
Terk etti kara yeri

Çobanın içine bir korku düştü
Dertten benzi soldu, tebdili şaştı

Zamanla Oğuz yine göçtü yaylaya
Karın, kışın elinden kaçtı yaylaya

Yine aynı pınara
Varınca çoban
Ürktüğünde koyunu
Görünce çoban

İleriye yürüdü
Önde bir şey var idi

Bir yığınak ortalıkta, itler varıp saldırıyor
Ne olduğu belli değil, yaldır yaldır yaldırıyor

O an peri kızı geldi
Arkasından sözü geldi:

*Yanaş, beri gel çoban
Emaneti al çoban*

Ama Oğuz'un başına
Ölüm getirdin boşuna

Çoban bu yığınağı görünce ibret aldı
Sapanıyla üstüne sayısız taşlar saldı

Ama büyüdü vurdukça
Çoban olanı gördükçe

Yığınağı bırakıp kaçtı oradan
Koyun ardına düşüp uçtu oradan

Meğer o sırada Bayındır Hân'la
Beyleri, gezermiş pek mutlu hâlde
Pınarın üstüne gelince atlar
İbretlik nesneyi görmüşler yolda

Ortada bir nesne yatar
Ne başı ne de kıcı var

Toplandılar etrafına
Biri inip tepti buna

Teptikçe büyüdü hayli
Birkaç yiğit, servi boylu

İnip onlar da teptiler
İlk yiğit gibi yaptılar

Büyüdü teptiklerince
Aruz da bunu görünce

O da inip tekmeledi
Dönüp dönüp tekmeledi

Dokununca mahmuzunu bu yığınak yarıldı
İçinden bir oğlan çıktı, her bir yeri görüldü

471

Gövdesi tam adam gibi, tepesinde bir göz var
Aruz eteğine sardı, dilindeyse bir söz var:

*Hânım, bunu bana ver, besleyeyim Basat'la
Ona kardeşlik etsin, sesleyeyim Basat'la*

Bayındır Hân dinledi:
“*Senin olsun, al.*” dedi

Aruz, Tepegöz'ü yanına aldı
Götürdü evine, bir dadı buldu

Uyutsun diye
Büyütsün diye

Dadı, memesini “Em!” diye verdi
Tepegöz sütünü ilkinde sordu

Baktı Tepegöz
Çekti Tepegöz

İkinci soruşta, kanını aldı
Üçüncü soruşta, canını aldı

Gelen dadının
Garip kadının.

Birkaç dadı daha getirdi Aruz
Ancak ölüsünü götürdü Aruz

Gördüler, olmayınca
Dadı da kalmayınca

“Sütle besleyelim bunu.” dediler
Önüne bir kazan sütü kodular

Bir kazan ona
Yetmedi yine

Beslediler, büyüdü, yürüyüp gezer oldu
Oğlanlarla oynarken çoğunu üzer oldu

Kiminin kulağını, kimisinin burnunu
Yemeye başlamıştı, ısırılmıştı karnını

Başa çıkan olmadı
Eğip бүken olmadı

Sözün kısası oba Tepegöz'den usandı
Pek incindi elinden, babasına dert yandı

Dip dibe yakındılar
Aruz'a yakındılar

473

Aruz da Tepegöz'e kızdı, yasak getirdi
Ona ne diller döktü, dilinde tüy bitirdi

Ağız dolusu sövdü, payladı, dövdü onu
Eslemedi bir türlü, sonunda kovdu onu

Peri anası geldi Tepegöz'ün yanına
Bir yüzüğü geçirdi oğlunun parmağına

“Oğul, sana ok batmasın, kılıç kesmesin.” dedi
Bunları söyleyerek sırra akın eyledi

Tepegöz, Oğuz'un çıktı içinden
Gerisin geriye baktı içinden

Bir yüce dağa vardı
Oraya çadır kurdu

Azıp Tepegöz
Kızıp Tepegöz

Yol kesti, adam aldı
Büyük harami oldu

Üzerine birkaç adam saldılar
Ona ok attılar, kılıç çaldılar

Kılıçlar kesmedi, oklar batmadı
Kargılar ilmedi, güçler yetmedi

Çoban-çoluk kalmadı, tutup yedi Tepegöz
Oğuz'dan da yemeye er istedi Tepegöz

Söyleyip durdu
Kızdı, kudurdu

Ayırmadı Oğuz'u
Kayırmadı Oğuz'u

Başlayınca yemeye Oğuz'dan eri, merdi
Oğuzlar toparlanıp üstüne doğru vardı

Görüp kızdı Tepegöz
Daha azdı Tepegöz

Bir ağacı yerinden koparıp hızla attı
Elli, altmış adamı öldürdü, yere kattı

Alpler başı Kazan'a vurunca gelişine
Koca dünya dar oldu Kazan Bey'in başına

Şaşırdı herkes
Ne ses, ne nefes

475

Kazan Bey'in kardeşi bahadır Karagüne
Tepegöz'ün elinde çaresiz döne döne

Pek hâlsiz düştü
Mecalsiz düştü

Düzen Oğlu Alp Rüstem ki daha gelmez böyle can
Uşun Koca Oğlu gibi yenilmez bir pehlivan

Hânım, öldü
Şehit oldu

Zayıf canlı iki yiğit kardeşi
Helak oldu Tepegöz'ün elinde

Demirdonlu Mamak gibi bir batur
Ölöp gitti Tepegöz'ün elinde

O, Bıyığı Kanlı Bügdüz Emen de
Zebun düştü cenge vardıgı günde

Aksakallı Aruz Koca'ya bile
Kan kusturdu zulmü, çilesi ile

Oğlu Kıyan Selçük'ün ödü yarıldı
Nice yiğit toprağa gençken sarıldı

Tepegöz'ün yüzünden
Ateşinden, közünden

Oğuzlar onun ile başa çıkamayınca
Tepegöz'ü öldürüp yere yıkamayınca

Çaresiz korkup kaçtılar
Başka yurtlara göçtüler

Tepegöz bırakmadı, çevirdi önlerini
Oğuzları salmadı, döndürdü yönlerini

Yine yerlerine alıp kondurdu
Haneleri, ocakları söndürdü

Velhasıl Oğuzlar kaçtı yedi kez
Tepegöz yolları kesti her defa

Yedi kez getirdi Oğuz'u geri
Bitmedi Oğuz'un çektiği cefa

Tepegöz'ün elinde güçsüz düşünce Oğuz
Bir çare bulamayıp artık şaşınca Oğuz

Varıp Dedem Korkut'la durumu konuştular
Yapılacak işleri sordular, danıştılar

477

Sonra “*Kesim keselim.*” dediler hep beraber
Dedem Korkut diliyle gönderdiler bir haber

Dedem Korkut, Tepegöz'e
Selam verdi, girdi söze:

Tepegöz, oğul
Bu iş, iş değil

Oğuzlar elinde hâlsiz düştüler
Bunaldılar, şaşırdılar, şaşıtlar

Ayağının toprağına elçi saldılar beni
Aldığımız kararlara sözcü bildiler beni

*Kesim verelim derler
Huzur görelim derler*

Tepegöz dinledi
Son sözünü dedi:

*Günde altmış adam verin bana yemeye
Tepegöz de sizden artık adam yemeye*

Korkut Ata pek şaşı
Ağır ağır konuştu:

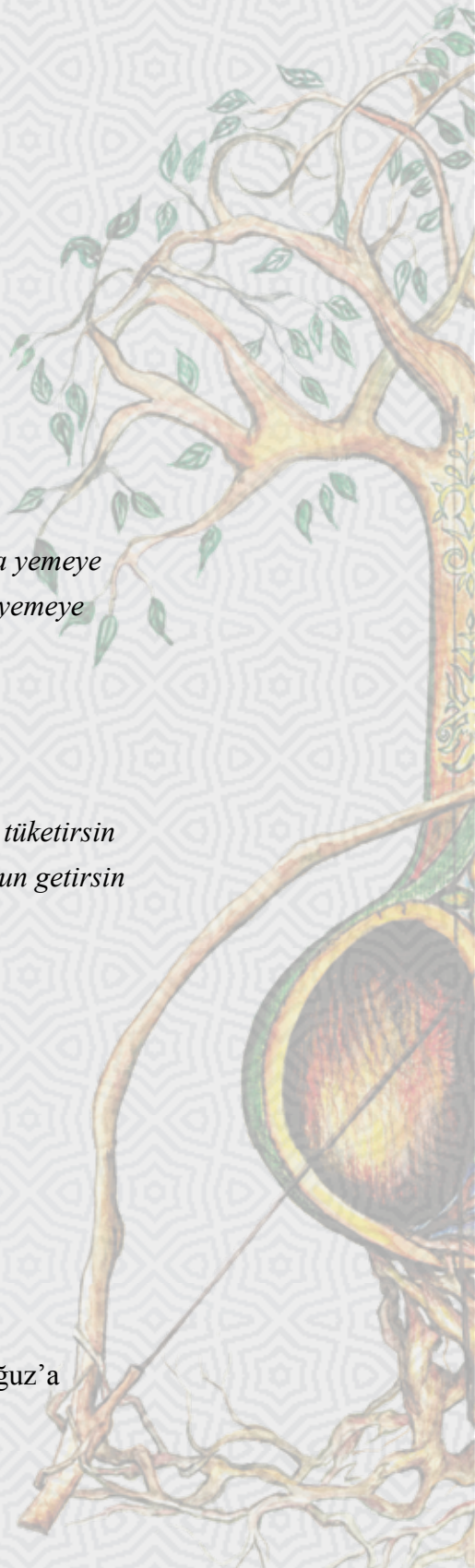
*Böyle olursa bizde er koymaz, tüketirsin
Oğuz günde iki er, beş yüz koyun getirsin*

Dedem Korkut böyle dedi,
Tepegöz de şöyle dedi:

*Pekâlâ, öyle olsun
İki de adam gelsin*

*Pişirsin yemeğimi
Taşırsın yemeğimi*

Dedem Korkut dönüp geldi Oğuz'a
Bu geliş haber oldu Oğuz'a

Ve vardı Dedem Korkut
Sorardı Dedem Korkut:

*Siz Yünlü Koca ile Yapağılı Koca'yı
Tepegöz'e gönderin, aşını pişirmeye
Günde iki adamla beş yüz koyun istedi
Gayıl olur musunuz Tepegöz'e vermeye?*

Oğuz da razı oldu
Kesime mecbur kaldı

479

Dört oğlu olanlar verdi birini,
Üç oğlanı kaldı sevincim diye;
Üç oğlu olanlar verdi birini,
İki oğlu kaldı kıvancım diye;
İki oğlu olan verdi birini,
Bir tek oğlu kaldı güvencim diye.
Kapakkan derlerdi, bir kişi vardı
Onun iki oğlu dağlar kadardı

Bir oğlunu verip biri kalmıştı
Oğullar içinden eri kalmıştı

Yine sıra dönüp gelmişti ona
Ocağın umudu, bir tek oğluna

Anası feryat edip çok ağladı, sıkladı
Tırnağıyla yüz yırttı, derdine dert ekledi

Meğer hânım, Aruz Oğlu Basat tam da o sıra
Gittiği cenkten dönmüştü, düşmanı kıra kıra

Karıcık der: “Basat zaten akından geldi şimdi
Bolca doyum, bolca giyim, tutsak da aldı şimdi

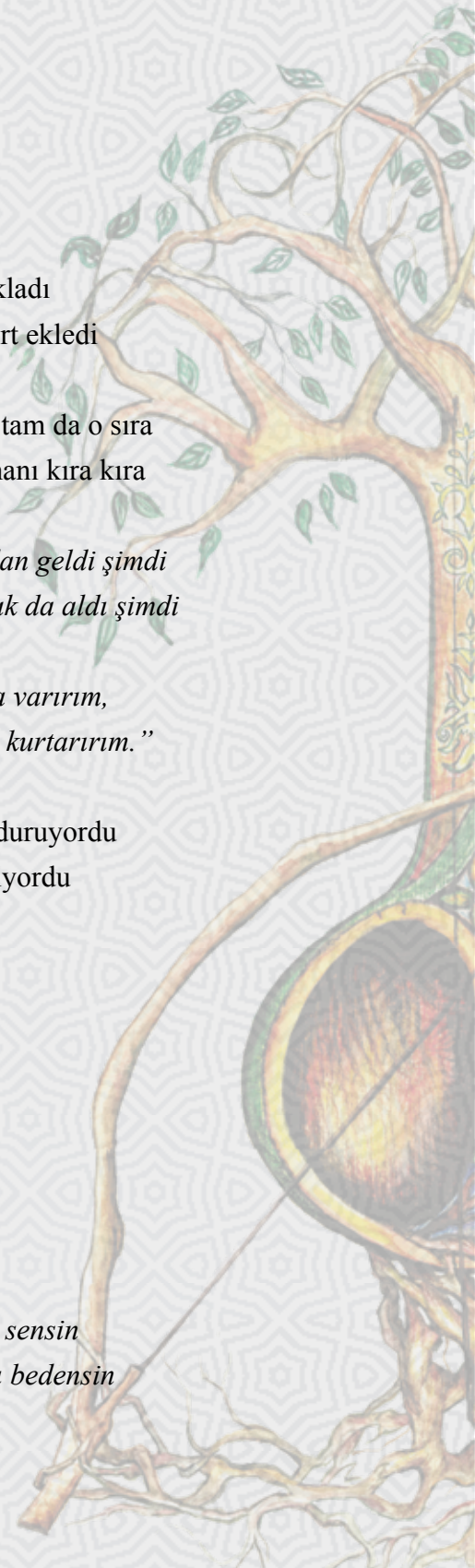
*Bu derdimi anlatmaya huzuruna varırım,
Bolayki bir tutsak verir, oğlumu kurtarırım.”*

Basat altın günlüğünü dikip de duruyordu
Gördüler bir hatun kişi içeri giriyordu

Karıcık geldi, girdi
Basat’a selam verdi

Özünden ağlayarak
Yürekler dağlayarak
Çokça dövüp dizini
Söylüyordu sözünü:

*Ele avca sığmayan Elüklü Oğlu sensin
Sen teke boynuzundan katı yaylı bedensin*

İç Oğuz 'da, Dış Oğuz 'da adı belli ersin sen
Aruz Oğlu, hânım Basat bana bir yardım etsen

Basat dedi: “Ne dilersin?
Ne yapsam coşar, gülersin?”

Karıcık söz der
Şunları söyler:

Şu yalancı dünyada bir er koptu, durmadı
Yaylımında şu Oğuz ilini kondurmadı

481

Kılını hiç kesemedi kara polat kılıçlar
Kargı, cıda oynatanlar ona ildiremedi
Kayın oku atan erler saplayamadı bir kez
Bahadırlar da canını alıp kaldıramadı

Alpler başı Kazan 'a öyle bir vuruş vurdu
Kardeşi Karagüne hâlsiz düştü elinde
Bıyığı Kanlı Bügdüz Emen çaresiz kaldı
Kan kustu baban Aruz, nasıl şaştı elinde

Meydan yüzünde kardeşin Kıyan Selçük 'ün ödü
Orada patladı hânım, geriye kaldı adı

Soylu Oğuz beylerinin
Hayli Oğuz beylerinin

Kimini güçsüz düşürdü
Kimini yoldan şaşırdı

Kimi şehit olup gitti
Bir uykuya dalıp gitti

Yedi kez yerinden sürdü Oğuz'u
Kesim dedi, kesti, kırdı Oğuz'u

Günde iki adamla beş yüz koyun istedi
"Bunları pişirmeye aşçı da verin!" dedi

483

Yapağılı Koca'yla Yünlü Koca'yı verdik
Tepegöz'e aşını yapsın diye gönderdik

Dört oğlu olan kişi bir oğlunu verince
Geride üçü kaldı, yine bitmedi derdi
Üç oğlu olanlar da gönderdi birisini
İkisi kaldı ama yine gelecek ardı
İki oğlu olanlar salıverdi birini
Bir oğlu kaldı ancak telaşlı evi, yurdu

Benim de iki yiğit oğlancığım vardı bey
Birisini vermiştim, bitmemişti derdi bey

Çevrildi, yine sıra bana geldi ne deyim?
Bir oğlumu isterler, ne yapayım, neyleyim?

*Hânım, bana yardım eyle
Medet eyle, hayır söyle*

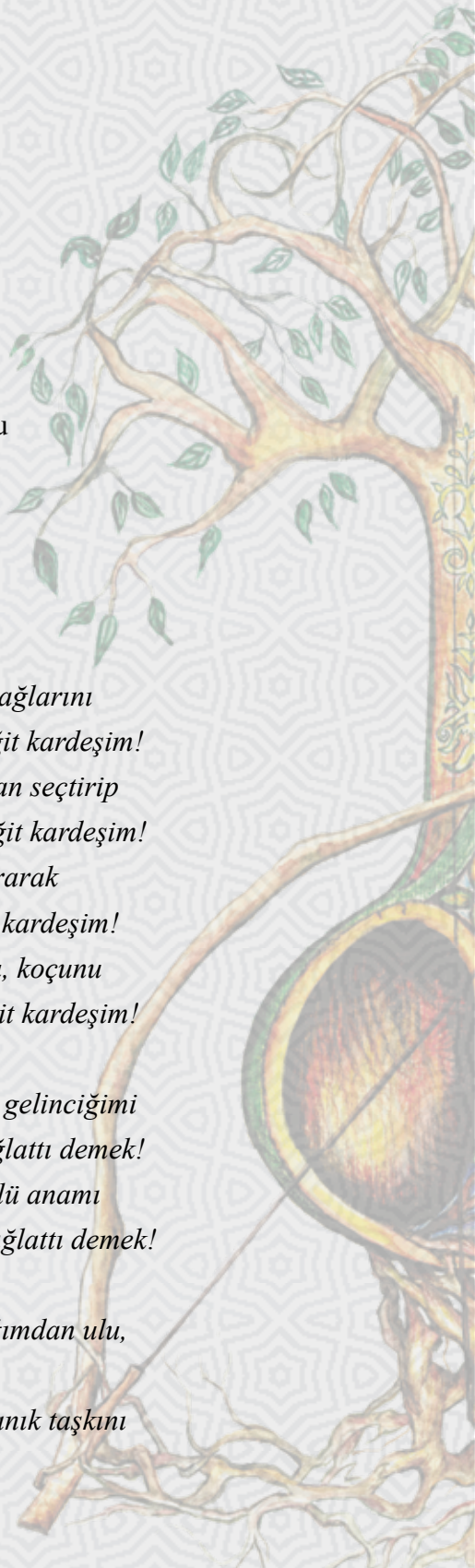
*Basat'ın karanlık gözleri doldu
Yüreği acıdı, gül benzi soldu*

*Soyladı kardeşi için
Söyledi kardeşi için:*

*Kıran yerde dikilmiş görklü otağlarını
O zalim kul yıktırdı demek, yiğit kardeşim!
Yüğük yüğük atını tavlasından seçtirip
O zalim kul sektirdi demek, yiğit kardeşim!
Ah, biserek biserek deveni ayırarak
Kapısına çektiirdi demek, yiğit kardeşim!
Şöleninde koyduğun koyununu, koçunu
O zalim kesip kırdı demek, yiğit kardeşim!*

*Güvencimle getirdiğim kardeş gelinciğimi
Güveyinden ayırarak kara bağlattı demek!
Aksakallı er babamı, akça yüzlü anamı
Oğul diye sızlatarak her gün ağlattı demek!*

*Karşı yatan heybetli, kara dağımdan ulu,
Yüce kardeşim!
Akıntılı görklü suyun, boz bulanık taşkını
Koca kardeşim!*

Güçlü belim kuvveti

Elim, kolum kuvveti

Karanlık gözlerimin aydını sendin kardeş!

Şu yalancı dünyada canıma candın kardeş!

Ayrıldım kardeşimden!

Ayrıldım sırdaşımdan!

Basat böyle diyerek çok dövündü, ağladı
Kadına tutsak verip “Oğlunu kurtar.” dedi

485

Hatun, aldı

Eve geldi

O tutsağı gösterdi

Oğlu yerine verdi

Hem “Oğlun geldi.” diye muştuladı Aruz’a

Aruz da sevinerek Basat’a karşı çıktı

Soylu Oğuz beyleri babasıyla gelirken

Basat attan inerek el öptü, boyun büktü

Ağlaştılar, buzlaştılar

Dertleştiler, sızlaştılar

Anasının evine Basat yöneldi, vardı
Anası karşı çıktı, kucakladı, pek sardı

Basat, anasının öptü elini
Candan sohbet etti, sordu hâlini

Ağlaştılar, görüştüler
Derin yaralar deştiler

Toplandı Oğuz beyleri
Yemeler, içmeler oldu
Bu ulular meclisinde
Yiğit Basat sözü aldı:

*Beyler, kardeş uğruna
Vurmak için bağrına*

*Kurtlar gibi ulurum
Tepegöz'ü bulurum*

*Buluşurum ben onla
Yaşatmam böyle kanla*

*Ne buyurur, ne dersiniz?
Ne buyruk verirsiniz?*

Kazan Bey kalkıp soyladı
Duyun hânım, ne söyledi:

*Kara evren oldu da o mendebur Tepegöz
Arş yüzünde çevirdim, alamadım bir türlü
Kara kaplan oldu da, kara dağda çevirdim
Kılıcımı, gürzüümü çalamadım bir türlü
Kağan aslan oldu da çevirdim sık ormanda
Öldürüp kara yere salamadım bir türlü*

*Er olsan, bey olsan da
Büyük ordu alsan da*

487

*Olmayasın ben Kazan'ca
Solmayasın ben Kazan'ca*

*Aksakallı babanı yalnız koyup ağlatma
Ak pürçekli ananın sinesini dağlatma*

Basat dedi: "İlle de ben giderim!
O zalime dünyayı dar ederim!"

Kazan dedi: "Sen bilirsin,
Gidersen pişman olursun"

Babası: "Kerem eyle, Basat'ım varma!" dedi
"Yurdumu ıssız koma, gönlümü kırma!" dedi

Basat dedi: “Yok, baba
Duysun oba, akraba

Sözümden dönmem artık
Yazımdan dönmem artık.”

Basat eslemedi, söz dinlemedi
Hatır dinlemedi, naz dinlemedi

Bir tutam ok çıkardı sadağından eline
Tutup soktu okları dikkatlice beline

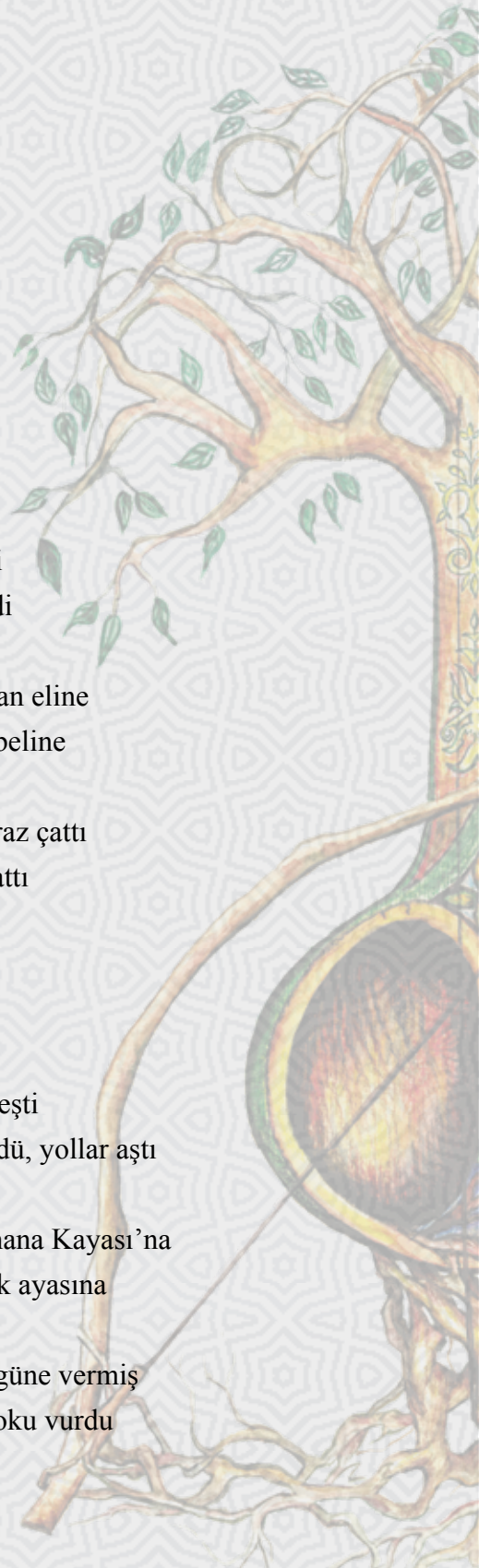
Kılıcını hamayıl kuşandı, çapraz çattı
Etekleri kıvrıp yayı omzuna attı

Yöneldi babasına
Ve geldi babasına

Babasının elini öpüp de helâlleşti
“Hoşça kalın.” diyerek at sürdü, yollar aştı

Tepegöz’ün yurt tuttuğu Salahana Kayası’na
Çekip vardı er Basat, ok alarak ayasına

Baktı, Tepegöz yalnız, sırtını güne vermiş
Çekip bir ok çıkardı, bağrına oku vurdu

Ok geçmedi, kırıldı, bir daha attı Basat
Okların paramparça kırıldığını gördü

Tepegöz kocalara: *“Buraların sineği
Bizi hayli bezdirdi, yok mu başka konağı?”*

Basat yine o sıra bir ok daha fırlattı
O ok da paralandı, kırılıp yere yattı

Tam da Tepegöz’ün düştü önüne
Tepegöz sıçradı okun yönüne

489

Bakıp oraya vardı
Yiğit Basat’ı gördü

Çaldı elini eline
O, kıs kıs gülerek yine:

*Kocalar, Oğuz’dan turfanda kuzu
Yine gelmiş bize harlayın közü*

Diyerek Basat’ı önüne kattı
Elini uzatıp boynundan tuttu

Boğazından sarkıtıp tez getirdi inine
Basat’ı tutsak edip hem götürdü inine

Çizmesinin koncuna yiğidi sokup durdu
“Kocalar ikindiye bunu çevirin.” derdi

İğranıp döne döne
Yattı, uyudu yine

Basat’ın hançeri vardı
O çizmeyi kesip yardı

Vardı kocalara
Sordu kocalara:

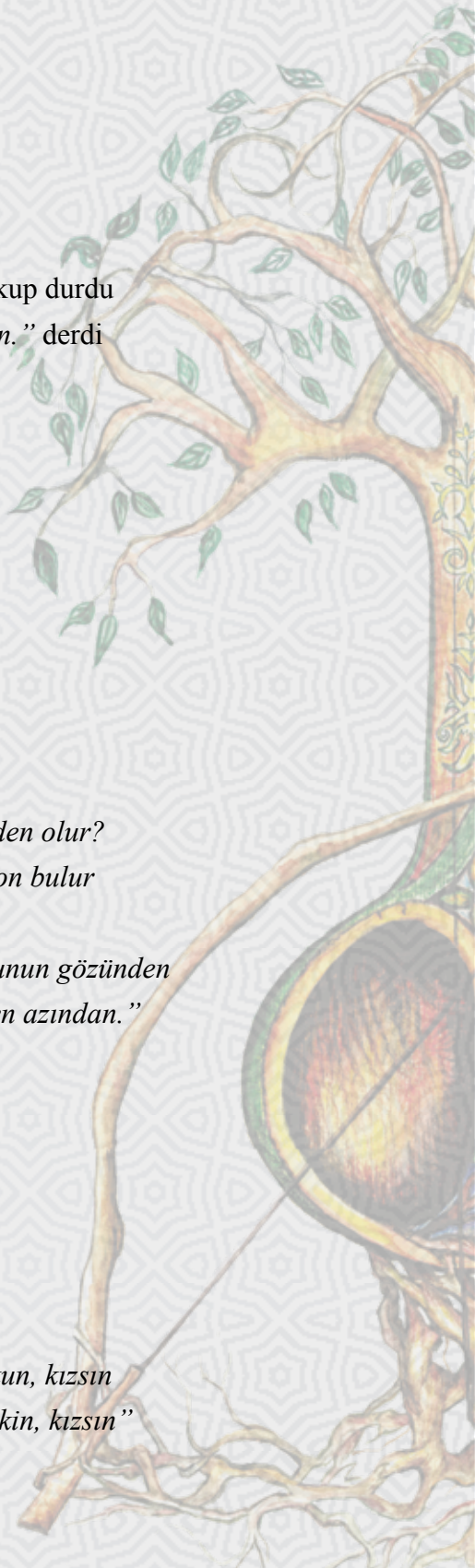
*Bre kocalar bunun ölümü neyden olur?
Eğer ki öldürürsem ezası da son bulur*

Kocalar der: “Bilmeyiz ama bunun gözünden
Başka yeri et değil, öğrendik en azından.”

Basat, Tepegöz’ün başı ucuna
Gelip gözü açtı gücü gücüne

Baktı, gördü gözü et
Lanet buna bin lanet

Dedi: “Kocalar şişi ocağa sokun, kızsın
Ateşi canlandırın, bol odun çekin, kızsın”

Dağ gibi odun çektiler
Şişi ocağa soktular

Od azdı
Şiş kızdı

Basat aldı eline
Salâvatı diline

Adı görklü Muhammed'e salâvat getirerek
Şişi Tepegöz'ün tek gözüne götürerek

491

Basat öyle bastırdı ki, söktü gözü yerinden
Tepegöz'ün ahıyla oynadı yer yerinden

Dağ, taş yankılandı nara sesiyle
Bağırdı, haykırdı gür nefesiyle

Basat sıçrayıp girdi koyunların içine
Mağaraya saklandı, gizli yarın içine

Tepegöz de anladı Basat mağaradadır
Kulak verip dinledi Basat mağaradadır

Bir ayağını bir yana, birini de diğer yana
Koyup kapısını tuttu mağaranın yana yana

İnledi sonra
Ünledi sonra:

*Koyunlar başı erkek!
Bir bir gel, bir bir geç!*

Koyunlar bir bir geçti, başlarını sığadı
“Toklucuklar, devletim Sakar Koç gel, geç.” dedi

Bir koç yerinden kalktı, gerinip sundü inde.
Basat bu koçu hemen kesip de yüzdüğünde,

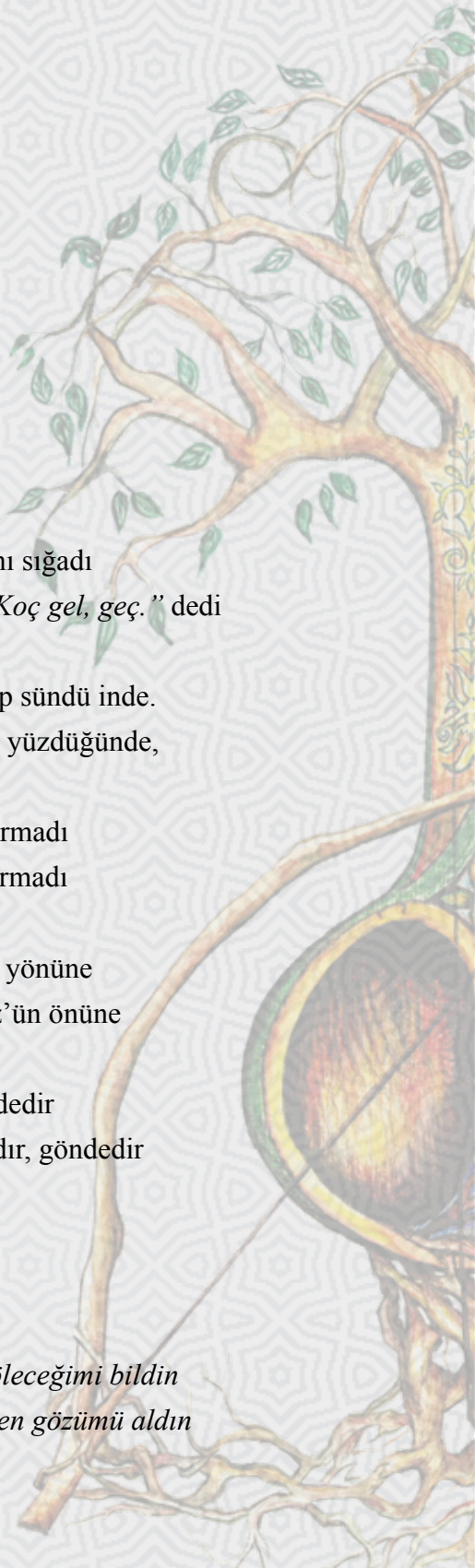
Kuyruğuyla başını deriden ayırmadı
Bu deriye yerleşip sesini duyurmadı

Basat tıpkı koç gibi vardı kapı yönüne
Koçun gönünde geldi Tepegöz'ün önüne

Tepegöz anladı ki derinin içindedir
Basat o sakar koçun postundadır, göndedir

Tepegöz dedi
Şöyle söyledi:

*Ay Sakar Koç, benim neyden öleceğimi bildin
Gün ışığım, tek pencerem, gören gözümü aldın*

*Mağaranın duvarına seni şöyle çalayım
Kuyruğun ini yağlasın, hem öcümü alayım*

Basat koçun başını onun eline sundu
Tepegöz boynuzundan sıkıca tutup döndü

Kaldırınca boynuzla elinde deri kaldı
Tepegöz bu boynuzu sinirle yere çaldı

Er Basat, Tepegöz'ün butları arasından
Sıçrayıp çıktı hemen mağara karasından

493

Tepegöz merak ile: “Oğlan, kurtuldun mu?” der
Basat: “Tanrım kurtardı, ne ederse o eder!”

Tepegöz: “Bre oğlan, al şu parmağımdaki
Yüzüğümü tak ki sen; kılıç, ok işlemesin.”

Basat aldı yüzüğü, parmağına geçirdi
Tepegöz yaklaşmıştı kaynağına bu sesin

Sordu: “Oğlan yüzüğü alıp da takındın mı?
Basat dedi: “Takındım, verince yakındın mı?”

Tepegöz, Basat'ın üstüne geldi
Hançeriyle ona bir hamle kıldı

Basat geniş bir yere sıçrayıp çıktığında
Tepegöz'ün ayağı altında yüzük vardı
Tepegöz sordu ona: *"Kurtuldun mu ey çocuk?"*
Basat: *"Tanrım kurtardı, şaşılacak ne vardı?"*

Tepegöz dedi: *"Oğlan şu kümbeti gördün mü?"*
Basat da: *"Gördüm." dedi, "Ora evin, yurdun mu?"*

Tepegöz: *"O kocalar almasınlar, mühürle.
O kümbette hazinem vardır, vermem kahırla."*

494

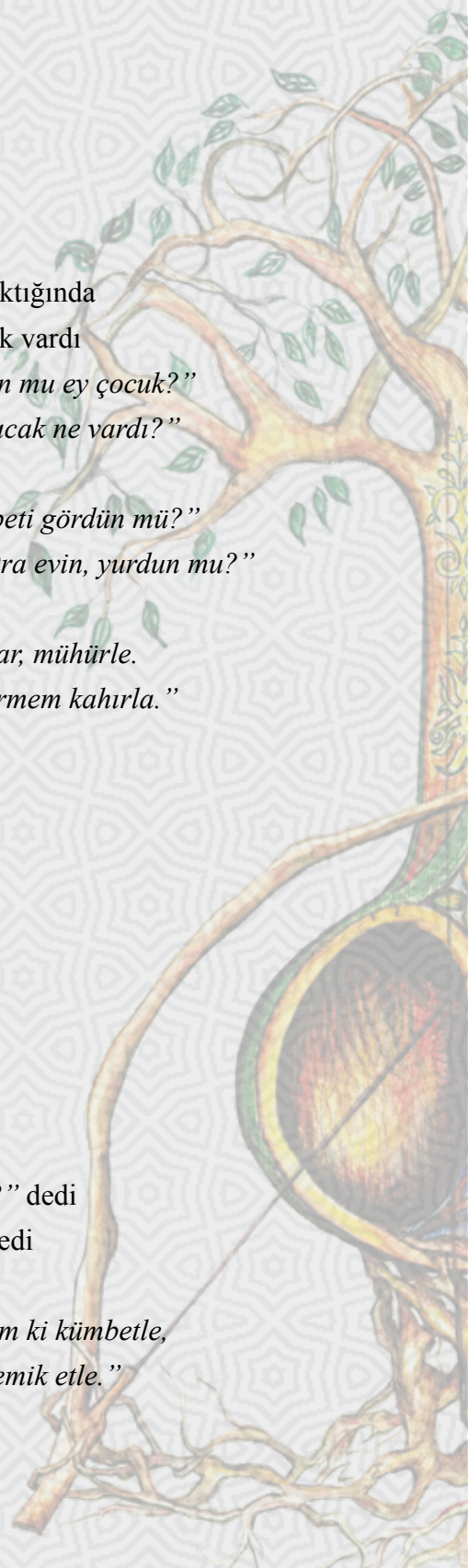
Basat da kümbetin içine girdi
Tepeleme altın, akçeyi gördü

Akarken altınlara
Bakarken altınlara

Basat kendini unuttu
Tepegöz kapıyı tuttu

Tepegöz: *"Kümbete girdin mi?" dedi*
Basat: *"Girdim!" diye ona ünledi*

Tepegöz der: *"Şöyle bir çalayım ki kümbetle,
Darmadağın olasın, ayrılısın kemik etle."*

Basat'ın diline Şu sözler geldi
Gönülden aşk ile s  ylemiŐ  oldu

Der: "*L   ilahe illallah,
Muhammeden Resulullah*"

Basat bunu deyince
Yürekten söyleyince

O an yarıldı kümbet hemen yedi yerinden
Yedi kapı açıldı, Basat  ıktı birinden

495

Tepegöz k  mbete elini soktu
  yle bir sarstı ki bir anda yıktı

Yerle bir oldu kümbet
Sanki kayboldu kümbet

Tepegöz sordu: "*Oğlan kurtuldun mu k  mbetten?*"
Basat: "*Tanrım kurtardı her tasadan, her deritten*"

Tepegöz: "*Yiğit sana anladım ölüm yokmuŐ 
Boğazını tutacak, sıkacak elim yokmuŐ *"

Ő u karŐ ıda bulunan mağarayı gördün m  ?
Yürüyüp yaklaŐ  hele, sen orayı gördün m  ?"

Basat der: “Gördüm elbet
Yürüyüp vardım elbet.”

Tepegöz söyler: “Orada iki tane kılıç var
Biri kinsız, biri kınlı, kinsız başımı doğrar

Git, getir onu hemen
Alıp geldiğin zaman

Kesersin benim başımı
Bitirirsin sen işimi.”

496

Mağaraya vardı Basat
Hayret ile gördü Basat

Güneş gibi bir şey yanıp balkıyor
Gördü kinsız kılıç inip kalkıyor

“Ben buna öyle birden yapışmayayım.” dedi
Uzatınca kılıcı, o kılıç dilimledi

Uzattı diye
Böldü ikiye

Sonra bir ağaç aldı, kılıca tuttu onu
O ağaç da ikiye bölündü enikonu

Bunun üzerine yayı eline alıp vardı
O kılıcın asıldığı zinciri vurup kırdı
Gömülmüştü toprağa kılıç yere düşerek
Kendi kılıcını kına sokup Basat şaşarak

Balçağından o kılıcı berk tuttu
Onu alıp Tepegöz'e dek gitti

Basat sordu: *"Tepegöz, nicesin bir ses versen?"*
Tepegöz: *"Bre oğlan, daha ölmedin mi sen?"*

497

Basat der: *"Tanrım kurtardı
Kimse yokken O, hep vardı."*

Tepegöz der: *"Ölüm sana yok imiş
Yaptıklarım demek bana çok imiş."*

Tepegöz soyladı
Şunları söyledi:

*Canım gözüüm, tek gözüüm
Senden başka yok gözüüm*

*Sen tek gözle ben, koca Oğuzları kırmıştım
İstediğim tarafa götürmüştüm, sürmüştüm*

*Ala gözden ayırdın vicdansız yiğit beni
Tatlı candan ayırsın Ulu Tanrı da seni*

*Öyle ki ben çekerim, duyarım göz bununu
Hiç kimseye vermesin yüce Yaradan bunu*

*Tepegöz yine soylar
Bir bakalım ne söyler:*

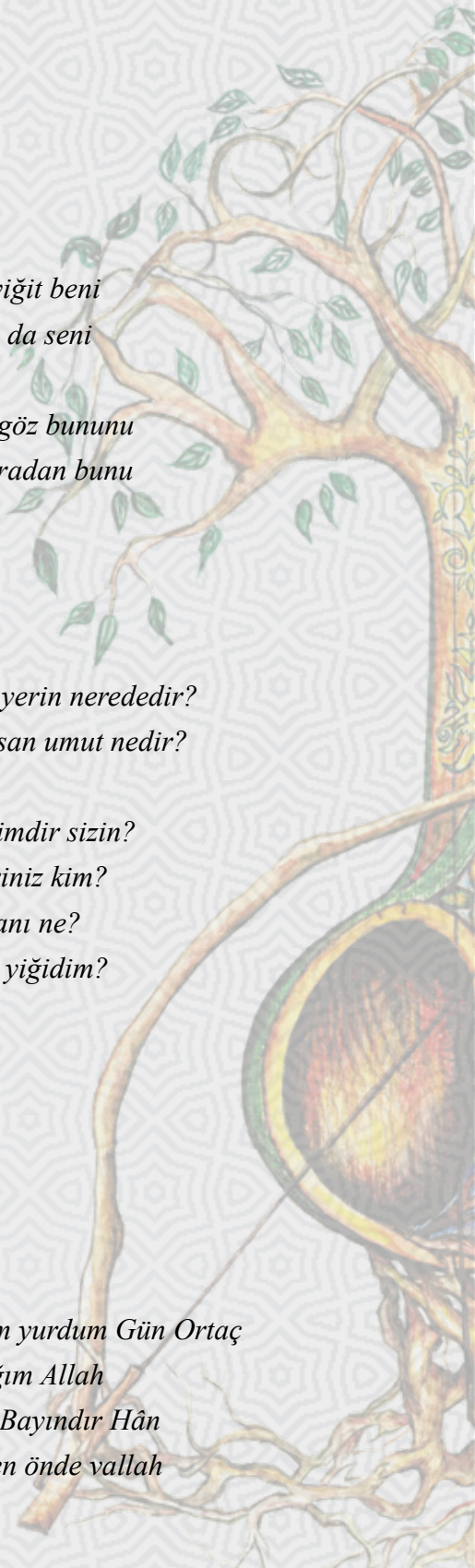
*Kalkıp meydana çıkınca yiğit, yerin nerededir?
Karanlık gece içinde yol sapıtsan umut nedir?*

*Yüce sancak taşıyan hânınız kimdir sizin?
Kırış günü en önde at tepen eriniz kim?
Aksakallı babanın adı nedir, şanı ne?
Hiç er erden adını gizler mi ki yiğidim?*

*Adın nedir, de bana?
Konuş da söyle bana*

*Basat burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:*

*Kalkıp meydana çıktığım yerim yurdum Gün Ortaç
Karanlık gece içinde umut ışığım Allah
Yüce sancağı taşıyan hânımız Bayındır Hân
Salur Oğlu Kazan'dır cenkte en önde vallah*

Sen, atamın adını sorarsan Kaba Ağaç
Anamın adını da sorarsan Kağan Aslan
Sorarsan benim adım Aruz Oğlu Basat'tır
Düşmanını eliyle, yeliyle boğan aslan

Tepegöz: "Öyle ise kardeşiz senle." dedi
"İnsaf et, kıyma bana, hâlimi anla." dedi

Basat dedi: Tepegöz!
Bu dediğin nasıl söz?

Aksakallı babamı sızlatmışsın, unutmam!
Ak pürçekli anamı buzlatmışsın, unutmam!

Kardeşim Kıyan'ı öldürmüşsün hem
Ak yüzlü yengemi soldurmuşsun hem

Kor muyum seni?
Bil artık beni

Kara polat kılıcımı sıyırmayınca
Bet başını bedeninden ayırmayınca

Dökmeyince al kanını yerin yüzüne
Almadan er kardeşimin kanını yine

Seni komam Tepegöz
Kanı komam Tepegöz

Tepegöz burada soylar
Görelim ki neler söyler:

Kalkıp doğrulayım yerimden, derdim
Her yer ıslanmalı terimden, derdim

Soylu Oğuz beyleriyle ahdimi bozacaktım
Hem yeniden doğanını kıracak, üzecektim

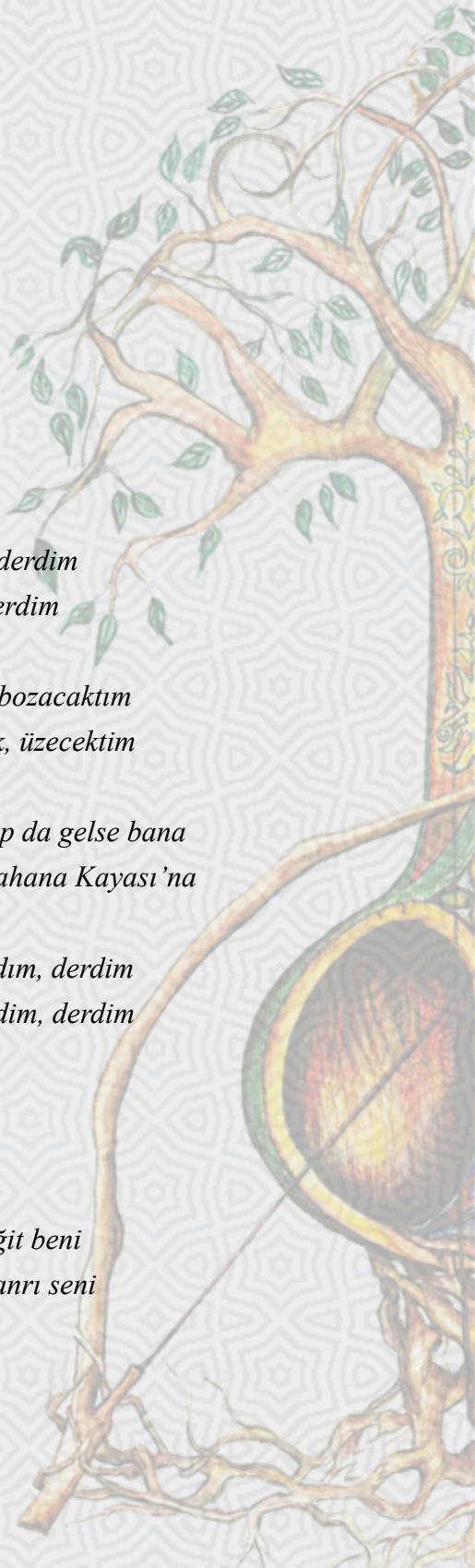
Soylu Oğuz'un Beyleri toplanıp da gelse bana
Ben de kaçarak girseydim Salahana Kayası'na

Ağır mancınık ile taşlar salaydım, derdim
İnip de taş başıma düşüp öleydim, derdim

Derdim, derdim, hep derdim
Yaktı beni göz derdim

Ala gözden ayırdın, uluttun yiğit beni
Tatlı candan ayırsın dilerim Tanrı seni

Tepegöz yine soyladı
Hep yana yana söyledi:

Aksakallı kocaları üzerek çok ağlatmışım
Aksakallının ilenci demek tutmuş gözüm seni!
Ak pürçekli kadınların yüreğini dağlatmışım
Gözlerinin yaşı demek harap etmiş gözüm seni

Gözüm, gözüm
Tek can özüm

Bıyığı kararmış yiğitler yedim
Demek biri tutmuş olacak seni
Elleri kınalı kızları yedim
İlençleri tutmuş olacak seni

501

Öyle ki çekerim ben göz bununu
Kimseye vermesin Hak Tanrı bunu

Gözüm, gözüm, ay gözüm
Gittin, bittin, vay gözüm

Tek gözüm sendin
Karardın, söndün

Basat, kızıp hışım ile ayağa kalktı birden
Tepegöz'ü buğra gibi dizi üstüne yıktı

Tepegöz'e kılıcını indirdi alıp yerden
Hınçla düşürüp başını, kanını yere döktü

Başını delip hemen, taktı yay kirişine
Sürüyerek götürdü mağara girişine

Yapağılı Koca'yla Yünlü Koca'yı hemen
Muştucu diye saldı Oğuz eline Basat
Ak boz atlara binip koştururken iki er
Ne biniciler durdu, ne sürçtü bir kere at

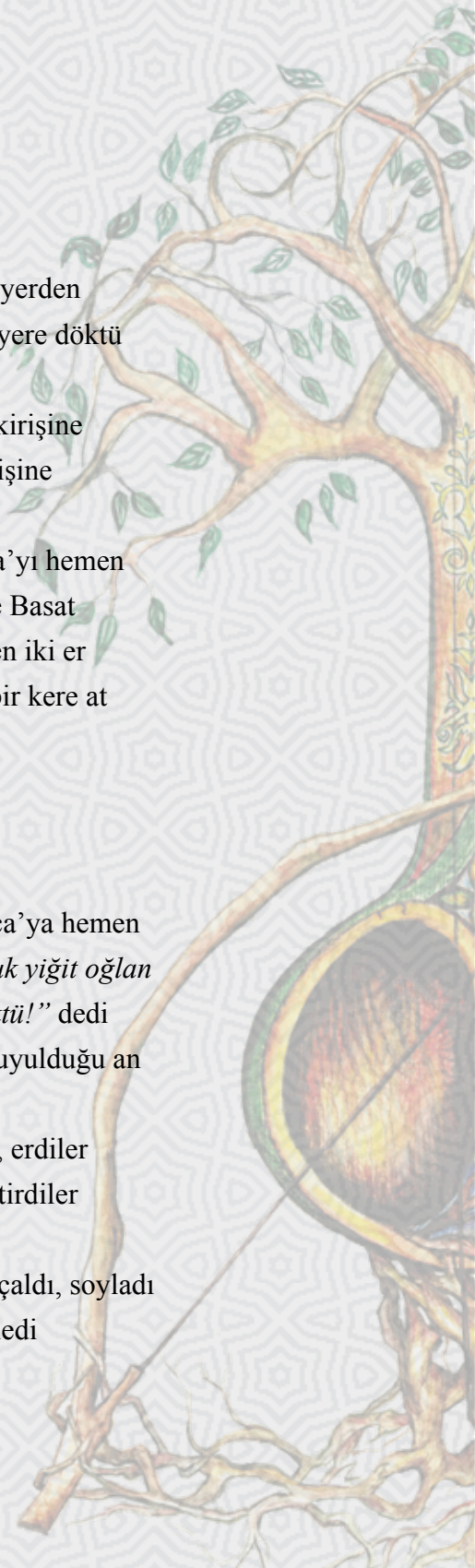
Oğuz'a haber geldi
Her taraf bayram oldu

Ulak vardı At Ağızlı Aruz Koca'ya hemen
"Atasına sevinç verdi, muştuluk yiğit oğlan
Tepegöz'ü tepeledi, kanını döktü!" dedi
Oğuz beyleri sürdüler haber duyulduğu an

Salahana Kayası'na yürüdüler, erdiler
Tepegöz'ün kafasını ortaya getirdiler

Dedem Korkut gelerek şadlık çaldı, soyladı
Gazilerin başına gelenleri söyledi

Alkış eyledi hem de
Şöyle dedi bu demde:

Karadağ'a vardığında aşit versin Yaradan
Kanlı kanlı sulara geçit kursun Yaradan

Erlikte kardeşinin kanını aldın
Yenilmez düşmanın canını aldın

Sen Oğuz Beyleri'ni kurtardın dertten, bundan
Hak yüzünü ak etsin, ayırmasin yolundan

Yom vereyim hânım hey!
Şükür Müslüman'ım hey!

Ölüm vakti geldiğinde Tanrı, arı imandan
Ayırmasin cümlemizi saklayarak gümandan

Bizleri adı görklü Muhammed Mustafa'ya
Yâran etsin, yâr etsin, uğratmasin cefaya

BEGİL OĞLU
EMREN'İN BOYU

Kamgan Oğlu Hân Bayındır yerinden kalktığında
Büyük, görklü otağını duayla diktirmişti
Ala sayvan gökyüzüne şavk verirken bir yanda
Bin yere de ipek halı, seccade çektirmişti

İç Oğuz, Dış Oğuz'un beyleri bir olarak
Toplanmıştı orada birlikte can bularak

505

Yeme, içme olurken
Yiğitler kam alırken

Dokuz tümen Gürcistan'ın
Haracı geldi hânım:
Bir at, bir kılıç, bir çomak.
Çok acı geldi hânım

Gelen bu üç nesneye
Taksimi güç nesneye

Bayındır Hân pek kızdı
Kızarak gönül üzdü

Herslenirdi yok yere
Hırslanırdı yok yere

Sonra Dedem Korkut geldi
Kopuzla şadılık çaldı:

*Hânım niye kızyorsun?
Bey canını üzüyorsun?*

Bayındır Hân dedi:
*Nasıl bu işe kızmayayım?
Olanları kabul edip
Gönlümü üzmemeyim?*

506

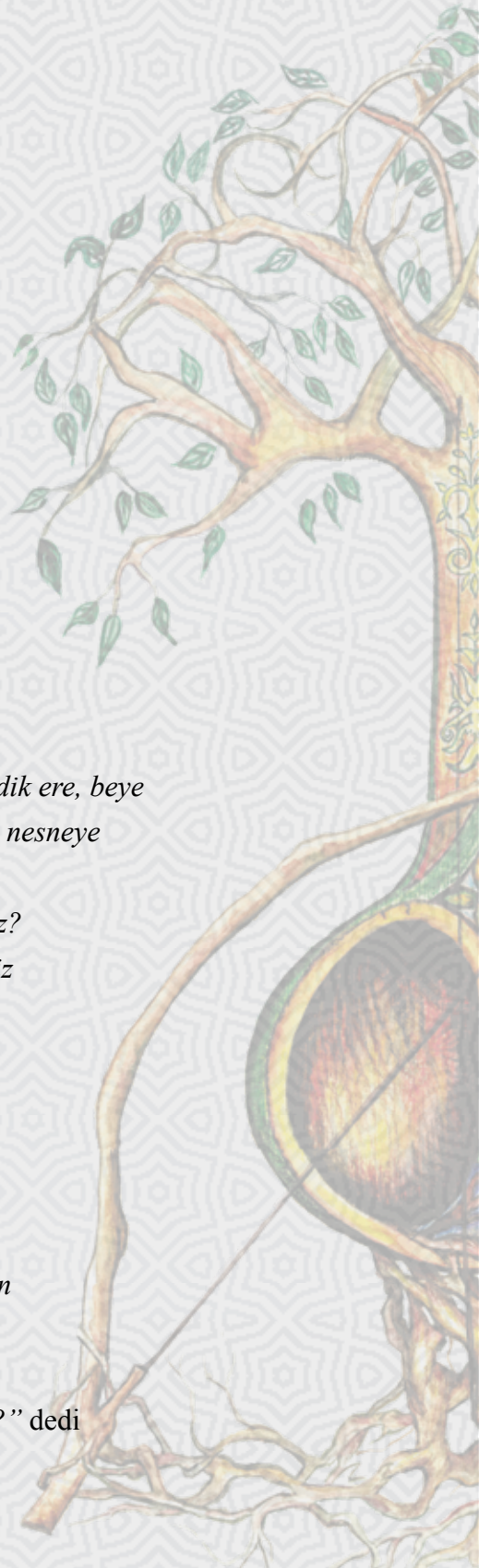
*Her yıl altın, akçe gelir; verirdik ere, beye
Hatırları hoş olurdu dağıtılan nesneye*

*Şimdi bunu kime verelim ki biz?
Hatırı hoş olsun, görelim ki biz*

Dedem Korkut söyledi:
*Hemen varıp soralım,
Üç haracı isterse
Bir yiğide verelim*

*Şeref bilsin bunu, şevk ile alsın
Oğuz'un iline karakol olsun*

Hân Bayındır: “Kime verelim?” dedi
Sağına, soluna baktı, gözledi

Razı olmadı kimse
Gelip almadı kimse

Begil derler bir yiğit vardı, ona söyledi
Üç haracı gösterip “*Begil ne dersin?*” dedi

Begil razı oldu, kalktı, yer öptü
Bir değil, gönülden üç sefer öptü

Sonra Dedem Korkut ona
Himmet kılıcını taktı
Çomağı omzuna verip
Yayı sırtına bıraktı

Dineldi Begil
Yöneldi Begil

Begil şahbaz atını çektirip bindiğinde
Hısımlıyla kavmini ayırıp çadır çözdü
Göç eyledi Oğuz’un mübarek diyarından
Berde ile Gence’ye yerleşerek yurt düzdü

Dokuz tümen Gürcistan’ın kondu ağzına
Yoldaşıyla, kardeşiyle indi ağzına

Kâfir gelse başını kesip saldı Oğuz’a
Karakolluk eyledi, siper oldu Oğuz’a

Armağan gönderirdi, düşmanlara vururdu
Yılda bir Bayındır'ın divanına varırdı

Yine Bayındır Hân'dan atlı geldi dörtnala
“Bayındır buyruk verdi, Begil bize tez gele.”

Begil bunun üstüne, vardı Bayındır Hân'a
El öptü, peşkeş çekti, erdi Bayındır Hân'a

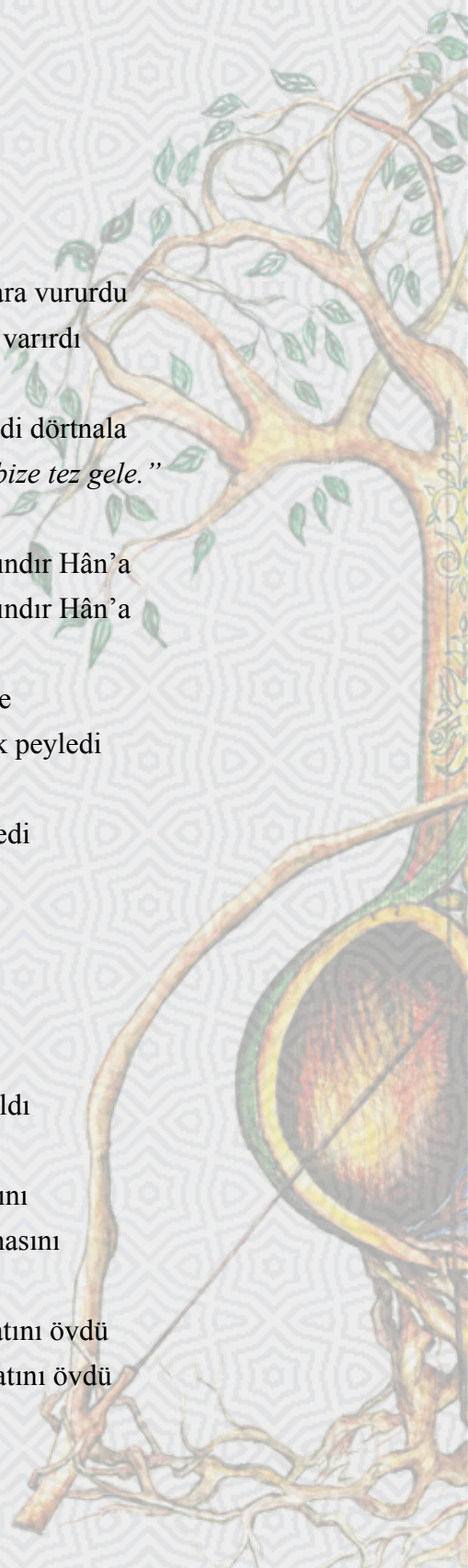
Hân da konukladı Begil'i beyce
Yahşi at, has kaftan, bol harçlık peyledi
Üç gün ağırladı hem biteviye
“Üç gün de av ile bakalım.” dedi

Tellal bağırttılar
Avı çığırttılar

Kaçanki av hazırlığı yapıldı
Herkes hüner saydı, nefse kapıldı

Kimi atını över, kimi ok atmasını
Bin adım uzaktaki hedefe batmasını

Salur Kazan ne kendini ne de atını övdü
Begil Bey'in hüneriyle onun zatını övdü

Anlattı hünerini
Dinletti hünerini

Üç yüz altmış altı alp ava gelse
Kanlı geyik için yürüyüş olsa

Begil ne yay kurar ne ok atardı
Herkesten ayrıksı avı tutardı

Hemen bileğinden alırdı yayı
Yaman bileğinden alırdı yayı

Boğanın, sığının boynuna atıp
Çekip durdururdu güçlüce tutup

Arık olsa kulağını delerdi
Avda belli olsun belim diyerek
Semiz olsa boğazlardı orada
Yiyip de berk olsun belim diyerek

Eğer beyler geyik vursa
Kulağında delik varsa

Begil sevincidir, diye avı gönderirlerdi
Begil'in avıdır, diye kavi gönderirlerdi

Kazan Bey der: “Bu hüner atın mıdır, erin mi?
“Hânım, erin.” dediler, Kazan biraz bekledi:
“Eğer at işlemese er öğünmez biline
Bütün hüner atındır, atındır elbet!” dedi

Bu sözler Begil’e hiç hoş gelmedi
Dili de susmaya razı olmadı:

Alpler içinde bizi
Şerefli ünümüzü

Kuskuna dek balçığa batırdın Salur Kazan!
Sözlerinle pislîğe yatırdın Salur Kazan!

Böyle deyip Bayındır’ın bahşişini bıraktı
Hân’a küstü, öfke ile Begil, divandan çıktı

Döndü atına
Bindi atına

Ala gözlü yiğitlerle çadırını alarak
Otağına doğru geldi sanırsın kuş olarak

Oğulları karşıladı, okşamadı bir kere
Apak yüzlü hatununa söz demedi yok yere

Hatun burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Can yiğit, beyim yiğit
Varım, her şeyim yiğit

Altın tahtımın iyesi
Ruhumun yönü, gayesi

Göz açıp da gördüğüm
Sevip gönül verdiğim

Kalkıp yerinden doğruldun
Yanına erleri aldın

Eğri Bel'i, Aladağ'dan göçüp gittin bir gece
Akıntılı görklü sudan geçip gittin bir gece

Ak alınlı Bayındır'ın geceleyin yanına
Varıp girdin beklemeden kurulu divanına

Ala gözlü beyler ile
Yedin, içtin orada
Av üstüne, cenk üstüne
Sohbet açtın orada
Yüreğinden, can özünden
Erlik saçtın orada

Kavimli kavmiyle sürtüşür iken
Söz edip bağırıp tartışır iken

Garip başın kavgada mı kaldı bey?
Bana söyle, bir şeyler mi oldu bey?

Hani hânım, hani hânım?
Konus, diline kurbanım

Yahşi atın yok altında
Tartmazdı gümüş, altın da

Sırtında cübben yok, başında tolga
Dolaşır yüzünde bir gamlı gölge

Ala gözlü bebeklerle
Söyleşmezsın
Akça yüzlü görklün ile
Paylaşmazsın

Nedir hâlin?
Ne melalin?

Begil burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Bayındır'dan buyruk aldım
Kalkıp yerimden doğruldum

Yönümü döndüm
Sıçrayıp bindim

Yeleleri kara kazılık ata
At değil sanki rüzgârdan öte

Eğri Bel'i, Aladağ'dan gece geçerek
Akıntılı görklü sudan yollar açarak

513

Ak alınlı Bayındır'ın divanına sürüp vardım
Ala gözlü yiğitlerle yedim, içtim, sefa sürdüm

Görklü gördüm kavimliyi kavmiyle
Mutlu diye, hoşnut diye, hoş diye

Hân'ımızın gözünden düştüğümü fark ettim
O sebeple divanı beklemeden terk ettim

Eli günü göçürün
Uzak ele uçurun

Çadırları çözüp de göç edelim
Dokuz tümen Gürcistan'a gidelim

Yüreğime taş çaldırdım Oğuz'a
Belli bilin, baş kaldırdım Oğuz'a

Begil bunları dedi
Hatun da söz söyledi:

Yiğidim ah, bey yiğidim
Olmaz böyle şey yiğidim

Padişahlar Tanrı'nın gölgesidir acunda
Dilediği kulunu gezdirir avucunda

Onlara baş kaldıranın
Rast gitmez hiç işi, gücü
Bir araya gelmez imiş
İşlerinin başı, ucu
Arı gönül pas tutarsa
Şarapmış onu silici

Eğri yatan Aladağlar avlanmadı sen gideli
Yiğitler avın adını hiç anmadı sen gideli

Ava bin gönlün açılsın
Gamun, kederin saçılsın

Begil gördü hatununun aklı, sözü iyidir
Söylediği her fikirde haklı, sözü iyidir

Hemen kazılık atı çektirip bindi ona
Ava gitti yel gibi sürdü ulu ormana

Av avlayarak gezerken
Bir yaralı geyik gördü
Yetmek için, tutmak için
Begil hızla atı sürdü
Erişti avın yanına
Boynuna kirişi sardı

Avın canı acıyınca, kendin attı yüce yerden
Begil, atın dizginini yenemeyip avla birden

515

Yara uçtu
Yere uçtu

Sağ uyluğu kırıldı çarpınca bir kayaya
Begil ayağa kalktı, ağladı saya saya:

*Ulu oğlum, ulu kardeşim yoktur
İmdadıma gelen sırdaşım yoktur*

*Gvencim hani?
Kıvancım hani?*

Hemen sadağından gez çıkararak
Atın terkisini tez çıkararak

Ayağını berkçe sardı Begil Bey
Kaftanın altından ördü Begil Bey

Sonra var gücüyle uzandı ata
Yelesine düşüp tutuna, yata

Avcılardan ayrı, erlerden ayrı
Evine döndü o mecalsiz gayrı

Tülbendi boynuna geçmiş bir hâlde
Ordası ucuna geldi zor hâlde

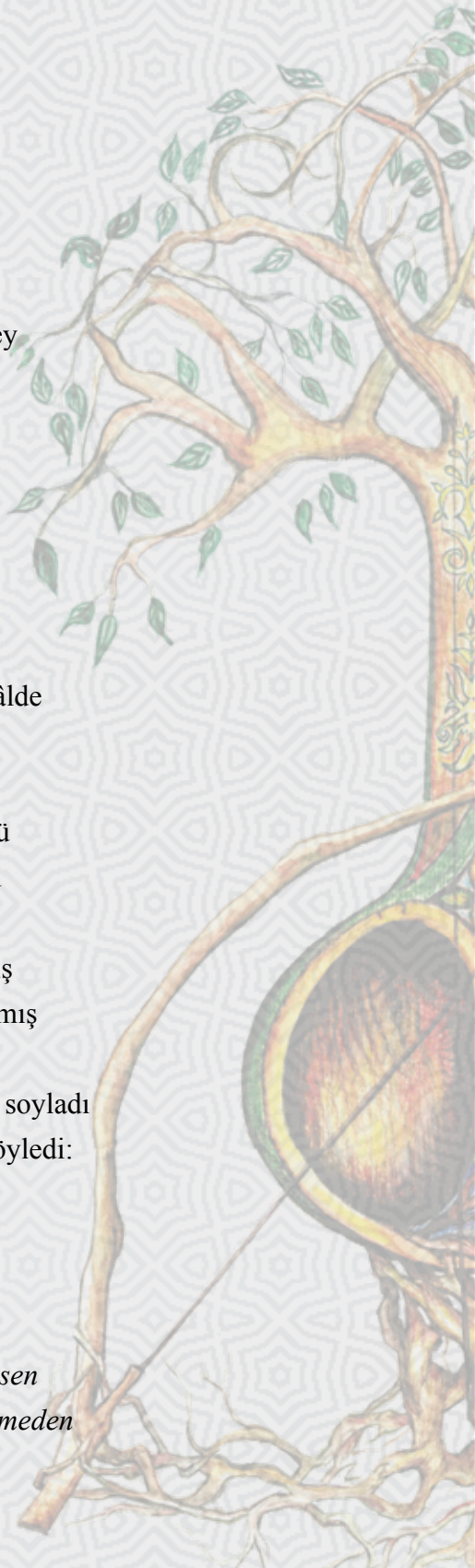
Oğlancığı Emren Bahadır, gördü
Karşı geldi hemen, yanına vardı

Gördü ki Begil'in benzi sararmış
Tülbent boğazını sıkmış, morarmış

Yoldaşlarını sorup oğlancık soy soyladı
Babasına yaklaşıp görelim ne söyledi:

*Kalkıp yerinden doğruldun
Yiğit beylerce çağrıldın*

*Bindin yelesi kara kazılık atına sen
Vardın Aladağlar'ın eteğine sinmeden*

*Kara donlu kâfirlere uğradın mı ey babam?
Ala gözlü yiğitleri kırdırdın mı bey babam?*

*Ağız dilden birkaç kelam et bana
Kara başım kurban olsun yoluna*

*Begil burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:*

*Oğul, oğul, ay oğul!
Bu hâlîme vay oğul!*

517

*Kalkıp yerimden doğruldum
Av dedim, avla yoğrulдум*

*Ava bindim Karadağlar önüne
At sürerdim giden izler yönüne*

*Kara donlu kâfirleri görmedim
Ala gözlü yiğitleri vermedim*

*Yiğitler sağdır, esendir
Görklüce dağdır, esendir*

*Oğul korkma, kaygılanma
Kötü düş, düşünce anma*

Üç gündür hoş değilim ben
Lakin korkma, gamlanma sen

At üstünden beni tutup döşeğime yatır oğlum
Babasının gözbebeği, yiğit oğlum, batur oğlum

Aslan eniği yine aslandır, soya çeker
Yiğit babanın oğlu, yiğit babaya çeker

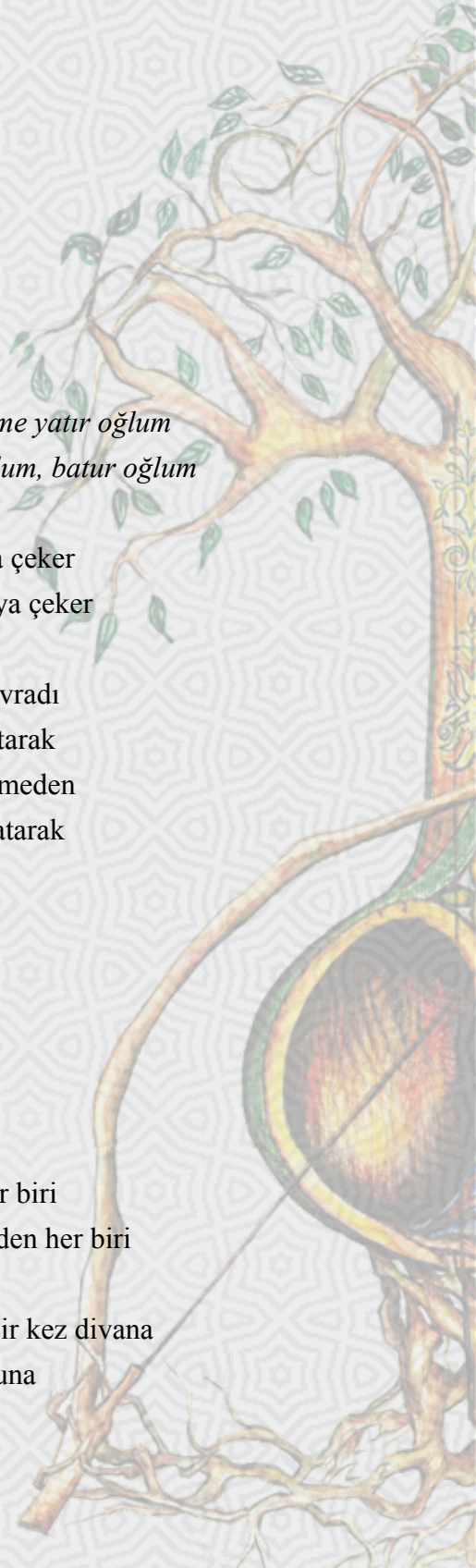
Oğlan atın üstünden atasını kavradı
Döşeğine çıkardı dikkatlice tutarak
Cübbesini üstüne bürüdü incitmeden
Sessizce uzaklaştı, kapıyı kapatarak

Beri yanda yiğit beyler
O zamanda yiğit beyler

Gördüler ki av bozulmuş
Bey gidince bağ çözülmüş

Evli evine geldi yiğitlerden her biri
Dönüp yurdunu buldu yiğitlerden her biri

Beş gün oldu, çıkmadı Begil bir kez divana
Kırılan ayağını demedi ona, buna

Bir gece döşğinde inim inim inledi
Ah edip dertlenirken eşi onu dinledi

Hatunu: “Bey yığidim
Söylesen bir şey yığidim

Kalabalık yağı gelse dönmezdin
Ok girse buduna bir kez anmazdın

Koynunda yatan eşinden sırrı saklamak olur mu?
Nedir hâlin, söyle bana, susup beklemek olur mu?”

519

Begil dedi: “Canım, özüüm
Sevdiceğim, iki gözüüm

Bendeki bu tasa, keder, düşünce
Ayağım kırıldı attan düşünce.”

Begil ünledi
Hatun dinledi

Elini eline çalarak kadın
Bu derdi diline alarak kadın

Karavaşa söyledi
Sırrı boşa söyledi

Karavaş kapıcıya söyledi olanları
Bu sayede öğrendi obanın kalanları

Otuz iki diştten çıkan bu haber yayıldı hemen
Begil'in attan düştüğü her yerde duyuldu hemen

Meğerse kâfirin casusu varmış
Haberi işitip Tekür'e varmış

Haber vermiş, olanları söylemiş
Tekür kâfirlere şunları demiş:

521

*Yerinizden doğrulun, atlanın, hazır olun
Yatmış olduğu yerde Begil'i tutun, alın*

*Ellerini arkasından bağlayın
Gözlerine mil çekerek dağlayın*

*Habersizce kesin görklü başını
Yalan edin gerçeğini, düşünü*

*Al kanını yeryüzüne dökmeli
Elini gününü vurup yakmalı*

*Tutsak edin gelinini, kızını
Talan edin vatanını, özüünü*

Meğer casusu varmış Begil'in de orada
Olanları duyunca haber salmış arada

Adam gönderdi
O şöyle derdi:

*Başınızın çaresine bakın siz
Başka yurda göçünüzü çekin siz*

*Haber edin dostunuza
Yağı gelir üstünüze*

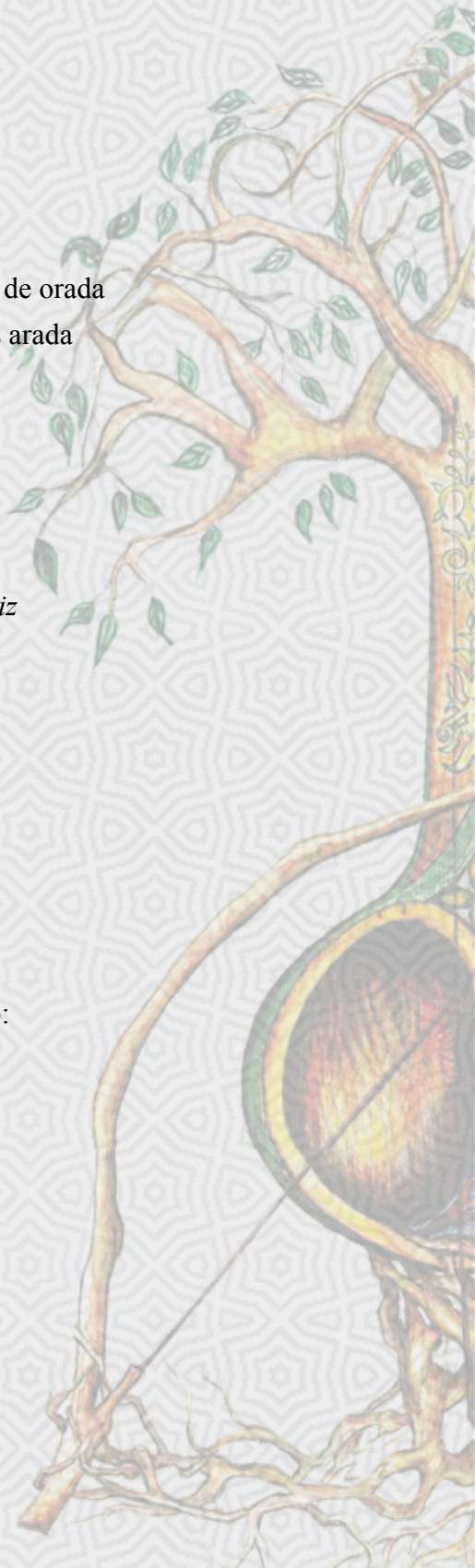
Begil yukarı baktı
Yer katı, gök uzaktı

Çağırıp oğluna soy soyladı o
Görelim ki hânım ne söyledi o:

*Oğul, oğul, ay oğul
Konuşmak kolay değil*

*Karanlıkça gözlerimin aydını
Belimin kuvveti, canımın canı*

*Gör, sonunda neler oldu
Bu başıma neler geldi*

Kalkıp oğul, doğrulmuştum yerimden
Av diyerek çağrılmışım yerimden

Ah o yok mu kör olası
Düşüp boynu kırılalı

Al aygırı çekip bindim
Ay avladım, çok didindim

Kuş kuşlayıp gezer iken
Rüzgâr gibi tozar iken

Bunaldı, sürçtü bir kere
Aygır çaldı beni yere

Sağ uyluğum kırıldı
Dert başıma sarıldı

Kara kara dağlardan haber aşmış kâfire
Kanlı kanlı sulardan hâlim taşmış kâfire

Demirkapı Derbendi'ne
Haber varmış
Alca atlı Şöklı Melik
Pusu kurmuş
Pususundan dağa, taşla
Pus oturmuş

Yattığı yerde Begil'i
Tutun, diyormuş
Ellerini arkasından
Çatın, diyormuş
Gelinini, kızlarını
Satın, diyormuş

Durma oğul, kalk yerinden doğrulup
Kazılık atına erce kurulup

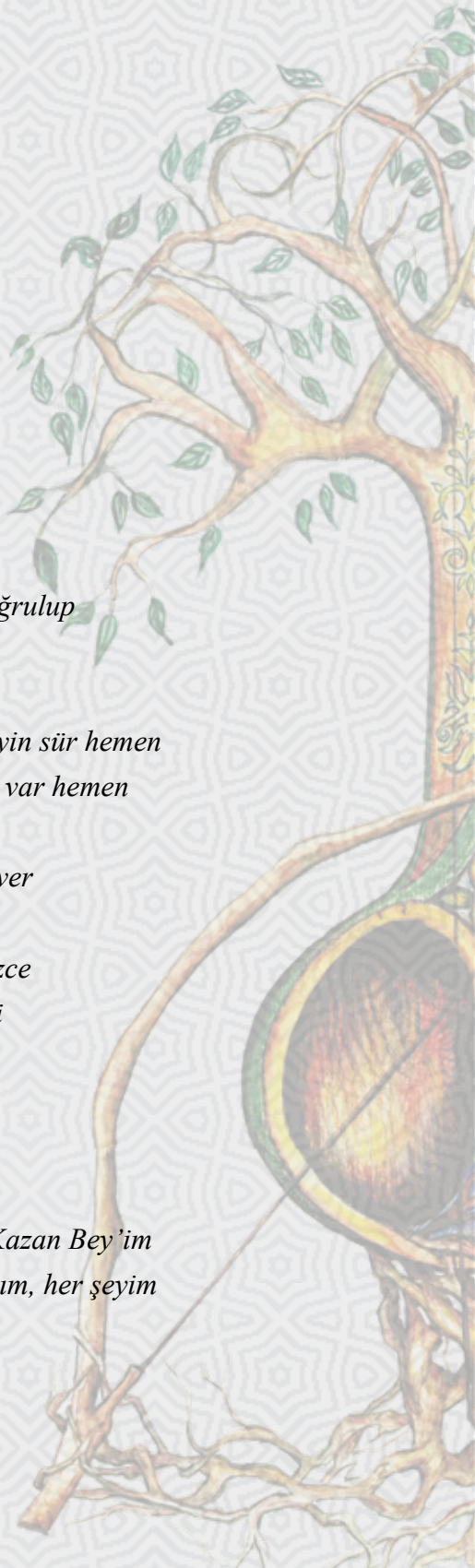
Eğri yatan Aladağ'dan geceleyin sür hemen
Ak alınlı Bayındır'ın divanına var hemen

Ağız dilden Bayındır'a selam ver
Beylerbeyi Kazan'ın öp elini
Ne yapıp yapsın da yetişsin tezce
Çiğnetmesin Bey Begil'in elini

Düşman kinli, de
Babam bunlu, de

Gelmeyecek olursan şayet ki Kazan Bey'im
Düşmana ganimettir gelin, kızım, her şeyim

Onlara böyle dersin
Olanları söylersin

Burada oğlan soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

*Ulu babam sen ne dersin?
Ne konuşur ne söylersin?*

*Bağrım ile yüreğimi dağlarsın
Buyruğunla kollarımı bağlarsın*

*Yerimden kalkıp da doğrulmam baba
Kazılık atıma kurulmam baba*

525

*Eğri Bel'i, Aladağ'ı aşamam
Bayındır'ın divanına düşemem*

*Kazan kim ki ben elini öpeyim
Ver aygırı, düşmana yol tepeyim*

*Kan terletip koşturayım
Yüce dağlar aştırayım*

*Senin için
Şanın için*

*Sırtı demir pek donunu bana ver
Yen yakalar diktireyim hân babam*

Kara polat kılıcını bana ver
Baş kesip kan döktüreyim hân babam
Kargı dalı berk süngünü bana ver
Göğsünden er çektireyim hân babam
Ak yelekli ütkün oku bana ver
Erden ere çaktırayım hân babam
Ala gözlü yiğitleri bana ver
Düşmana kök söktüreyim hân babam

Muhammed dini için
Mübarek yönü için

Vurayım baba
Kırayım baba

Senin yoluna
Şanın yoluna

Begil sevindi
Coştı, övündü:

Ağzın için öleyim
Sana kurban olayım

Ola ki benim dünümü
O şanlı geçmiş günümü

*Andırtmazsın er oğul!
Vur düşmanı, kır oğul!*

Devam eyledi Begil
Şöyle söyledi Begil:

*Giyimimi getirin, oğlum giysin üstüne
Al aygıra sıçrayıp çıksın düşman kastına*

*El ürkmeden meydana varsın
Atı ile dörtnala girsin*

527

Hemen emri tuttular
Oğlanı donattılar

Anasıyla, atasıyla görüştü oğlan
Ellerini öpüp yelle yarıştı oğlan

Üç yüz yiğidi aldı yanına
Atını sürdü cenk meydanına

Al aygır kaçanki yağı kokusu
Alsa, ayağıyla yeri döverdi
Tozu göğe doğru çıkarırdı o
Namert karşısında merdi severdi

Kâfirler der: “Biz kaçalım, bu Begil’in atıdır.”

Tekür der: “İyi bakın, gelen oysa kötüdür

Sizden önce ben kaçarım

Kuş olur göğe uçarım.”

Gözcü gözledi

Durdu, izledi

Gördü ki at Begil’in, lakin binen başkası

Üzerinde pusatla koşan, dönen başkası

Atın üstünde olan

Kuş kadicık bir oğlan

Gözcü Tekür’e vardı

Durumu haber verdi:

Tolga, pusat, hem de at

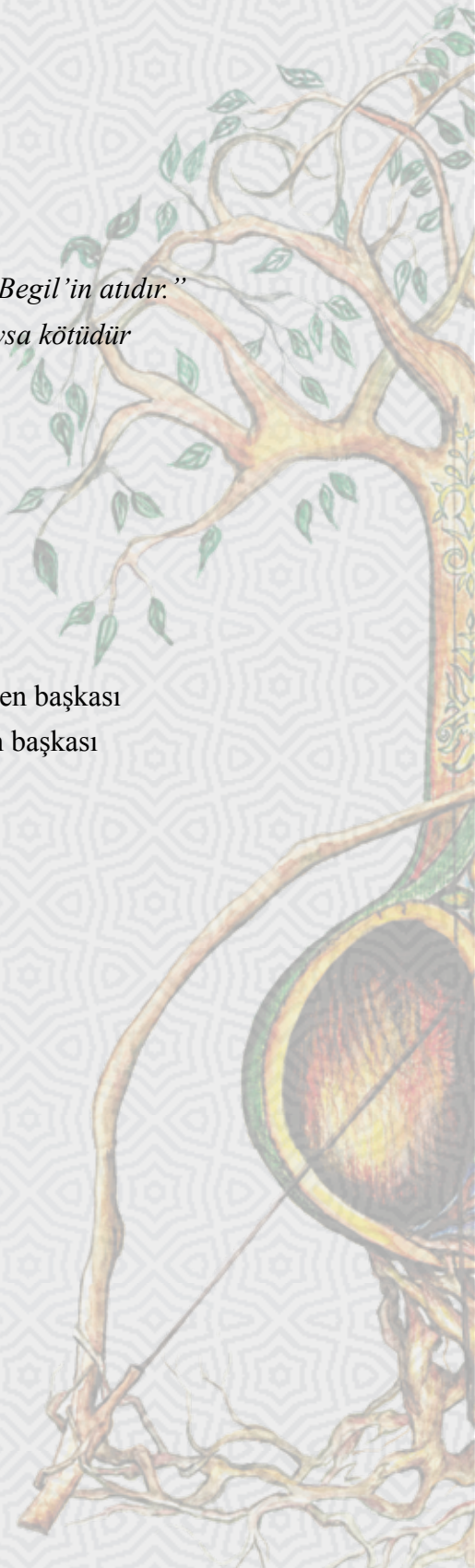
Begil Bey’indir, fakat

Gelen Begil değildir

Pek körpe bir oğuldur

Tekür: “Yüz adam seçilin

Varın üstüne açılın

*Taraka çatlatın, gürültü edin
Oğlanı korkutup peşinden gidin*

*Oğlan kuş yürekli olur
Kaçar hemen, evi bulur.”*

*Yüz adam seçildi sürdü Emren’e
Büyük gümbürtüyle vardı Emren’e*

*Oğlana soyladılar
Şunları söylediler:*

*Oğlan, oğlan, ay oğlan
Sana yazık, vay oğlan*

*Altındaki aygır arık
Elindeki süngü kırık*

*Kara polat öz kılıcın gediktir
Ak tozlu yayınsa zaten güdüktür*

*Okluğunda doksan okun seyrek bil
Bilmiyorsan noksan okun seyrek bil*

*Yoldaşın çıplak oğlan
Ödülün şaplak oğlan*

Şökli Melik sana kızdı
Çıktığın meydana kızdı

Şu oğlanı tutun, dedi
Ellerini çatın, dedi

Onu kesip kan dökün, der
Bize böyle buyruk eder

Aksakallı babanı sızlatma oğlan
Ak pürçekli ananı buzlatma oğlan

Alp olmaz yalnız yığitten
Hisse al bunca öğütten

Yavşan dibi berk olmaz
Bataklıklar herk olmaz

Belası gelmiş densiz
Tez kaybol soysuz, kansız

Oğlan burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Saçma sapan söyleme, konuşma itim kâfir
Sana nasıl görünür kılıcım, atım kâfir?

*Altındaki al aygır seni gördü gem kırar
Kara polat kılıcım keser, kınını doğrar*

*Kargı dalı berk süngüm delip geçer bağırını
Akça tozlu sert yayım harman eder böğrünü*

*Okum sadağını deler
Yiğitlerim savaş diler*

*Alp ere korku vermek ayıp olur bil kâfir
Beri gel kapışalım, hadi beri gel kâfir!*

531

*Kâfir dedi: "Bu oğlan yemin ile benziyor
Oğuz'un arsızına, Türkmen'in delisine
Varın, sorun yiğide Begil Bey'in nesidir?
Bizlere baş kaldırmak bir çocuğun nesine?"*

*Kâfir soyladı
Şöyle söyledi:*

*Altındaki al aygırla, sırtındaki demir donun
Begil'indir, Begil hani?
Kara polat öz kılıcın biliriz ki değil senin
Begil'indir, Begil hani?
Yanındaki yiğitlerle çıkmış olduğun meydanın
Begil'indir, Begil hani?*

Eğer Begil buraya gelmiş olaydı
Geceye dek cenk etmek bize kolaydı

Akça tozlu sert yayları bükerdik
Ak yelekli ütkün oklar çekerdik

Sen Begil'in nesisin?
Bizlere dilin desin.

Begil oğlu soyladı
Şu sözleri söyledi:

Kâfır, beni bilmez misin?
Asil kanı bilmez misin?

Bayındır'ın beylerbeyi, Kazan Bey'in kardeşi
Karagüne sürüp geldi, dört bir yanı er kişi

Dönebilmez Dölek Evren, Düzen oğlu Alp Rüstem
Boz Atlı Beyrek ile sürüp geldikleri dem

Begil'in evinde içiyorlardı
İçip bu dünyadan geçiyorlardı

Senden bize casus geldi
Yaptığından haber oldu

Altındaki aygıra Begil beni bindirdi
Kılıcı, süngüsünü verip size döndürdü

Üç yüz yiğidini vererek bana
Gönderdi hemen cenk meydanına

Ben Begil'in oğluyum
Ona candan bağlıyım

Yürü gel kâfir
Beri gel kâfir

Vuruşalım hey!
Kırışalım hey!

Tekür der: "Soysuz oğlu
Süngüm berk, kılıç zağlı

Dur, ben sana varayım
Dilim dilim yarayım."

Altı dilimli gürzünü eline alıp vardı
Oğlancığın üzerine hızla atını sürdü

Oğlan karşı tuttu kalkanı gürze
İçinde kaynayan volkanı gürze

Yukarıdan aşağı kâfir hayli sert vurdu
Tolgasını ufattı, gözlerini sıyırdı

Lakin alamadı oğlanı kâfir
Yere çalamadı oğlanı kâfir

Gürz ile dövüştüler
Vurdular, savuştular

Kara polat kılıçları çalıştı
Yiğit atlar hengâmeye alıştı

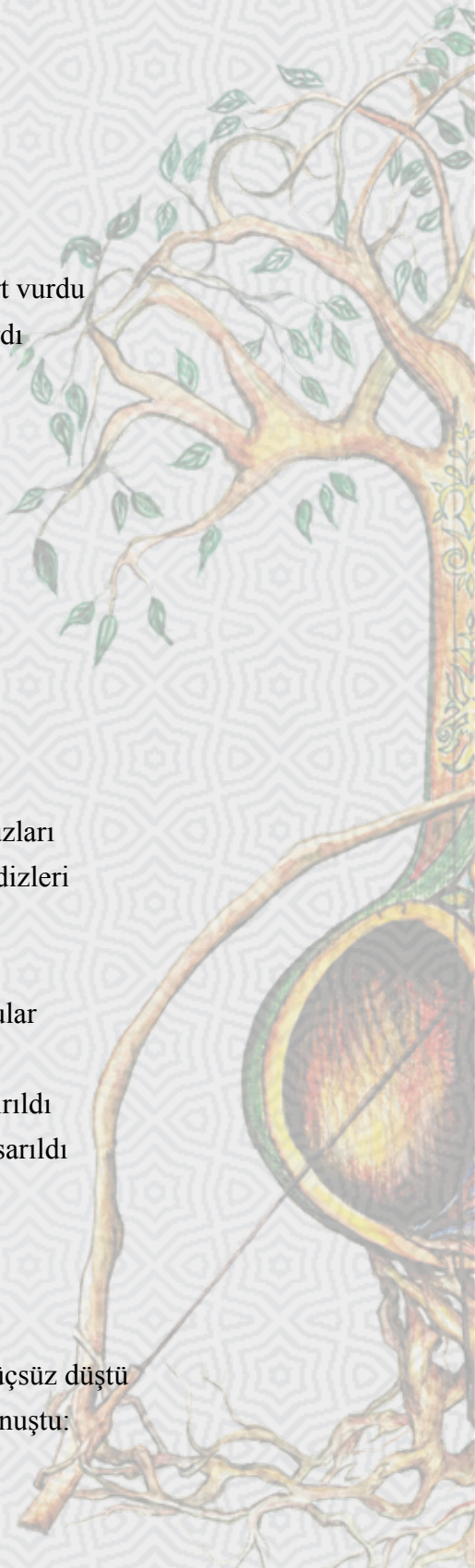
Kılıçları ufandı, doğrandı omuzları
İkisi pes etmedi, yer görmedi dizleri

Kargı dalı süngülerle kırıştılar
O meydanda boğa gibi vuruştular

Göğüsleri delindi, süngüleri kırıldı
At üstünde ikisi çok kavraştı, sarıldı

Yenen olmadı
Sinen olmadı

Kâfirin gücü çoktu, oğlansa güçsüz düştü
Burada Yaradan'a dua edip konuştu:

Yücelerden yücesin
Kimse bilmez, nicesin

Görklü Tanrı, yüce Tanrı
Boyun eğmez güce Tanrı

Sen Âdem'e taç vurdun
O'na nurundan verdin

Benlik taslarken sana
Lanet kıldın Şeytan'a

Kapından sürdün onu
İsyankâr gördün onu

Önce göne sardırıp
Tutturdun İbrahim'i
Götürüp de ateşe
Attırdın İbrahim'i

Odu bahçe eyledin
Koru bohça eyledin

Çalabım, Yüce Tanrı'm
Hikmetin nice Tanrı'm

*Bana yardım et
Yoksa felaket*

*Kâfir: “Oğlan tutuldun da Tanrı’na mı yalvarırsın?
Bak senin bir Tanrının varsa yetmiş iki puthanem var
Sen yalnızsın, Tanrı’n yalnız, dileğini bizden dile
Eğer yalvarmak istersen yitmiş iki puta yalvar.”*

*Oğlan dedi: “Ey Tanrı’ya başkaldırmış akılsız
Sen lanet putlara yalvar, ey çıldırmış, akılsız*

536

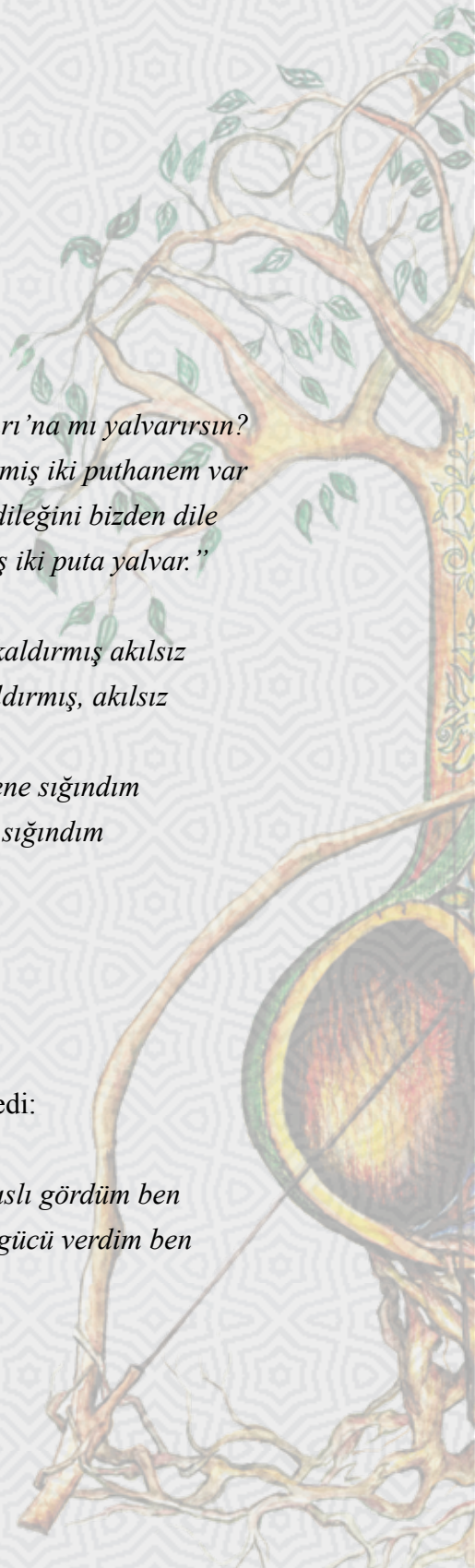
*Ben ki âlemleri yoktan var edene sığındım
Âlemleri kendisinde bir edene sığındım*

*Allah varken gam yoktur
Hiç derdim, tasam yoktur.”*

*Hak Teâlâ, Cebrail’e söyledi
Emren kula Rabbim ihsan eyledi:*

*Ya Cebrail, şu kulumu pek ihlaslı gördüm ben
Var, uğra onun yanına kırk er gücü verdim ben*

*Kırk er gücünü aldı
Emren düşmana daldı*

Oğlan sürdü kâfiri
Yere vurdu kâfiri

Kan burnundan düdük gibi şorladı
Oğlan boğazına çöktü, zorladı

Kâfir der: “*Yiğit aman
Dinine girdim hemen.*”

Parmağını kaldırdı hem şehadet getirdi
Müslüman kul olarak isyanını bitirdi

537

Geriye kalan kâfirler bırakıp kaçtı meydanı
Oğuzlara, hak edene, cümlesi açtı meydanı

Elini gününü vurdu akıncılar kâfirlerin
Gelin, kızı esir sürdü akıncılar kâfirlerin

Oğlan babasına muştucu saldı
“*Cengi aldım.*” dedi, yolu kısaldı

Aksakallı babası karşı çıktı oğlana
Boynuna sarılarak yaşlar döktü oğlana

Dönüp eve geldiler
Seve seve geldiler

Karşı yatan Karadağ'dan oğlana otlak verdi
Karakoçu yüğrük tavlâ, sürüyle koyun sürdü

Gelin aldı, al duvaklı; ala gözlü oğluna
Begil pencik çıkararak ulu Bayındır Hân'a

Oğlunu aldı yanına
Vardı hânın divanına

El öptü, diz dizledi
Bağır basıp izledi

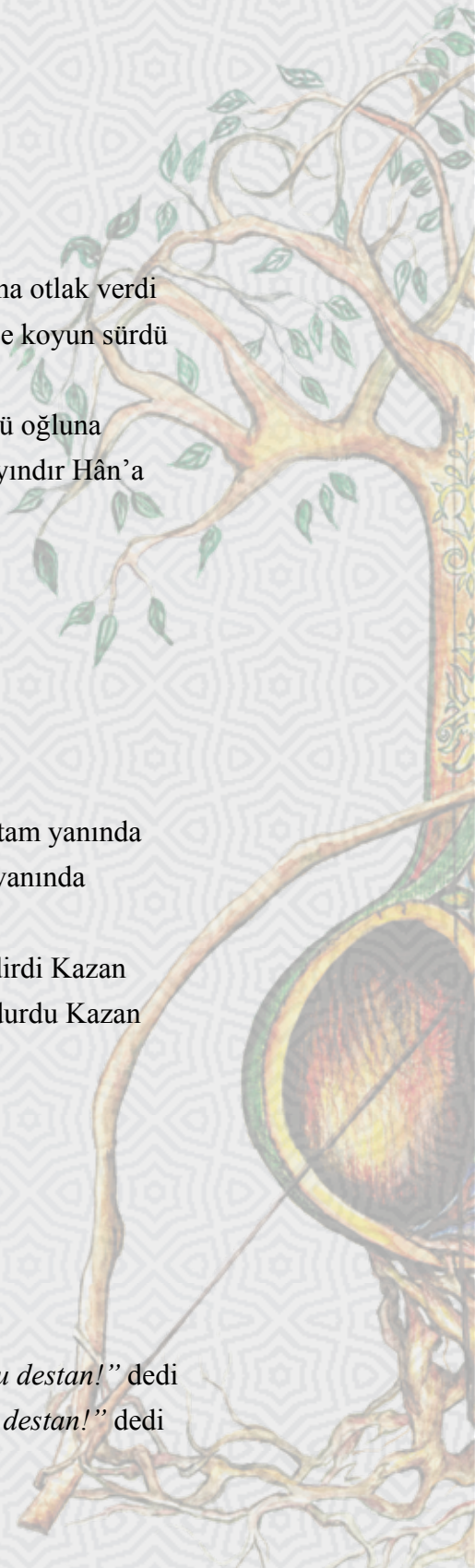
Padişah Kazan, oğlu Uruz'un tam yanında
Yer gösterip oturttu o kutlu divanında

Cübbe, çuhalar ile çargap giydirdi Kazan
Begil şanına uygun donlar uydurdu Kazan

Sonra Dedem Korkut geldi
Orada şadılık çaldı

Düzdü bu Oğuzname'yi
Yazdı bu Oğuzname'yi

"Begil Oğlu Emren'in olsun bu destan!" dedi
"Kıyamete dek dilde kalsın bu destan!" dedi

Gazilerin başına gelenleri anlattı
Kutlu Oğuz elinde olanları anlattı

Gayrı ne deyim hânım
Dua edeyim hânım:

Yıkılmasın yerli Karadağların
Kurumasın bahçelerin, bağların

Kesilmesin gölgelice ağacın
Duyulmasın bir sıkıntın bir acın

Umudun kırılmasın
Şer işin görülmesin

Rabbim dileğini koymasın yerde
Duan makbul olsun semada, yerde

Günahları bağışlasın adı görklü Muhammed'e
Cennetinde komşu etsin yâdı görklü Muhammed'e

Hânım hey, hânım hey!

**UŞUN KOCA OĞLU
SEĞREK BOYU**

Hânım hey, hânım hey!
Kıymetli sultanım hey!

Söz açılır tekbir ile
Manasını duyan bile

Dağların dumanında
Oğuz'un zamanında

541

Uşun Koca derler bir er yaşardı
Onun iki erkek evladı vardı

Ulu oğlunun adı Eğrek idi, deliydi
Bahadır, yahşi, yiğit; yücelerin yeliydi

Bayındır Hân'ın yanına
Onun şadlık divanına

İsteddiği zaman varır
Hân'ın karşısında durur

Selam verip diz vururdu
Tam önüne otururdu

Kapı, baca bilmez idi
Kimseye eğilmez idi

Yiğit diye, büyük diye
Dönüp bakmazdı kimseye

Meğer hânım yine bir gün
Çiğneyip geçti beyleri
Çöktü Kazan'ın önüne
Hışımla biçti beyleri
Eğrek ile Oğuzların
Arayı açtı beyleri

İçlerinden Ters Uzamış
Eğrek'e şunları demiş:

*Bre, Uşun Koca Oğlu
Belli aklın, fikrin bağlı*

*Bu beylerin her birisi
Allah yolunun çerisi*

*Oturduğu yerlerini
Ak alının terlerini*

*Kılıcının ekmeğiyle
Almışlardır bilmez misin?*

*Bin düşmana tek başına
Dalmışlardır bilmez misin?
Ünlerini dört bir yana
Salmışlardır bilmez misin?*

*Bre Eğrek, baş mı kestin,
Kan mı döktün de hele?
Kaç yalıncak donatmışsın,
Azat ettin kaç köle?
Eğer bir aç doyurduysan
Söyle de âlem bile*

543

Eğrek dedi: “Baş kesmekle, kan dökmek hüner midir?”
Ters Uzamış: “Hüner!” dedi, “Yapmayanlar er midir?”

Ters Uzamış’ın sözü Eğrek’e çok işledi
Sanki kılıç doğradı, kaynar sular haşladı

Kalktı, akın diledi Kazan Bey’den o anda
Kazan Bey akın verdi, ilan oldu meydanda

Üç yüz parlak cidalı koç yiğit derilince
Aygırlar tımarlanıp kirişler gerilince

Hân emriyle akın için
Beş gün yeme, içme oldu
Alpler yaslandı pusata

Ozanlar kopuzu aldı
Cem oldu Oğuz erleri
Sedası göklerde kaldı

Sonra Şürüğün ucundan Gökçe Deniz'e dek gitti
Büyük doyum oldu cenkte, nice yurdu talan etti

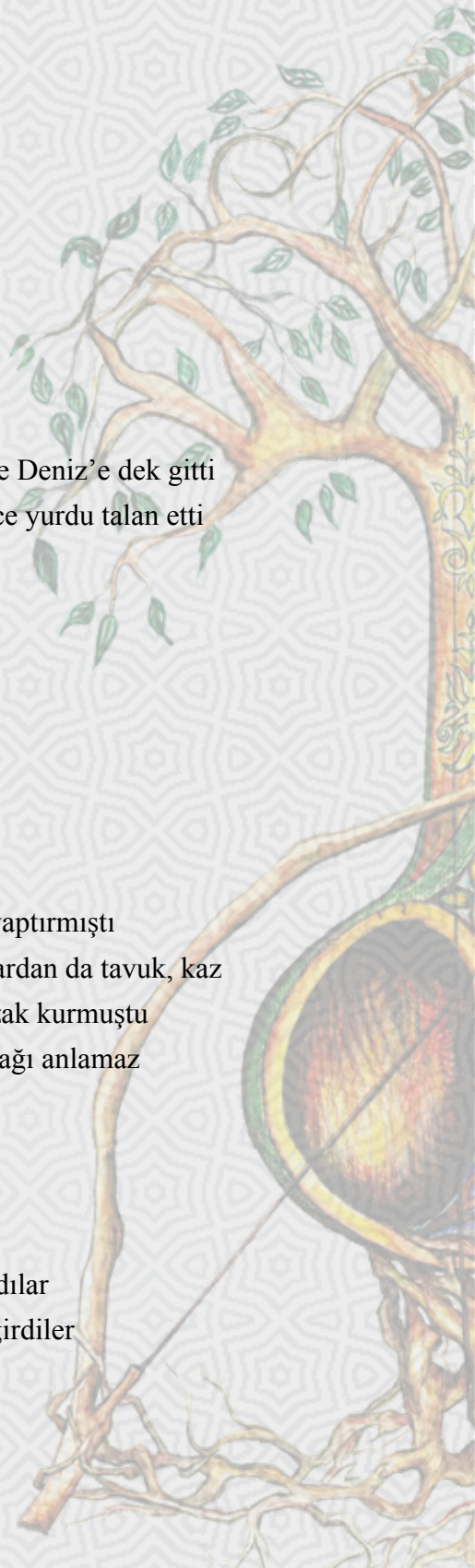
Alınca Kalesi'ne
Yolu uğradı
Yolu daha varmadan
Yeli uğradı
Kaleye uslanmayan
Deli uğradı

Kara Tekür oralarda bir koru yaptırmıştı
Yürürlerden geyik, tavşan; uçardan da tavuk, kaz
Doldurarak Oğuzlara bunu tuzak kurmuştu
Uşun Koca Oğlu Eğrek bu tuzağı anlamaz

Eğrek koruya geldi
Pusu beriye geldi

Korunun kapısını ufattılar, kırdılar
Sahte av cennetinin vatanına girdiler

Üç yüz mızraklı yiğit
Tuğlu, bayraklı yiğit

Sığın geyik, kaz, tavuk kaldırdılar; yediler
Bu avlağın içinde gönlü hoş eylediler

Eyerleri aldılar atların üzerinden
Giyimler çıkarıldı bu şenliğin terinden

Meğer Kara Tekür'ün casusu bunu görmüş
Gördüğü olayları Tekür'e haber vermiş:

*Oğuzlardan bir bölük atlı geldi koruya
Tanrı canlarımızı bu erlerden koruya*

545

*Ufatarak korunun kapısını kırdılar
Eyerleri, giyimi atlardan çıkardılar*

*Gider görürsünüz.” dedi
“Niye durursunuz!” dedi*

Altı yüz kara donlu kâfir bu söz üstüne
Beklemeden düştüler yiğitlerin kastına

Erleri öldürerek, Eğrek'i götürdüler
Alınca Kalesi'ne, zindana getirdiler

Kara kara dağlardan haber aştı Oğuz'a
Kanlı kanlı sulardan sözler taşı Oğuz'a

Soylu Oğuz eline kara haber yetiştii
Gönülleri göyündü, yürekleri tutuştu

Hele Uşun Koca'nın otağının önünde
Büyük bir feryat koptu bu felaket gününde

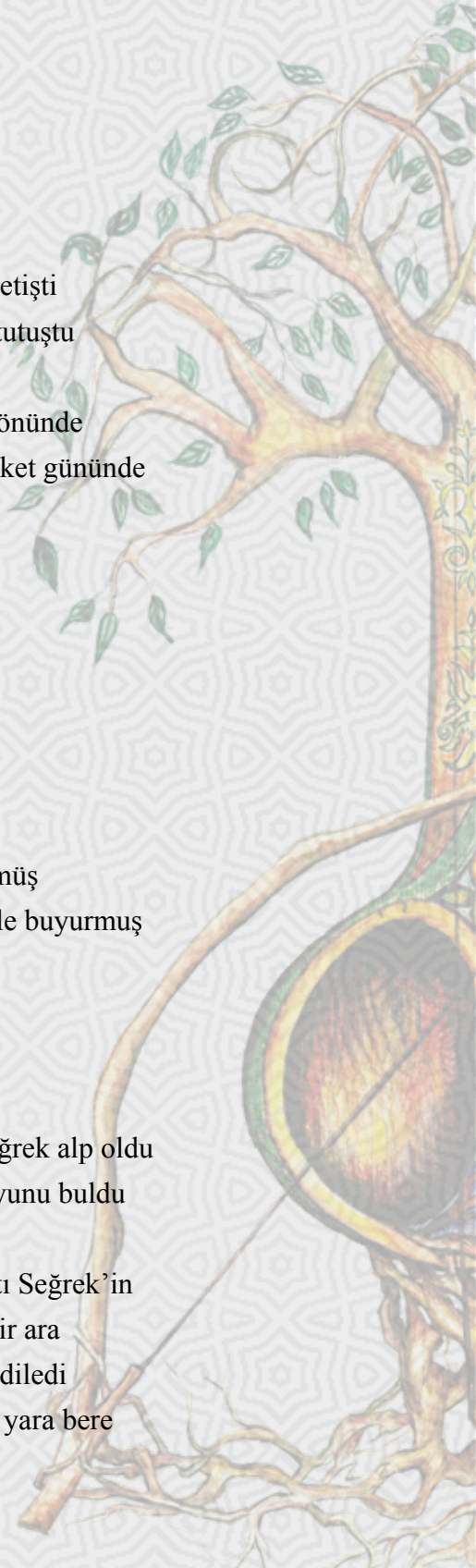
Kaza benzer gelin, kızı
Ak çıkardı, kara giydi
Uşun Koca oğul diye
Onulmaz bir yara giydi
Ağlaşarak, buzlaşarak
Derdi sıra sıra giydi

İyeğili ulalır, kaburgalı büyürmüş
Görklü Tanrı, acuna bunu böyle buyurmuş

Böyle anlardan sonra
Nice günlerden sonra

Uşun Koca'nın küçük oğlu Seğrek alp oldu
Serpildi, gürbüzleşti, boyu boyunu buldu

Bir gün yolu derneğe uğramıştı Seğrek'in
Yeme, içme olunca esrimişti bir ara
Ayakyoluna çıkıp hava almak diledi
Gördü ki bir öksüzle bir kızan yara bere

Dövüşüp çekişiyor
Vuruyor, yıkışıyor

Seğrek “*Durun!*” diyerek narasını patlattı
Bir şaplak birisine, bir de birine attı

“*Eski dutun bitiyle öksüz oğlanın dili
Acı olur zehirden!*” böyle derler temelli

İşbu şaplaktan sonra
Korkup dayaktan sonra

547

Ayrıldı iki oğlan
Konuştu öksüz olan:

*Bizim öksüzlüğümüz yetmez mi de vurursun?
Yiğidim, alpim diye boşuna övünürsün*

*Madem hünerin varsa
Gücün dağlar kadarsa*

*Alınca Kalesi ’nde tutsak kardeşin vardır
Erkeksen onu kurtar, böyle durması ardır.”*

Böyle konuştu öksüz
Coştukça coştı öksüz

Seğrek dedi: “Kardeşimin adı ne?
O tutsakken bu dünyanın tadı ne!”

Öksüz dedi: “Onun adı Eğrek’tir
Kardeş için elbet ölmek gerektir.”

Seğrek dedi: “Eğrek’e Seğrek yaraşır şimdi
Madem kardeşim sağdır kaygılanmam boşuna
Ama Oğuz elinde o tutsakken duramam
Hiç vakit kaybetmeden düşmeliyim peşine

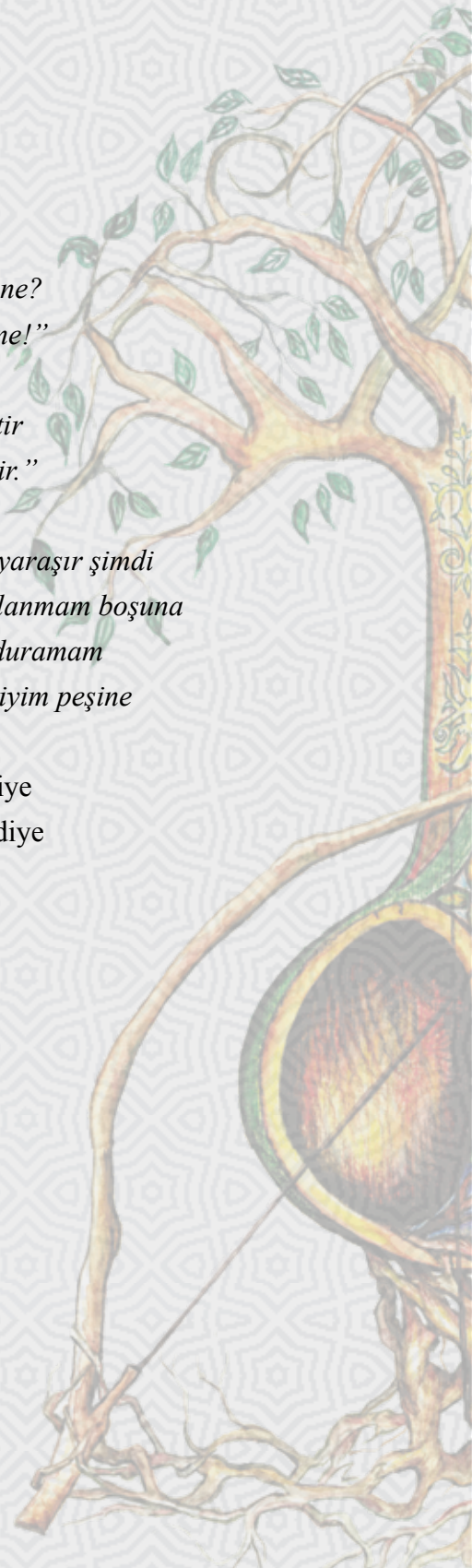
548

Gözümün aydını kardeşim!” diye
“Bu canımın canı kardeşim!” diye

Seğrek ağladı
Kara bağladı

Sonra girdi içeri
Selamladı her eri

Sohbetteki beylerden
Destur dileyip çıktı
“Hoşça kalın!” diyerek
Başını göğse yıktı
Atı çektiler bindi
Evine doğru aktı

Anasının evine gelince indi attan
Anasının ağzını aramak için alttan

İşte Seğrek soyladı
Görelim ne söyledi:

*Ana, doğrularak kalktım yerimden
Islansın diyerek alın terimden*

*Sıçrayıp bindim ben yelden rahata
Yelesi kara bir kazılık ata*

549

*Eğri yatan Aladağ'ın eteğine doğru vardım
Kanlı Oğuz ellerinde dernek varmış, görüp girdim*

*Yemek içmek arasında ak boz atlı ulak geldi
Çok zamandır Eğrek adlı bir bahadır tutsakmış
Ulu Tanrı yol göstermiş, çıkıp gelmiş yad elden
Büyük, küçük cümle Oğuz yiğide karşı çıkmış*

*Ana ben de varayım mı, ne dersin?
O baturu göreyim mi, ne dersin?*

Anası da soy soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Oğul, oğul, can oğul!
Yoluna kurban oğul

Ağzın için öleyim, dilin için öleyim
Toprak deyip bastığın, yolun için öleyim

Karşı yatan Karadağ'ın yıkılmıştı, yüceldi
Akıntılı görklü suyun çekilmişti, yüceldi

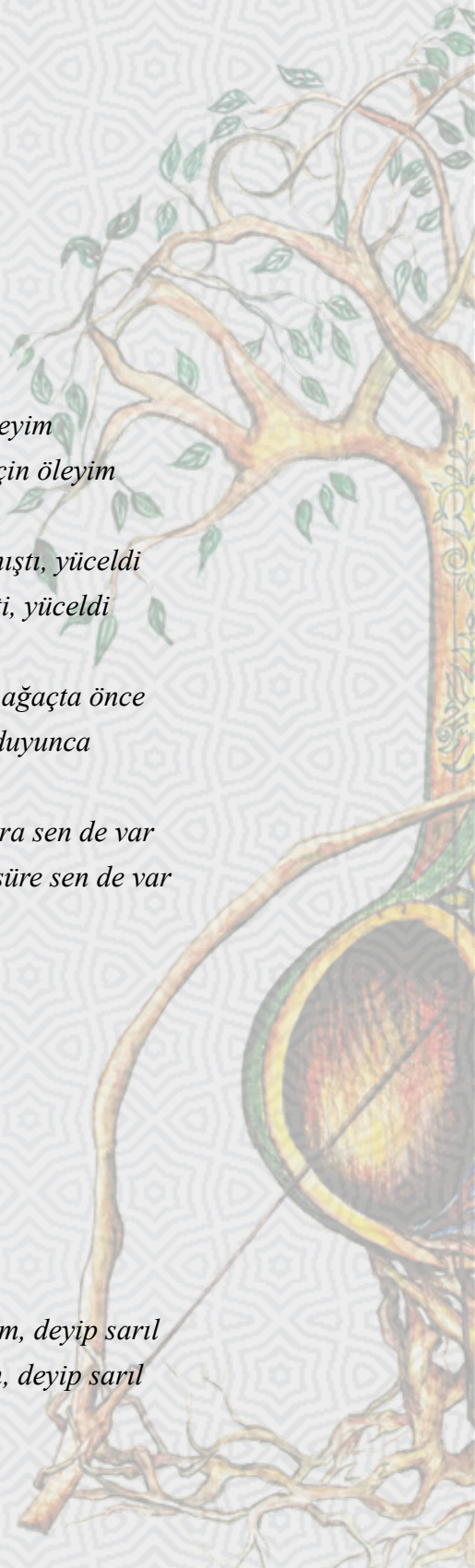
Kurumuştı dal budağın, kaba ağaçta önce
Yeşererek filizlendi bu haberi duyunca

Soylu Oğuz Beyleri'nin peşi sıra sen de var
Ak boz atı durdurmadan süre süre sen de var

O yiğidi görünce
Karşısına varınca

Ak boz attan yere in
El kavuştur, selam ver
Öp elini, kucakla
Yiğit yiğidi sever

Karadağ'ımın yükseği kardeşim, deyip sarıl
Anam, atamın özlemi can eşim, deyip sarıl

Oğul gaflete dalma
Sür atı geri kalma...

Seğrek kızdı, soyladı
Görelim ne söyledi:

Ağzın kurusun ana
Dilin çürüsün ana

Demek kardeşim varmış
Herkes benden saklarmış

Kaygılsam olmaz, düş kursam olmaz
Oğuz'da kardeşsiz otursam olmaz

Ana hakkı, Tanrı hakkı olmasa
Sıyırırdım kara polat kılıcı
Habersizce görklü başın keserdim
Ana bu iş mahşere dek kalıcı

Zalim ana, sana kılıç çekeydim
Al kanını yeryüzüne dökeydim...

Böyle söyledi Seğrek
Derdi boyladı Seğrek

Babası da söyledi
Seğrek'e şöyle dedi:

*Oğul, oğul, bey oğul
Yalandır her şey oğul*

*Duymuş olduğun haber
Doğru değilmiş meğer*

*Kaçıp giden senin ağan değildir
Başkasıdır, bizden doğan değildir*

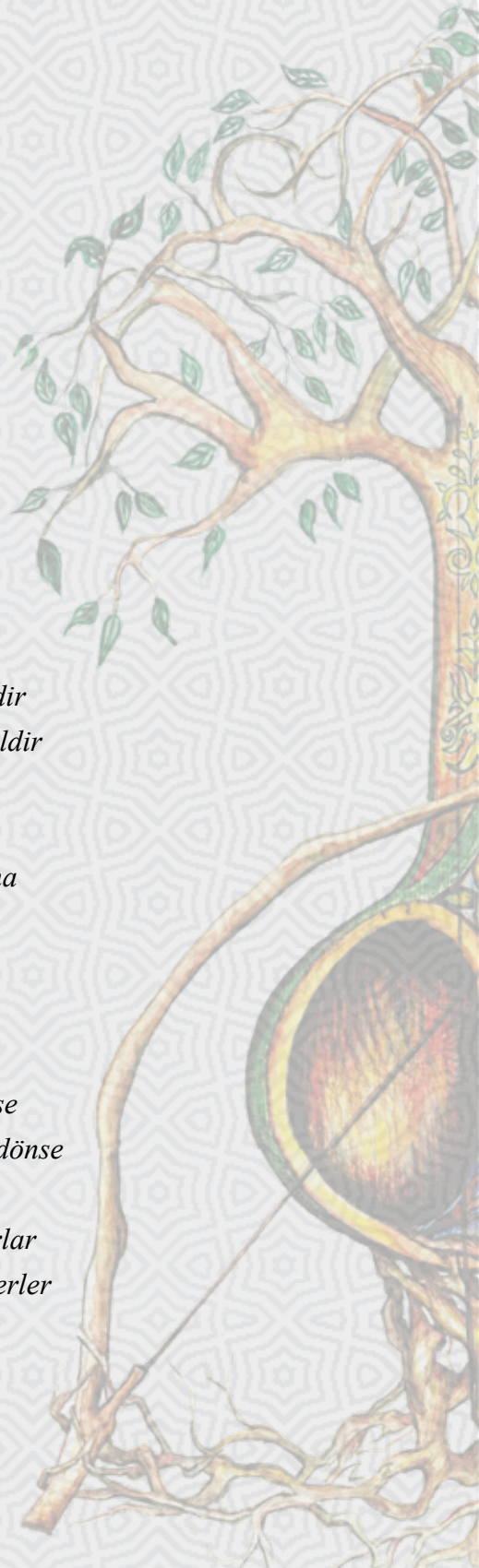
*Aksakallı ben babanı sızlatma
Hem karıcık ananı da buzlatma*

*Oğlan burada soylamış
Bakın hânım, ne söylemiş:*

*Üç yüz altmış altı alp ava binse
Kanlı geyik üzerine kavgalar dönse*

*Kardeşli yiğitler kalkar, koparlar
Sırt sırta verirler, düşman teperler*

*Kardeşsiz miskin yiğit
Narası suskun yiğit*

Yumruk dokunsa boynuna

Dağ çöktü sanır beynine

Ağlayarak dört yanına

Bakar olur

Ala gözden acı yaşı

Döker olur

Gamı, derdi yüreğini

Söker olur

Ala gözlü oğlunuzu görene dek sağ olun

Bey babamla hatun anam; esen kalın, şen kalın

553

Seğrek böyle deyince

Sözünü söyleyince;

Ana, ata beraber:

“Yavrum etme!” dediler

“Bu haber yanlış haber,

Oğul gitme!” dediler

Oğlan deli, laf anlamaz

Öğüt tutmaz, söz dinlemez

Boy boyladı, soy soyladı

Görelim ki ne söyledi:

Beni ayırmayın sakın yolumdan
Gitmemek beterdir bana ölümden

Ağamın olduğu yere varmadan
Ölüsünü, dirisini görmeden

Dönemem ana
Dinemem ana

Ölmüşse kanını almadan gelmem
Kanlıma kılıcı çalmadan gelmem

Oğlan özünü dedi
Kesin sözünü dedi

Ana, ata ağlaşıp yağız yere girdiler
Çare için Kazan'a bir adam gönderdiler:

Oğlan kardeşini andı
Andıkça yüreği yandı

Gider Eğrek'i bulmaya
Korkarız gidip gelmeye

Yer olmasın er, dediler
"Bize öğüt ver!" dediler

Kazan dedi: *“Ayağına at kösteği vurmali
Onu yurda bağlayıp evinde durdurmalı”*

Seğrek’in yavuklusu vardı, ona gittiler
Çabucak söz keserek düğün dernek ettiler

Attan aygır, koyundan koç
Deveden buğra kırdılar
Gençleri gerdeğe koyup
Bir döşeğe çıkardılar

Oğlan kılıcı çekip
Kızla arasına koydu
Gelin yandı gönülden
Onulmaz bir acı duydu

Kız dedi: *“Kaldır kılıcı, hem murat ver, murat al
Sarılalım aşk ile bu hâl söyle, nasıl hâl?”*

Kız sözünü söyledi
Oğlan da şöyle dedi:

Bre soysuzun kızı!
Düşün dediğin sözü...

Kılıca doğranayım, okuma sancılayım
Kargım göğsümü delsin, boynuma geçsin yayım

Okum değmesin
Oğlum doğmasın

Hak izni ile
Doğarsa bile

Varmasın on yaşına
Girmesin on yaşına

Ağamın izini bulmayınca ben
Ölmüşse kanını almayınca ben

Seninle gerdeğe girersem eğer
Ettiğim yeminler başıma yağar

Bu söz yiğit sözüdür
Söz yiğidin özüdür

Seğrek böyle diyerek ayağa kalktı yerden
Tavladan at çıkarıp eyerlemişti birden

Kol bağını bağladı, giyimini giyerek
Yaklaştı sevdiğine ona şöyle diyerek:

Kız, sen bana bir yıl bak
Bir yılda gelmez isem

Beklersin iki sene
Eğer ki ölmez isem
Üçüncü yıl sonunda
Yanında olmaz isem
Kavuşmanın gününde

Aygırımı boğazla, aşımı ver o zaman
İsimsiz bir mezara taşı mı ver o zaman

Gönlünün attığına
Gözünün tuttuğuna
Elbet varmakta hürsün
Bulut kadar özgürsün

Oğlanın bu sözüne kız da sözünü dedi
Sevdiği evdeşine şu sözleri söyledi:

Yiğidim bir yıl değil, bin yıl sana bakayım
Altı yol ayrımına büyük çadır dikeyim

Gelenden, gidenden haber sorayım
Hayırlı habere muştı vereyim

Hayırsız haberi getirenlerin
Söyleyip aklını yitirenlerin

Hemen keseyim başını
Dala asayım başını

Erkek sineği bile
Üzerime kondurmam
Hân olsa, sultan olsa
Şu başımı döndürmem
Dilime senden gayrı
Bir kimseyi andırmam

Murat ver, murat al, öyle git yiğit
Sevinci, neşeyi boyla git yiğit

559

Kız bunları söyledi
Seğrek de şöyle dedi:

Ne dersin soysuz kızı!
Bilmez misin sen bizi?

Ağamın başına ant içmişim ben
Boynuma kefenlik bez biçmişim ben

Dönekliğim yoktur bu yolda benim
Ağamın yoluna kurban gidenim

Kız bu söz üstüne dertlere daldı yine
Düşünür, konuşurdu şöyle kendi kendine:

Ayağı uğursuz gelin olmaktan,
Utanmaz bir gelin olmak iyidir
Kayınanam, kayınatam habersiz
Onlara haberi salmak iyidir
Olanları demeliyim dilimle
Çare bulmak büyüklerin huyudur

Varıp kız boy boylamış
Görelim ne söylemiş:

560

Atamdan ileri kayınatamla
Anamdan ileri can kayınanam
Ürktü gider kaytabanın buğrası
Bu dertlere ne deyip de ben yanam?

Sarvanlar önünü alamadılar
Bu yana yönünü alamadılar

Karakoçun aygırı ürktü, gider dörtnala
Yılkıcılar önünü alıp da döndüremez
Ağulların koçları ürktü, gider hırs ile
Çobanları yolunu çalıp da döndüremez
Ala gözlü kardeşi andı, gider Seğrek'im
Akça yüzlü gelinin olup da döndüremez

Malum olsun bu durum
Gayrı size ne derim

Ana, ata ah edip “Oğul gitme!” dediler
Seğrek’e dönsün diye ne sözler söylediler

Sözler çare olmadı
Oğlan geri kalmadı
Sözünde sebat eder
Atasına şöyle der:

*Eğer bir ant içmişsem, benim adımsa Seğrek
Ağamın tutulduğu kaleye varmam gerek*

561

*Anası, atası baktılar olmaz
Oğlan gitmek ister, başka şey bilmez*

Dediler: “Sür oğul; sağ, esen var, gel
Uğrun açık olsun, Eğrek’i sar, gel

*Geleceğin varsa gelirsın elbet
Bizi de bekliyor bulursun elbet.”*

Anasının, atasının elini öptü Seğrek
Karakoç atına binip hayli yol tepti Seğrek

Gece demedi, gündüz demedi
Mola verip de yemek yemedi

Üç gün geceli gündüzlü
At sürdü yokuşlu, düzlü

Geçti Dereşam ucundan
Güç aldı öfke gücünden

Eğrek'in tutulduğu koruya doğru vardı
Yılkıcı kâfirleri yund otlatırken gördü

Kılıç çekip altı kâfir öldürdü
Canlarını yeryüzünden kaldırdı

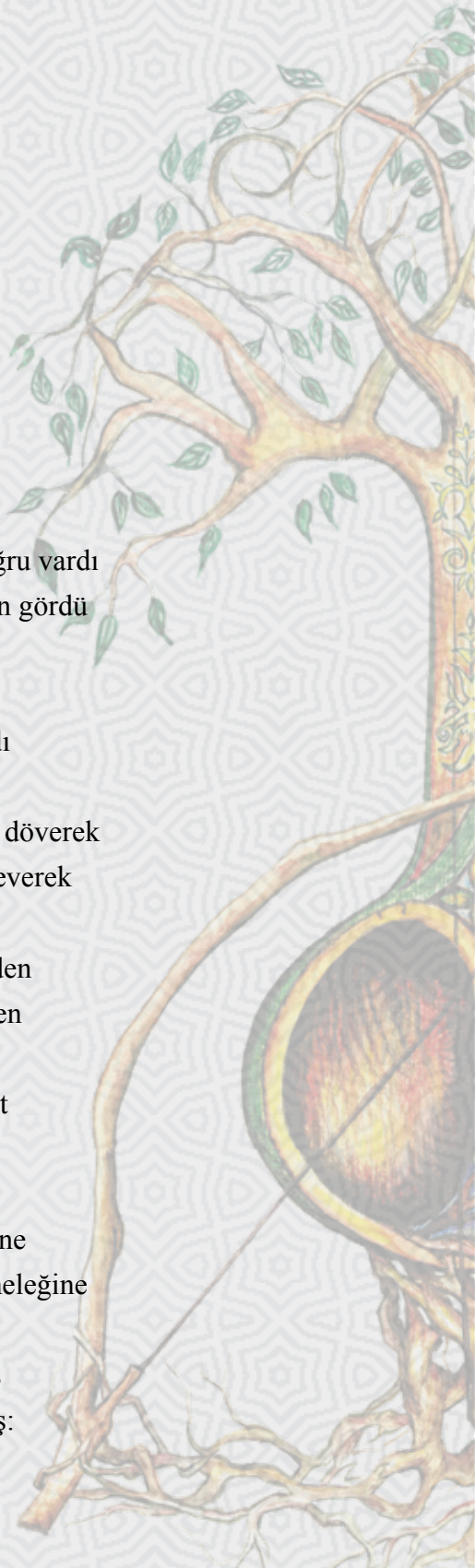
Yundları ürkütmüştü davulları döverek
Koruya yerleştirdi ısıklayıp severek

Gece demeden, gündüz demeden
Bu müşkül hâle söz söylemeden

Geceli gündüzlü yürümüş yiğit
Gözlerini uyku bürümüş yiğit

Atının dizginini bağladı bileğine
Kendini teslim etti uykunun meleşine

Meğerse kâfirin casusu varmış
Varıp Tekür'üne şunu aktarmış:

Oğuz'dan bir deli geldi
Sanki ölüm yeli geldi

Kesti yulkıcıları, yundları ürküterek
Sürüverdi koruya döverek, korkutarak

Tekür dedi: "Altmış adam seçilsin
Üstlerine demir donlar biçilsin

Tutup getirsinler Oğuz erini
Hazır edin zindandaki yerini."

563

Altmış pusatlı adam seçip buldu kâfirler
Altmış demir giyimli asker saldı kâfirler

Yiğit Oğuz erine
Seğrek'in üzerine

Vardı kâfirler.
Sardı kâfirler.

At kulağı sak olur
Uyumak yasak olur

Giyim kılıcdasından, atın okramasından
Meğer yiğit aygırın çetin okramasından

Seğrek'i uyandırdı at başını çekerek
Seğrek kalktı uykudan etrafına bakarak

Oğlan gördü, bir alay atlı gelir üstüne
Güldü, kırk kudurmuşun altı nedir, üstü ne!

Adı görklü Muhammed'e salâvat getirerek
Sıçrayıp bindi atına gafleti bitirerek

Kara donlu kâfire kılıç vurdu, ok attı
Kalanını kâfirin kalesine kapattı

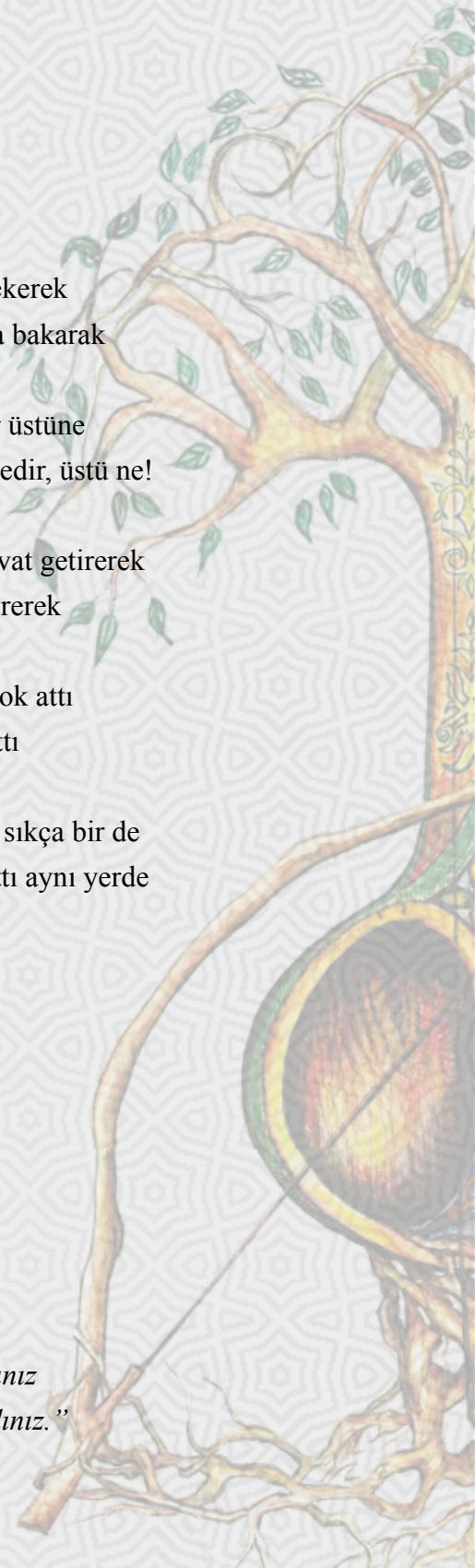
Bileğine at dizgini bağlayarak sıkça bir de
Uykusunu yenemeyip yine yattı aynı yerde

Kâfirlerin sağ kalanı
Dedi Tekür'e olanı

Tekür kızıp paylıyordu
Kötü sözler söylüyordu

Tekür dedi: "Tu, size!
Tu, sizin yüzünüze!"

Altmış kişi bir oğlanı tutamazdınız
Tutup kara zindanlara atamazdınız."

Bu sefer yüz kâfir birlik oldular
Seğrek'in üstüne doğru geldiler

Aygır, oğlanı uyardı
Kulağı saktı, duyardı

Oğlan gördü, saf bağlamış kâfir hızla geliyor
Atları dörtnala kalkmış; taşla, tozla geliyor

Oğlan silkindi
Atına bindi

565

Salâvat getirdi görklü Nebi'ye
Düşmana saldırdı “*Ya Allah!*” diye

Kılıç çaldı, ok saldı
Başlar kesti, can aldı

Vurdu Seğrek
Kırdı Seğrek

Kâfiri damına soktu
Hepsini kaleye tıktı

Atını döndürdü konduğu yere
Uykuya yenilip yatmak üzere

Dizgini aldı
Uykuya daldı

Atın dizginlerini geçirip bileğine
Oracıkta gömüldü uykuya birden yine

Bu sefer at oğlanın bileğinden boşandı
Kaçtı kuru içine, özgürlüğü kuşandı

Kâfirler yine varıp söylediler Tekür'e
Tekür der: "Üç yüz varın korudaki tek ere."

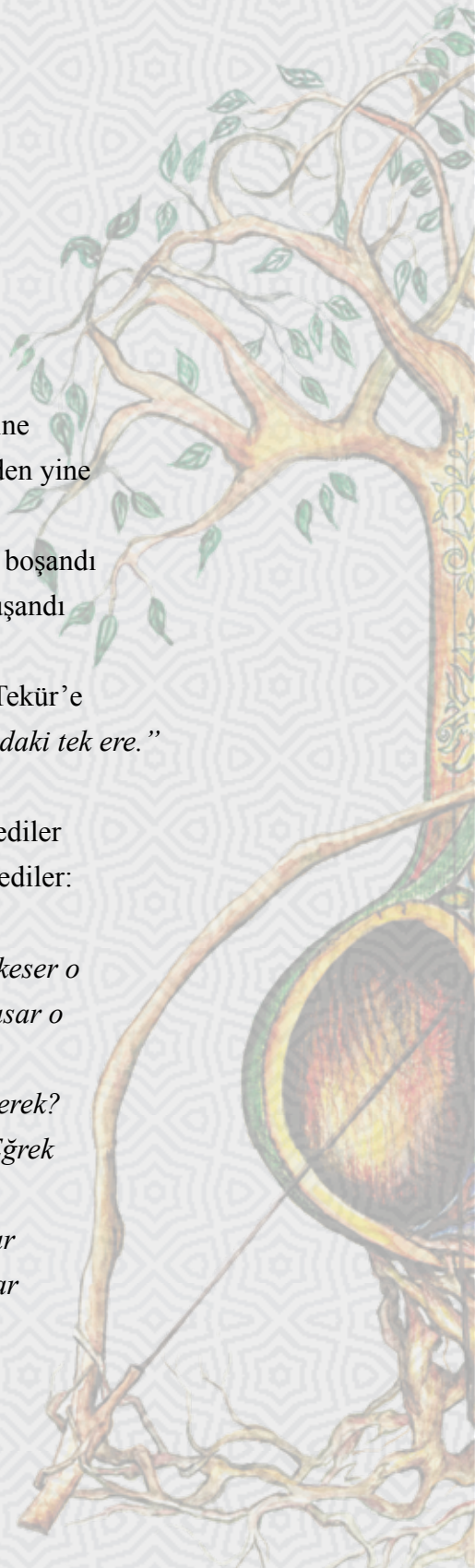
Kâfirler korka korka itiraz eylediler
Sebebini bir ağız Tekür'e söylediler:

Üstüne varamayız, kökümüzü keser o
Hepimizi kırıp da kara yere basar o

Tekür der: "Ya nice eylemek gerek?
Çıkarın da gelsin zindandan Eğrek

Her belanın elbet bir çaresi var
Tepenin gönünü boynuzlu yırtar

At verin, don verin, gelsin
Baştan şu belayı alsın."

Eğrek'e vardı ivedi
Kâfirler şöyle dedi:

*Yiğit, sana Tekür himmet eyledi
Buraya bir deli geldi, uyladı*

*Yolcunun yolakçının
Ekmeğini alıyor
Çoban ile çoluğun
Kısmetini çalıyor
Gariplere, yoksula
Her gün korku salıyor*

*Şu deliyi tut, öldür
Mazlum milleti güldür*

*O zaman hür olursun
Kuşça özgür olursun*

Eğrek dedi: "Hoş ola
Kabul ettim, pekâlâ."

Eğrek'i zindandan çıkardılar hızlıca
Saçını, sakalını yülüdüler nazlıca

Bir at, bir kılıç ile üç yüz yoldaş verdiler
Eğrek'i kardeşinin üstüne gönderdiler

Vardılar koruya
Girdiler koruya

Kâfirler geniş yerde beklediler orada
Eğrek sordu onlara: “*Deli yiğit nerede?*”

Iraktan söyledi kâfir
“*Bak orada!*” dedi kâfir
Eğrek dedi: “*Gelin, varıp tutalım
Kollarına kılca sicim atalım.*”

568

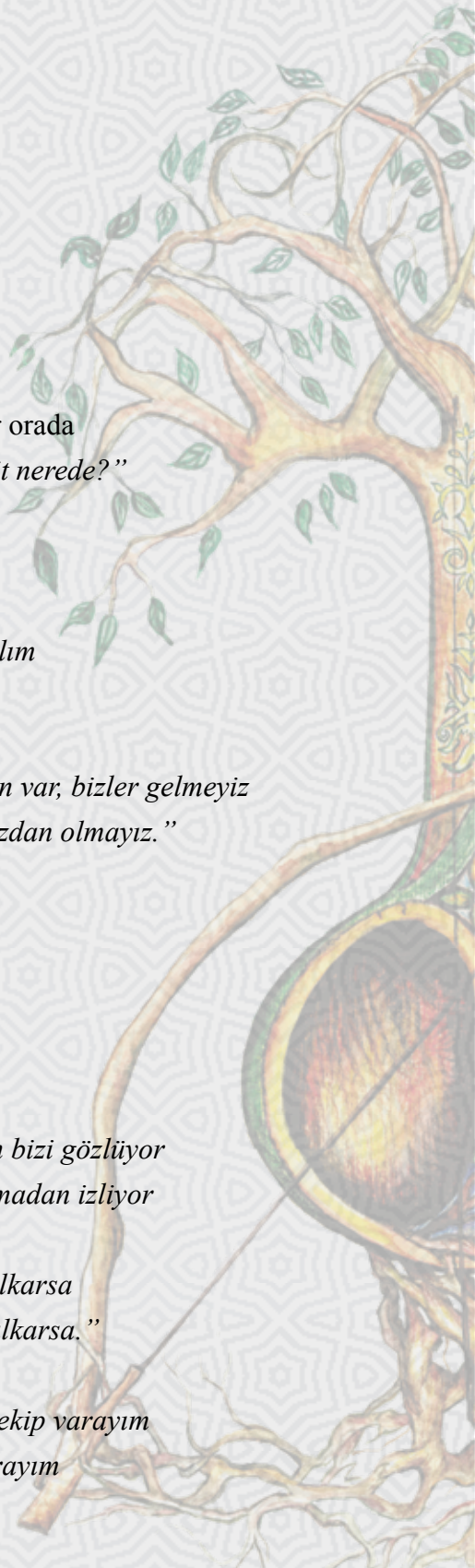
Kâfirler der: “*Buyruk sana, sen var, bizler gelmeyiz
Sen hür olacaksın diye canımızdan olmayız.*”

Eğrek der: “*İşte, uyuyor
Gelin, varalım
Uyanmadan şu deliyi
Tutup saralım.*”

Kâfir: “*Hay, ne uyumak, adam bizi gözlüyor
Koltuğunun altından göz kırpmadan izliyor*

*Bize geniş ovayı dar eder o kalkarsa
Azrail’le canları yâr eder o kalkarsa.*”

Eğrek dedi: “*Öyle ise yalnız çekip varayım
Elini, ayağını bağlayayım; sarayım*

*Siz sonra gelirsiniz
Bağlıyken alırsınız.”*

Sıçradı, kâfirin içinden çıktı
At sürüp yiğidin üstüne aktı

Atından indi
Kuş gibi kondu

Atının yularını iliştirdi bir dala
Baktı, gördü bir yiğit, sevimli, gözü ala

569

Ayın on dördüne benziyor yüzü
Yüzde burçak burçak terinin izi

Gelenden, gidenden haberi olmaz
Uyuyor, başına geleni bilmez

Eğrek dolanıp geldi yiğidin başucuna
Gördü ki oğlancığın belinde kopuzu var
Kopuzunu çıkarıp eline aldı hemen
Soy soyladı özünden, Seğrek habersiz yatar:

*Kalkıp da yerinden doğrulan yiğit
Kazılık atına kurulan yiğit*

Eğri Bel'i, Aladağ'dan geceleyin geçip de
Akıntılı görklü sudan yudum yudum içip de

Yaban yere gelip de yatılır mı oğlancık?
Tatlı can ortalığa atılır mı oğlancık?

Bencileyin ellerin arkanda bağlı hâlde
Domuzun damlarında yatamazsın herhâlde

Aksakallı babanı, ak pürçekli ananı
Yollarını gözleyen gözü yaşlı sunanı

Ağlatıp da buzlatma
Can özünü sızlatma

Neye yatarsın yiğit?
Can mı satarsın yiğit?

Görklü başını kaldır, gafil olma boşuna
Ala gözünü aç da uyma şeytan işine

Güçlü Tanrı bağışı canını uyku almış
Ellerin, ayakların, gözün çaresiz kalmış

Kollarını arka yerden bağlatma
Anana, atana yazık, ağlatma

*Ne yiğitsin, kudretli Oğuz 'dan gelen yiğit?
Yaradan hakkı için doğrul, kalk benden öğüt*

*Dört yanını kâfir sardı bilesin
Uykudan kalkıp da çare bulasın*

*Oğlan belinleyerek ayağa kalktı yerden
Kılıcın balçağını tutarak çekip birden*

*Eğrek'e vurmak istedi
İkiye yarmak istedi*

571

*Gördü ki elinde kutlu kopuz var
Bir kopuz bir baştan bin bela savar*

*Soyladı Seğrek
Söyledi Seğrek:*

*Bre kâfir, bre kâfir
Benziyorsun köre kâfir*

*Seni Dedem Korkut'un kopuzu hürmetine
Onun yüzü suyunun hatırı niyetine*

*Öldüremedim
Kaldıramadım*

*Kopuz olmasaydı eğer elinde
Çaldığın mübarek değer elinde*

*Ağam başı için seni bölerdim
Kemiğinle kılıcımı yülerdim*

*Çekti, aldı kopuzu
Söktü, aldı kopuzu*

*Hırsla bakıp yüzüne
Devam etti sözüne:*

*Tan atarken yerimden doğruldum kardeş için
Yüğrük ak boz atlarla yoruldum kardeş için*

*Kalenizde tutsak var mı?
Kardeşsiz güneş doğar mı?*

*De bana, söyle kâfir
Hayır söz eyle, kâfir*

*Kurban sana kara başım
Var mı sizde er kardeşim?*

*Ulu kardeşi Eğrek burada soy soyladı
Kulak verelim hânım, görelim ne söyledi:*

Ağzın için öleyim, dilin için öleyim
Ne kadar gadan varsa üzerime alayım

Canım kardeşim
Benim kardeşim

Kalkıp ortaya çıktığın yeri sorsam, yurt adın ne?
Karanlık gece içinde yol sapıtsan umudun ne?

Yüce bayrak taşıyan hânınız, eriniz kim?
Kırış günü en önde yol tepen çeriniz kim?

573

Boyun ne, oban nerde?
Söyle, kim baban bir de?

Alp er, erden adını saklamak ayıp olur
Adını söyle yiğit, beklemek ayıp olur.”

Ve bir daha soyladı
Ve bir daha söyledi:

Kaytabanımı güden sarvanım mısın yiğit?
Karakoçumu güden yulkıcım mısın yoksa?
Beşikteyken koyup da gittiğim kardeş misin?
Yiğit söyle, yoluna öleyim sözün haksa?

*Kurbandır kara başım
Söyle canım kardeşim*

*Seğrek ulu kardeşine burada soy soyladı
Vurdu kopuzun teline, görelim ne söyledi:*

*Karanlık gece içinde yol azsam, umut Allah
Dilimdeki tek zikir Lâ İlâhe İllallah*

*Yüce bayrak taşıyan hânımız Bayındır Hân
Kırış günü en önde yol teper Salur Kazan*

*Babamın adını sorarsan Uşun Koca
Ağam için durmadan ağlamış gündüz gece*

*Benim adım Seğrek'tir
Kardeşimse Eğrek'tir*

*Bir daha soyladı
Bir daha söyledi:*

*Kaytabanını güden sarvanınım ben senin
Karakoçunu güden yulkıcınım hemi de
Beşikteyken gittiğin kardeşinim elbette
Gayrı yere gömmeli tasayı da gamı da*

Ulu kardeşi Eğrek burada soy soyladı
Görelim kardeşine hânım neler söyledi:

*Ağzın için öleyim, canım kardeşim
Dilin için öleyim, ünüm kardeşim*

*Büyüyüp de er mi oldun?
Bahadır nefer mi oldun?*

*Yaban yerlere beni aramaya gelmişsin
Kâfir eller içinde arayıp da bulmuşsun*

575

*Canıma can kardeşim
Canım kurban kardeşim*

Böyle deyip iki kardeş kucaklaşıp sarıldı
Görüştüler, koklaştılar hasretleri duruldu

Eğrek, küçük kardeşin boynundan öptü önce
Seğrek de ağasının ellerini öpünce

Dünya onların oldu
Hasretleri son buldu

Karşı yakadan kâfir bakışıp izliyordu
Birbirine yaklaşıp şu sözleri diyordu:

*Acep g re irler mi?
Durup dire irler mi?*

*Sanırım g re le dener yiğidi
Bolayki bizimki yener yiğidi*

Böyle söylerken kâfir
Gıybet eylerken kâfir

Gördüler ki kucaklaşıp görüştüler iki er
Kazılık atlara binip kâfire at sürdüler

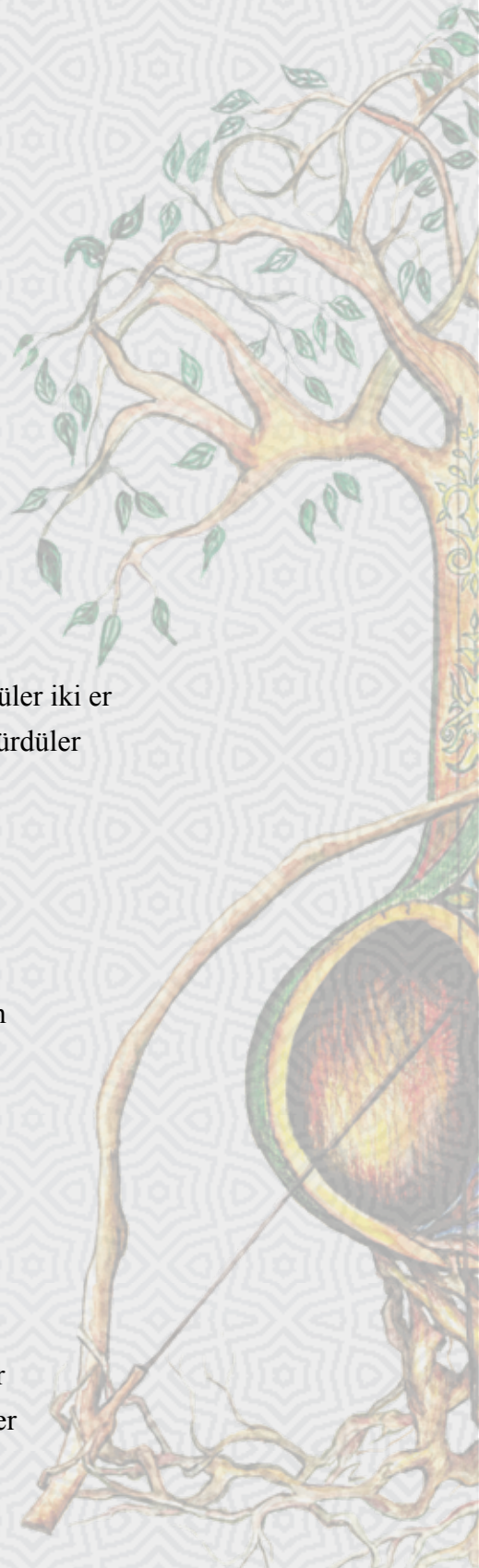
Kılıç yürüttüler
Öfke erittiler

Kâfiri kırdılar, bastılar hemen
Kaleye döktüler, astılar hemen

Koruya girdiler geri gelerek
Yundları aldılar davul çalarak

Önlerine kattılar
Yurda doğru güttüler

Dere am suyunu tepip geçtiler
Geceli gündüzlü kopup geçtiler

Erdiler Oğuz'un serhat eline
Hâlleri yayıldı halkın diline

Kanlı kâfir elinden ağasını alan er
Sürü sürü düşmana yalınkılıç dalan er

Aksakallı babasına muştucular gönderdi
“Babam bize karşı gelsin, onu bekleriz.” derdi

Ulak, Uşun Koca'ya sürüp de vardığında
Muştulu haberini anlatıp verdiği

Yüce, ala otağları kurdurdu
Şükür için büyük şölen verdirdi

Gümbür gümbür davulları çalındı obasında
Burmaları altın tunçtan borularla beraber
Attan aygır, koyundan koç, deveden buğra kıldı
Uşun Koca şenlik etti börülerle beraber

Büyük sevinçten sonra koca bey kalkıp durdu
Yenilmez bir hasretle dörtñala atı sürdü

Karşı geleyim diye
Murat alayım diye

Sürdü oğullarına
Vardı oğullarına

Onları gördüğünde hemen atından indi
Sarıldı, kucaklaştı, şükür etti, sevindi

“Hoş mu, esen misiniz yiğit canlarım?” dedi
Günlüğü altınlıca odasına uğradı

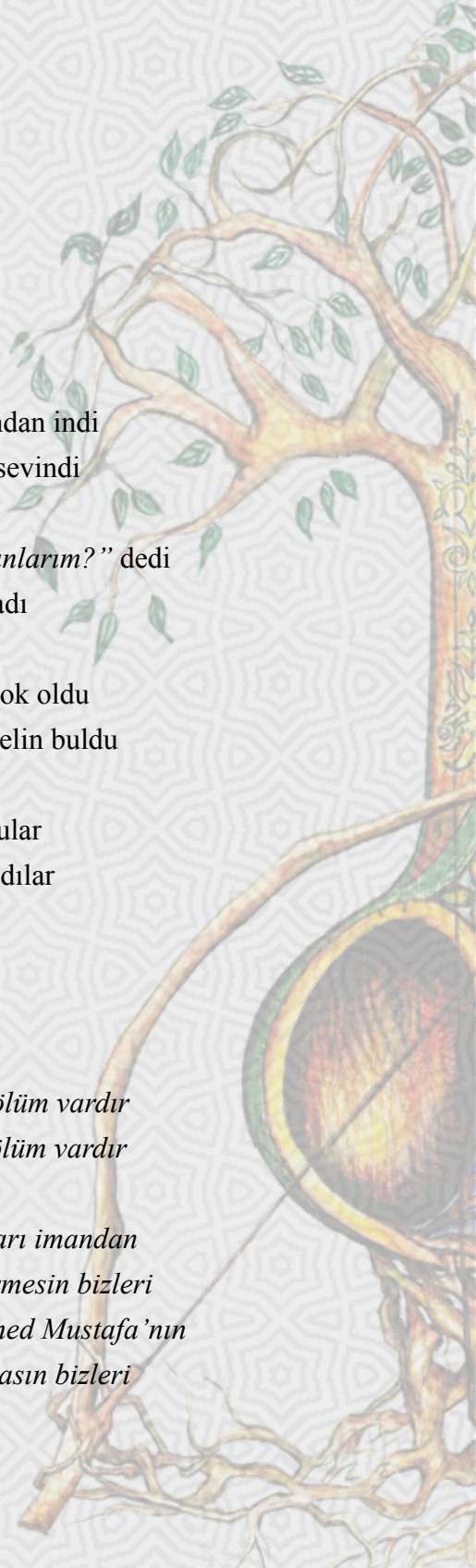
Çalıp oynama ile yeme içme çok oldu
Ulu oğluna soylu, görklü bir gelin buldu

İki kardeş birbirine sağdıç oldular
Gerdeklere at sürerek murat aldılar

Dedem Korkut boy boyladı
Görelim ki ne söyledi:

Önü sonu uzun yaşın ucunda ölüm vardır
Bilmeyenler bilsin ki acunda ölüm vardır

Ölüm vakti geldiğinde Mevla arı imandan
Ayırmasın, başka yöne döndürmesin bizleri
Yüzü suyu hürmetine Muhammed Mustafa'nın
Günahları affeylesin, yandırmasın bizleri

Âmin diyenler Tanrı'yı görsün
İki cihanda sefalar sürsün

Âmin, âmin canım hey
Hânım hey, hânım hey!

**SALUR KAZAN'IN TUTSAK OLUP
OĞLU URUZ'UN ÇIKARDIĞI BOYU**

Hânım hey!
Hânım hey!

Meğer hânım, kâfirin Tırabuzan Tekür'ü
Beylerbeyi Kazan'a bir şahin göndermişti
Bir gece yiyip içip otururken Oğuz'la
Bey, şahinci başına şu emrini vermişti:

581

*Bre, sabah şahinleri alıp gel
Geç kalmadan peşim sıra yelip gel*

*Biz bize ava çıkalım
At sürüp yaylar çekelim*

Böyle deyince Kazan, koştu şahinci başı
Hazırladı her şeyi, tamam olunca işi

Pek erkenden bindiler
Av yönüne döndüler

Sürdüler av yerine
Vardılar av yerine

Gördüler, bir sürü kaz oturur çekinmeden
Kanat kanada vurur, kimseden sakınmadan

Kazan, şahini saldı
Herkesi merak aldı

Lakin şahin alamadı
Alıp geri gelemedi

Uzaklaştı oradan
Çok geçmeden aradan

Şahin pervaza ağdı
Tüyü buluta değdi

Gözlediler şahini
İzlediler şahini

Toman'ın Kalesi'ne yöneldi, indi şahin
Surlardan içeride bir dala kondu şahin

Kazan gördü, üzüldü
Çıktı, yola düzüldü

Bulmak için
Almak için

Şahinin ardına düştü
Şahinin derdine düştü

Dere, tepeyi aşır kâfir eline geldi
Kazan'ın ol karanlık gözünü uyku aldı

Beyler: "Hânım, dönelim, gitmeyelim." dediler
"Canımızı ortaya atmayalım." dediler

Kazan dedi: "Biraz daha ileriye gidelim.
Can denilen koyun mu ki saklayalım, güdelim?"

583

Baktı, bir kale gördü
Beylere emir verdi:

*Beyler, gelin yatalım
Boş tasayı atalım*

Kazan Bey'i küçücük ölüm tuttu, uyudu
Teslim oldu uykuya, hemen yattı, uyudu

Meğer hânım, kanlı Oğuz beyleri
Uyuyunca şanlı Oğuz beyleri

Yedi gün uyurlardı
Böyle huyları vardı

Onun için uykuya
“Küçücük ölüm!” derler
Uykudan uyanmaya
“Dert!” derler, “Zulüm!” derler

Meğer o gün Toman’ın Kalesi’nin Tekür’ü
Ava binmişti hânım, gelip casusun biri:

*Bir bölük atlı geldi
Kaleye yakın oldu*

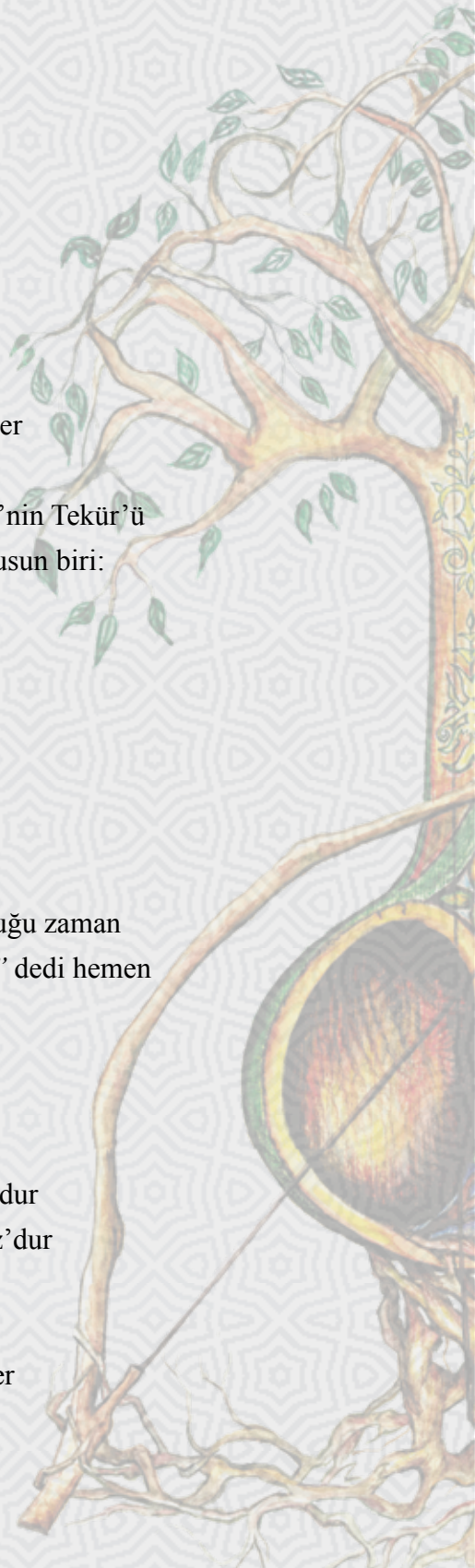
*Yattı, uyudu beyleri
Yanındaysa beş, on çeri*

Casusun sözlerini Tekür duyduğu zaman
“Bunların kimliğini öğrenin!” dedi hemen

Sonra gözcü gönderdi
Casus, izci gönderdi

Gelenler bildi ki bunlar Oğuz’dur
Bu alpler, erenler, canlar Oğuz’dur

Tuğlarını, tolgasını gördüler
Dönerek Tekür’e haber verdiler

Tekür, çeri toplayıp vardı üzerlerine
Atını, askerini sürdü üzerlerine

Kazan Hân'ın beyleri baktılar, yağı gelir
Üstlerine toz, duman kâfirin dağı gelir

Beyler der: “Kazan’ı koyup gidersek
Şeytanın sözüne uyup gidersek

Kazan’ın evinde döverler bizi
Hain, gafıl diye kovarlar bizi

İyisi mi burada kırılalım!” dediler
“Yiğitçe vuruşalım, vurulalım!” dediler

Kâfiri karşılayıp savaş ettiler
Namerdin karşısında merdi tuttular

Kâfir çoktu
Ölüm haktı

Kazan’ın yolunda yirmi beş beyi
Şehit etti kâfir, yiğitlik deyi!

Sonra da Kazan’a doğru vardılar
Uyuduğu yerde onu gördüler

Bağlayıp elini, hem ayağını
İple arabaya muhkem sardılar

Arabayı çektiler, yürüdüler şen şakrak
Peşlerinde bir beyi sürüdüler şen şakrak

Giderken araba gıcirtısından
Gerinip uyandı, bir baktı Kazan

Eldeki urganı kopardı, kırdı
Arabaya bağdaş kurup oturdu

Kazan, elini eline
Çaldı, kıskıs güldü hânım
Kâfirlerin bu durumdan
Haberleri oldu hânım

Dediler: “*Sen, ne gülersin?
Yoksa ölmek mi dilersin?*”

Kazan der: “*Bu arabayı
Beşiğim sandım giderken
Sizi yamrı yumru dayam,
Dadım sandım seyrederken.*”

Neyse, Kazan’ı alıp Toman’ın Kalesi’ne
Getirerek kâfirler bir kuyuya attılar

Çıkamasın diyerek bu kuyunun ağzını
Koskoca bir değirmen taşıyla kapattılar

Yemeğini, suyunu bu değirmen taşının
Deliğinden verdiler; alp, bahadır kişinin

Bir gün Tekür'ün avradı
Kendine şunları dedi:

*Hele çıkıp varayım
Şu Kazan'ı göreyim*

587

*Ne hâlli bir kişidir bu?
Nası akla zararmış
Bunca adamları nasıl,
Öldürüp de kırarmış?*

Hatun gelip zindancıya açtırmıştı kapıyı
Yaklaşarak bu kuyuya, çağırdı Kazan Bey'i:

*Kazan Bey nedir hâlin?
Söylesin ağzın, dilin*

*Dirliğin yer altında iyi midir, hoş mudur?
Yoksa ki yeryüzünden fena mı, nahoş mudur?*

*Bir de ne yer, ne içersin?
Binmeye neyi seçersin?*

*Kazan der: “Siz ölülere
Aş verdiğiniz zamanlar
Ellerinden alıp yerim
O yüzden aç kalır onlar*

*At yerine ölünüzün
Yorgasına binerim ben
Yorgunlarını yederim
Koştururum beklemeden.”*

*Tekür’ün karısı dedi:
Dinin için Kazan Bey’im
Yedi yaşında bir kızım
Ölüp gitti, o her şeyim*

*Kerem eyle, binme ona
O atlık etmesin sana*

*Kazan dedi: “Ölülerin içinde
Ondan daha yorga yoktur ey hatun
Dönüp dönüp ben hep ona binerim
Benim yerde atım oldu büsbütün”*

Kadın dedi: “Vay ki senin elinden
Senin gücün, kuvvetinden, dilinden

Yeryüzünde dirimiz, yer altında ölümüz
Kaçıp kurtulamıyor, harap cümle hâlimiz.”

Gelip Tekür’e dedi
Olanları söyledi:

Kerem eyle, ol Tatar’ı kuyudan çıkar hemen
Çıkarmazsan kızımızın sırtına çıkar hemen

589

Kızımızın at diye üstüne biniyormuş
Acımadan pat diye üstüne biniyormuş

Kazan, ölülerimizi
Yerin altında dermiş
Verdiğimiz aşları
Onlardan alıp yermiş

Onun lanet elinden
Şerrinden, emelinden

Ne ölümüz ne dirimiz kurtulur
Ne kızımız ne erimiz kurtulur

*Dininin aşkına onu
Kuyudan çıkar, yoksa!
Yerin altını, üstünü
Başına yıkar yoksa*

Tekür, beyleri topladı
Konuştu, şunları dedi:

*Gelin, Kazan'ı kuyudan
Çıkarın ki bizi övsün
Oğuz'u yersin meydana
Eline, yurduna sövsün
İnadını, gururunu
Gelinmez yollara savsın*

*Ondan sonra şart etsin de
Bize yağılık etmesin
Kalemize, elimize
Kin gütmesin, öç gütmesin
Canı sıkılınca bize
Bir daha gelip çatmasın*

Sonra vardılar Kazan'a
Selam verdiler Kazan'a

Kazan Bey'i kuyudan çıkarıp getirdiler
Kollarından tutarak Tekür'e götürdüler

Dediler: “And iç Kazan
Oğuz’dan vazgeç Kazan

Bize yağılık etme
Yurdumuza kin gütmeye

Bizi öv, Oğuz’a söv; koyverelim, var git sen
Böylelikle yurduna sağ selamet sür, git sen.”

Kazan dedi: “Vallahi, billahi doğru yolu
Terk edip eğri yola gidenler elbet deli!”

591

Kâfirler der: “Vallahi, Kazan iyi ant içti
Ne güzel kelam etti, ne güzel sözler seçti

Madem öyle Kazan Bey
Şimdi söyle Kazan Bey

Haydi, durma öv bizi
Dillendir ünümüzü.”

Kazan der: “Yeryüzünde ben adam övmem beyim!
Bir adam getirin de binip sizi öveyim!”

Vardılar, bir uzun kâfir buldular
Onu alıp Kazan Bey’e geldiler

Kazan, bir eyer ile bir de yular istedi
Hizmetçiler getirip Salur Kazan'a verdi
Kâfirin arkasına eyer saldı sıkıca
Kolanını çekerek ağzına yular vurdu

Sıçrayıp arkasına biniverdi kâfirin
Beli yere yaklaştı, iniverdi kâfirin

Ökçesini ökçesine Kazan Bey hızla vurdu
Kâfirin kaburgasını karnına kavuşturdu

592

Sıkınca yularını
Çekince yularını

Ağzını ayırdı o an
Kâfiri öldürdü Kazan

Üstüne oturarak kâfirleri izledi
"Kopuzumu getirin, sizi öveyim!" dedi

Vardılar, kopuzunu getirdiler Kazan'a
Kazan eline alıp ses verdi kopuzuna

Hânım burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Bin bin erden yağı gördüğüm zaman
Öğünümdür dedim, yemekten caydım
Yirmi bin yağıyı koklamadım da
Otuz bin yağıyı on diye saydım
Kısıp gözlerimi baktım kırk bine
Elli bine el vermeyi zül saydım

Altmış bin yağıyla atışmadım hiç
Gördüm yetmiş bini, yetişmedim hiç

Ürpermedim seksen bin yağı erden
Tenezzül etmedim kalkmaya yerden

Doksan bini görüp zırh donanmadım
Yüz bin yağı ere yüzüm dönmedim

Yüzü dönmez kılıcımı
Elime alıp durdum
Muhammed'in aşkı için
Kâfire kılıç vurdum
Ak meydanda yumru başı
Top gibi yere serdim

O zaman bile "Erim, beyim!" diye gezmedim
Övünmedim bu yüzden, bundan paye sezmedim

*Hoş görmedim erenleri övünse
Hoş görmedim gururlansa, sevinse*

*Eline girmişken gel, öldür beni
Kılıcı boynuma çal, öldür beni*

*Kılıcından sapmam ben
Nesebimden kopmam ben*

*Aslımı, kökümü yeremem kâfir
Ak alnıma leke süremem kâfir*

*Dururken alp Oğuz eri
Seni övmem ey serseri*

*Bir daha söyledi Kazan
Bir daha soyladı Kazan:*

*Yüksek yüksek Karadağ'dan büyük taşlar yuvarlansa
Uyluğumu hem ökçemi karşı tutan Kazan Bey'dim
Firavun şişler yükleyip yerden çıkırsa ortaya
Ökçesiyle perçin kılan, ezip çatan Kazan Bey'dim
Kaba kaba beyler oğlu kavga kılsa meydanda
Kamçı vurup er susturan, nara atan Kazan Bey'dim*

*Yüce dağa duman dursa
Kar savursa, tipi vursa*

Delice kara pusarık
Ortalığı yıkıp sarsa

Karakoçumun kulağı
Görünmez olsa bile
Bu yerlerde bir başına
Yürünmez olsa bile
Bir kuloğlu dizin dizin
Sürünmez olsa bile

Kılavuzsuz yol şaşırsa erenler
Çıkamazlara yol düşürse erenler

595

Kılavuzsuz yol başaran Kazan'dım
Fırtınada tek başına gezendim

Yedi başlı ejderhaya yetişip vardım hızla
Heybetinden şu sol gözüm yaşardı da dönmedim
“Pahl gözüm, namert gözüm, muhannet gözüm yazık!
Bir yilandan ne var ki de korktun, çekindin!” dedim

Orada bile “Erim, beyim!” diye durmadım
Övünen erenleri sevmedim, hoş görmedim

Eline girmişken beni
Öldür kâfir, yitir kâfir
Kılıcını sal başıma

Tez işimi bitir kâfir
Kılıcından sapmam elbet
Boynumu kes, götür kâfir

Kendi aslıma, köküme
Kem söz demem, sövmem asla
Oğuz erleri dururken
Seni saymam, övmem asla

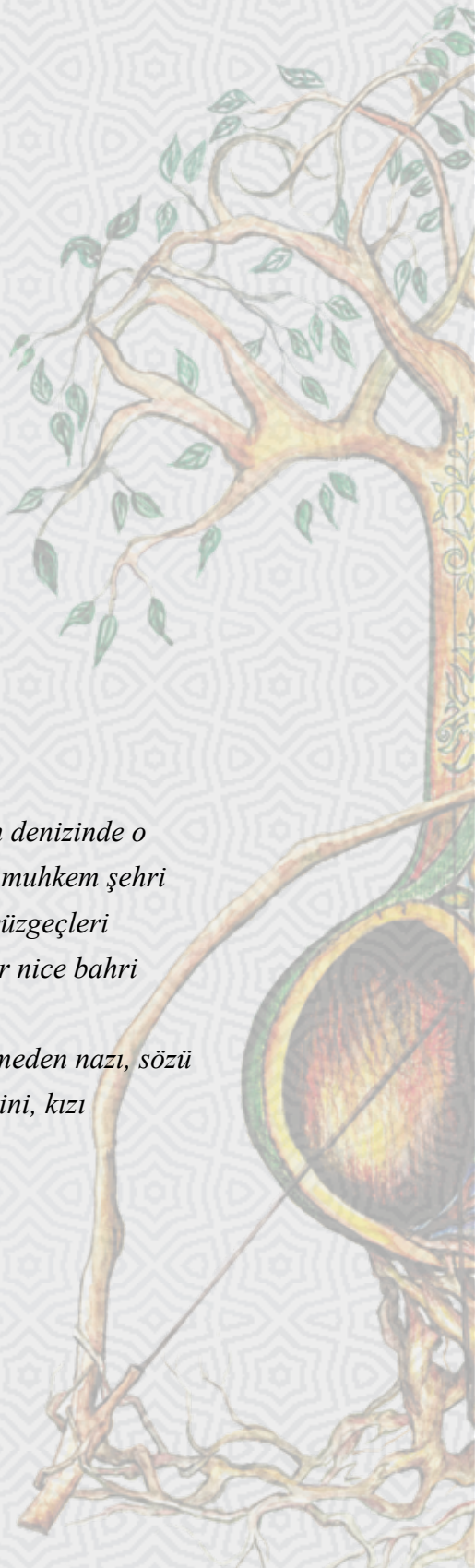
Kazan burada bir daha
Soy soylayıp der daha:

Arkaç kırdı çalkalanır umman denizinde o
Sarp yerlerde yapılmış kâfirin muhkem şehri
Sağa, sola çırpıntı vurur pek yüzgeçleri
Su dibinde dönüp durur, ötüşür nice bahri

“Tanrı benim!” der asiler, bilmeden nazı, sözü
Düzünü koyup tersini okur gelini, kızı

Altın aşık oynatır
Sancıda'nın beyleri
Oğuz altı kez vardı
Alamadı bu yeri

O kaleye altı erle ben vardım
Altı gün sürmedi, içeri girdim

Kilisesini yıkıp mescit yaptım yerine
Hem de ezan okuttum o günlerden yarına

Gelinini, kızını ak göğsümde oynattım
Beylerini kul ettim, sularını kaynattım

O an bile övünmedim
“Erim, beyim!” diyerek
Övünen eri sevmedim
Ünden hicap duyarak
Elindeyken doğra beni
Kılıcınla kıyarak

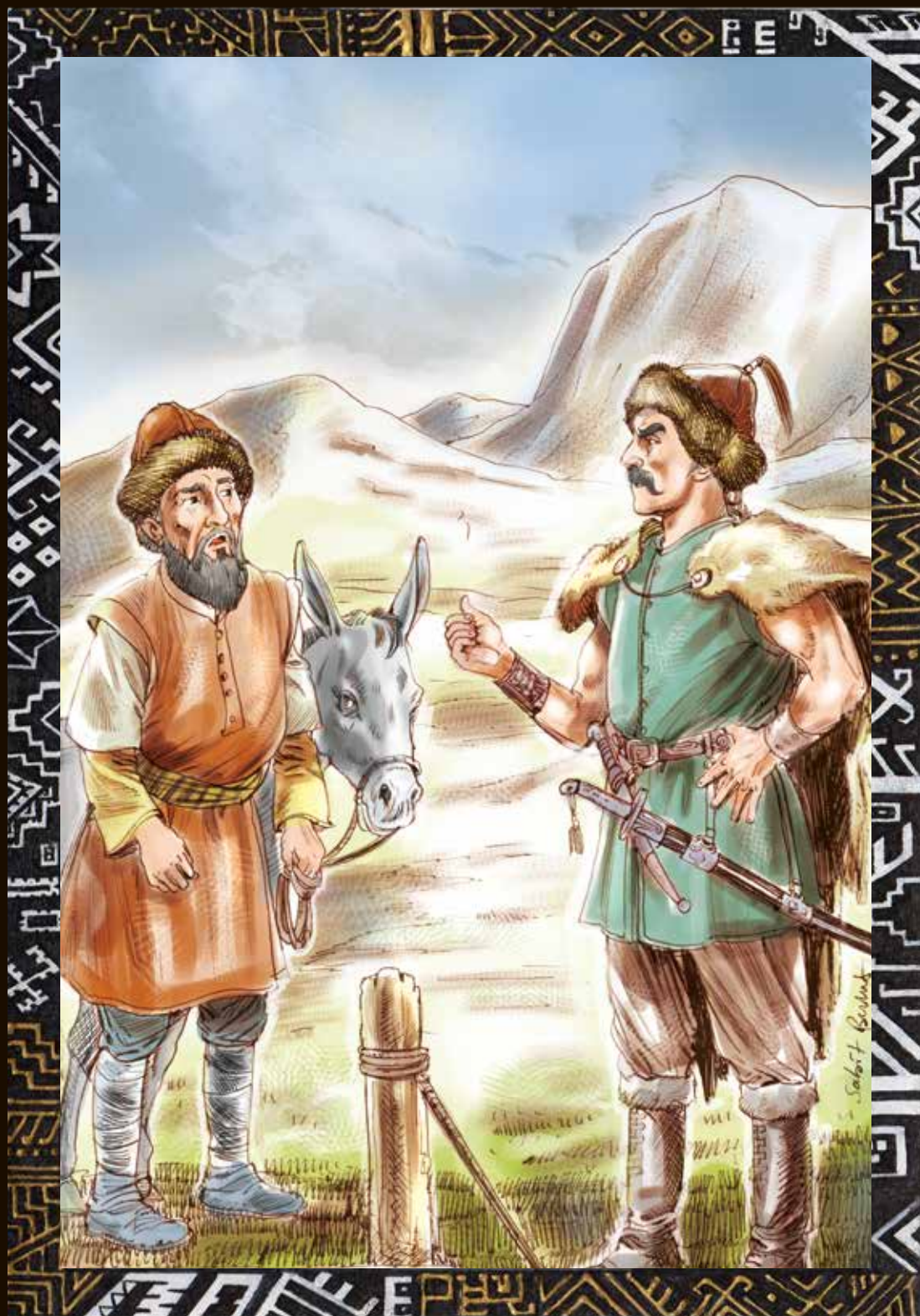
Öldür beni, yitir beni
Kara yere batır beni

Kılıcından sapmam ben
Yalvarıp el öpmem ben

Öz kökümü, öz aslımı yeremem
Soysuz muyum, ben neslimi yeremem

Kazan yine soyladı
Kazan yine söyledi:

Arkaç kırdı döndürdüğüm
Bre kâfir, senin baban!

Attan ite indirdiğim
Bre kâfir, senin baban!
Şakağına imrendiğim
Gelinin, kızın, akraban

Akçakale, Sürmeli'de
At oynattım kâfirler
Atımla Karun eline
Akın ettim kâfirler
Akhisar'ın burcunu da
Yere kattım kâfirler

599

Akçe, gümüş getirdiler
Puldur diye almadım
Kızıl altın getirdiler

Bakır diye gülmedim
Gelinine, kızlarına
Hiç meyilli olmadım

Yıkıp kilisesini yerine mescit diktim
Yağmalatıp altını, gümüşü yere döktüm

On an bile övünmedim
“Erim, beyim!” diye ben
Övüneni hoş görmedim
Uzaktım bu huya ben

*Eline düşmüş iken ey kâfir, öldür beni
Fırsat elinde iken, dünyadan kaldır beni*

*Öz aslıma, köküme hain çıkan değilim
Şerefini, şanını yakıp yıkan değilim*

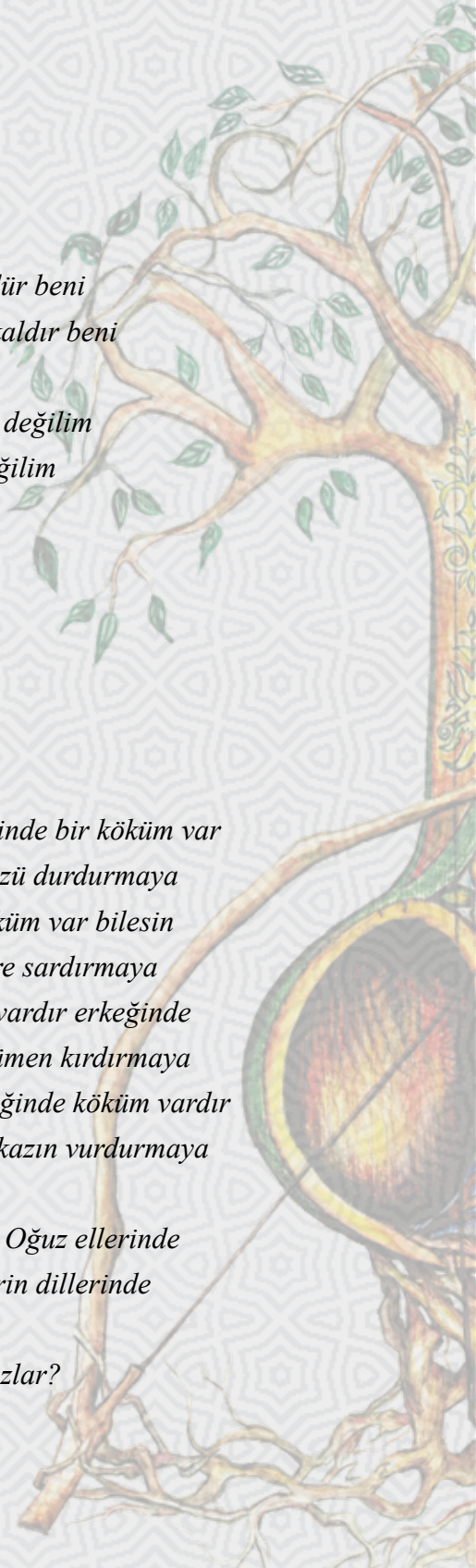
*Övemem seni
Sevemem seni*

*Kazan soyladı bir daha
Kazan söyledi bir daha:*

*Ak Kaya'nın kaplanının erkeğinde bir köküm var
Ortaç kırdı sizin geyik sürünüzü durdurmaya
Ak Saz'ın aslanında da bir köküm var bilesin
Kaz alaca yundlarını çepeçevre sardırmaya
Azvay kurt eniklerinin köküm vardır erkeğinde
Akça yünlü koyunları tümen tümen kırdırmaya
Hem aksungur kuşlarının erkeğinde köküm vardır
Korkusundan ala ördek, kara kazın vurdurmaya*

*Uruz adlı bir oğlum var, soylu Oğuz ellerinde
Kardeşim er Karagüne yiğitlerin dillerinde*

*Sanır mısın onlar bunu duymazlar?
Yeni doğanını diri koymazlar*

Öldür beni elindeyken
Kaldır canı elindeyken

Kılıcından korkup kaçmam
Hayır varken şerri seçmem

Yermem kendi aslımı
Yermem necip neslimi

Kazan soyladı daha
Kazan söyledi daha:

601

İt gibi hav hav eden, Çerkez hırslı, pek kinli
Hakk'ın asi kulları, küçük domuz şölenli

Azgın kâfir
Kızgın kâfir

Bir torba saman döşekli,
Yarım kerpiç yastıklı
Yonma ağaç tanrılı,
Yarımca fikri, akli

İtim kâfir
Kötüm kâfir

*Oğuz'u görürken seni övemem
Yiğitler dururken seni övemem*

*Bundan sonra öldürürsen
Bre kâfir, öldür beni
Öldürmezsen şart olsun ki
Kesip parçalarım seni*

*Kâfirler der: "Bu bizi övmedi, öldürelim
Oğuzlara, yurduna sövmedi, öldürelim."*

602

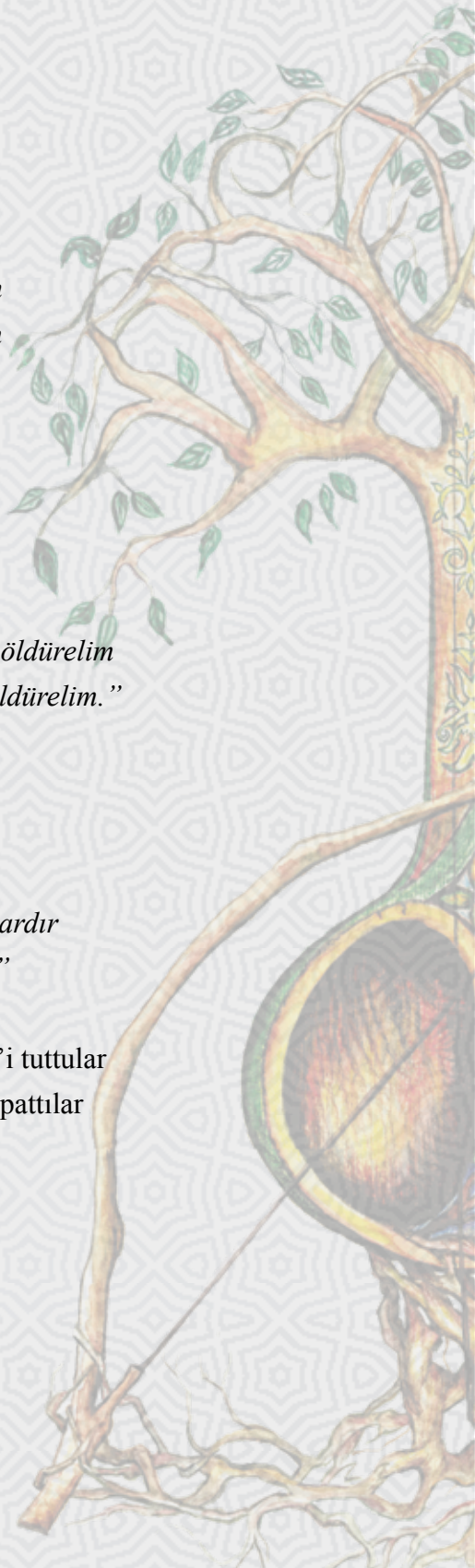
*Kâfirin beyleri toplanıp geldi
Kazan'ın işini tartışır oldu*

*Dediler: "Hem oğlu, kardeşi vardır
Bunu öldürmesi bize zarardır."*

*Böyle deyip orada Kazan Bey'i tuttular
Getirerek domuzun damına kapattılar*

*At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur*

*Ölüsünü, dirisini Kazan'ın
Kimseler bilemedi
Ona ait bir işaret, bir izi
Arayıp bulamadı*

Meğer hânım Kazan Bey'in

Bir küçücük oğlu vardı

Büyüdü, yiğitçik oldu

Ata binip av kovardı

Bir gün atına binip divana tez gelirken

Biri ona seslendi, hızla yolu alırken:

Sen Kazan'ın oğlu değil misin bey?

Uruz ona kızdı: *"Bu söz nasıl şey?*

Bre soysuz, benim babam Bayındır Hân değil midir?

O devletli, canım babam Bayındır Hân değil midir?"

Adam dedi: *"Bayındır Hân, ananın babasıdır*

Elimizin, boyumuzun gayreti, çabasıdır

Hân Bayındır dedendir

Sana himmet edendir."

Uruz dedi: *"Madem öyle*

Şu soruma cevap söyle

Peki, ya benim babam, ölü müdür, diri mi?

Söyle, karışık koma, şu kopası serimi."

Adam dedi: “Baban Kazan diridir
Toman’ın Kalesi onun yeridir

Nice yıldır çilede
Tutsak yaşar kalede.”

Adam böyle deyince oğlancağz ağladı
Atı geri çevirdi, bozuldu ağız tadı

Dönüp geldi anasına
Yanıp geldi anasına

Anasına burada soy soyladı Uruz Bey
Görelim hânım acep ne söyledi Uruz Bey:

Bre ana, bre ana
Neden söylemezdin bana?

Bayındır Hân’ın evladı
Değilmişim, sen demedin
Hân Kazan’ın oğluymuşum
Bir gün bana söylemedin

Bre kansız kızı bre!
Niçin demedin bir kere?

Ana hakkı, Tanrı hakkı olmasa
Şu başını kılıcımla keserdim
Akıttırdım yeryüzüne kanını
Bağrıma da kara taşlar basardım

Ana, ana, hain ana!
Nasıl yaptın bunu bana?

Anası ağladı: “Oğul, baban sağdır, demedim
Gitmeden koktuğum için ben sana söylemedim

605

Kendini ortalığa atmandan korktum
Azrail’e canını satmandan korktum

Varıp kâfir eline helak olursun diye
Gidip dönülmez yerde kalırsın diye

O yüzden demedim sana
Gözüm nuru, anlasana
Amma emmine adam sal
Gelsin, desin, fikrini al

Görelim emmin ne der,
Ne buyurur, ne eder?”

Emmisinin yanına Uruz bir adam saldı
Bunun üstüne hemen emmisi çıkıp geldi

Uruz dedi: “Ben babamın tutsak olduğu yere
Hiç durmadan gideceğim, göğsümü gere gere...”

Konuştular birlikte
Danıştılar birlikte

Ulak gitti bütün yiğit beylere
Haber etti bütün yiğit beylere

“Beklemeden çıkıp gelin, tez atlanın!” dediler
“Uruz babasına gider, pusatlanın!” dediler

606

Ordu toplandı, geldi
Meydanda düzen aldı

Yiğit Uruz kurduğu çadırları açtırdı
Cephaneyi yükletti, pusatları seçtirdi

Karagüne orduya çeribaşı olarak
Yola düşüp göçtüler, göğ boru çalarak

Yol üstünde kâfirin Ayasofya’sı vardı
Pek sarp kilise idi, keşişler çan çalardı

Attan inerek tacir kılığına girdiler
Bezirgânmiş gibi de katır, deve sürdüler

Kâfirler gördüler ki gelenler hiç tacire
Benzemiyor, o yüzden kaçıştılar kaleye
Kapıları kapatıp tırmandılar kuleye
Sordular: “Kimlersiniz, derdiniz nedir bre?”

Bunlar dedi: “Bezîrgânız
Tüccarlık yapan bir canız.”

“Yalan söylersiniz!” diye kâfirler taşa tuttu
Uruz atından inerek yiğitlere söz etti:

607

Hay, atamın ol altın kadehinden içenler
Yiğitlik meydanında canlarından geçenler

Beni seven attan insin
Düşmana karşı duralım
Şu kalenin kapısına
Sertçe birer gürz vuralım
Bize kapanan kapıyı
Toz edelim, tez kıralım

On altı yiğit, attan sıçrayıp indi yere
Kalkanları tutarak gürz omuzda, yekpare

Geldiler kapıya
Geldiler yapıya

Gürzle birer vurarak ufattılar kapıyı
Yüklenerek, kırarak ufattılar kapıyı

Yiğit erler
Alp neferler

Beklemeden içeriye girdiler
Buldukları kâfirleri kırdılar

Yağma ederek malları
Susturup bütün dilleri

Çerinin üstüne gelip kondular
Zafer şerbetini içip kandılar

Meğer kâfirin orda sığırtaçları varmış
Olanları görünce kaçıp Tekür'e varmış

Çoban, Ayasofya'nın
Düşüğünü söyledi
"Durmayın, yağı geldi,
Gafil olmayın!" dedi

Tekür topladı beyleri
Geldiğinde sözün yeri

“Biz bunlara nice davranalım?” der
“Yoksa pusata mı davranalım?” der

Kâfirler der: “Onların karşısına Kazan’ı
Çıkarıp göndermeli, budur cengin düzeni.”

Bu sözleri işe yarar gördüler
Kazan Bey’i çıkarmaya vardılar

Tekür’ün huzuruna götürdüler Kazan’ı
Alıp da karşısına getirdiler Kazan’ı

609

Tekür dedi: “Kazan Bey, yağı geldi yurduma
Yağıyı kovalayıp em olursan derdime

Bunun ödülü diye azat ederim seni
Hem de haraç veririm düşman bilmezsen beni

Sen de ant iç ki Kazan
Kalmasın oyunbozan.”

Kazan dedi: “Vallahi, billahi gülmeyeyim
Doğru yolu görürken eğriden gelmeyeyim!”

Kâfirler bu sözleri duyup da sevindiler
“Kazan iyi ant içti!” deyip de sevindiler

Tekür meydana geldi devşirip çerisini
Çadırını diktirdi, öttürdü borusunu

Kâfirin de ordusu Kazan Bey'in başına
Yığılmaya başladı gelip peşi peşine

Giyim getirip Kazan'a
Kılıç, süngü tuttular
Nice nice pusatlarla
Kazan'ı donattılar

610

Bu sırada alay alay
Geldi Oğuz beyleri
Meydandaki yerlerini
Aldı Oğuz beyleri
Gümbür gümbür davulları
Çaldı Oğuz beyleri

Kazan gördü ki askerın önünde ak boz atlı,
Al sancaklı, demir donlu bir yiğit yürüyordu

Gelip Oğuz'un önünde kurdurmuştu çadırı
Alay bağlayıp orada dağ gibi duruyordu

Onun ardı sıra da Karagüne at sürdü
Geldiğinde meydana alay bağladı, durdu

Hemen burada Kazan, at tepti cenk yerine
Karım diledi çıkıp atının üzerine

Boz Atlı Beyrek duyup meydana sürdü o an
Kazan'ın karşısına at tepip vardı o an

Kazan burada soyladı
Görelim ki ne söyledi:

*Kalkıp da yerinden doğrulan yiğit
Bana hasım diye çağrılan yiğit*

611

*Sırtı pek, demir donunu
Giyen yiğit, ne yiğitsin?
Benim karım dilememe
Uyan yiğit, ne yiğitsin?
Sesimi, ünümü önce
Duyan yiğit, ne yiğitsin?
Adın nedir, sanın ne?
Adını, sanını de*

Beyrek burada soylamış
Hânım o an ne söylemiş:

*Bre kâfir, bilmez misin sen beni?
Bu gördüğün son görüştür, son beni*

*Parasar'ın sarp Bayburt Hisarı'ndan parlayıp
Uçan benim, kaleyi, kuleleri zorlayıp*

*Adaklısını eller alırken çekip alan
Bileğinin gücüyle, azmiyle söküp alan*

*Bay Büre Hân'ın Oğlu Bamsı Beyrek'tir adım
Beri gel, dövüşelim, kâfir budur muradım*

Kazan bir daha soylamış
Kazan bir daha söylemiş:

*Bre yiğit, bu çerinin önünde
Ak sancaklı alay çıktı, kimdir o?
Ak boz ata binen yiğit, ne yiğit?
Elden önce çadır dikti, kimdir o?*

*Kimin nesidir?
Kimin sesidir?*

*Başın için de bana
Konuşup söyle bana*

Beyrek dedi: “Bre kâfir, kimin nesi olacak?
Hân Kazan'ın oğludur o, küfre kılıç çalacak.”

Kazan gönlünden dedi: *“Hak Tanrı’ya hamd olsun
Oğlum koca er olmuş, kaygım, derdim son bulsun.”*

Beyrek der: *“Bre kâfir, niye sen onu, bunu
Bana sorup durursun, kimin kim olduğunu?”*

Böyle söyleyip atını Hân’ın üstüne saldı
Altı dilimli gürzünü alıp Kazan’a çaldı

Kendisini bildirmeden tutup kavradı Kazan
Beyrek’i tam bileğinden silkip çomağı aldı

613

Durdu Kazan
Vurdu Kazan

Beyrek’in ensesine sonra o çomak indi
Beyrek, atın boynunu tutup orduya döndü

Kazan dedi: *“Ya Beyrek, var beyine, o gelsin
Sen aldın nasibini, birazcık da o alsın.”*

Gördü, Eylek Koca Oğlu
Dönebilmez Dölek Evren
Sürdü, Eylek Koca Oğlu
Dönebilmez Dölek Evren

Meydana geldi
Yan yana geldi

Kazan soyladı
Şöyle söyledi:

*Tan atarken yerinden kalkıp doğrulan yiğit
Sen bidevi atını oynatıp gelen yiğit*

*Ne yiğitsin, ne yiğitsin?
Söyle de merakım gitsin*

*Erin, erden adını saklaması ayıptır
Konuşmadan, demeden beklemesi ayıptır*

*Adını söyle bana
Bir şey eylemem sana*

Dölek Evren soyladı
Dölek Evren söyledi:

*Bre kâfir, sen benim adımı bilmez misin?
Öz adına hor bakan, elden çıkan kişiyim*

*Elli yedi kalenin anahtarını alan,
Kâfirlerin başına yakıp yıkan kişiyim*

*Eylek Koca'nın oğluyum
Adım süngü ucunda
Dönebilmez Dölek Evren
Derler bana acunda*

Süngüsünü eline alıp at saldı sonra
Saplayayım diyerek Kazan'a daldı sonra

Evren, saplayamayıp öte geçtiği anda
At tepti, süngüsünü çekip aldı Kazan da

Süngüyü tepesine vurunca ufalandı
Dünya tersine döndü, şaşırdı, canı yandı

Kazan dedi: *"Beyine, söyle çıksın meydana
Hünerini, gücünü hele döksün meydana."*

O da bırakıp döndü
Orduya varıp indi

Kazan er diledi yine
Kazan kür diledi yine

Düzen Oğlu Alp Rüstem, hemen ılgar eyledi
Kazan yiğidi gördü, ona şöyle söyledi:

*Yerinden doğrulup meydana inen
Kazılık atına sıçrayıp binen*

*Ne yiğitsin, adın nedir?
Hem ünün, muradın nedir?*

Alp Rüstem dedi:
Şöyle söyledi:

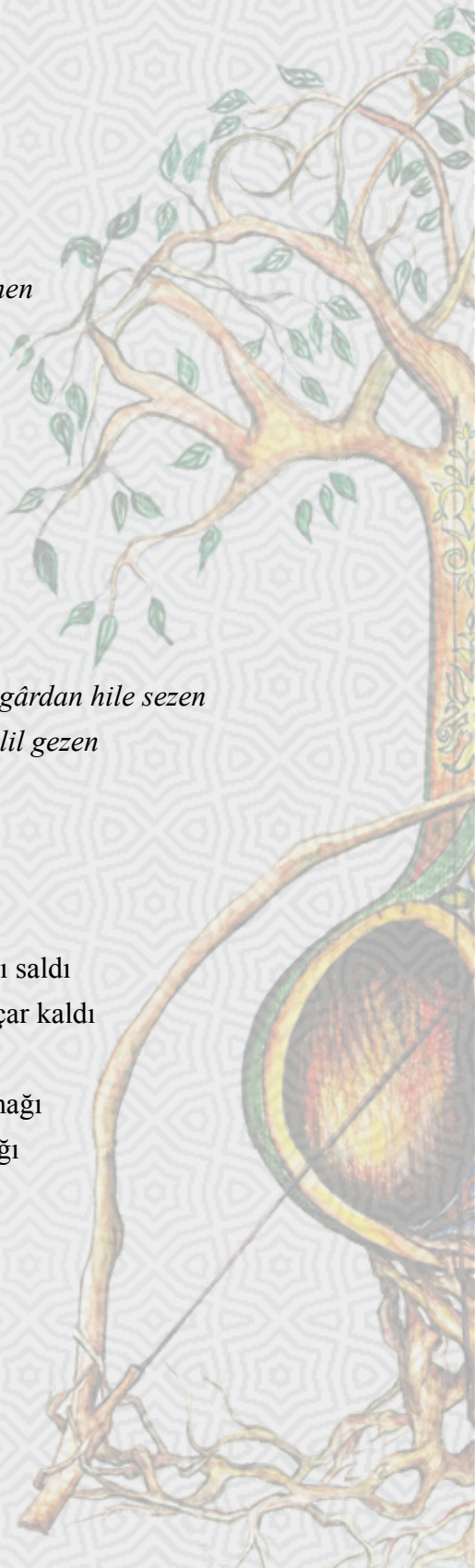
*Kalkıp yerinden doğrulan, rüzgârdan hile sezen
İki kardeş bebeğini öldürüp zelil gezen*

*Düzen oğlu Alp Rüstem'im
Hakk'a bağlı Alp Rüstem'im*

Böyle deyip Kazan'a o da atını saldı
Alayım dedi lakin saldırdı, naçar kaldı

Kazan Bey buna da vurdu çomağı
Rüstem'in başında kırdı çomağı

Dedi: "Beyine söyle
Olmaz saklanmak öyle
Karşıma gelsin
Hakkını alsın."

O da gitti yana yana
Kazan er diledi yine

Uruz'un dizginini emmisi Karagüne
Tutuyorken, ansızın elinden aldı Uruz
Kılıcını çekerek atıldı ileriye
Babasının üstüne atını saldı Uruz

Davrandırmadan Kazan'ın kılıç vurdu omzuna
Zırhı kesip dört parmak yara açmıştı ona

Alca kanı şorlayıp koynuna indiğinde
Uruz yine kılıcı çalmaya döndüğünde

Kazan burada soylar
Görelim ki ne söyler:

*Karadağ'ımın yükseği,
Gözümde nurum oğul!
Alpim, aslanım Uruz'um,
Büyük gururum oğul!*

*Aksakallı babana vurma, kıyma evladım
İçindeki şeytana, sakın uyma evladım*

O an Uruz'un şefkat damarları kaynadı
Çekik gözleri doldu, alp yüreği oynadı

Attan inerek öptü atasının elini
Kazan da inip attan kucakladı oğlunu

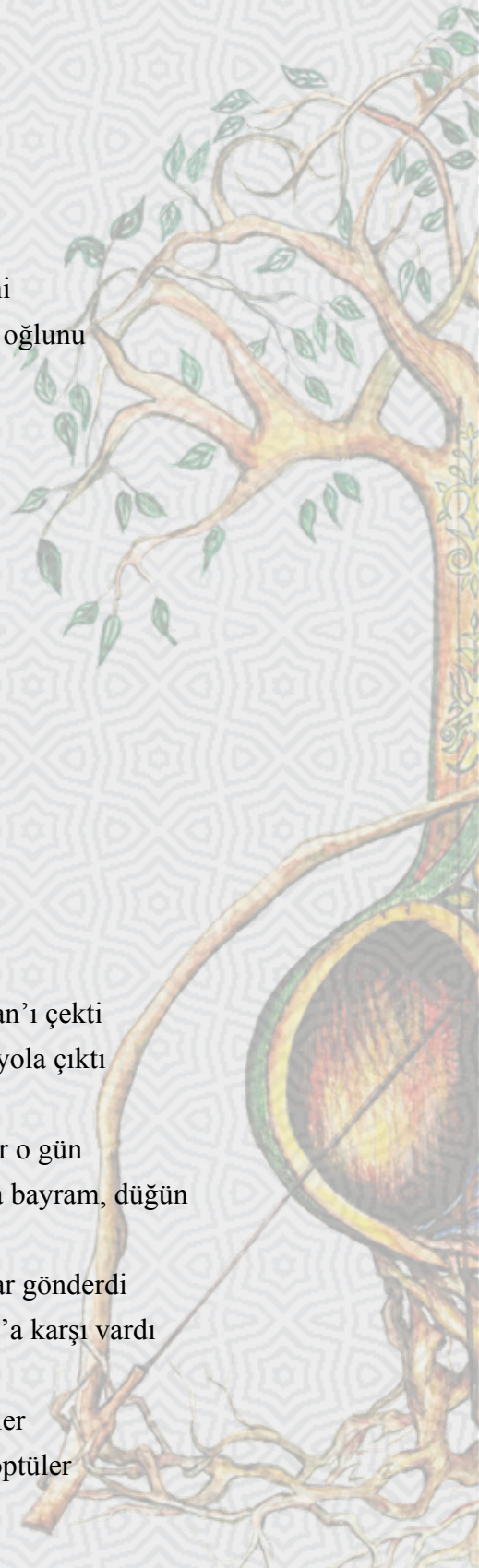
Beyler Kazan'la oğlunun
Üzerine at saldılar
Sarmalayıp ikisini
Yanaşıp çevre aldılar
Elini öptüler beyin
Kâfirlere at saldılar
Fırsat vermeden birine
Durmadan kılıç çaldılar
Kâfirlere kırgın girdi
Yolda, yolakta öldüler
Kaleyi alıp Oğuzlar
Sevinip şükür kıldılar

Uruz, kâfir elinden Salur Kazan'ı çekti
Soylu Oğuz'a doğru yöneldi, yola çıktı

Kilisesini yıkıp mescit yaptılar o gün
Kazan Bey'i kurtaran Uruz'da bayram, düğün

Akça yüzlü anasına muştucular gönderdi
Kaza benzer gelin, kızı Kazan'a karşı vardı

Ayağına kapanıp ellerini öptüler
Hasret ile beklenen yollarını öptüler

Kazan, görklü çimene diktirdi çadır, otağ
Yedi gün, yedi gece büyük şölen eyledi
Dedem Korkut kopuzla çıkıp geldi o sıra
Gazilerin başına gelenleri söyledi:

*Hani övdüğümüz erenler hani?
Dünyayı serveti görenler hani?*

*Yer gizledi, ecel aldı
Fani dünya kime kaldı?*

*Gidimli, gelimli dünya
Son ucu ölümlü dünya*

*Ölüm vakti geldiğinde Mevla arı imandan
Ayırmayıp hem saklasın, kör şeytandan, gümandan*

*Namerde muhtaç etmesin
Kılıç kesip ok batmasın*

*Beş kelime dua kıldık, ak alında sultanım
Âmin diyenler Tanrı'nın yüzünü görsün hânım*

*Günahları adı görklü Muhammed Mustafa'nın
Yüzü suyu hürmetine bağışlansın her canın*

Hânım hey!

**İÇ OĞUZ'A DIŞ OĞUZ ASİ OLUP
BEYREK'İN ÖLDÜĞÜ BOYU**

Kazan Hân'ım üç yılda bir başına topluyordu
İç Oğuz'un, Dış Oğuz'un beylerini yurdunda
Üç Ok, Boz Ok toplanınca yağmalatıp evini
Eşinden başka her şeyi bırakırdı ardında

Helalinin elinden tutup evden giderdi
Üç Ok, Boz Ok gönlünce evi yağma ederdi

Nesi var nesi yoksa alınırdı her şeyi
Böyle mutlu olurdu Oğuz'un yiğit beyi

621

Bir gün yine evini yağmalattı Kazan Bey
Sadece İç Oğuz'un beyleri yağmadaydı
Dış Oğuz'un beyleri bulunmadı o sıra
Duyunca Aruz, Emen şunları demedeydi:

*Bak bak! Şimdiye kadar, bir yağma olduğunda
Kazan Bey'in evini yağmalardık birlikte
Şimdi suçumuz nedir, çağrılmadık yağmaya?
İç Oğuz üstün müdür Dış Oğuz'a erlikte?*

Böyle deyip sustular
Kazan Bey'e küstüler

Ağız birliği edip Dış Oğuz'un beyleri
Selamlamak üzere gelmediler Kazan'a
Düşmanlık eylediler, kara kin bağladılar
Bir misafır, bir elçi salmadılar Kazan'a

*At ayağı evik olur
Ozan dili çevik olur*

Kılbaş derler, Kazan'ın yanında biri vardı
Yaşanan hadiseyi Kazan Bey ona sordu:

*Bre Kılbaş, Dış Oğuz'un beyleri
Her daim yanıma gelip giderdi
Selamlardı her birisi saygıyla
Şahsımıza arzu hürmet ederdi*

*Şimdi niçin gelmediler?
Gelip beni bulmadılar*

*Derde mi düşer oldular?
Elden mi kaçır oldular?*

*Düşünüyorum nicedir
Dış Oğuz'un derdi nedir?*

Kılbaş yaklaştı Hân'a
Bir bir anlattı ona:

*Bilmez misin Ağa'm Kazan
Yağma yaptırdığın zaman*

*Dış Oğuz'un beyleri habersizdi, gelmedi
Evinden, hazinenden hiçbir nesne almadı*

*Yağmaya çağırmadın, o sebeple küstüler
Aradaki bağları yok saydılar, kestiler*

623

Kazan sordu Kılbaş'a:
Sen ne dersin bu işe?

*Dış Oğuz'un beyleri şimdi bana düşman mı?
İç Oğuz'un beyine, Kazan Han'a düşman mı?*

Kılbaş dedi: "Kazan Hân'im eğer izin verirsen
Dış Oğuz'un beylerinin maksadını bileyim
Yanlarına vardığımda belli olur hâlleri
Sana dost mu, düşman mıdır öğrenip de geleyim."

Kazan dedi: "Sen bilirsin
İstiyorsan git çabukça

*Öğren beylerin derdini
Bana haber et çabukça.”*

Kılbaş birkaç adamla atlanıp yola çıktı
Dış Oğuz beylerinin yurduna doğru aktı

Sürüp vardı Kazan’ın dayısı Aruz Bey’e
Söylediler “Kazan’dan bir adam geldi.” diye

Aruz dedi: “Hele gelsin
Derdi neyse dile gelsin.”

Kılbaş adamlarıyla
Sürdü Aruz Koca’ya
Hızlı adımlarıyla
Vardı Aruz Koca’ya

Altın gölgeğini dikmiş oturuyordu
Aruz, oğullarıyla yan yana duruyordu

Kılbaş gelip bağır bastı
Selam verdi Aruz’a
Gösterilen yere çöküp
Şöyle derdi Aruz’a:

Kazan Hân'ım devletine çokça dualar etti
Lakin başına iş geldi, gücü, kuvveti bitti

Ne yapsın yapsın dayım
Gelsin, dedi Kazan Bey
Düşmanıma kılıcı
Çalsın, dedi Kazan Bey
Mallarımı hasmımdan
Alsın, dedi Kazan Bey

Ve dahi şöyle dedi
Dayıma söyle dedi:

625

“Kara başım bunaldı, düşman geldi üstüme
Artık bakamaz oldum yoldaşıma, dostuma

Ağılımda atımı, koyunumu, devemi
Sanki kurt girmiş gibi çığrıştırdı düşmanlar
Kaza benzer kızımı, gelinimi obada
Feryat figan ettirdi, bağrıştırdı düşmanlar

Benim kara başıma neler geldi, bilmeli
Dayım Aruz imdada yetişmeli, gelmeli.”

Kazan'ın sözü budur
Sözünün özü budur

Böyle deyince Kılbaş
Aruz kıs kıs gülerdi
Cevabını Kılbaş'a
Aruz Bey şöyle derdi:

*Bre Kılbaş, eskiden Üç Ok, Boz Ok toplanıp
Birlikte yağmalardık Kazan Bey'in evini
Neyse bizim suçumuz, yağmada olamadık
Bilmedik bize karşı nedir Kazan'ın kini?*

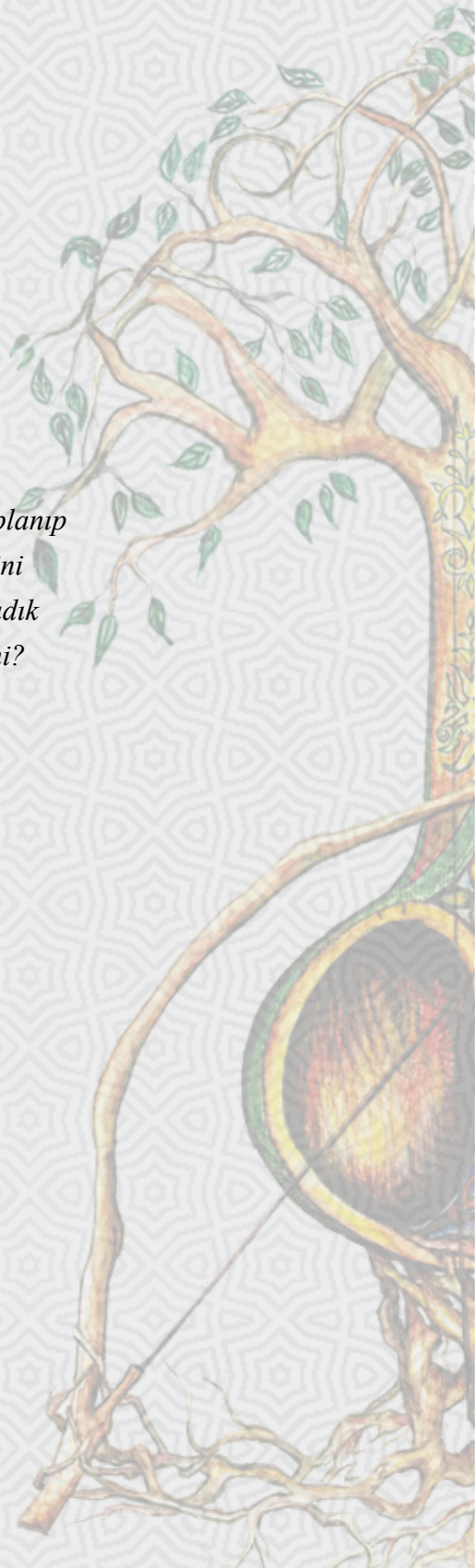
❦ 626 *Durmadan başına kötü iş gelsin
Kazan'a mutluluk hayal, düş gelsin*

*Dayısı Aruz'u ansın daima
Ateşte kavrulsun, yansın daima*

*Dostluğundan pişman olduk
Biz Kazan'a düşman olduk*

*Kazan bunu böyle bilsin
Aklını başına alsın*

Kılbaş burada soylamış
Görelim ki ne söylemiş:

Aruz, Aruz, densiz Aruz!
Sütü bozuk, kansız Aruz!

Kazan Han kalktı yerinden, ocağını yaktırdı
Aladağ'da çadırını, otağını diktirdi

Üç yüz altmış altı yiğit toplanınca yanına
Alperenler şan katmıştı Kazan Bey'in şanına

Yemek, içmek arasında beyler seni andılar
"Dayın sana düşman olmuş Hânım." deyip döndüler

627

Ben varayım, gerçek nedir, bileyim diye geldim
Sözün aslından haberdar olayım diye geldim

Üstümüze düşman gelmedi Aruz
Kazan'a hiçbir şey olmadı Aruz

Dost musun düşman mısın?
Sınamak için geldim
Konuşturup ben seni
Denemek için geldim
Yiğitlerin sözünü
Onamak için geldim

Öğrendim ki Kazan'a garez, kin güdüyorsun
Sen dayılık değil de yağılık ediyorsun

Kılbaş bu sözleri etti
"Hoşça kal!" diyerek gitti

Aruz Koca pek kızdı Kazan'ın bu erine
Haberciler gönderdi Dış Oğuz beylerine:

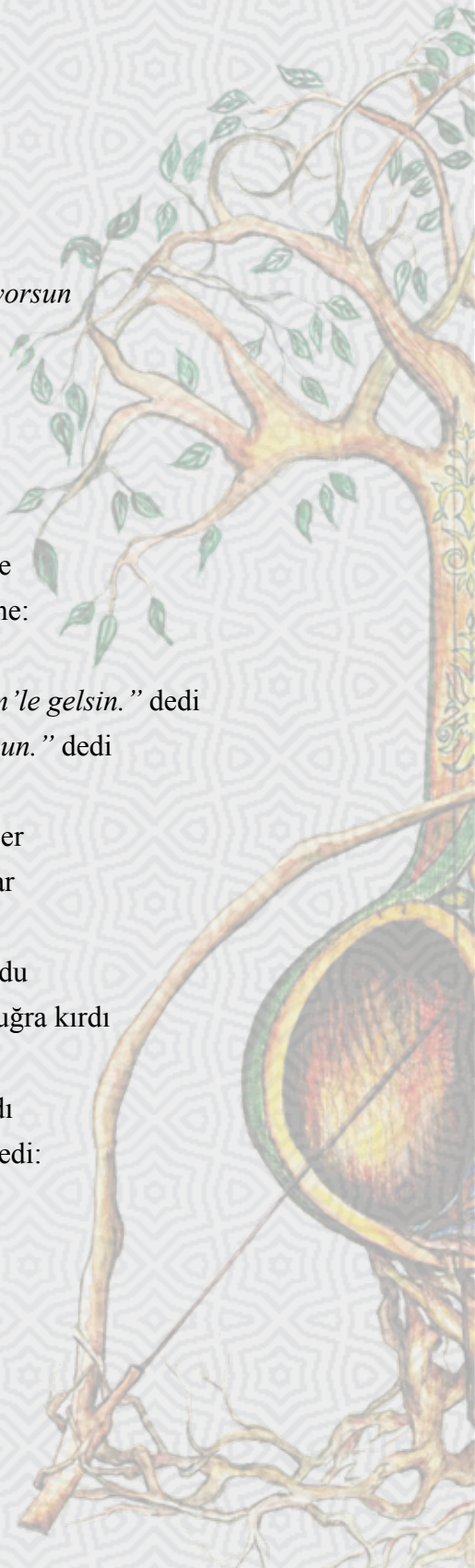
"Dönebilmez Dölek Evren, Alp Rüstem'le gelsin." dedi
"Emen ile diğer beyler huzurumda olsun." dedi

Dış Oğuz'un yiğitleri birer birer geldiler
Aruz Koca'nın yanında yerlerini aldılar

Aruz Koca otağını düzlük bir yere kurdu
Koyundan koç, attan aygır, deveden buğra kırdı

Dış Oğuz'un beylerini ağırlayıp toyladı
Yenip içildikten sonra Aruz şöyle söyledi:

Sizi niye çağırdım
Beyler bilir misiniz?
Beyler dedi: "Bilmeyiz,
Lütfedip der misiniz?"

Aruz anlattı bir bir
Bunlar söylediğidir:

Kazan bize Kılbaş'ı elçi diye göndermiş
Düşman baskın eyledi yardıma gelin, dermiş

Obası yağmalanmış, kederli olmuş başı
Yalnız kazanamazmış düşman ile savaşı

O yüzden Aruz dayım tez yetişsin, diyormuş
Beklemeden yürüsün, dağlar aşsın, diyormuş

629

Emen dedi: "Sen ne dedin?
Ne cevap verdin Kılbaş'a?"

Aruz dedi: "Gitmem dedim,
Kazan Bey'e koşa koşa
Önce bizi unutmuştun
Nasıl geldi aklı başa

Yağmayı İç Oğuz yaptı
Malı, mülkü onlar kaptı

Bizi çağırmadı Kazan
Odur önce ahdi bozan

*Bundan böyle düşman olduk
Biz Kazan'ı hasım bildik*

*Bunu böyle bilsin Kazan
Dert elinde kalsın Kazan*

*Kılbaş'a böyle söyledim
Kazan'a da söyle, dedim*

*Ya siz ne dersiniz beyler?
Neler söylersiniz beyler?"*

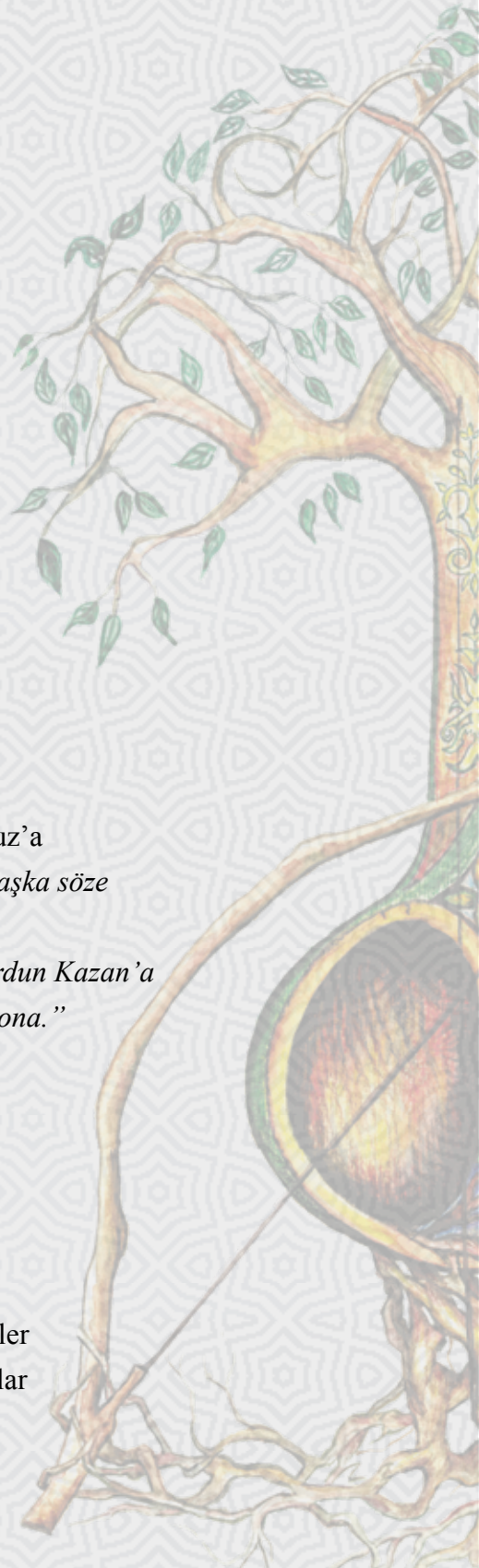
630

*Emen ile diğer beyler hak verdiler Aruz'a
Dediler ki: "Gerek var mı sözünden başka söze*

*Mademki sen düşman oldun, karşı durdun Kazan'a
Biz de seninle birlikte düşman oluruz ona."*

*Böyle diyerek beyler
Sözlerini bitirdi
Bu söz üstüne Aruz
Hemen Mushaf getirdi*

*Hep beraber Kur'an'a el basıp ant içtiler
Bu yeminle Kazan'a büyük savaş açtılar*

Aruz bütün beylere kaftan giydirip durdu
Dış Oğuz beylerine seslenip şöyle derdi:

*Beyrek bizden kız almıştır
Bize güveyi olmuştur*

*Ama yakındır Kazan'a
Bir haber salalım ona*

*Gelip bizi Kazan ile barıştır Beyrek, diyelim
Yurdumuza geldiğinde gerçeği bir bir sayalım*

631

*Eğer dinlerse bizi
Kapanmaz kara gözü*

*İtaatkâr olursa
Emrimizde kalırsa*

*Acıtmayız canını
Akıtmayız kanını*

*Ama uymazsa bize
Yol görünür densize*

*Ben tutayım sakalından
Siz kılıç üşüşürün*

*Parçalayıp bedenini
Defterini tez dürün*

*Beyrek kalkınca aradan
Kalkıp gideriz oradan*

*Sıra Kazan Bey'e gelir
Her işimiz hayır olur*

Aruz böyle deyince beyler karar verdiler
Tez elden mektup yazıp Beyrek'e gönderdiler

Odasında erleriyle yiyip içerken Beyrek
Aruz'dan bir adam gelip selam verdi önünde
Beyrek aldı selamını mektup ile beraber
Misafire çöksün diye yer gösterdi önünde

Sonra açıp mektubu Beyrek okudu, durdu
Aruz Koca mektupta ona şöyle diyordu:

*Kerem edip gelesin
Şu küslüğü silesin*

*İç Oğuz, Dış Oğuz ayır
Yaşamasın bundan gayrı*

*Kardeş kardeşe sarılsın
Birlikle dirlik kurulsun*

*Bizde kıymetlidir Beyrek'in sözü
Lütfedip Kazan'la barıştır bizi*

Mektubu bitirince Beyrek kalktı yerinden
Aruz'a gitmek için arzu duydu derinden

Kırk eriyle birlikte at binip yola çıktı
Üzerinde pusattan pek de bir nesne yoktu

633

Hızlıca Aruz'un evine vardı
Onu beyleriyle oturur gördü

Beyrek selamlayınca Aruz bir yer gösterdi:
"Bilir misin biz seni niye çağırdık?" derdi

Beyrek dedi: "Bilemem, buyurun, söyleyiniz
Meramınız ne ise açık açık deyiniz."

Aruz dedi: "Şu oturan beylerle asi olduk
Hep birlikte yemin ettik, Kazan'ı düşman bildik."

Bunun üstüne biri hemen Mushaf getirdi
O da ant içsin diye er Beyrek'e götürdü

Beyrek dedi: “Vallahi asi olmam Kazan’a
Parça parça olsam da karşı gelmem Kazan’a.”

Böyle deyip yemin etti ve dahi soy soyladı
Haykırarak yiğit Beyrek bakın neler söyledi:

Ben Kazan’ın nimetini çok yedim
Bilmez isem dursun benim gözüme
Ekmeğiyle nice yiğit besledim
Bilmez isem yazık olsun özüme
Karakoçta atlarına çok bindim
Bilmez isem namert düşsün izime
Güzel kaftanını çokça giymişim
Bilmez isem kefen deyin bezime
Ala, büyük otağına çok girdim
Bilmez isem el tükürsün yüzüme

635

Bizler erlik için varız
Ben Kazan’dan dönmem Aruz

Aruz kızdı bu sözlere
Saldırarak yiğit ere

Aruz hamle etti hemen
Sakalından tuttu hemen

Ama beyler kıyamadı
Kılıç vurmadı Beyrek'e
Utandılar yiğit beyden
Kemlik varmadı Beyrek'e
Kimse sözlerine kızıp
Hesap sormadı Beyrek'e

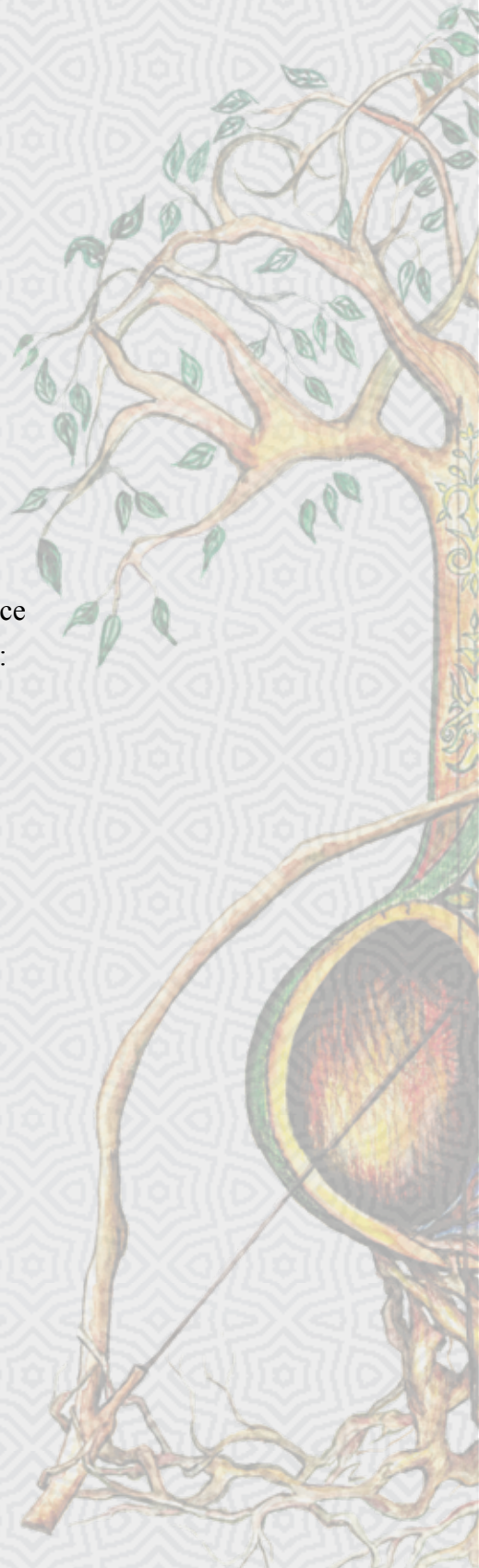
Beyrek, Aruz Koca'nın kızdığını bilince
Ünledi bir kurt gibi dedi kendi dilince:

636 *Aruz, Aruz, dayım Aruz
Ben sana ne deyim Aruz?*

*Bilseydim bunları edeceğini
Haddinden ileri gideceğini*

*Binerdim en iyi, en cins atıma
Demirden zırhımı giyer gelirdim
Bağlardım belime çelik kılıcı
Sadağımda oku sayar gelirdim*

*Başıma tolgamı takardım elbet
Süngümü elime alır gelirdim
Ela gözlü beyler yanımda yoldaş
Sizlere Azrail olur gelirdim*

*Bu işini duysam böyle gelmezdim
Gelsem de bu kadar gafil olmazdım*

*Aldatıp er tutmak avrat işidir
Sen kimden öğrendin bu işi Aruz?
Herhâlde hatunun verdi bu akli
Yoksa böyle yapmaz er kişi Aruz*

Beyrek böyle deyince Aruz Koca kükredi:
“Gel kanına susama, ant içip kurtul!” dedi

637

Beyrek dedi: “Ben Kazan’ın baş koymuşum yoluna
Yüz parça da olsam dönmem, kavlim iyi biline.”

Bu söze öfkelenip kem sözler etti Aruz
Beyrek’in sakalını sıkıca tuttu Aruz

Sonra baktı beylere
Gördü ki kimse gelmez
Hiçbirisi bu işe
Yanaşmaz, dâhil olmaz

Aruz kılıcı çekip
Vurdu sağ uyluğuna
Bu vuruşla Beyrek’in
Od düştü beyliğine

Yiğit Beyrek ilendi
Kara kana bulandı

Atlı atına bindi, beyler dağıldı birden
Beyrek'i de bindirip saldılar kanlı yerden

Ardına birisini bindirdiler tutmaya
Beyrek'i odasına getirdiler yatmaya

Cübbe örterken üstüne
Beyrek soy soylar dostuna:

638

*Haydi, kalkın yerinizden yürekli, yiğit erlerim
Ak boz atın kuyruğunu kesin şimdi neferlerim*

*Akıntılı görklü suyu
Delip geçin beklemeden
Arku Bel'i Aladağ'dan
Gece göçün beklemeden*

*Koşup varın divanına
Hân'ım Kazan'ın yanına*

*Ak çıkarıp kara giyin
Deyin Beyrek öldü, deyin*

*Olanları söyleyin ki
Salur Kazan'a deyin ki:*

*'Namert Aruz dayından Beyrek'e adam geldi
Davet edildiğinden o, yola revan oldu*

*At sürmüştü Aruz'a
Tez varmıştı Aruz'a*

*Dış Oğuz'un beyleri toplanmış, bilemedik
Oynanan oyunlardan haberdar olamadık*

639

*Selamlaşıp ilk önce yan yana oturdular
Yeme, içme olurken bir Kur'an getirdiler*

*Kazan'a asi olup ant içmişiz, dediler
Kazan ile dostluktan vazgeçmişiz, dediler*

Dediler, 'Sen de ant iç.'
Beyrek andı içmedi
'Vallahi ölsem dönmem
Kazan'dan dönmem!' dedi

*Namert dayın kızarak kılıçladı Beyrek'i
Dertlere düştü Beyrek, kara kana bulandı*

Sağ uyluğu kesildi, karanlık oldu dünya
Nice büyük acılar birbirine ulandı

Al kana belense de vazgeçmedi sözünden
Beyrek size vasiyet şu sözleri söyledi:
'Yarın kıyamet günü elim yakasındadır
Kazan Hân'ım kanımı Aruz'a korsa!' dedi."

Beyrek yine soylamış
Görelim ne söylemiş:

Yiğitlerim, yârenlerim
Ey alplerim, erenlerim

Aruz Koca'nın oğlu
Basat henüz gelmeden
Elim günüm, otağım,
Yurdum talan olmadan
Atlarımdan, devemden
Çılgıklar yükselmeden

Meleşmeden koyun, kuzum
Ağlamadan gelin, kızım

Akça yüzlü görklümü
Basat kaçırmamışken

Helalimi yurduna
Alıp göçürmemişken
Vatanımı, ilimi
Ele geçirmemişken

Hemen yetişsin bana
Böyle deyin Kazan'a

Kanımı Aruz'da koymasın e mi?
Koyarsa ömrüne doymasın e mi?

Görenler Kazan'a böyle söylesin
O ahret hakkını helal eylesin

Beyrek Hakk'a vasıl oldu,
Öldü, deyin Kazan Bey'e
Bizleri haberci diye
Saldı, deyin Kazan Bey'e
İntikamı kara yerde
Kaldı, deyin Kazan Bey'e

Böyle deyip göç eyledi Beyrek öte dünyaya
Anası, babası hemen acı haberi duydu
Ak evinin eşiğinde yas koptu, ağlaştılar
Kara benzer gelin, kızı ak atıp kara giydi

Ak boz atın kuyruğunu kestiler
Çadırına siyah tuğlar astılar

Kırk erin derdi derindi
Gök atıp kara sarındı

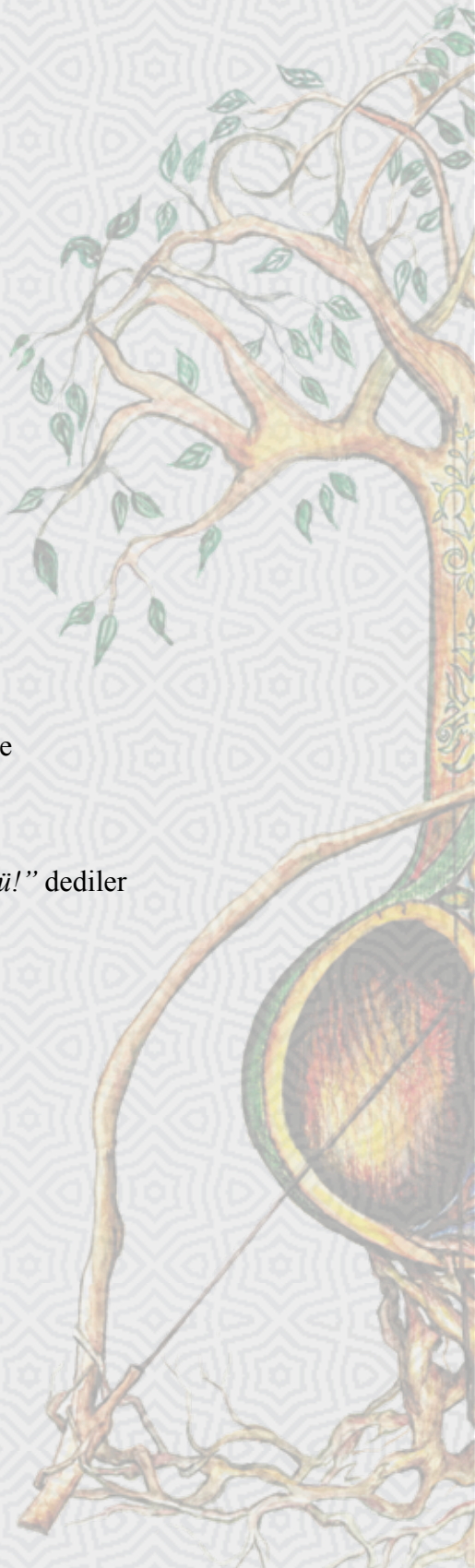
Sonra vardılar Kazan'a
Selam verdiler Kazan'a

Beyler sarıklarını çıkarıp vurdu yere
Beyrek için ağlayıp uğundular kaç kere

Sonra elini öpüp huzurda beklediler:
"Kazan Bey'im sen sağ ol, Beyrek öldü!" dediler

Namert dayın tuzak kurmuş
Çağırdılar bizi, gittik
Yardım edelim diyerek
Rüzgâr gibi esip yettik
Asi olmuş Boz Ok sana
Bu gerçeği geç fark ettik

Biz Kazan'a asi olduk
Beyrek sen de ol, dediler
Mushaf getirip ortaya
Ant iç, bizle kal, dediler

Eğer bize uymaz isen
Yaşaman hayal, dediler

Ekmeğini çiğnemedi, Beyrek uymadı onlara
Dayın Aruz hiddetlendi, dayanmadı olanlara

Beyrek'i kılıçladı oturduğu yerinde
Kesti sağ uyluğunu bin yiğit değerinde

Sen sağ ol Hân'ım Kazan, Beyrek Hakk'a ulaştı
Daha ne söz diyeyim, ağzım, dilim dolaştı

643

Ölmeden önce Beyrek şu sözleri söyledi:
"Salur Kazan kanımı yerde koymasın." dedi

Beyler böyle deyince
Kazan bunu duyunca

Mendilini alarak hüngür hüngür ağladı
Kazan'ın ağlaması yürekleri dağladı

Oradaki beyler de ağladılar, yandılar
Hepsi gözyaşlarıyla yundular, yıkandılar

Kazan odasına girdi, ağladı
Yedi gün divana çıkmadı hânım!

Âlem yansa umurunda değildi
Bir dünya işine bakmadı hânım!

Toplanınca divanda Üç Ok beyleri yine
Konuşmuştu Kazan'ın kardeşi Karagüne:

Kılbaş, var söyle ağama
Kazan artık çıkıp gelsin
Kara matem duvarını
Topuzuyla yıkıp gelsin
Kuşansın çelik kılıcı
Tez kınından çekip gelsin

Bir yiğit onun uğruna
Başını verdi Aruz'a
Hân'ına söz söyletmeyip
Göğsünü gerdi Aruz'a

Hem de vasiyet eylemiş
Kanımı komasın, demiş

Daha biz ne kadar
Bekleyelim, de
Varıp düşmanı
Haklayalım, de

*Kılıçla kırıp
Oklayalım, de*

*Kılbaş dedi: “Sen var bence
Kardeşsin her şeyden önce”*

*En sonunda ikisi beraberce vardılar
Selam verip Kazan’a odasına girdiler:*

*Sen sağ ol Kazan Bey’im yiğit erimiz vardı
Senin yolunda mertçe şehit oldu, baş verdi*

645

*Kanımı alın, diye Beyrek vasiyet etmiş
Öcünü sana koyup öbür dünyaya gitmiş*

*Ağlamakla bir şey olmaz
Hânım doğrul, kalk!” dediler
“Baş olmadan beden gitmez
Seni bekler halk!” dediler*

*Kazan bu söz üstüne toparlandı, kükredi:
“Cephaneyi yükletip beyler at binsin!” dedi*

*Bütün beyler atına binip yola çıktılar
Kazan’ın altına da konur atı çektiler*

*Çalındı borular, dövüldü kösler
Semâyı kapladı naralar; sesler*

Gece gündüz demeden İç Oğuz ılgar etti
Uzun uzun yolları bir solukta tüketti

Aruz'la beylerine durumu söylediler
“Askeriyle meydana Kazan geldi.” dediler

Onlar da boru çalıp topladılar erleri
Koskoca bir meydandı Üç Ok'la cenk yerleri

Karşı karşıya geldi Üç Ok, Boz Ok burada
Aruz ortaya çıkıp haykırdı bu sırada:

“Benim hasmım İç Oğuz'da Salur Kazan!” diyordu
Ardı sıra beyleri de hasmını söylüyordu

Emen, Ters Uzamış'ı istedi hasım diye
Alp Rüstem de çıkmıştı hasmını istemeye

Ense Koca'nın oğlu Okçu'yu rakip aldı
Her yiğit kendisine birini hasım bildi

Ordular dizildi, boru çalındı
Saf tutuldu, cenk düzeni alındı

Aruz Koca meydana at tepti, söz söyledi.

“Kazan bana hasımsın çık ileri, çık!” dedi

Kazan kalkan tutarak mızrağını kavradı

Başında çevirerek Aruz’a şöyle dedi:

Bre densiz, bekle hele

Bir yanına varayım

Kâfir kırar gibi senin

Kollarını kırayım

Kancıklıkla er öldürmek

Nasıl olur sorayım

647

Bunun üstüne Aruz küfür ederek ona

Hamle edip bir anda, kılıç çaldı Kazan’a

Fakat çaldığı kılıç kesmedi zerre kadar

Aruz öte geçince Kazan Bey hamle eder

Altmış tutam mızrağı kıştırıp koltuğuna

Aruz’un sinesine hışımla vurdu Kazan

Göğsünden şimşek gibi mızrak geçti karşıya

Atından düştü Aruz, başında durdu Kazan

İzliyorken Kazan’ın kardeşi Karagüne

Kazan Bey işaretle başını kes, der ona

Karagüne attan inip
Başını kesti Aruz'un
Yiğitleri, yârenleri,
Beyleri sustu Aruz'un
Bunu görüp attan indi
Düşmanı, dostu Aruz'un

Dış Oğuz'un beyleri af diledi Kazan'dan
Ayağına kapanıp pişmanlık duydu candan

648 Öcünü aldığından Beyrek gibi bir erin
Kazan Bey suçlarını bağışladı beylerin

Aruz'un evini verdi yağmaya
Elini gününü talan ettirdi
Yiğitler doydular ganimetlere
Malını, mülkünü yalan ettirdi

Kazan gök alana, görklü çimene
Çadırı diktirdi, otağı kurdu
Elinde kopuzu, ulu sesiyle
Dedem Korkut gelip meydanda durdu

Boy boyladı, soy soyladı
Görelim ki ne söyledi:

Hani dediğim erenler?
Dünyayı malı görenler

Yer gizledi, ecel aldı
Fâni dünya kime kaldı?

Gidimli, gelimli dünya
Ahiri ölümlü dünya

Yalan dünya, kara yer
Gün gelir bizi de yer

Uzun yaşın sonu ölüm
Bilmez ünü, şanı ölüm

Dua edeyim hânım
Kalp evinde mihmanım

Ölüm vakti geldiğinde bizi arı imandan
Ayırmasın son nefeste yeri, göğü yaratan

Aksakallı babanın, ak pürçekli ananın
Ahretteki mekânı, makamı cennet olsun
Kevser sunsun cennette, elde Hazreti Ali
Ulu Tanrı, Beyrek'e lütfedip rahmet kılsın

Korkutname

*Kadir Mevla namerde seni muhtaç etmesin
Emeklerin, uğraşın bir gün boşa gitmesin*

*Beş kelime dua kıldık, kabul olur inşallah
Âmin diyenleri görsün her daim yüce Allah*

*Silsin bütün günahını
Bağışlasın her canın
Yüzü, suyu hürmetine
Muhammed Mustafa'nın*

Sözlük

Acun: Dünya.

Adaklı: Nişanlı. Nezredilmiş, varlığı kutsal bir şey uğruna feda edilmiş, adanmış.

Arık: Zayıf, cılız, sıksa.

Arkaç: Davarların açıkta toplu olarak yattıkları yer, düz dağ sırtları

Aşık: Aşık kemiği

Avsıl: Sığır cinsinin dilinde ve ayağında hâsıl olan bir türlü hastalık. Şap, tabak hastalığı.

Aygır: Damızlık erkek at.

Azman: Aşırı gelişmiş

Bala: Yavru, çocuk

Batman: Sekiz kiloluk eski bir ağırlık ölçüsü.

Batur: Kahraman, yiğit, cesur, bahadır.

Bayağı: Sıradan.

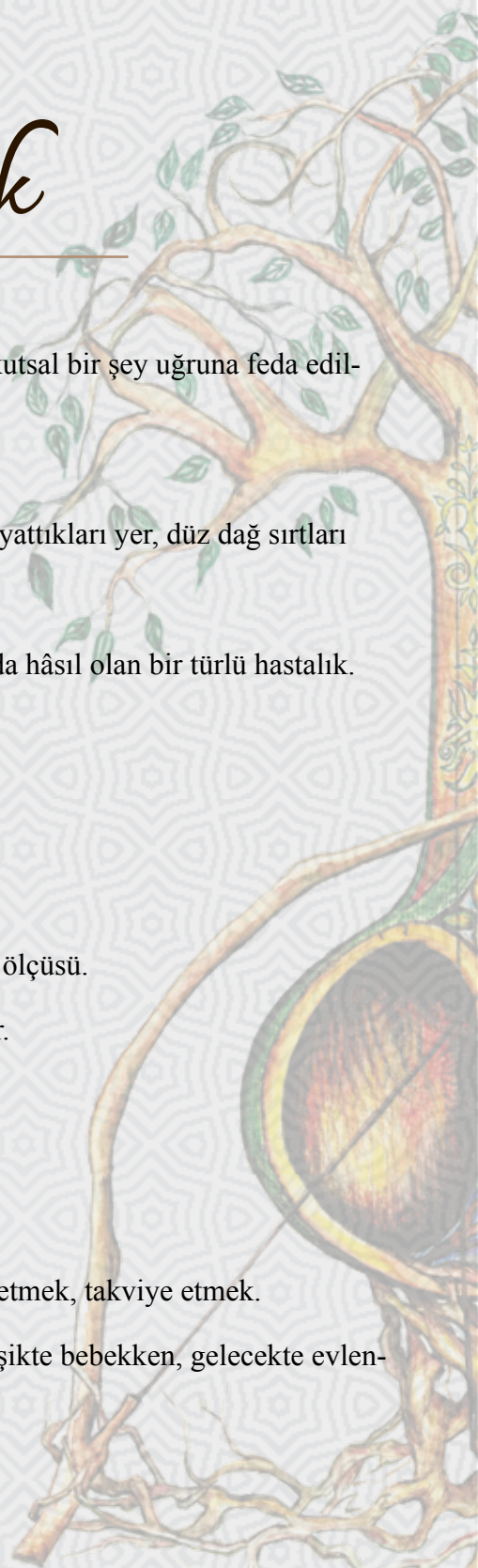
Bencileyin: Benim gibi.

Berk: Sert, katı, sağlam.

Berkitmek: Sağlamlaştırmak, tahkim etmek, takviye etmek.

Beşik kertme: Erkek ve kızın daha beşikte bebekken, gelecekte evlenmesine dair verilen karar.

Beyan: Açıklama, bildirme.

Bezirgân: Tüccar

Bidevî at: Bir nevi hızlı, soy at. Bedevi atı.

Binit: Binilecek taşıt veya hayvan, binek atı.

Biserek: Tüylü ve besili erkek deve, dişi boz deve ile erkek buhur devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve, damızlık deve.

Bolayki: Bari, keşke, hiç olmazsa, öyle ise.

Börk: Genellikle hayvan postundan yapılan başlık.

Börü: Kurt.

Buğra: Erkek deve, iki hörgüçlü deve, buğur.

653

Bukağı: Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka. Kaçmaması için hayvanların ayağına takılan zincir, demir köstek.

Buldur buldur: Tane tane, damla damla, boncuk boncuk.

Bunlu: Sıkıntılı, muzdarip.

Buzlamak: Devenin bağırması, bağıra bağıra ağlamak.

Büğelek: Sığırlara dadanan, rahatsız eden yeşil başlı, sineğe benzer bir çeşit asalak.

Bühtan: Kara çalma, iftira.

Cenk: Savaş.

Cıda: Mızrak

Çenilemek: Canı yanan köpek ağlar gibi acı acı ses çıkarmak.

Sözlük

Çeri: Asker.

Çuha: Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.

Dağarcık: İçine tütün ya da çoban azığı konan koyun derisinden yapılma torba.

Daya: Çocuğa bakan dadı, sütüne, taya.

Dayak: Bir şeyin yıkılmaması için dayanan ağaç, destek, payanda

Din serveri: Din ulusu, büyüğü

Düçar: Bir duruma uğramış, yakalanmış, tutulmuş

Dünürcü: Kız istemeye giden kimse, görücü.

Emlik kuzu: Zamanından daha geç doğan kuzu veya oğlak. Süt emmekte olan kuzu.

Erkeç: İğdiş edilmiş, üç yaşından büyük erkek keçi.

Esrimek: Herhangi bir sebeple kendinden geçmek, mest olmak, sarhoş olmak.

Evdeş: Karı, koca, eş

Evik: Hızlı, ivedi.

Felah: Kurtuluş, selamet, onma.

Fer: Güç kuvvet; ışık, aydınlık, parlaklık.

Gada: Dert, hastalık, bela.

Gaflet: Aymazlık, gafil olma.

Ganimet: Savaşta düşmandan alınan mal, para, tutsak.

Gark olmak: Gömülmek, batmak.

Gayıl olmak: Razi olmak

Gerdek: Gelin evi. Gelin ve damadın düğün gecesi baş başa kalmaları ve ilk kez birlikte olmaları.

Gön: Deri

Görklü: Güzel, gösterişli, yakışıklı, göz alıcı.

Göyünmek: Acımak, içi yanmak, yanarak solma, sararma.

Güman: Zan, şüphe.

Gürz: Silah olarak kullanılan ağır topuz.

Güvey: Damat.

Halayık: Kadın köle, cariye.

Hamayıl: İçine muska konularak boyna asılan silindirik biçimindeki kutu.

Haraç: Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para.

Harlamak: Ateş için kuvvetlenmek, harlı bir biçimde yanma.

Hasım: Düşman, yağı, rakip.

Hayıflanmak: Acınmak, üzülmek, yerinmek, esef etmek, kaybedilen bir fırsat için üzülmek.

Hengâme: Karışıklık.

Sözlük

Herslenmek: Öfkelenmek.

Himmet: Yardım.

Hisar: Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale.

Höykürmek: Yüksek sesle ağlamak.

İğranmak: Sallanmak, kıpırdanmak.

İlgar etmek: Dizginleri koyuverilmiş atın dörtnala koşması.

İlenç: Beddua.

İlenmek: Beddua etmek.

İmaret: Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayır evi.

İmrahorbaşı: Padişah ahırlarına ve onlarla ilgili gereçlere bakmakla görevli kimselerin başı

İmrence: İmrenilen kişi.

İşmar: El, göz veya baş ile yapılan işaret.

İvedi: Acele, acil.

Kaçanki: Ne zaman ki.

Kancıklık: Kalleşçe davranma

Karavaş: Cariye

Karganmak: Beddua etmek

Kargış: Beddua

Karım: Hasım.

Kaytaban: Deve sürüsü

Kazılık: Kazılık Dağı.

Keçim: Zırh, eyer örtüsü.

Kement: Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip.

Kemlik: Kötülük.

Kendürük: Deriden, çadır bezinden yapılan ve hamur tahtasının altına serilen yaygı, sofra örtüsü.

657

Kepenek: Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük, aba

Kertilmek: Çentilmek, pürüzlenmek.

Keşiş: Rahip.

Kılıcada: Hışırtı, zırh hışırtısı.

Kımız: Kısarak sütünün mayalanmasıyla yapılan ekşi bir Türk içkisi.

Kırgın: Toplu ölümlere yol açan bulaşıcı hastalık.

Kırış: Savaş.

Kıvanmak: Övünülecek bir olaydan dolayı sevinmek, iftihar etmek, memnun olmak.

Sözlük

Kiriş: Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.

Kolca kopuz: Kol kadar, kol uzunluğunda olan kopuz.

Konur at: Kestane rengindeki cins at.

Kopuz: Ozanların çaldığı telli Türk sazı

Koşum: Araba hayvanının kayış takımı, koşum takımı.

Kös: Savaşlarda, alaylarda at, deve veya araba üzerinde taşınan ve işaret vermek için kullanılan büyük davul.

Köstek: Hayvanların kaçmamaları için ayaklarına takılan zincir ya da özel ip.

Köşek: Bir yaşına kadar olan deve yavrusu.

Kunt: Ağır, kalın, dayanıklı ve sağlam.

Kuzgun: İri karga.

Kuzlamak: Koyunların kuzu doğurması.

Külünk: Taş kırılan ya da demir dövülen balyoz.

Kümbet: Koni, piramit biçiminde damı olan, yuvarlak veya köşeli yapı.

Küpmek: Tos vurmak, koçların kafasıyla vurması.

Libas: Elbise

Mahmuzlamak: Hızlanması için hayvanı mahmuzla dürtmek, topuklamak.

Maksut: Ulaşılmaması istenilen şey, istek, emel.

Matem: Yas.

Mavera: Öte, görülen âlemin ötesi.

Maya: Dişi deve.

Meczup: Aklını yitirmiş kimse.

Melûn: Lanetlenmiş kimse.

Mendebur: Sümsük, sünepe, pis, iğrenç

Mey: İçki.

Minnet: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

Misilsiz: Eşsiz, benzersiz

Muamma: Anlaşılmayan, bilinmeyen şey, bilmece.

Muhanet: Tembel, iş bitirmeyen, insanı işinden alıkoyan. Cimri, kimseye yardım etmeyen.

Muhannet: Alçak, korkak, namert.

Muhasip: Tatlı konuşmaları ile büyüklerin, özellikle padişahların güzel zaman geçirmelerini sağlamakla görevli kimselere verilen san.

Mushaf: Aslında türlü sayfalarından oluşan kitap anlamı taşıyan, sonradan Kur'an anlamına kullanılan bir terim.

Muştu: Müjde

Sözlük

Mühlet: Bir iş için tanınan süre.

Müşkül: Sıkıntı, sorun.

Naçar: Çaresiz.

Naip: Birinin yerine geçen, nöbet bekleyen, sağdıç.

Nakkare: Mehterhanede yer alan, birbirine bağlı iki yarım küre benzeri ve iki değnekle vurularak çalınan bir tür davul.

Namert: Korkak, alçak, mert olmayan.

Nar: Ateş.

Nöker: Erkek hizmetçi, uşak.

Oba: Bir soydan kimselerin oluşturduğu topluluk, kalabalık. Oymak, boy, kabile, göçerevli kabile, beş on çadırdan mürekkep göçebe oymağı.

Obrulmak: Yerin çöküp koni biçiminde çukurlaşması.

Od: Ateş.

Okrama: Acıkmış, susamış olan atın yiyecek veya su gördüğü zaman kişnemesi.

Onulmak: İyileşmek, sıkıntıda olan kimse rahata kavuşmak.

Ortaç: Ortada olan. Mirasçı.

Otağ: Büyük ve süslü, gösterişli ve etekli çadır.

Ökçe: Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk.

Öveç: İki üç yaşındaki erkek koyun.

Pahlı: Elinden iş geldiği halde yapmayan, savsaklayan, tembel.

Peçe: Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.

Pencik: Beşte bir hisse.

Pervaz: Kanat

Polat: Çelik

Pusat: Silah

Put: Bazı ilkel toplumlarda doğüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapıncak, sanem, fetiş.

661

Pürçek: Kadınların şakaklarından sarkan saç, saç buklesi, zülüf.

Revan olmak: Yola koyulmak.

Sadak: Ok koymaya yarayan meşin torba, koruncak.

Sağaltmak: Sağlığa kavuşturmak, iyileştirmek, iyi etmek, tedavi etmek.

Sağdıç: Düğünde gelin veya damada kılavuzluk eden kimse.

Sağrak: Bardak, kadeh.

Samur: Sansargillerden kürkü değerli bir hayvan.

Sançmak: Saplamak.

Sarvan: Deve süren, deveci

Sözlük

Savmak: İstenmeyen birini yanından uzaklaştırmak.

Savuşmak: Bulunduğu yerden aceleyle, gizlice veya dikkati çekmeden ayrılmak.

Sayvan: Güneşten, yağmurdan korunmak için veya süs olarak bir şeyin üzerine çekilen dam saçığı gibi düz veya eğimli örtü.

Seğirtmek: Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.

Semiz: Besili, şişman, parlak.

Seyran: Gezme, gezinme.

Sığın geyik: Büyük cins geyik, alageyik, karaca.

Sığirtmaç: Büyükbaş hayvan güden kimse, sığır çobanı, nahir.

Sicim: Keten, kenevir vb. bitkilerin liflerinden yapılan ince ip.

Sine: Göğüs.

Sinlemek: Köpek ve köpek eniklerinin çeke çeke inlemesi.

Soğulmak: Suyu veya sütü çekilerek pörsümek.

Soylamak: Söylemek, bildirmek.

Süngü: Tüfek namlusunun ucuna takılan küçük kılıç biçiminde delici silah.

Sürçmek: Yürürken yanlış adım atıp dengesini yitirmek

Şad olmak: Sevinmek, memnun ve mutlu olmak.

Şahbaz: Atılgan, becerikli, iş başaran. Hızlı, çabuk, çevik.

Şelek: Sırtta taşınan yük.

Şepçerağ: Gece yanan cevher, gece ışık saçan taş.

Şölen: Ziyafet

Tamu: Cehennem.

Taraka: Patlama ve çatlama sesi.

Tavla: At ahır.

Tebdili şaşmak: Ne yapacağını şaşırarak.

Tekür: Tekfur, Bizans İmparatorluğu zamanında vali düzeyinde olan yöneticilerle Anadolu ve Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen ad.

663

Temren: Ok, kargı gibi silahların ucundaki sivri demir.

Terki : Eyerin arka bölümü. Binek hayvanının sağrısı.

Tipi: Kar fırtınası.

Toklu: Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu.

Tokunç: Yüze dokunan, yüzü kızartan.

Tolga: Miğfer, savaş başlığı.

Torum: Deve yavrusu.

Toy: Düğün.

Tuğ: At kılından süpürge biçiminde yapıp bir sırığa takılan, Osmanlılarda padişah, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi vb. kişilerce kullanılan belirti ve nişan.

Sözlük

Turfanda: Mevsimin başında ilk yetişen.

Turgay: Çayır kuşu.

Tülü kuş: Yırtıcı kuş, çaylak, atmaca.

Tümen: On bin erden oluşan asker kuvveti.

Ufatmak: Ufaltmak, kırmak, parçalanmak.

Ulak: Haberci, postacı.

Urgan: Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan halat.

Ütkün: Tesirli, nafız, keskin, delip geçici.

Velvele: Gereksiz telaş, gürültü ve heyecan.

Yad: Yabancı

Yâd: Hatırlama.

Yağı: Düşman

Yağmalatmak: Yağmalama işini yaptırmak.

Yahşi: İyi, güzel, çok güzel.

Yapağı: İlkbaharda kırılan koyun tüyü, yapak.

Yaşmak: Kadınların ferace ile birlikte kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü.

Yavuklu: Sözlü veya nişanlı, sevgili.

Yeğ: Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen.

Yelin: İnek, manda, koyun vb. hayvanlarda doğuma yakın memenin süt toplanan bölümü.

Yen: Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı, giysinin kola yakın kısmı.

Yergi: Bir kimseyi, bir toplumu, bir düşüncüyü, bir nesneyi, bir göreneği yermek için yazılmış yazı veya söylenmiş söz, hicviye, hiciv.

Yılkı: Üzerine binilmeyen at sürüsü.

Yirmek: Dilmek, yarmak.

Yom: İyi talih, iyi haber, dua.

Yoz: Kısır ve erkek davardan oluşan sürü.

Yund: At.

Yüğük: İyi yürüyen, iyi koşan, çevik, güçlü.

Yüklet: Yük hayvanı.

Yülümek: Vücudun fazla kıllarını ustura ile almak, tıraş etmek.

Zağlı: Keskin.

Zârlık etmek: İnim inim inlemek.

Zelil: Hor görülen, aşağı tutulan, aşağılanan.

Ziynet: Süs, bezek.

The background features a repeating geometric pattern of concentric squares and circles in a light gray color. On the right side, there are two illustrations: a tree with green leaves and a brown trunk in the upper right, and a rainbow with a brown trunk in the lower right.

